

CSÁVOSSY S.J.

**A NAGY KIRÁLY
NYOMIDOKAIN**

A NAGY KIRÁLY NYOMDOKAIN

LELKIGYAKORLAT

IRTA:

P. CSÁVOSSY ELEMÉR S. J.

BUDAPEST, 1935. KORDA R. T. KIADÁSA.

4|1935. IMPRIMI POTEST. BUDAPESTINI, 21. JAN.
1935. FRANCISCUS BIRÓ S. J. PRAEP. PROV.
HUNGARIAE. — NIHIL OBSTAT. DR. JULIUS
CZAPIK CENSOR DIOECESANUS. NO. 265|1935.
IMPRIMATUR. STRIGONII, DIE 28. JANUARIII
1935. DR. JULIUS MACHOVICH VIC. GEN.

NYOMATOTT: KORDA R. T. NYOMDÁJÁBAN
B U D A P E S T, VIII., MÁRIA-UTCA 42. SZ.

Előszó.

Ezzel az új kötettel a Szent Ignác-féle lelkigyakorlatoknak második részét bocsátjuk a magyar intelligens közönség és az egyházi és szerzetesi hivatás követői elé. Amint már az „Örök igazságok” előszavában megígértük, az egyes kötetek ugyan szervesen összefüggnek egymással, hiszen a lelkigyakorlatoknak is egyes részei összefüggésükben egy nagy egészet képeznek; de mégis minden kötet önálló egyiséget akar alkotni, hogy egymagában is öt, nyolc vagy több napos lelkigyakorlatra módot és anyagot nyújtson. Hiszen mi sem tiltja, hogy lelkigyakorlatomat, lelki magányomat az egyik évben az örök igazságok, a másik évben Krisztus élete, a harmadikban kinszenvedése, a negyedikben az egyesülő szeretet elmélkedéseivel töltssem ki, bár átlag a legtökéletesebb módja a lelkigyakorlat végzésének az, hogy a lelki életnek mind a három fázisa, a megtisztulás, a lelki megvilágosodás vagyis az erényre való törekvés és a lelki egyesülés megfelelően képviselve legyenek. A lélek állapota szerint azonban majd az egyik, majd a másik szempont domborodik ki jobban, és a lelkiéletben való előhaladás foka szerint maga a lelki megtisztulás is más, más Krisztus követésének módja, más az Istennel való egyesülés a kezdőknél, a haladóknál és a tökéleteseknél.

Egyébként mind az elmélkedések Krisztus életéről és kinszenvedéséről, mind az elmélkedések az egyesülő szeretetről maguk is módot nyújtanak a lelki megtisztulásra, az erények követésére és az Istennel való egyesülésre, csak megfelelően kell beállítanunk elmélkedéseink tárgyát. Bár másrészt igaz, hogy az örök igazságok elmélkedései elsősorban a lelkiélet megalapozását és a lelki megtisztulást, az elmélkedések Krisztus életéről az ő követését és az erényekben való előre haladást v. i. a lelki megvilágosodást, kinszenvedésének elmélkedései részben ugyanazt, részben pedig a

lelkiéletben való gyökeres megerősödést, dicsőséges életének és Isten szeretetének elmékedései végre a lelki egyesülést szolgálják természetsszerűleg.

A lelkigyakorlatoknak ez a második kötete Jézus életét tartalmazza Jeruzsálembé vonulásáig, vagyis kinszenvedésének megkezdéséig. Célja ezeknek az elmékedéseknek az imént említett általános lelki előhaladás mellett főleg a helyes pályaválasztás vagy a helyesen választott pályán való tökéletes keresztény élet kinek-kinek sajátos hivatása szerint. Szent Ignác lelkigyakorlatainak eredeti szövege mellett Willam Ferenc: Jézus életét, P. Meschler nagy lelkigyakorlatos könyvét, P. Roothaan jegyzeteit Szent Ignác lelkigyakorlataihoz és Alacoque Sz. Margit iratait használtuk fel elmékedéseinkben, de törekedtünk azokat a szentatyáktól és a lelkiélet mestereinek műveiből is alkalmas idézetekkel, megokolásokkal megvilágítani és alátámasztani.

Magától értődő dolog, hogy lelkigyakorlatainkban az itt kidolgozott elmékedéseken kívül Jézus életének bármely más titkát is elmékedésünk tárgyává tehetjük.

Mindent Isten nagyobb dicsőségére és a halhatatlan lelkek földi és örök javára!

**Kalocsa, 1935 január 25-én, a népek apostola meg-
térésének ünnepén.**

A szerző.

„Léve minden terhet és a minket környező bűnt, kitartással fussuk meg az előttünk lévő küzdőteret, feltekintvén a hitnek szerzőjére és bevégzőjére, Jézusra, aki az előtte lévő öröm helyett keresztet szenvedett, nem törődve a gyalázattal; és Isten trónjának jobbán ül!” (Zsid. 12, 1–2.)

„Akiket eleve ismert, azokat eleve arra is rendelte, hogy hasonlók legyenek Fia formájához, s így ő elsőszülött legyen a sok testvér között. Akiket pedig eleve elrendelt, azokat meg is hívta.” (Róm. 8, 29–30.)

KRISZTUS ORSZÁGA.

ELSŐ NAP.

Az örök igazságokról szóló elmélkedések megtisztították lelkünket a bűn salakjától és felkeltették bennünk az erényre törekvés vágyát. Voltaképp ott állunk most megint, ahol akkor állottunk, amikor a lelkigyakorlatok elején célunkat és rendeltetésünket állítottuk lelkünk elé. Törekvésünknek nincs csekélyebb célja, mint a mennország maga és annak lehetőleg magas foka Isten tökéletes szolgálata által. Vagy még jobban: Istennek lehető legnagyobb megdicsőítése, parancsainak megtartása, akaratának hűséges teljesítése az ő minél bensőbb megismerése és minél nagyobb szeretete által.

Hogy erre képesek legyünk, meg kellett tisztítani lelkünket a bűntől, a rendetlen vágyaktól és kívánságoktól, meg kellett térnünk Istenhez, amint azt egy régi latin mondás jól kifejezi, amikor a lelkigyakorlatok első részének célját megjelöli: „deformata reformare”. Valóságos lelki reform az, amit a lelkigyakorlatok első részében végzettünk; lelkünk „deformált” alakját „reformáltuk”. Ami görbe volt, kiegyenlítettük; ami érdes volt, lecsiszoltuk; ami hegyes volt, elsimítottuk; ami lapályos és gödrös volt, feltöltöttük. Most új munka előtt állunk, mely voltaképp a

Célkitűzés.

lelkigyakorlatos munka, a lelkiképzés pozitív része. Nem szabad csak negatívumokkal dolgoznunk; nemcsak gyomlálnunk és irtanunk kell, hanem munkánk elé pozitív célokat kell tűznünk; ültetnünk, építenünk kell. Ezt célozzák a további elmélkedések.

De amint az egész emberiség a bűnbeesés után nem volt képes magától visszatérni örök céljához, Istenhez, hanem Megváltóra volt szüksége, úgy mi egyéenként sem vagyunk képesek Isten felé törekedni, a lelkiélet magaslataira felemelkedni magunktól, hanem szükségünk van egy példaképre, egy vezetőre, egy pásztorra, egy tanítóra és Üdvözítőre, akinek szava, élete és kegyelme minket megvilágosít, erősít és lelkesít Isten és a lelki tökéletesség felé való törekvésünkben. Ez a példakép, ez a vezér Jézus Krisztus, az Isten fia, a mi Mesterünk és Megváltónk.¹

Most tehát Jézus szentséges alakja lép lelkünk elé, és az ő szájából halljuk a szavakat: „Én vagyok az út, az igazság és az élet. Senki sem jut az Atyához másképp, mint énáltalam.” (Jn. 14, 6.) „Én vagyok a világ világossága;”

A Megváltó személye. aki engem követ, nem jár sötétben, hanem övé lesz az élet világossága.” (Jn. 8, 12.) Ő az a példakép, az a minta, az az eszmény, melyet az Atya elém állít s melyről mondja: Légy olyan, mint ő! „Ez az én igen kedves Fiam, kibem nekem kedvem telt; őt hallgassátok.” (Mt. 17, 5.)²

Feladatunk tehát az lesz, hogy Jézus életének könyvét felnyissuk és abból olvassunk, abból elmélkedjünk, őt nézzük, őt utánozzuk. Minden elmélkedés egyszerű refrénje csak ez:

¹ Jézus a szentatyák szerint azért jött, hogy bennünk az istenhasonlóságot helyreállítsa. (S. Leo, Serm. 1. de ieiun. dec. mens.)

Cum livor et fraus daemonis
Foedasset humanum genus:
Tu, carne amictus, perditam
Formam reformas artifex.

(Husvétli himnusz.)

² „Most világosan látom, amit már rövidesen tévedésemből való megszabadulásom után beláttam, hogy t. i., ha Istennek tetszeni és tőle nagy kegyelmeket nyerni akarunk, ez az ő akarata szerint csakis Krisztus legszentebb emberiségének közvetítése által lehetséges, amelyben az ő isteni Felsége, amint maga mondotta, kedvét leli.” (Sz. Teréz, Önéletrajz 22. f.)

Hogyan tett ő? Hogyan kell tennem nekem? — Ő így tett, nekem is hasonlóképp kell cselekednem. Őt kell megismernem, szeretnem és követnem. „Mester, követlek téged, bárhova mégy.” (Mt. 8, 19.) Ő bölcs, hatalmas és jóságos. Ha őt követem, biztos úton haladok. Az ő életét kell lemásolnom a magam életében, szívemet az ő szíve szerint, lelke-
met az ő lelke szerint kell alakítanom, el kell mélyednem bensejében; nemcsak külső cselekedeteit, hanem legbensőbb szándékait és szívének mintegy rugóit kell megismernem és magamévá tennem. Ez a lelkigyakorlatok második részének célkitűzése: „reformata conformare”. Amit az első részben rendbehoztunk, azt most Jézushoz, mint mintaképhez kell idomítanunk, „hogyan hasonlók legyünk az ő formájához.” (Róm. 8, 29.)

Mielőtt azonban felnyitnók az ő életét, egy bevezető és alapvető elmélkedést kell végeznünk, mely mintegy a kulcsot adja kezünkbe, életének helyes és tudatos megvizsgálásához és átmélgéséhez. Ennek az elmélkedésnek, mely alapját képezi a lelkigyakorlatok további részeinek, kettős feladata és jelentősége van. Lángoló szeretetre gyullaszt minket isteni Mesterünk és

Követése. Királyunk iránt és megrajzolja előttünk követésének nagy irányvonalait, feltárja előttünk élet-programjának alapvető pontjait. Ez a szeretet, mely erősebben hat a lélekre, mint a pokol tüzének szemlélése, képessé tesz minket minden áldozatra, melyet az ő tökéletes követése követel; és programjának ismerete tájékoztatásul szolgál nekünk akkor, amikor életének egyes mozzanatait, titkait lelkünk elé állítjuk, hogy mindent megfelelő megvilágításban szemléljünk, elmélkedéseinket céltudatosan végezzük és megfontolásainknak megadjuk a helyes irányt.

Ez az alapvető elmélkedés Krisztus Király személyéről és hívásáról szól. „Omnium aenigmatum solutio Christus.” Minden rejtély, minden probléma megoldása Krisztus.

I. KRISZTUS KIRÁLY HIVÁSA.

Első előgyakorlat. Szemlélem a Szentföldet városaival, helységeivel, zsinagógáival, melyekben Krisztus Urunk prédikált és tanított. Szemlélem magát Krisztust, amint városból városba,

közsegből közsébe, zsinagógából zsinagógába megy, „tanítván és hirdetvén az ország evangéliumát, és meggyógyítván minden betegséget és minden nyavalyát.” (Mt. 4, 23.) Szemlélem őt, amint egyenkint hívja tanítványait és apostolait: „Jöjjetek utánam, és emberhalászokká teszlek benneteket.” (Mt. 4, 19.)

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy ne legyek süket az ő hívására, hanem készséges, hogy őt kövessem azon az úton, melyre leereszkedő irgalma oly kegyesen meghív. „Ma, ha szavát meghalljátok, meg ne keményítsétek szíveteket.” (94. zsolt.)

I Pont. A földi király példázata.

Apponyi Albert 1914-ben a világháború kitörésekor Németországon és Ausztrián keresztül utazott vissza hazájába. Augusztus 12-én ezekkel a szavakkal írja le benyomásait, melyeket Vilmos császár birodalmában kapott:

„Lehetetlen volt nem lelkesedni azon forró hangulaton, mely az egész út mentén minden megállásnál nyilvánult. Még inkább azon az elszántságon és lelkesedésen, mely a bevonuló tartalékosok között uralkodott. A tartalékosoknak nagyobb része olyan helyzetben volt, hogy bátran elmaradhatott volna a kiderítés minden veszélye nélkül. De nem hogy elmaradtak, hanem egyszerűen tolakodtak a hatóságokhoz a hazaszállításért . . . ”

„Németországban óriási a lelkesedés Vilmos császár mellett, aki csakugyan nemzetének vezére, gondolkodásának hű kifejezője. Pártok ott ma nincsenek. Hísz a szocialisták

Vezérek és nagyok hatása a világtörténelemben.

Bismarck szobránál tüntetnek, a birodalomból kiutasított jezsuiták Hollandiából gyalog jönnek át, hogy tábori lelkészségre felajánlják magukat. Az antiultramontán szövetség kiáltványban teszi közzé, hogy megszűnteti tevékenységét, nehogy belső viszálynak csak látszata is fennforogjon. Az egész nagy nemzet összeforr egy nagy érzésben és rendületlen bizalommal néz sorsának intézőjére és hadseregére, melynek legyőzhetetlenségéről teljesen megvan győződve.” (Alkotmány.) Apponyi saját maga is felajánlotta szolgálatát.

Ily nagy volt a bizalom és lelkesedés akkor, amikor a háború sikere mégis csak bizonytalan volt, és a kilátások

semmikép sem voltak minden aggodalmat kizáróan kedvezők. Mily nagy lett volna a lelkesedés és az elszántság akkor, ha a sikert biztos szemmel előre lehetett volna látni és látó szemmel szemlélhettük volna Németország, Magyarország háború utáni nagyságát, szemlélhettük volna a jövőben Nagy Károly és Nagy Lajos birodalmának feltámadását, a Berlinből Bagdadba száguldó expresszeket, és amint három tenger mossa Magyarország partjait. De mindez csak álom!

Nem egyedülálló jelenség az 1914-i háborus lelkesedés a világtörténelemben. Szinte felfoghatatlan az a diadalmenet, melyben clairvaux-i Szent Bernátot végigkísérték hallgatói, mikor a kereszteshadjáratot hirdette francia és német földön. Majdnem érthetetlen a lelkesedés, mellyel bouillon-i Gottfried zászlója alá sorakoztak az első kereszteltek, és végigmorajlott Európa országain a szó: Dieu le veut! Isten akarja!

A vezér személye megigéz, a vezér tekintete szuggerál, a vezér szava lebilincsel. Nemcsak a hadvezéré, hanem a népvezéré is. Gondoljunk a Duce alakjára és Hitler beszédeire. Egész Olaszország, egész Németország megmozdul szavukra.

Szent Ignác az ő kora eszményének hatása alatt áll, lelke előtt a republica christiana képe jelenik meg, a lovagkor eszménye. Azért gondolatának megvilágítására és szemléltetésére lelkünk előtt királyt, földi fejedelmet vonultat fel Nagy Károly vagy Szent Lajos mintájára. Gondolata ez: Ha földi királyért, földi célokért ennyit áldoztak azok, akikben szeretet élt fejedelmük iránt, akiknek szívét nemes érzés és bátorság dagasztotta, és a nagy célokért való lelkesedés hevítette, mit kell akkor tennie annak, aki előtt Krisztus királyi személye jelenik meg, akit Krisztus Király maga hív meg a legnagyobb, a legszebb, a legmagasztosabb vállalkozásra, az ő követésére, az ő országának megalapítására és terjesztésére minden lélekben és az egész világon. Ez a „regnum Christi” gondolata.

A nagy Király személye. Állítsunk tehát lelkünk elé egy földi fejedelmet, akinek az összes keresztény nemzetek hódolnak. Ez volt valamikor a német-római császárság eszménye. Ő az egész kereszténység vezére. Tegyük fel, hogy Isten maga rendelte őt fejedelemmé az

egész kereszténység fölé, mint egykor Dávidot választott népe fölé. „Így szólál egykor látomásban szentjeidnek és mondtad: Segítséget nyújtottam egy hősnek, felemeltem népemből egy választottat, megtaláltam Dávidot, a szolgámat, felkentem őt szent olajommal és kezem lesz a segítsége, karom az ő erőssége. Semmit sem tehet vele az ellenség, és nem árthat meg neki a gonoszság fia. Összetöröm előtte ellenségeit és megfutamítom gyűlölőit. Vele lesz hűségem és kegyelmem, és felemelkedik a szarva nevemben.” (88. zsolt.)

Nemcsak fejedelemmé rendeli népe fölött, hanem meghagyja neki, hogy vesse alá a föld minden népét és országát, amely még nem hódolt meg Isten és Krisztus előtt. Mintegy óriási kereszteshadjáratra ad neki parancsot, hogy az ő megbízásából és az ő segítségére támaszkodva, szálljon síkra a pogányok ellen. Mintegy második Cirushoz szól: „Pásztorom vagy, és akaratomat mindenben teljesíted.” (Iz. 44, 28.) „Így szól az Úr felkentemhez, Cirushoz, kinek jobbját megfogtam, hogy színe előtt meghódoltassam a nemzeteket és megfutamítsam a királyokat, megnyissam előtte az ajtókat, és a kapuk ne maradjanak zárva. Én előtte megyek s a föld nagyjait megalázom; összetöröm az érckapukat és összezújom a vasreteszeket; és neked adom az elrejtett kincseket és a rejtékhelyek eldugott javait, hogy megtudják: Én vagyok az Úr, ki neveden szólítlak, Izrael Istene.” (Iz. 45, 1—3.)

Biztosítja számára a győzelmet, a sikert. Mérhetetlen zsákmányt és dicsőséget ígér, sőt megóvja harcosait, alattvalóit a haláltól, csak munkát és bátor kitartást követel. „Én elsőszülöttemmé teszem őt, legfelségesebbé a föld királyai között. Örökre megőrzöm iránta irtalmamat, és szövetségem mindig vele marad.” (88. zsolt.)

Ezt a választott fejedelmet felékesíti minden természetes és természetfölötti, emberi és királyi tulajdonsággal, testi erővel és férfias szépséggel, harci készséggel és ügyességgel, bátorsággal és okossággal, leereszkedő jósággal alattvalói iránt, nagylelkűséggel és istenfélelemmel. Mindent, mi Dávidban, Cyrusban, Nagy Konstantinban, Nagy Károlyban, Szent Istvánban és Szent Lajosban, bouilloní Gottfriedban és Szent Lászlóban megvolt, együttesen megtaláljuk ebben a csodás fejedelemben, akit Isten jósága és bölcsesége maga

választott ki, hogy az emberiség dísze, boldogsága és gyönyörűsége legyen: „Amor et deliciae generis humani”, amint a római nép Titus császárról mondotta.

Felhívása. Ez a király odalép alattvalói elé és ezeket mondja: „Akaratom alávetni az egész földkerekséget Istennek és a keresztény hitnek. Aki velem akar jönni, annak meg kell elégednie avval az itallal, amelyet én iszom, avval a ruházattal, amelyet én viselek. Velem együtt kell virrasztania éjjel, hogy olyan része legyen győzelmemben, amilyen része volt fáradalmaimban. Senki életét el nem veszíti, a győzelem biztos; a zsákmány gazdag, és a dicsőség nagy. A legszentebb eszméért küzdünk, és Isten az oltalmazónk, aki diadalra viszi vállalkozásunkat. Én előttetek megyek, és mindenütt ott találtok, ahol a harc a leghevesebb, és ahol a veszély és a fáradság a legnagyobb. Semmiben sem akarok kivételt a magam részére sőt én vállalom magamra a hadjárat legnehezebb részét. Ki követ engem?”

A válasz. Ilyen szózatra, ilyen felhívásra mi lehet a válasz? Csakis a lelkesülő igenlés és a feltétlen követés. Gyáva az, aki ily feltételek és kilátások mellett otthon akar ülni és pihenést élvezni.¹ Megvetendő az, aki ilyen királynak ily felhívására néma marad. Nincs nemesi vér abban a lovagban, aki ezt a harcot nem tartja szebbnek és kívánatosabbnak saját kényelménél, a puha ágynál, a családi örömei élvezeténél és az asztal gyönyöreinél. „Az Isten ládája és Izrael meg Juda sátrakban laknak, uram”, mondja Uriás Dávid királynak, „Joáb és uram szolgái a mező színén tanyáznak és én bemenjek házamba, hogy egyem, igyam és feleségemmel háljak? Életedre, lelked életére mondom: nem cselekszem ilyet!” (2 Kir. 11, 11.) Ez a hű Etáj szava Dávidhoz, aki Absalom elől menekül és vissza akarja tartani Etájt, hogy ne kövesse őt. „Te térj vissza, s vidd vissza testvéreidet

¹ V. ö. Horatius, Epod. I.

Feremus et te vel per Alpium iuga
Inhospitalem et Caucasum,
Vel Occidentis usque ad ultimum sinum
Forti sequemur pectore.

magaddal, és cselekedjék az Úr irgalmasságot és hűséget veled, amiért jóindulatot és hűséget tanusítottál." (U. o. 20.) De Etáj inkább a halálba követi urát, mintsem hogy őt gyáván elhagyja. „Az Úr életére s a te életedre mondom, uram király, hogy bárhol leszesz, uram király, akár a halálban, akár az életben, ott leszen szolgád is." (2 Kir. 15, 21.)

Ez a király, akiről most szólunk, nem a halálba, hanem a győzelembe viszi övéit. Nem tart vissza senkit, hanem mindenkit hív. Nem fut üldözői elől, hanem megtámadja ellenségeit. Ki ne követné az ilyen király és hadvezér hívását? — Eddig szól a példázat.

II. Pont. Krisztus az igazi nagy Király.

A valóság mellett eltörpül minden hasonlat. Az imént megrajzolt király személye és vállalkozása meseszerű, soha a világtörténelemben valósággá nem vált és nem is fog megvalósulni soha. Földi vonatkozásban a valóság mindig mögötte marad az eszménynek. De égi vonatkozásban a legnagyobb földi eszmény is mögötte marad a boldogító valóságnak, mely Krisztus Király személyében és vállalkozásában lép lelkünk elé.

Krisztus Király személye.

Krisztus személyében lelki értelemben megvalósul mindaz, amit a példázat királyának személyéről elgondoltunk és mondtunk. A zoltárok szavai rá vonatkoznak, Cirus csak gyenge előképe Krisztusnak, őbenne valósul meg, amit Dávidról, mint a Messiás előképéről zeng az Irás. Ezt a királyt igazán maga az Isten kente fel és rendelte királynak a népek fölött. „Sionnak, az ő szent hegyének királyává engemet tett meg; és hirdetem rendeletét. Kérd tőlem és neked adom a nemzeteket örökségedül, s a föld határait osztályrészedül." (2. zsolt.) „Úlj le jobbam felől, míg én ellenségeidet lábad zsámolyává teszem." (109. zsolt.) Neve mondja, hogy ő a „Felkent". Uralmát angyal hirdeti a világnak: „Nagy leszen ő, és a Magasságbeli Fiának fog hivatni: és neki adja az Úr Isten Dávidnak, az ő atyjának királyi székét, és országolni fog Jákob házában mindörökké, és királyságának nem leszen vége." (Lk. 1, 32—33.) Test

szerint is királyi vérből származik, mint Isten Fia pedig a nemzetek született királya. De földi királyságról lemondott, az ő királysága túlvilági, lelki; bár külső megjelenésében, az Anyaszentegyházban már ezen a földön is látható alakban valósul meg az emberek közt. „Az én országom nem e világból való. Én arra születtem és azért jöttem a világra, hogy bizonysgót tegyek az igazságról.” (Jn. 18, 36—37.)

Vállalkozása.

Ez az ő küldetése, hogy bizonysgót tegyen az igazságról, és az igazság fegyverével alávesse a világot mennyei Atyjának. Maga az Atya küldi őt, hogy „királyokat összetiporjon és ítéletet tartson a nemzetek közt” (109. zsolt.), de ez az ítélet az irgalom ítélete, és a nyilak, melyek az ellenség szívébe hatolnak (44. zsolt.), az ő szeretetének nyilai. „Neki adatott minden hatalom mennyben és a földön” (Mt. 28, 18), azért küldi apostolait, hogy vessék alá neki az egész világot: „elmenvén az egész világra, tanítsatok minden népet megtartani mind, amiket parancsoltam nektek.” (Mk. 16, 15; Mt. 28, 19—20.) Nagy manifesztumot tesz közzé és felszólítja alattvalóit, hogy vegyenek részt nagy vállalkozásában: „Az én akaratom”, mondja, „az, hogy alávessem az egész világot és minden ellenséget és úgy menjek be Atyám dicsőségébe. Tehát aki velem akar jönni, annak velem kell dolgoznia, hogy követve engem a szenvedésben, kövessen a dicsőségben is.” (Lelkigy.) „Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye föl keresztjét és kövessen engem.” (Lk. 9, 23.) Aki velem akar jönni, annak késznek kell lennie, hogy megossa velem a szegénység kenyerét, velem együtt igyék a patak vizéből (109. zsolt.), meg kell elégednie a ruhával, melyet én viselek, velem kell dolgoznia, fáradnia, küzdenie nappal, és velem kell virrasztania éjjel. És abban a mértékben, amelyben részt vett küzdelmekben és szenvedésben, részt fog venni zsákmányomban és dicsőségemben is.

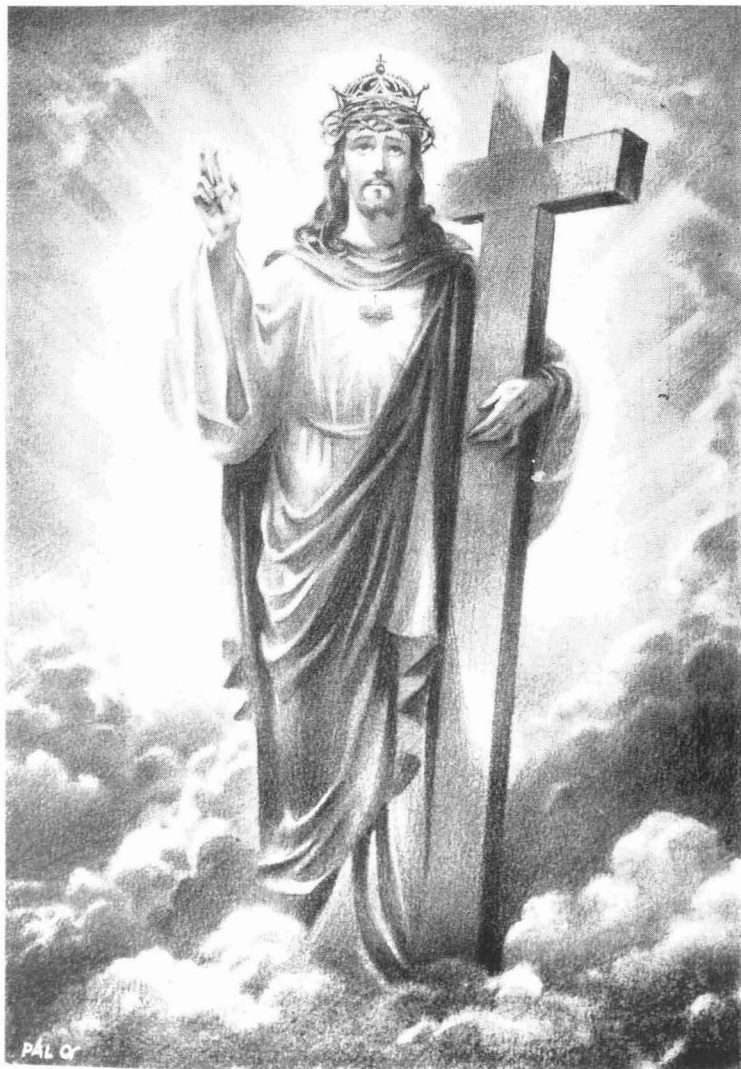
Krisztus győzelme biztos. „Bízzatok, én legyőztem a világot.” (Jn. 16, 33.) „Ime, én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig.” (Mt. 28, 20.) Vele kell harcolni, vele kell fáradozni, éhezni és szomjazni, de életét senki sem veszíti el, és harcát biztos győzelem koronázza. „Akiket nekem adtál, megőriztem és senki sem vett el közülök

más, mint a kárhozat fia." (Jn. 17, 12.) Krisztus szolgálatában vannak sebek, de a halál ismeretlen. „Én vagyok a világ világossága, aki engem követ, nem jár sötétben, hanem övé lesz az élet világossága. Én vagyok a föltámadás és az élet; aki énbennem hiszen, még ha meg is halt, élni fog; és mindaz, aki él és én bennem hiszen, nem hal meg soha mindörökké." (Jn. 8, 12; 11, 25—26.)

Mily nagy ez a király, mily hatalmas, mily jóságos, mily szeretetreméltó! „Kelj útra ékességedben és szépségedben, haladj szerencsével és diadalmaskodjál, s vezessen téged csodálatosan jobb kezed." (44. zsolt.) Ennek a királynak a szívében születnek meg a nagy, világot átfogó és üdvözítő gondolatok, ebből a szívből fakadnak az egész emberiségre, mindegyikünkre kiterjedő megváltói eltökélések. Ő valóban király! Királyi erények és királyi tulajdonságok ékesítik lelkét; ezek az ő hervadhatatlan koronája és ékessége. És mégis mily leereszkedő, mily megértő, mily jóságos! Ő ismeri minden katonáját. Ő nemcsak király, hanem pásztor is. Szíve atyai, testvéri, baráti szív. Mindegyikünket ismer és szeret. Mindegyikünk sorsa, baja szívéen fekszik. Ő előttünk jár, ő az első a csatában, a legveszélyesebb harcot magának választja, a legsúlyosabb terhet ő veszi magára. „Én vagyok a jó pásztor, és ismerem enyéimet, és ismernek engem enyéim; az életemet adom a juhokért." (Jn. 1, 14—15.) „Szánom a sereget, mert már harmadnapja velem tartanak, és nincs mit enniök" (Mt. 15, 32), és olyanok, „mint a pásztor nélkül való juhok." (Mt. 6, 34.) Nemcsak tanítja övéit, hanem titkait is közli azokkal, akik őt leghívebben követik: „Már nem mondalak benneteket szolgálknak, hanem barátainknak mondtalak titeket, mert mindent, amit hallottam Atyámtól, tudtul adtam nektek." (Jn. 15, 15.)

Ez a király lép elélem és felszólít, hogy kövessem. Mi lesz a válaszom?

Szózata. Mi lesz a válaszuk azoknak, akik józan eszükre hallgatnak, ilyen király hívására és ilyen javak kilátásba helyezésénél? Ha ez a király hív és ilyen vállalkozásra hív, akkor egész lélek-

*„Akaratom, megfődítani az egész világot.”
(De regno Christi.)*

kel követnie kell őt mindenkinek, aki józan eszére hallgat, ha nem is hajtja őt a lelkesedés és a szeretet.

De mit válaszolnak azok, „akik különösen ki akarnak tűnni örök királyuk és a mindenség Ura szolgálatában?” Ezek „nemcsak megajánlják magukat a munkára, hanem testi és világias szeretetük ellen küzdve, magasabbrendű és nagyobb jelentőségű felajánlást is tesznek.” (Lelkigy.) Mi ez a magasabbrendű és nagyobb jelentőségű felajánlás?

Hogy ezt megértsük, részletesen fontolóra vesszük, hogy mi az voltaképp, amire minket Krisztus Király meghív, és mit zár magában azok válasza, akik őt csak a józan ész mértéke szerint, és mit azoké, akik őt lelkesedéssel és szeretetből követik.

Mire hív Krisztus Király? „Az én akaratom az, hogy alávessem az egész világot és minden ellenséget.” Tehát országának terjesztése és ellenségeinek legigázása a cél. Mi az az ország? Isten országa a földön. Kik azok az ellenségek? A világ, az ördög, a bűn és a gonosz szenvedélyek — a szemek kívánsága, a test kívánsága és a világ kevélysége. Elsősorban saját lelkemben kell ezeket az ellenségeket legyőznöm és felállítanom Krisztus országát. Lelkem országát kell legelőször meghódítanom, és alávetnem Krisztus uralmának. Azután, ha saját lelkem meghódításával képessé tettem magamat a nagy feladatra, mások lelkét is meg kell hódítanom Krisztusnak.

Ebben a harcban akar engem társának látni. Erre a harcra hív, hogy őt, mint vezért kövessék. Mindenkinek, aki Krisztussal uralkodni akar, vele együtt kell harcolnia. Mindenkinek, aki részt akar venni az ő dicsőségében, követnie kell az ő életét. De ebben a harcban a bátorságnak, az akarásnak és az elzántságnak fokozatai vannak; Krisztus követése tökéletes és kevésbé tökéletes lehet.

Válaszom. Azok, akik csak józan eszüket használják, követik Krisztust abban a mértékben, mely örök üdvösségük elérésére szükséges, vagy ha még következetesebbek, a teljes közömbösségig a teremtett dolgokkal szemben. Mert mindezt, amint azt már az alapelmélkedésben láttuk, a józan ész maga követeli. A közömbösség az ember és a teremtett dolgok rendeltetésének logikai követelménye. Bár magában véve nagy tökéletességet

jelent, még sem haladja meg a józan ész követelményeit és nem csak a szeretetből és nagylelkűségből veszi eredetét.

Mit tesznek azonban azok, akiket a vezér iránt érzett szeretet hevít és lelkesít? Mit válaszolnak azok, akik kitűnni akarnak Krisztus Király követésében? Hogy követik a nagy Királyt azok, akiket a nagylelkűség vezérel az ő szolgálatában? — Ezek nem állnak meg annál, amit már a józan ész is követel, nem állanak meg a közömbös-ségnél, nem elégszenek meg a védőharcra rendetlen hajlamaik és romlott természetük ellen, hanem támadó hadjáratot intéznek ellenük ott is és akkor is, ahol és amikor nincs szó bűnről vagy kötelességről.¹ Megengedett dolgokban is inkább affelé hajlanak, ami őket a szegény és alázatos Krisztushoz hasonlóbakká teszi.

Miért? Csak azért, mert *egészen* olyanok akarnak lenni, mint vezérük. Restelnek jobb ruhát viselni, mint ő viselt földi életében; restelnek más kosztot élni, mint ő élt földi zarándoklása idején; restelik, hogy jobb sorsuk legyen, mint királyuk és vezérük sorsa volt, mikor felvette értünk az emberi természetet és mint társunk és barátunk köztünk élt.

Mi lelkesíti Krisztusnak e nagylelkű harcosait és katonáit? Elsősorban királyuk és vezérük szeretete és a tudat, hogy egészen és osztatlanul az övéi. Lelkesíti őket a szent dicsőség, mely ily nagy király nagylelkű szolgálatában rejlik. „Királyi lelkeknek” nevezi nagy szent Teréz azokat, akik Isten szeretetétől ösztönözve egészen Isten érdekeinek szentelik magukat és az ő szolgálatába állítják minden erejüket. A szeretet édessége, a jutalom nagysága, a szent dicsőség szárnyakat ad nekik királyuk és eszményképük követésében.

Királyuk ő, és ezért Etájjal mondják: „Az Úr életére s a te életedre mondom, uram király, hogy bárhol leszesz, uram király, akár a halálban, akár az életben, ott leszen szolgád is.” Barátjuk ő, és azért szent Tamással mondják: „Menjünk mi is, hogy meghaljunk vele.” (Jn. 11, 16.) Testének tagjai ők, és azért szent Bernáttal vallják, hogy szegényen-

¹ „A védőharc sohasem volt a nagy nemzetek regulája, sem a nagy lelkeké, akik uralkodni akarnak”, mondja P. Plus egyik művében. (Dieu en nous p. 197.)

letes dolog kényes tagnak lenni egy tövissel koronázott fő alatt. — Egyek vele titokzatos azonosulásuk által; tudják, hogy Krisztus bennük és általuk tovább akarja élni földi életét. Bennük akar küzdeni, bennük akar áldozni, bennük akar imádkozni, bennük akar szegény lenni, bennük akar körüljárni, vigasztalni, oktatni, szeretni, szenvedni; és azért, amint oly szépen mondja a Szentháromságról nevezett Erzsébet, kármelita nővér, mintegy második megtestesülésben kölcsönzik neki emberi természetüket, hogy bennük és általuk tovább dicsőítse a mennyei Atyát és alávesse neki az egész világot és minden lelket. Ilyen értelemben teszik felajánlásukat.

Imádság. „Ó, mindeneknek örök Ura, kegyesség és segítséged által felajánlom magamat végtelen jószágod színe előtt és dicsőséges anyád és minden szented, a mennyei udvar jelenlétében, és kijelentem, hogy kívánságom, akaratom és megfontolt elhatározásom — föltéve, hogy ez nagyobb szolgálatodra és dicsőségedre lesz — hogy Téged kövesslek minden sérelem, gyalázat elviselésében, úgy a valóságos, mint a lelki szegénységben, ha legszentebb Főlséged engem erre ki akar választani és ilyen életpályára elfogadni kész!” (Lelkigy.)

Ime, Uram, itt vagyok és felajánlom neked magamat, hogy bennem mintegy újra testet öltés és éld bennem és általam tovább szegénységed, alázatosságod, szereteted, engedelmisséged, imádságod, a lelkekért hevülő buzgóságod, szenvedésed, örömed életét. Engedd meg, hogy mintegy második Krisztus legyek, akiben a Te lelked él és a Te Szíved ver. Ez lesz bennem a Te tökéletes követésed legrészebb diadala.¹ Amen.

II. A KIRÁLYI JEGYES.²

Első előgyakorlat. Lelkem elé állítom Üdvözítőm képét egész szépségében s királyi fenségében s elgondolom, mintha magam hallanám a királyi Völegény szavát, melyet lelkemhez intéz: „Halljad, leányom, figyelj, hajtsd ide füledet, felejtss el népedet és

¹ Lásd R. Plus S. J., Krisztus Jézusban.

² Ennek az elmélkedésnek formája leginkább szerzetesnőknek való, de tartalma mindenkinek szól.

atyád házát. Im a király kívánja szépségedet, hisz ő az Úr, a te Istened, s neki hódolat jár." (44. zsolt.) Vagy a szót, melyet Isten Ábrahámmal intézett: „Eredj ki földedről, rokonságod közül és atyád házából s menj arra a földre, amelyet majd mutatok neked. És áldott leszesz.” (Gen. 12, 1—2.) Vagy a szót, melyet Márta intéz Jézus nevében Máriához: „Mester itt van és hí téged.” (Jn. 11, 28.)

Második előgyakorlat. Jézus szeméből kisugárzik az istenség fénye, szavából felém hangzik hívásának kegyessége, és én leborulok előtte s kérem őt, hogy mint igazi jegyes és mennyasszony csak az ő dicsőségeért éljek és buzgólkodjam. „A mai naptól mint igazi jegyes csak az én dicsőségemért fogsz buzgólkodni.” (Jézus szava Szent Terézhez.)

I. Pont. Ki hív?

Ki az Úr Jézus? Az Isten Fia, az Istenember, Isten és ember. Egy személyben Isten is, meg ember is.

**Az Atyának örök-
szép képmása.**

Mint Isten, egyenlő az Atyával. Ő a második isteni személy, az Atyának örök szép képmása. „Benne lakozik az istenségnek egész teljessége” (Kol. 2, 9), az Atyának hatalma, mindenhatósága, mindentudása, bölcsesége, jósága, szépsége és minden egyéb tulajdonsága végtelen tökéletességben: „Isten Istentől, világosság világosságtól, igaz Isten igaz Istentől, aki született nem alkottatott, egylényegű az Atyával”, mondja a Credo. „Én és az Atya egy vagyunk.” (Jn. 10, 30.) Az Atyával együtt, akitől öröktől fogva és kezdet nélkül származik, forrása a Szentléleknek, aki szintén öröktől fogva és kezdet nélkül, mint az Atya és a Fiú szeretete, kiárad ebből az isteni forrásból. Ami csak nagy és magasztos Istenben, az mind megvan benne, mert ő „az örök világosság kisugárzása és Isten fölségének szeplőtelen tükre és jóságának képmása.” (Bölcs. 7. 26.)

De hogy közelebb legyen hozzánk, felvette emberi természetünket, mintegy lefordította isteni tulajdonságait emberi nyelvünkre, hogy jobban megértsük őt, és emberi alakban jelent meg közöttünk. Mint ember is az emberiség

**Ékes az emberek
fiai közt.**

remeke: „Ékesebb vagy te az emberek fiainál, kedvesség ömlik el ajkadon, azért áldott meg téged örökre az Isten.” (44. zsolt.) A legtisztább Szűznek szüzi gyermeke, született

király, próféta és főpap. „Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön.” (Mt. 28, 18.) Mint ember is minden erény és isteni adomány örökszép eszményképe. Benne megvan a megszentelő kegyelem egész teljességében, oly mértékben, hogy némileg végtelennek nevezhető. A megszentelő kegyelemmel együtt rászállottak a Szentlélek összes ajándékai és a természetfölötti erények egész bősége: „Rajta leszen az Úr lelke: a bölcsesség és az értelem lelke, a tanács és az erősség lelke, a tudás és a jámborság lelke, és eltölti őt az Úr félelmének lelke.” (Iz. 11, 2—3.) De az erkölcsi

Erényei.

erények is a legnagyobb tökéletességben és összhangban tündökölnek az ő emberi lelkében. Benne honol a bölcsesség, az okosság, a bátorság, a szeretet. Ő kiegyenlít magában minden ellentétet, a legnagyobb szent és egyúttal a legigazibb ember, semmi egyoldalúság, semmi merevség sincs benne; minden bája és kedvessége mellett maga a férfiasság és tisztaság; isteni méltóság ömlik el homlokán, áthatja egész személyiségét és megjelenését, és mégis ott látjuk tanítványainak lábainál; alázatos és mégis méltóságteljes, leereszkedő és mégsem közönséges.

Kiváltságai.

Benne megvan a jövődőlés és a csodátétel hatalma oly mértékben, mint egy szentben sem. Csodáit saját hatalmánál fogva cselekszi, nem mástól vette hatalmát. Ő a nagy törvényhozó és az örök bíró, akinek az Atya átadott minden ítéletet. (Jn. 5, 22.)

Szeretete.

És bár minden erény és adomány a legtökéletesebb összhangban van meg benne, mégis előtérbe lép megváltói irgalmas és könyörületes szeretete. Ez adja meg neki mondhatni egész egyéni jellegét. Testvérünk lett; a bűnt kivéve mindent megosztott velünk; az első csatasorban küzdött velünk és értünk; egy ruhát viselt velünk, egy kenyéren élt velünk; azért megérdemli minden bizalmunkat. Szíve az irgalom és az áldás forrása, a kegyelem és a szentség kútfeje.

Mily szent hatalommal vonzotta magához az embereket! Szíve mágnes volt, mely ellenállhatatlan erővel vonta magához az emberek szíveit. Igazak és bűnösök, felnőttek és gyermekek, tudósok és tudatlanok, mindnyájan érezték szeretetének vonzó

erejét. Csak a megrögzött bűnösök, a felfuvalkodott, kevély farizeusok utasították vissza szeretetét.

Szeretetének hatása túlélte a halált, túlélte a századokat és a mai napig működik a Szentlélek által a lelkekben. Mit nem művelt ez a szeretet a szentek lelkében! Mit nem tettek ők, hogy kimutassák a bennük égő krisztusi szeretetet! Az apostolok „örvendezve távoztak a főtanácsból, mivel méltónak találtattak, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedjenek”. (Ap. csel. 5, 41.) Mily nagy szeretet nyilvánul meg ebben az egy szóban! Szent Pál szentül dicsekszik azzal, amit Krisztusért szenvedett. „Őt ízben kaptam egy híján negyven ütést. Háromszor szenvedtem megvesszőzést, egyszer megkövezést, háromszor hajótörést.” (2 Kor. 11, 24—25.)

Mit éreztek és tettek a szentek! Mikor barátai vissza akarják tartani, hogy ne menjen Jeruzsálembe, mert ott láncok és börtön várnak rá, azt válaszolja: „Én kész vagyok az Úr Jézus nevéért nemcsak arra, hogy megkötöztessem, hanem meg is haljak Jeruzsálemben.” (Ap. csel. 21, 13.)

Hasonlóképp éreztek, szóltak és cselekedtek a szentek mind. Avilai Szent Teréz még mint kis gyermek elhagyta az apai házat, mert hallotta, hogy a mórok országában vértanúságot lehet szenvedni Krisztusért. Mily szeretet lángolt már ebben a gyermekszívben Krisztusért! Szent Szaniszló 15 éves korában elhagyja a szülői házat, országokat bejár, második Hannibálként átlép az Alpokon Rómába, csak hogy Jézus hívását kövesse és az ő katonája legyen. Alacoque Szent Margit kész lett volna tüzes parázson áthaladni, csak hogy a szentáldozásban Jézussal egyesüljön. Bouillon-i Gottfried fejedelmi koronáját az Üdvözítő sírjához teszi le; Heraklius császár leveti királyi díszét és így viszi Krisztus keresztjét, melyet az ellenség kezéből megmentett. Borgias Szent Ferenc, Szent Alajos, II. Károly Emmánuel fejedelmi székről, trónról és koronákról mondanak le, hogy Jézust kövessék szegénységében. Chantal Szent Franciska gyermekeinek teste fölött halad el, hogy életét a zárdában Krisztusnak szentelje.

„Hacsak arra a szeretetáradatra gondolunk”, mondja

Bertrand, mikor a feltámadás sírjáról ír,¹ mely ebből a sziklából fakadt, és az egész földet elárasztotta, akkor meghatottságunkban zokogva és imádvá térdre borulunk. Igen **Világot átalakító szerelet.** Ő az, akinek képe itt a márványon pihen, szent és forró csókoktól lekoptatva, ő az, akit itt találunk. Soha senkit úgy nem szerettek, mint őt; soha senki sem tanított úgy szeretni, mint ő. Szegény, piszkos lényeket láttam itt, akinek arcába a szükség és a nyomor rút vonásokat vésett. Hirtelen természetfölötti fényben sugárzott arcuk, mikor a feltámadás sírját megpillantották. Ő mily nagyszerű ez a krisztusi szeretet, mely fénysugárként behatol egy mondhatni állatias emberi lénybe s azt csodálatosan szellemi lényé változtatja, a homályos szemekbe, az érzékies kifejezésű ajkakra fénybemártott léleknek képét varázsolja."

Egy szegény, nyomorék gyermektől azt kérdezte egyszer egy pap: „Szereted-e Krisztust?” A szegény gyermek szeme felcsillant, és ezt válaszolta: „Hogyne szeretném, hiszen meghalt értem!”

Ez előtt a szeretet előtt Napoleon császár is csodálkozva állt meg és Krisztus isteni voltának legerősebb bizonyítékát látta abban. Kell, hogy legyen valami Krisztusban, ami ezt a lángoló szeretetet, ezt a lelki szerelmet váltja ki a szentek és nagyok lelkéből. Nekem is bele kell hatolnom az ő lelkébe, bensejébe és meg kell ismernem, meg kell tapasztalnom ezt a megigéző varázserőt és hatásának alá kell vetnem lelkemet. Akkor könnyű lesz az ő követése az élet és a tökéletesség legmeredekebb utain is. Ezt a kegyelmet kérem, ezért esedezem ebben az elmélkedésben és életem minden napján.

II. Pont. Mire hív?

Ennek a hívásnak lényege két szóba foglalható össze: Sponsa Christi, Krisztus jegyese. Eljegyzésre hív, a leg-tökéletesebb életközösségre vele. Hogy egy szív, egy lélek legyek vele: barátja, testvére, jegyese. A gazdag királyfi csupa könyörületből lehajol a szegény koldusleányhoz

¹ A vallások harca Keleten.

Krisztus jegyese. és menyasszonyának fogadja. Ő kéri kezedet a mai napon, hogy őt tökéletesen kövesd és osztatlanul az övé légy. Nem azért kéri kezedet, hogy te őt boldoggá tegyed — hiszen ő a boldogság maga, hanem azért, hogy boldoggá tegyen téged. És mégis saját boldogságának tekinti, ha te magadat átszolgáltatod neki és ebben az önátadásban boldog vagy. Saját boldogságának tekinti, ha a te örömed nagyobb lesz abban a tudatban, hogy őt átadásoddal boldoggá teheted.

Kik az Úr Jézus jegyesei? Mit rejt magában ez a jegyesi viszony? — Az Úr Jézus jegyese voltaképp minden lélek a megszentelő kegyelemben. De nem minden lélek éli át és valósítja meg ezt a lelki jegyesi viszonyt tökéletesen, egész életében és életének minden mozzanatában. — Az Úr Jézus jegyesei különösképp azok, akiket ő külön, titokzatos módon erre a szent frígyre meghívott, vagy arra ösztönzött, hogy lelküket neki szent égi szerelemben eljegyezzék. Szent Rózához így szólt: „Róza, szívem rózsavirága, légy te az én menyasszonyom!” Suso Szent Henrik az isteni Bölcseségnek, a szentéletű Hoyos Bernát Jézus Szívének jegyezte el magát. De ezek misztikus kegyelmek, melyek átlépik az isteni kegyelem működésének rendes, megszokott útját. — Az Egyház Krisztus jegyesének nevezi előszeretettel azokat a lelkeket, akik az evangéliumi tanácsok útján, elsősorban a tisztasági fogadalom által tökéletesen és osztatlanul követik az Úr Jézust.¹ Tágabb értelemben minden olyan lelket Krisztus jegyesének nevezhetünk, aki magát a kegyelem mértéke és ösztönzése szerint akármilyen életkörülmények közt tökéletesen és teljesen Krisztus szolgálatának szenteli, vagyis a megszentelő kegyelem által a lélek és Isten közt létesített természetfölötti kapcsolatot egészen átéli és külső életnyilvánulásaiba teljes következetességgel átülteti.

Mire hív tehát Jézus? Az ő tökéletes követésére. A menyasszonynak egészen hasonlóknak kell lennie jegyeséhez,

¹ „De — mondják önök — ez a nővér csak egy szegény leány. Ugyan, ugyan! tegyék csak hozzá: és olyan lélek, akit az Isten azzal tisztelt meg, hogy megkérte a maga számára, s mivel örömmel adta beleegyezését, el is jegyezte. Vajjon nyerhet-e valaki ennél magasabb méltóságot?” (Bougaud, Szent Vince élete, III. könyv.)

Tökéletes életközösség. életkörülményeit, mindent jegyesének életviszonyaihoz kell alkalmaznia, vele egy kenyéren kell élnie, lakásának vele közösnek kell lennie, egész külső megjelenésében is völégényéhez kell alkalmazkodnia. Tökéletes életközösség jósorsban és balsorsban, gyalázatban és dicsőségben, örömben és szenvedésben, ez a menyasszony kitüntetése, de egyuttal keresztje is. De ez a kereszt az ő boldogsága, ha azt jegyesével megosztja. Ezt jelenti Jézus jegyesének lenni: vele együtt a keresztet viselni, szegénységét vele megosztani, alázatos életében résztvenni, hogy egykor dicsőségében is része legyen.

Vannak, akik a jegyes hívását hallják, de azt nem követik. Ezekkel már leszámoltunk, mikor a bűnről és annak következményeiről elméltünk.¹ Esztelenek és

Fokozatok a Jegyes követésében.

boldogtalanok. — Vannak, akik hallják a Jegyes hívását és követik is, de nem osztatlanul. Ezek azok a lelkek, akik szívüket megosztják a világgal, nem lépnek a tökéletes önmegtágadás és a tökéletes szeretet útjára. — Vannak végre olyanok, akik osztatlan szívvel, egészen égi Jegyesüknek szentelik magukat; ezek az ő igazi menyasszonyai. Ezek teljes önfeláldozást fogadnak, teljes lemondást és tökéletes átadást ígérnek. Nem elégszenek meg azzal, hogy csak a szükséges és parancsolt dolgokban járjanak égi Jegyesüknek kedvére; nem elégszenek meg azzal, hogy csak olyant nem tesznek, ami ezt a szent frigyét széttépné, vagy annak édes kötelékét meglazítaná (halálos és bocsánatos bűn), hanem Jegyesükhöz egészen hasonlóak akarnak lenni. Őt követik szegénységében, őt követik elhagyottságában, nemcsak Tábor hegyére és vacsorájára, hanem az Olajfák hegyére és a Golgotára is, Getszemáni kertjébe és fel a keresztre. Krisztus jegyese — mily nagy, mily édes, mily dicsőséges szó ez! — de magába zárja a keresztet is, éppúgy, mint Isten anyjának méltósága is magába zárja a fájdalmas Anya minden keservét.

Ezt mutatta meg az Úr Alacoque Szent Margitnak, mikor nagy keresztet mutatott neki és azt mondta: „Erre az ágyra szegezem az én hű jegyeseimet.” Droste-Vische-

¹ Örök igazságok, IV—VIII. nap.

ring nővér egész élete egy nagy szenvedés volt. Nem minden menyasszonya Jézusnak megy át ugyanazokon a szenvedéseken, de szenvedés és kereszt, önmegtagadás és áldozat nélkül egy sem lehet. A jegyes mindenben osztozkodik arájával. Legalább azt a keresztet mindenkinek vállalnia kell, mely a világtól való tökéletes érzelmi és akaratbeli

A világban. elszakadásban áll, hogy a szegény és alázatos Jézust követhessük. Ez a belső elszakadás minden szentnél megvan, azoknál is, akik a világban éltek, Szent Ilonánál, Szent Monikánál, Szent Istvánnál, Szent Imrénél, Szent Erzsébetnél, Ferrininél, Philibert Vraunál, Lucie Christine-nél és mindenkinél, aki Jézust tökéletesen követni akarja. Ha pedig Jézus még nagyobb elszakadást kíván, követni kell őt a valóságos szegénység útján, a szerzetesi

A szerzetben. engedelmesség útján, a világtól való külső megválás útján. Viselni kell akkor legalább azt a keresztet, melyet a fogadalmak és szabályok hű megtartása ránk ró. Erre mindnyájunknak vállalkoznunk kell, ha Jézus igazi menyasszonyai akarunk lenni. ‘

III. Pont. Mi ösztönöz a követésre?

Az első indító ok magában ebben a szóban rejlik: Ki nekem Jézus? Ha tudom, hogy ki ő, és szeretem, amint arra az első pontban felbuzdultam, akkor követése nem nehéz, hanem öröm és boldogság.

A második indító okot ebben a második szóban találjuk: Jézus jegyese. Ha tudod, mit jelent jegyesnek és Jézus jegyesének lenni, akkor követése rád nézve természetes és magától értetődő valami. Nem méltó dolog, hogy a menyasszonynak más élete legyen, mint jegyesének. Jézus menyasszonya szégyenli, hogy jobb sorsa legyen ezen a földön, mint Jézusnak. Tekints fel rá! Mit mond neked a jászol, mit mond a kereszt? És te kényelemben és bővelkedésben akarsz élni?

Az ő szeretete megédesít mindent. „Az én igám édes és az én terhem könnyű.” (Mt. 11, 30.) A boldogságot ígéri mindazoknak, akik őt követik: „Boldogok a lelki szegények . . . , boldogok, akik éheznek és szomjuhozak az

igazságot . . . , boldogok a tisztaszívűek . . . , boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért!" (Mt. 5, 3—10.) „Ha ezeket tudjátok, boldogok vagytok, ha megteszitek azokat." (Jn. 13, 17.)

A hű menyasszony ott lesz Jegyesének jobbán az égben is, Jegyesének dicsőségében, amint mellette volt szegénységében és szenvedésében.¹ A hűség mértéke lesz a jutalom és dicsőség mértéke. Ott is egyformának, egészen hasonlónak kell lenni a Jegyes és a menyasszony életének. Amilyen részed volt itt keresztjében, olyan részed lesz ott dicsőségében!²

Imádság. Jézusom, lelkem imádott jegyese, a te leereszkedő hívásodnak engedve, ajánlom fel neked jegyesi szívemet örök, szent frigyre. Átadom neked lelkemet egészen, hogy veled szent életközösségben éljek a te tökéletes követésed által. Hű jegyesedként meg akarom veled osztani szegénységedet, gyalázatodat, bánatodat és szenvedéseidet, de örömet és boldogságodat is. Felajánlom magamat neked mindenre, amit szent akaratod tőlem követel. Olvasni akarok a te életedben, hogy az enyémet egészen a tiedhez hasonlóvá tegyem. Fogadj választott jegyeseid közé és add meg a kegyelmet, hogy soha hozzád, a legkisebb dologban sem, tudattal és szándékkal hűtlen ne legyek. Amen.

III. MINDEN SZIV KIRÁLYA.

Első előgyakorlat. Nézem az Urat, amint fénytől ragyogó szívét előttem feltárja és mondja: „Add nekem, fiam, szívedet!” (Péld. 23, 26.)

¹ V. ö. a frank király szavait Cordeliához Shakespeare Lear királyában (I. felv. 1. jel.):

„Gyönyörű Cordelia,
Ki szegényül legdúsabb vagy, elhagyottan
Legfeltünőbb, s utáltan legszerettebb!
Téged s erényid elfoglallak itt . . .
A vesztett ittért jobb másholt nyerendez.”
(Vörösmarty ford.)

² V. ö. Augustinus, Serm. 47. de divers.: Quo sequendus est Dominus? (Jutalom és dicsőség.)

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézus Szívének vezérelveit és szándait egészen a magaméivá tegyem és azoknak lángbuzgalmú terjesztője, apostola legyek.

I. Pont. „Szívem ég a vágytól . . .”

Szemlélem az Üdvözítőt, amint előttem keblét feltárja és annak közepén megmutatja isteni Szívét. A szeretet sugarai mint tüzes nyilak törnek ki belőle és egyenesen az emberek szívébe hatolnak. Az egyik sugár szíven talál engem is.

Megállok; és ha ennél az egyszerű szemléletnél elég anyagot találok az elmélkedésre, nem is megyek tovább, amíg lelkemet be nem töltöttem és ki nem elégítettem a szeretet vágyaival és szent ösztönzéseivel. Ha egész nap csak erről elmélkednék, csak erre gondolnék, kiváló elmélkedést végeznék és nagy hasznot merítenék, feltéve, hogy nemcsak pusztá érzelmeknek adom át magamat, hanem egész valómat, egész akaratomat, egész lelkemet átszolgáltatom annak a szeretetnek, amely ebből a Szívből felém sugárzik. Az ars-i szent plébános egy alkalommal megkérdezte valakitől, mit mond, mit imádkozik, amikor oly hosszú időn át ott térdel a tabernákulum, az Oltáriszentség előtt. „En őrá nézek, és ő énrám néz”, volt a rövid válasz; de ebben a különös egymásra nézésben benne volt a szívek teljes odaadása, a lelkek és akaratok teljes egymásba olvadása.

A szeretet nagy megnyilatkozása:

Hallom az Üdvözítő szavát: „Szent szívem annyira ég az emberek iránt lángoló szeretetének tüztől, hogy ennek az égő szeretetnek lángtengerét nem képes többé magába zárni, hanem ki kell árasztania azt az emberek szívébe. Ezért ki akarja nyilatkoztatni magát nekik, hogy őket az üdvösség és a szentség mindennemű kegyelmének drága kincseivel gazdagítsa, a kárhozat örvényéből kiszabadítsa, rendetlen hajlamaikat rendezze és rövid úton a tökéletesség magaslatára felvezesse.”

A szívek Királya szól. Minden szava megfontolásra méltó ebben az isteni programbeszédben. Mi ennek a **tárgya**, programbeszédnek **tárgya**? Jézus Szíve ki akarja magát nekünk nyilatkoztatni; tökéletesebben, mint eddig; egész bensejét, egész

valóját minden kincseivel együtt fel akarja tárni előttünk. Ha ismertük is őt, ezentúl jobban kell őt ismernünk. Ha szerettük is, ezentúl lángolóbban kell szeretnünk. Ha követ-
tük is, ezentúl még nagyobb lélekkel kell őt követnünk.

Mi ennek a kinyilatkoztatásnak, ennek a szeretet
indító oka, kiáradásnak *indító oka?* Nem más,
mint szeretetének nagysága és heves-
sége, mely nem viseli el tovább, hogy Szívébe zárkózzék,
hanem kifelé tör, hogy tüzével lángba borítsa az egész
világot. „Tüzet jöttem bocsájtani a földre; és mit akarok
mást, mint hogy felgyulladjon?” (Lk, 12, 49.)

Mi ennek a kinyilatkoztatásnak a *célja?* Nem lehet
célja. más, mint az, amit már Jézus neve
maga mond: megváltás, üdvözítés. Nem
lehet más, mint az, ami egész földi életét irányította, átha-
totta, élte, s amit ő maga ezekbe a szavakba foglalt: „Én
azért jöttem, hogy életük legyen és minél több legyen.”
(Jn. 10, 10.) A szentség és üdvösség kincseit akarja kiárasztani
a világra, de sokkal bővebb mértékben, mint valaha.
Most van az az idő, melyről Szent János Szent Gertrud-
nak szólt. Amikor a szeretet lángja a világon már elalvó
félben van, akkor nyilatkoztatja ki ő az ő Szívének titkait,
hogy új életre keltse az önzésében megdermedt, fagyos
világot. Ez az az idő, melyről Ezekiel próféta szólt, mikor
a szent vízről beszélt, mely a szentélyből fakad és mindig
hatalmasabb árbán önti el a világot. „A férfiú, kinek kezé-
ben mérőszinór volt, kiment kelet felé és ezer könyököt
mért, majd átvezetett a vízen, és az bokáig ért. Majd ismét
ezer könyököt mért és átvezetett a vízen, és az térdig ért.
És ismét ezer könyököt mért és átvezetett a vízen, és az
veséig ért. És még ezer könyököt mért, és nem tudtam többé
átmenni a folyón, mert a vizek mély folyammá áradtak,
amelyen már nem lehetett átgázolni.” (Ez. 47, 3—5.) Ez a
folyó a kegyelmek áradata, mely az Üdvözítő Szívéből
fakad és elönti az egész világot. (Iz. 12, 3; Jn. 4, 13—14;
7, 37—38.)

„És a folyó mentén, annak mindkét partján minden-
féle gyümölcsfa nő; lombjuk le nem hull, gyümölcsük el nem
fogy. Havonként friss gyümölcsöt teremnek, mert vizük a
szentélyből fakad. Gyümölcsük eledelül szolgál, lombjuk

pedig orvosság." (Ez 47, 12.) Élet van mindenütt. Ezek a szent Szívből fakadó szeretetáradatnak hatásai: a bűnösök megtérnek, a rendetlen hajlamok rendeződnek, a lanyhák buzgókká lesznek, a buzgók a tökéletességre és életszentségre emelkednek fel. Ez ennek a kinyilatkoztatásnak, ennek a szeretetkiáradásának célja. Mily magasztos és nagy ez a cél! Ki ne lelkesednék érte! Ki ne buzdulna fel ezek hallatára!

II. Pont. „Add nekem szívedet!”

Az Úr mintegy szemlét tartva, végigjárja a lelkek hosszú sorát és most hozzám fordul s szeretetének kimondhatatlan leereszkedésével mondja: Add nekem a szívedet és kövess engem! Ennél a szónál ismét megállok, és ha semmi egyebet sem teszek, mint csak hatni engedem lelkemre ezt a szót, akkor is már sok hasznot merítettem elmélkedésemből.

Ennek a szónak, ennek a meghívásnak hatása alatt fontolóra veszem, mit kell válaszolnom *nekem* szeretett **Átadásom.** Üdvözítőmnek, aki oly nagy leereszkedéssel és szeretettel hív meg szent Szívének követésére és Szíve országának terjesztésére és meghívásával tanítványává és apostolává akar tenni? Megfontolom, mennyire igazságos és méltányos dolog, hogy egész szívemet, egész akaratomat és egész valómat fenntartás és visszavonás nélkül neki átszolgáltassam.

Igazságos. *Igazságos dolog; mert már úgyis az övé vagyok. Az övé vagyok a teremtés által; hiszen ő hozott létre a semmiből, ő adott mindent, ő tart fenn bennem mindent, ő működik közre minden cselekedetemben, minden gondolatomban, minden lélekzetelemben, szívem minden dobbanásában. Nélküle semmi sem vagyok. Birtoka, tulajdona vagyok mindenestül, egészen. — Az övé vagyok a megváltás által. Mit használt volna születnem, ha ő nem váltott volna meg! Megvett, kiszabadított a sátán rabszolgaságából, a kárhozatból, irgalommal és kegyelemmel megkoronázott engem (102. zsolt.), szent vérével lefizette váltságdíjamat, magáévá tett örökre. Mint Isten Fia és Megváltóm egészen birtokába vett.*

Mily méltó és igazságos dolog tehát, hogy jogait felettem elismerjem és őt kövessem!

Az övé lettem *megkeresztelésem és első áldozásom által*. A keresztség titokzatos testébe oltott bele, melynek ő a feje. Tagja lettem, vele egészen egy, tőle mintegy elválaszthatatlan. És ezt keresztségi fogadalmamban az egész világ előtt meg is vallottam és fogadásomat első áldozásomkor, amikor szent teste és vére vétele által vele egy test és lélek lettem, ünnepélyesen és visszavonhatatlanul megújítottam.

Az övé lettem, mikor a szeretetben, vagy azon kívül szent *fogadalmakkal* lekötélteztem magamat neki. Az övé lettem, amikor számtalan lelkigyakorlatban és máskor is átadtam magamat neki, amikor szent Szívének ünnepélyesen *felajánlottam* magamat: szolgálatára, szeretetére, tiszteletének és országának terjesztésére. Ma végre komolyan és minden fenntartás nélkül meg akarom valósítani már régen tett felajánlásomat. A hála és az engesztelő viszonzószertetet köteleznek erre.

És mennyire *méltányos* dolog ez részemről! Hiszen **Méltányos.** *annyit tett* értem, *annyit áldozott,* *annyit szenvedett* értem, *annyit adott* nekem! Ha egy ember mind ennek csak czredrészét tette is volna értem, szívem oda lenne a hálától — és vele szemben közömbös, hideg lehetnék?

Ő *érdemli meg* legjobban odaadásomat, ő érdemli azt meg egyedül. Mert ő az én Uram, Istenem, Vezérem és Királyom, Jegyesem és lelkem Hitvese, mindenem. Ő egyedül szép, ő egyedül nagy, ő egyedül hatalmas, ő egyedül bölcs, ő egyedül szent, ő egyedül jó. „Egy a jó, az Isten.” (Mt. 19, 17.) „Te egyedül vagy a Szent, te egyedül vagy az Úr, te egyedül vagy a Felséges, Jézus Krisztus, a Szentlélekkel egyetemben, az Atya-Isten dicsőségében.” (Szentmise glória.)

Nála *biztos* minden letétem. „Tudom, kinek hittem és biztos vagyok abban, hogy ő meg tudja őrizni reá bízott kincsemet.” (2 Tim. 1, 12.) Amit neki adok, azt *el nem veszttem*. Ha magamat neki adom, megtalálom magamat. „Aki elveszti életét érterem, megtalálja azt.” (Mt. 10, 39.) Ellenben, „ha magadat keresed, megtalálod ugyan magadat,

de saját vesztedre." (Kr. köv.) Miért ne adnám tehát át magamat neki egészen: szívemet, lelkemet, akaratomat, egész valómat, mindenemet? Miért ne lennék szerelmének rabszolgája, tanítványa, jegyese, harcosa, apostola?

Imádság. Vedd, Uram, és fogadd el szívemet, és isteni szerelmed lángjától megtüzesítve, tedd vissza keblembbe, hogy egyedül érted éljen és Szíved hő szeretetében megolvadjon és felemésztődjék a vágytól, hogy téged utánozzalak és kövesselek, amily tökéletesen csak tehetem. Add, hogy a te igazságod által felszabadítva a rabszolgaság állapotából, melyben bűneim rabláncái és bilincsei visszatartottak, felemelkedjem szent Szíved hű tanítványai sorába. Ó isteni Szív, minden erény és szentség forrása és mintaképe, szívem szilárd és eltökélt elhatározása ez, hogy kegyelmedtől megerősítve, téged követlek, téged tekintelek életem végtelen tökéletességű eszményképének, erős hittel és mélységes imádatával, hálás szeretettel, engesztelő bánattal és határtalan bizalommal. Fogadd felajánlásomat szentséges Anyád és az ő szüzi Jegyese, a te nevelőatyád kezei által. Amen.

IV. KRISZTUS KIRÁLY ORSZÁGA.

Krisztus Király országa számunkra elsősorban a mi saját lelkünk, de azután az összes lelkek birodalma is, és pedig nemcsak láthatatlanul, hanem látható alakban is a katolikus anyaszentegyházban. Az ő országának terjesztése tehát abban áll, hogy az ő elveit, melyeket életéből és tanításából ismerünk meg legjobban, s melyek az ő csalhatatlan Egyházának, az ő hű jegyesének is elvei, mindenek előtt saját lelkünkbe minél tökéletesebben felvegyük és életünkbe átültessük, valósággá változtassuk. Azután pedig mások lelkébe is át kell ültetnünk ezeket az elveket, azon kell lennünk, hogy az egész világ meghódoljon Krisztusnak. Ez a hódítás extenzív és intenzív irányban halad. *Extenzív* irányban halad, ha az Egyháznak, az ő földi birodalmának zászlait minél messzibbre visszük, hitetlenek és pogányok közé; ha visszahódítjuk neki az elvesztett országokat és lelkeket, ha birodalmának határait minél szélesebbre terjesztjük ki.

Habár az elmélkedés Krisztus Királyról hatalmasan ösztönöz minket országának extenzív terjesztésére is, mégis elsősorban annak intenzív meggyökereztetésére sürget, és pedig mindenekelőtt saját lelkünkben. Krisztus országának extenzív kiterjesztésére, a lelkekért való buzgalomra leginkább dicsőséges életének elmélkedései ösztönöznek majd az apostolok küldetéséről és a Szentlélek eljöveteléről.

Intenzív irányban. Krisztus királyságának *intenzív* megvalósítását *saját lelkünkben* az előző elmélkedések szorgalmazták; most ennek a királyságnak mások lelkében és az *egész társadalomban* való meggyökereztetését akarjuk elmélkedésünk tárgyává tenni, amennyiben mi is hivatottak vagyunk, hogy annak megvalósításában közreműködjünk.

Intenzív irányban Krisztus királyságának megvalósítása az emberi társadalomban két fokozatot állít szemünk elé. Az első fokozat abban áll, hogy az egész emberi társadalom Krisztus alapvető elveit és parancsait elfogadja és azokat mind a magán-, mind a nyilvános élet vezérelveivé és tengelyévé teszi. A második fokozat pedig, hogy tökéletes követésének ideológiája, ha nem is ragad meg mindenkit a szoros követésre, mégis mint ideális eszmény szerepeljen a közfelfogásban, a krisztusnélküli, tisztán humanisztikus és világi életeszeménnyel szemben, melyet a régi pogány klasszicizmus, a renaissance-beli humanizmus és a mai modern, Krisztustól emancipált életfelfogás hirdet. Mindkettő egyértelmű a szeretet és a kereszt tanának diadalával.

Első előgyakorlat. Szemlélem Krisztus Királyt, aki előtt meghódol az egész emberiség és minden társadalmi osztály, és aki áldását adja a világ összes népeire és országaira.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Krisztus Király felségjogait megismerjem és minden erőmet latba vessem, hogy azokat a világ által is elismertessem.

I. Pont. Király-e Krisztus?

Krisztus királyságának eszméje oly régi, mint maga a kereszténység. Sőt az Ószövetség prófétáinál kell keresnünk első kibontakozását. Krisztus királyságának eszméje mondhatni egykoru magával a kinyilatkoztatással. Krisztus ugyanis

hitünk tanítása szerint természeténél fogva főpap, próféta és király. Nincs címe a Messiásnak, melyet az Ószövetség szent iratai annyiszor és oly nyomatékkal hangoztatnának és emelnének ki, mint ép királyi címét. A zsoldárok és próféták előszeretettel mutatják be a Messiást mint nagy uralkodót és hatalmas világhódítót, aki előtt meghódol a földkerekség, és akinek igazságos jogara alatt felvirágoznak a nemzetek és birodalmak. „Kérd tőlem, és neked adom a nemzeteket örökségedül, a föld határait osztályrészedül”, zengi a második zsoldár. „Kinyújtja hatalmas jogaradat a Sionból az Úr: uralkodjál ellenségeid között!”, fűzi hozzá a 109-ik. „Uralkodjék tengertől tengerig, a folyamtól a földkerekség széléig”, egészíti ki a 71-ik. Az egész 44. és 88. zsoldár pedig mint királyt és hódítót ünnepli Krisztust.

A zsoldárok dicsőítő énekeit felváltják a próféták nagy-szerű jóvendölései a jóvendő Krisztus-országról. Ezek közül kimagaslik az utolsó nagy próféta, Dániel grandiózus jóvendölése a négy világbirodalomról, melyben maga előtt látja és a legnagyobb szabotossággal leírja az asszir-babiloni, a méd-perzsa, a macedon-görög és a római birodalmat és ezek után így folytatja: „Ezeknek a birodalmaknak az idejében az ég Istene egy más birodalmat támaszt, mely soha meg nem szűnik; annak uralma más népre soha át nem száll.” (Dán. 2, 44.) Ez az ország a Messiás országa, mely felváltja a föld birodalmait, maga pedig meg nem szűnik soha.

Evangelium. Az Új szövetségben is kezdettől fogva mint király lép fel Krisztus. Már az angyal hirdeti róla, hogy „nagy léssen ő, és a Magasságbeli Fiának fog hivatni; és néki adja az Úr Isten Dávidnak, az ő atyjának királyi székét, és országolni fog Jákob házában mindörökké, és királyságának nem leszen vége.” (Lk. 1, 32—33.) Krisztus saját maga is királynak vallja magát, mikor a római helytartó kérdésére: „Király vagy te?“, a legünnepélyesebb pillanatban ezt a választ adja: „Te mondod, hogy én király vagyok.” (Jn. 18, 37.) Szent Pál dominus-nak, Kyrios-nak nevezi őt, úrnak, és ez a szó a császári hatalomra emlékeztet. Azért is üldözte részben a római világbirodalom a keresztényeket, mert a császár mellett más

Kyrios-nak, más úrnak hódoltak; de ezek az üldözök nem gondoltak Krisztus szavára, hogy „az én országom nem e világból való.” (Jn. 18, 36.)

Szent Ágostonnak nagy koncepciójú műve „Isten városáról” (De Civitate Dei), magának Szent Ignácnak híres lelkigyakorlatos elmélkedése Krisztus országáról (De Regno Christi), melyet ma átvettünk, az egész középkori német-római császárság eszméje, a *respublica christiana* gondolata, mind Krisztus királyságának eszméjéből fakadt és maga a pápaság mint lelki szuverénitás el sem képzelhető Krisztus királyi méltósága nélkül.

II. Pont. Hogy valósul meg Krisztus Királysága a földön?

Ennek a gondolatnak kifejezéseként rendelte el XI. Pius pápa az 1925-iki szentév befejezésekor és annak mintegy megkoronázására Krisztus Király ünnepét. Ennek az ünnepére és az ünnepben kifejezésre jutó gondolatnak megértésére megfontoljuk most, mily értelemben király Krisztus? — Test szerint is királyi vérből származott, Dávid királynak volt sarjadéka; de Izrael országának földi királyságára soha igényt nem tartott. — Krisztusnak a hittudósok véleménye

Lelki királyság.

szerint istenemeri méltóságánál fogva multhatatlan joga volt a föld összes birodalmainak koronáira. De erről is lemondott és soha földi királyságot nem követelt a maga számára: „Észrevenvén, hogy készülnek jönni és megragadni őt, hogy királlyá tegyék, a hegyre meneküle” (Jn. 6, 15), „az én országom nem e világból való”. (Jn. 18, 36.) — Krisztus királysága lelki királyság, túlvilági királyság abban az értelemben, hogy a lelkek birodalmára terjed ki, és célja, hogy az embereket az örök életre, Krisztusnak mennyei birodalmába vezérelje.¹ De emellett nem

De valóságos.

túlvilági abban az értelemben, mintha *lát-ható* alakban nem is léteznék ezen a földön, nem éreztetné hatását a földi életre is, vagy nem lépne fel

¹ „Ez az ország egyedül csak sátán országával és a sötétség birodalmával áll ellentétben és követeli alattvalóitól, hogy lelküknek a gazdagságtól és földi dolgoktól való elvonása által ne csak a szelidség szellemét hordják magukban és éheznek és szomjazzák az igazságot, hanem hogy meg is tagadják magukat és keresztjüket viseljék.” (XI. Pius, Quas primas.)

jogokkal és követelésekkel az emberekkel szemben, akár egyesekkel, akár családokkal, vagy a társadalommal és az államokkal szemben. Ép az utóbbi igazságnak megismerését és, amennyiben rajtunk áll, annak megvalósítását az életben szolgálja jelen elmélkedésünk.

Krisztusnak nemcsak mint Istennek, hanem mint embernek is, mint Istenembernek *joga* van a lelkek és a nemzetek hódolatára. Legfőbb törvényhozói, bírói és végrehajtó hatalommal rendelkezik a lelkek birodalmában. Minden értelem köteles *hitben* meghajolni tanítása előtt; minden akarat köteles *engedelmesen* alávetni magát törvényeinek, *parancsainak*; minden szívnek odaadó *szeretettel* kell ragaszkodnia személyéhez. A hit, az engedelmesség, a szeretet megtagadása maga után vonja a kizárást országából, a választottak birodalmából; ez a nagy szankció, melynek érvényesítésére Krisztus korlátlan hatalommal rendelkezik: „Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön” (Mt. 28, 18), „az Atya az ítéletet egészen a Fiúnak adta, hogy mindenki tisztelje a Fiút, amint tisztelik az Atyát.” (Jn. 5, 22—23.) Krisztus valóban Király, legfőbb törvényhozói, bírói és végrehajtói hatalommal. Krisztus valódi *felsőség*. És az ő felségjogait nemcsak az egyesek, hanem az egész társadalom és az államok is kötelesek elismerni. Krisztus a társadalomnak, az államoknak is királya.

Krisztus jött és legfőbb tekintéllyel tanított, törvényeket hozott, lelki birodalmat alapított: a katolikus Anyaszentegyházat. Lelki királyságát a földön leginkább Anyaszentegyháza által gyakorolta. Legfőbb királyi hatalmánál fogva minden embert arra kötelez, hogy Egyházába lépjen és lelkiekben magát annak alávesse. *Kötelesség hinni és az Egyházba lépni*: „Aki hiszen és megkeresztelkedik, üdvözülni; aki pedig nem hiszen, elkárhozik.” (Mk. 16, 16.) „Aki titeket hallgat, engem hallgat, és aki titeket megvet, engem vet meg.” (Lk. 10, 16.) Aki „az egyházra nem hallgat, legyen neked mint a pogány és a vámos”. (Mt. 18, 17.)

Azért oly kárhözatos tévedés mondani, hogy „minden vallás egyforma.” Mert Krisztus Király és országa az Anyaszentegyház. Aki tehát az Anyaszentegyházat megveti, az Krisztust veti meg. Aki az Egyház tekintélyét elveti, fel-

lázad ellene, elszakad tőle, az Krisztus tekintélyét veti meg, ő ellene lázad, tőle szakad el. Krisztusnak joga van a lelkek hódolatára, és jogát Egyháza által gyakorolja. Ezért Krisztus ellen lázadást követ el mindaz, aki saját hibája következtében az Egyházon kívül áll, akár gyűlöletből, akár megvetésből, akár közömbösségből vagy gyengeségből. Ebből meg lehet ítélni, mily bünt követ el az, aki bármi módon katolikus hitét megtagadja, aki katolikus létére idegen templomban köt házasságot, aki idegen istentiszteleteken szívvel-lélekkel résztvesz, aki gyermekeit részben, vagy egészen a téves hitnek kiszolgáltatja, aki tudatosan és komolyan állítja jogy minden vallás egyformán jó.

Krisztus királysága *szuverén*. Azért semmiféle földi hatalomnak, még az államnak sem áll jogában az Anyaszentegyház működését lelkiek terén bármiféle módon korlátozni, vagy azt felülvizsgálatnak alávetni. Az Anyaszentegyháznak joga van tanait hirdetni bármely helyen és országban, az egész világon, minden előzetes megkérdezés nélkül, függetlenül minden földi tekintély jóváhagyásától, Krisztus küldetése alapján: „Elmenvén az egész világra, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek.” (Mk. 16, 15.) Aki az Egyháznak ezt a jogát sérti, az sérti Krisztusnak királyi felségjogait.

Az állam mint ilyen is köteles magát Krisztusnak alávetni, az ő királyságát elismerni, tanítását törvényeinek zsinórmértékéül tekinteni, az ő szellemében kormányozni. Az állam nem független Krisztustól. Ez a liberalizmus és macchia-

vellizmus legkárhózosabb tévedése. Krisztus törvényeinek **Krisztus a társadalom királya.** érvényesülniök kell a nyilvános élet minden területén, a parlamentekben, a minisztériumokban, a törvényszék-

nél, a börzéken, a kereskedelemben, az iparban, tudományban, sajtóban, irodalomban és művészetben. Nincs a közéletnek oly mozzanata, nincs a szellemi életnek oly megnyilvánulása, nincs a gazdasági életnek oly területe, mely ki-vonhatná magát Krisztus uralma alól.

Krisztus nem azért jött, hogy tudományos kutatásokat végezzen, vagy irodalmat csináljon, nem lépett fel az állami élet fórumán, nem akart pénzintézeteket alapítani, de erkölcsöt hozott, isteni törvényeket adott és legfőbb királyi hatalmá-

nál fogva követeli, hogy ezeket a törvényeket az emberi élet minden megnyilvánulásában mérvadóknak tekintsék. Nincs „szabad” művészet, nincs „független” parlament, nincs „szabad” kereskedelem oly értelemben, hogy egy is közülök a Krisztus által hozott és Anyaszentegyháza által hirdetett isteni törvények alól kivonhatná magát. Krisztus erkölcsi törvényeit szem előtt kell tartania az orvosi, a bírói, az ügyvédi gyakorlatnak; ezek szerint kell igazodniok politikának, diplomáciának, bankoknak, egyetemeknek, minisztereknek és uralkodóknak, békében és háborúban. Krisztus lelki királysága mindenre kiterjed.

Modern tévelyek. Nincs helye tehát a liberalizmus kettős moráljának, mely a közéletet, börszét és parlamentet kivonja az erkölcsi törvények hatásköre alól és csak a templomot és sekrestyét utalja Krisztus kiritályi jogára alá. Nincs helye az áldemokráciának, mely a vallást magánügynek tekinti. Nincs helye a jozefinista, gallikán, Bismarck- és Hitler-féle államomnipotenciának, mely megbénítja az Egyház mozgási szabadságát és egyesülési jogait, sérti szuverénitását lelki téren, és megfosztja iskoláitól és vagyonának független kezelésétől, önrendelkezésétől. Nincs helye semmiféle állami tetszvényjognak, mely az Egyház szabad kormányzását és Krisztus földi helytartójának független intézkedési jogát állami ellenőrzés alá helyezi. Nincs helyük a liberális házassági és elkeresztelési törvényeknek, melyek Krisztus lelki birodalmának szabad terjeszkedését megakadályozzák és a szentségeket az Egyház jogköréből kivonják.

Katolikus meggyőződés. Igazán katolikus ember csak az, aki lelkében és a nyilvánosság előtt is ezeket az elveket vallja, ezek szerint él és cselekszik, ezeket iparkodik érvényesíteni, ahová csak befolyása ér. Ez a próbakő, mely elválasztja az igaz katolikusokat a szabadelvű, úgynevezett „jó” katolikusoktól és egyéb gerinctelen alkalmazkodóktól, akik semmitől sem félnek annyira, mint a katolikus elvek következetes, megalkuvást nem tűrő érvényesítésétől a nyilvános életben.

III. Pont. Krisztus királysága az emberiség üdve és boldogsága.

Habár Krisztus királyságának ünnepe Krisztus királyi *jogait* állítja is szemünk elé, ez a királyság mégis elválaszthatatlan Krisztus megváltói *szeretetétől*, mely szívében honol. Ezért is írta elő XI. Pius pápa, hogy Krisztus király ünnepén évenként meg kell újítani a világ felajánlását Jézus Szívének. Krisztus megváltói szeretete jellemző vonása egész személyének, királyságának is. Krisztus királysága nem földi értelemben vett birodalom, hanem a „mennyeek országa,” ezen a földön. „A népek fejedelmei uralkodnak rajtuk és nagyjaik hatalmat gyakorolnak felettük. Nem így leszen ti köztetek . . . Az Emberfia nem ezért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem, hogy ő szolgáljon és váltságul adja életét sokakért.” (Mt. 20, 25—28.)

Jézus Szíve szociális királysága.

Azért Krisztus királysága az ő szíve szerint való szociális királyság. Jézus Szíve szociális királyságának eszméje átítani az egész társadalmat Jézus Szívének gondolataival, érzéseivel, elveivel és törekvéseivel. Ez az eszme főleg a mai szociális kérdés keresztény megoldása felé irányítja figyelmünket és lelkes munkára buzdít ezen a téren. Közelebb hozza egymáshoz a szegényt és gazdagot, a munkást és munkaadóját, egy család gyermekeivé, testvérekké teszi őket. Az Úr fogadja szolgálóját „már nem mint rabszolgát, hanem, mint szeretett testvért”. (Filem. 16.)

De nemcsak szegény és gazdag, hanem „héber és görög” vagyis a nemzetek és népek közt is meg akarja teremteni Szent Szívének szelíd uralkodásával az egységet és a békét, melyet a világ nem adhat (Jn. 14, 27), nem adhat a trianoni békeszerződés, nem adhat sem a hágai, sem a genfi békekonferencia, hanem csak az, aki mint a béke királyának helytartója kormányozza az ő földi országát, hogy megadja a világnak „Krisztus békéjét Krisztus országában” és végre megszülessék a „*respublica christiana*”, a keresztény állam az egész világon, a *civitas Dei*, Isten országa a földön. Mert Krisztus királysága a prefáció szerint „az igazság és az élet, a szentség és a kegyelem; az az igazságosság, a szeretet és a béke királysága”.

Krisztus királysága csak üdvösséget hozhat egyénnek,

családnak, társadalomnak, az egész emberiségnek, még földi vonatkozásban is. Lehetetlen, hogy Isten és Krisztus törvényének betartása és az ő tökéletes szeretetük ne árássa ki áldást hozó sugarait az emberi élet minden Isten tervéből eredő viszonylatára. „Keressétek először Isten országát és az ő igazságát, és ezek mind hozzáadottnak nektek.” (Mt. 6, 33.) Sőt, más út nincs is az emberiség boldogulására, földi és túlvilági vonatkozásban egyaránt, mint Krisztus királyságának feltétlen és a végletekig terjedő komoly elismerése és gyakorlati megvalósítása. Ez pedig mondhatni egybeesik a Jézus Szíve-tiszteletnek XIII. Leó pápa és más nagyok és szentek által elgondolt nagyszabású társadalmi érvényesülésével. (Lásd: Biró Ferenc S. J., „E jelben győzni fogsz.”)

De mégis felmerül a kérdés, vajjon az önmegtágadás, a kereszthordozás tana nem veti-e vissza az emberi természet fejlődését, nem pusztá negatívum-e, mely megbénítja a pozitív törekvések érvényrejutását földiekben és lelkiekben? Erre a legjobb választ maga a történelem adja. Hiszen ebből

A kereszti és a kultura. a szellemből, a szegénység, az önmegtágadás, a kereszti szeretetétől áthatott világszemléletből fakadtak a nyugatnak legnagyobb kultúrtejesítményei. Ez a szellem civilizálta Európát, ez adta a germán népeknek évszázadokra államfenntartó erejüket, ez tisztította meg Északkeurópa őserdőit és tette kulturált országokká lópjait, ez a szellem élt a térítő bencés és ciszterci szerzetesekben és emelte magasra a dómok tornyait. Ez alapította az első népiskolákat és egyetemeket,¹ ez szülte a legnagyobb bölcselőket és költőket, inspirálta Aquinói Szent Tamás Summá-ját és Dante Isteni Színjátékát, nem is szólva az értékekről, melyeket a kereszti tana erkölcsi, lelki és szociális téren termelt a mai napig. Calderon és Avilai Szent Teréz, Corneille és Páli szent Vince, Manzoni és Don Bosco egyaránt ebből a szellemből táplálkoznak.

Mert a „kereszti” tana nem az emberi természetet támadja, hanem az önzésnek üzen kérlelhetetlen hadat. Nem az Isten gondolatából fakadó egészséges gyökeret irtja ki, hanem a vadhajtásoktól szabadítja meg az emberi termé-

¹ Lásd erről XI. Pius pápa apostoli konstitúcióját „Deus scientiarum Dominus.”

szet nemes fáját és épp ezáltal sokkal hatalmasabb kultúr-
tényező, mint az emberi természetet hibáitól, az áteredő
bűntől mentesítő „fejlődés,” humanizmus, filantropinizmus,
liberalizmus és naturalizmus tana, mely meghagyja az emberi
természetet gyengeségeivel, vélkeivel és azokat az erény
nemesi címerének adományozásával akarja törvényesíteni.

Krisztus királyságának eszméje ép ellenkezőleg mun-
kára szólítja fel követőit, harcosait, apostolait, vessék alá az
ő szent és békés jogarának az emberi élet összes tényezőit,
dolgozzanak a gépek, alkosson a művészet és technika,
kutasson a tudomány, haladjon a civilizáció, hogy mind-
ebből Isten gondolatai, melyeket ő a természetbe és a lélekbe
rejtett, annál ragyogóbb fényben álljanak az ember szeme
előtt és dicsőítsék Alkotójukat.

Alávetni mindent

Krisztus jogarának.

Az önzés kikapcsolásával mindez egy-
üttal a felebaráti szeretetnek is szolgál,
hogy az ember életét földi vonatkozás-
ban is minél kedvesebbé tegye, a társadalmi egyensúlyt állan-
dóan fenntartsa, a családot szentségében megőrizze és a
tekintély tiszteletét csorbítatlanul megővja. Egyesek hősies
lemondása Krisztus tökéletes követésében kihat az egész
emberiségre. A szegénység professziója az adakozásra és
szociális szeretetre ösztönöz. A szüzesség fogadalma szent
őre lesz a házassági tisztaságnak. Az engedelmesség önkéntes
vállalása megőrzi a tekintély tiszteletét azokban is, akik ily
magas erkölcsi felfogásra nem tudnak felemelkedni. Az
alázatosság evangéliuma letöri a káros ambíció törtetését,
mely már annyi bajt okozott az emberi társadalomnak. Így
lesz a kereszt és lemondás evangéliuma a só, mely áthatja
az egész emberiséget és megővja attól a rothadástól, mely
minden emberi, földi dolgot fenyeget, hacsak bele nem oltunk
valamit a Krisztus keresztje által megszerzett halhatatlanság-
ból.

Elmélkedésünk végén jobbat nem tehetünk, minthogy
a Jézus Szíve tisztelet igazi jelentőségébe elmélyedjünk,
melynek hű kifejezője az a felajánlás, mellyel a halhatatlan
XIII. Leó pápa az 1900-as szentévből az egész világot neki
felajánlotta és szentelte. Ezt a felajánlást XI. Pius meg-
hagyásából minden évben Krisztus Király ünnepén az egész
világon meg kell újítani.

Imádság. „Édes Jézus, az emberi nem Megváltója, tekints reánk, kik oltárod előtt alázatosan leborulunk. Tied vagyunk, tied akarunk lenni. Hogy azonban veled szorosabban egyesülhessünk, íme ma mindegyikünk felajánlja magát szentséges Szívednek. Sokan téged meg sem ismertek, mások parancsaidat megvetették és maguktól eltaszítottak téged. Könyörülj mindezekre, ó jóságos Jézus, és öleld valamennyit legszentebb Szívedhez. Légy királya, ó kérünk, nemcsak a hívőknek, akik sohasem pártoltak el tőled, hanem a tékozló fiúknak is, akik elhagytak. Add, hogy ezek mihamarabb visszatérjenek az apai házba s éhen és szomjan el ne pusztuljanak. Légy királya azoknak is, akiket tévedés megejtett, vagy szakadás elválasztott s hídd vissza őket az igazság révpartjára és a hit egységébe, hogy egy akol legyen és egy pásztor. Légy királya mindazoknak, akik még a bálványimádás és az iszlám sötét árnyékában ülnek s ne vonakodjál őket a te világosságodba és országodba elvezetni. Tekints végül irgalmas szemmel annak a népnek fiaira, amely sokáig választott néped volt. Az a vér, amelyet egykor magukra kívántak, hulljon reájuk is, mint a megváltás és az élet keresztsége.

Adj, Urunk, Egyháznak biztos és teljes szabadságot, minden népnek békét és rendet. Tedd, hogy az egész földkerekség egy szóztól visszhangozzék: Údv az isteni Szívnek, amely által üdvösségünk támadt; dicsértessék és áldassék mindörökké. Amen.“

A REJTETT ÉLET.

MÁSODIK NAP.

A MEGTESTESÜLÉS.

Az előző elmélkedésekben Krisztus Urunk tökéletes követésére határoztuk el magunkat. Most életének könyvét nyitjuk fel, hogy lássuk, mit tett, hogyan élt, hogyan gondolkodott, hogyan érzett. Ezeknek az elmélkedéseknek Jézus életéről állandó refrénje: Ő így tett, tégy te is hasonlóképp! A kegyelem, melyért az elmélkedéseknek elején állandóan könyörgünk, mindig ugyanaz, hogy őt a titokban, melyről elmélkedünk, mindig jobban megismerjük, lángolóbban szeressük és hűségesebben kövessük.

Mint igazi művészeknek magunk elé kell állítanunk a mintát, az eszményt, és vonást vonás után le kell másolnunk saját lelkünkben, saját külsőnkben, hogy az Ő hasonlóságára újjászülessünk. De nem szabad megállnunk a külső buroknál még Jézus életének szemlélésénél sem, hanem bele kell hatolnunk bensejébe, szentséges Szívének legmélyebb titkába, hogy ott felismerjük legbensőbb szándékait, gondolatait és érzelmeit, külső cselekedeteinek rugóit, szavainak legmélyebb forrását és így ne csak külsőnket az Ő külsőjéhez, hanem szívünket az Ő Szívéhez hasonlóvá tegyük. Szelíd és alázatos szívű Jézus, mindhalálíg engedelmes szívű Jézus, Atyád szeretetétől lángoló szívű és az emberek szeretetében magát felemészítő Jézus, tedd szívemet a tiedhez hasonlóvá!

Minden nagy embernél, királynál, vagy államférfiúnál, aki először lép fel, az a kérdésünk, mi a programja? Az újonnan megválasztott pápánál is jelszava iránt érdeklődünk. Megfigyeljük, hogyan mutatkoznak be ezek a nagyok a világnak, milyen a fellépésük? Jézusnál is mindenekelőtt

azt nézzük, hogyan lép be a világba, milyen életprogramot tűz ki maga elé, mi felé irányulnak Szívének óhajtásai, vágyai? Ezeket tárja fel előttünk az elmélkedés az Úr megtestesüléséről.

Első előgyakorlat. Szemlélem a Szentháromságot, amint az égből a földkerekségre letekint és maga előtt látja a népek és nemzetek sokaságát, kiket mind megrontott a bűn, és elhatározza, hogy Megváltót küld a világnak. Magam előtt látom a názareti hajlékot a boldogságos Szűzzel, amint az angyal köszönti és tudtul adja neki Isten szándékát.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy mindig jobban megismerjem az örök Igét, aki értem emberré lett, hogy Őt mindig jobban szeressem és mindig hűségesebben kövessem.

I. Pont. A világ szomorú állapota a megtestesülés előtt.

Szemléljük a három isteni Személyt, amint letekint a világra. Ott látja a földkerekség népeit a bűn végtelen nyomorában és boldogtalanságában. Oly különféle a szokásaik, különféle a ruházatuk és testalkatuk, különféle még arcuk színe is. Némelyek nevetnek, mások sírnak, de valamennyien boldogtalanok, mert örömük és fájdalomuk egyaránt a bűnből fakad. Könnyekkel szemükben születnek és könnyekkel szemükben halnak meg és alászállnak a kárhozát örök sírjába. Isten örök boldogságra teremtette az embert és természetfölötti étellel, a megszentelő malaszttal ruházta őt fel. De az áteredő bűn tönkretette Istennek ezt az első tervét és testi, lelki nyomorba taszította az emberiséget.

Az emberiség romlása. „Utaikon a romlás és a szerencsétlenség; a béke útját nem ismerik, szemük előtt nincs Isten félelme.” (13. zsolt.) Boldogtalanok az életben, boldogtalanok a halálban, boldogtalanok az örökkévalóságban. „Lenéz az Úr a mennyből az emberek fiaira, hogy lássa: van-e okos, ki az Istennel gondol?” (13. zsolt.) „Lettekint az Úr az égből, mind látja az emberek fiait. Nézi szilárd lakóhelyéről a föld megannyi lakóját. Egytől-egyig ő alkotta szívüket, ismeri minden tettüket.” (32. zsolt.) Mily távol áll tőle ez a szív, mily Istentől elrugaszkodott, mily

idegen! És mégis Istenért van teremtvé és nélküle boldog nem lehet.

Beszédeik.

Mit beszélnek az emberek fiai? Legtöbbször rosszat, olykor jót is, szent dolgokat alig valaha. „Hiábavalóságot mond kiki felebarátjának álnok ajakkal, kétszínűen szólnak.” (11. zsolt.) „Torkuk nyitott sír, nyelvük járása álnok, kígyóméreg van ajkukon, szájuk telve keserű átkokkal.” (13. zsolt.) „Nyelvünkkel diadalmaskodunk, velünk van az ajkunk: urrá ki lesz rajtunk?” (11. zsolt.) Istenkáromlások törnek ki szájukból, tisztátalan és szeretetlen beszédek hangzanak el ajkukról, szertelen kacagástól visszhangoznak lakomáik (Bölcs. 14, 28), kacagás a bor okozta mámorban, örömpohár, melybe keserű ürmecsepp vegyül, kacagás, mely csak eltitkolt zokogás, kacagás, mely csak pár pillanatig tart, hogy helyet adjon örökkétartó sírásnak és könnyhullatásnak.

Mit tesznek? Háború és gyilkolás napirenden vannak, paráznság és lopás, szegények elnyomása és lázadás a gazdagok ellen; a gonoszság és igazságtalanság válogatott raktára egész életük. „Balgák mindazok az emberek, akikben nincsen Isten ismerete, kik nem tudják a látható jókból megismerni azt, aki vagyon, s a műveket szemlélve nem ismerték föl az Alkotót, hanem a tüzet, vagy a szelet, vagy az iramló levegőt, vagy a csillagok körét, vagy a víz-árt, vagy a napot s a holdat tartották világot kormányzó isteneknek! Boldogtalanok azok és holt dolgokba vetik reményüket, kik emberi kéz művét hívják isteneknek: a mesterséges alkotást aranyból, ezüsből, az állatok képeit, vagy haszontalan követ, régi kéz munkáját . . .” (Bölcs. 13, 1. 2. 10.) „És nem érik be azzal, hogy megtévedtek

Cselekedeteik.

Isten ismeretében, hanem a tudatlanság nagy háborúságában élnek, és mindezt a sok rosszat még béke gyanánt magasztalják! Mert, mikor gyermekeiket feláldozzák, vagy titkos szertartásokat végeznek, vagy eszeveszett vad tivornyákat üznek, nem ügyelnek sem az élet, sem a házasság tisztaságára; az egyik a másikat irigységből megöli, vagy házasságtöréssel keseríti. Mindezek összekeverednek náluk: vérengzés, gyilkosság, lopás és csalárdság, vesztegetés, hűtlenség, lázadás és hamis eskü, a jók zaklatása, a megfélelkezés Istenről, a lelkek

fertőzése, természetellenes paráznaság, a házasság állhatatlansága, házasságtörés és kicsapongás; mert a névvel sem illetendő bálványok imádása minden gonosznak oka, kezdete és bevégzése." (Bölcs. 14, 22—27.) Így ír a Bölcsesség könyve a pogányok cselekedeteiről. A bálványimádás esztelenségének és nevetséges voltának hű képét festi Szent Ágoston az „Isten városá”-ról szóló művében (De civ. Dei, IV. 10), és a pogányság utálatosságát senki jobban nem ecsetelte, mint Szent Pál a rómaiakhoz írt levelében. (Róm. 1, 23—31; 3, 9—18. Cf. August., Confess. VII. 18.)

Ez a világ állapota manapság is, amennyiben még távol áll Krisztustól, vagy újból eltávolódott tőle. Ez lenne az én állapotom is, ha nem jött volna Üdvözítő. Tudomány, művészet, a szabad természet, a mindenség, az emberi szellem, a lángész, a szenvedély, a faj, a haladás, ezek a modern bálványok, melyek előtt imádó hódolattal borulnak le az emberek és nemzetek. Ó, tekintsünk bele az Istentől eltávolodott emberiségnek egész aljasságába, esztelenségébe és boldogtalanságába! Kívánhatom-e még a világ örömeit, **Mi a világ Jézus nélkül?** vágyódhatom-e utánuk? Én is ott állok a bűnáradatnak közepette, nem mint szemlélő, hanem mint küzdő. Engem is magával akar ragadni az ár. Ki lesz megmentőm, erősségem? Az, akiről az Egyház mondja: „Mit használt volna születnünk, ha nem adatott volna, aki üdvözítsen!”¹ De talán hivatásomnál fogva magam is mentő vagyok. Mily mélységes részvétnek kell betölteni a szívemet, mily hatalmas lángokra kell lobbannia keblemben a buzgóságnak a lelkek iránt, ha szemem előtt látom a bűn nyomorának rettentő képét, a szerencsétlenségnek ezt a tátongó mélységét, melybe az emberek nap-nap után vetik

¹ 1927-ben Szolnokon egy korcsolyázó jegyepár alatt beszakadt a jég. Hanzély Pál, 22 éves főhadnagy, aki ép egyik barátjával szintén ott korcsolyázott, odakiáltja társának: „Gyere mentjük meg őket!” és e szavakkal a vízbe vetette magát. Hősies küzdelem után, melynek eredménye a két fuldokló megmentése volt, ő maga a jég alá került és ott lelte hősi halálát. — „Mentjük meg őket!”, ez a szó hangzott el az isteni Ige szájából is a Szentháromság nagy tanácsában, mikor az emberi nem fuldoklását szemlélte. És ezzel a szóval ajkán vetette bele magát a földi élet hullámaiba, hogy életének áldozatával megmentsen azokat, akiket Szíve annyira szeretett. (V. ö. Szent Bernát gyönyörű példázatát a fogolyról és a királyfiról. Serm. 3. de Circ.)

magukat! Hiszen testvéreim ők, kiválasztva mint én, Isten örök látására és a mennyország boldogságára, megváltva ugyanazzal a drága váltságdíjjal, Krisztus vérével, képesítve ugyanarra az Istengyermekségre, melynek a megszentelő malaszt által birtokosa vagyok.

Igy áll a nyomorba süllyedt emberiség képe a Szent-háromság szeme előtt. „Letekint szent magasságából, lenéz az Úr a földre a mennyből, hogy meghallja a foglyok jajgatását és megmentse azokat, akiket halálra szántak; hogy hirdessék a Sionon az Úr nevét és Jeruzsálemben az ő dicséretét, amikor majd egybegyűlnek a népek, s a királyok, hogy az Úrnak szolgáljanak.” (101. zsolt.) A kegyelemnek, az irgalomnak tekintete ez. A földkerekség sóhajtozik a bűn súlya alatt, az igazak ádventi vágyakban epednek a megváltás után, imádságban felsóhajtanak az ég felé: Hozzád emelem, Uram, lelkemet, Istenem, tebenned remélek; ne hagyj, hogy megszégyenüljek! (24. zsolt.) És Isten megkönyörül rajtuk. Végtelen szeretete és irgalma elhatározza, hogy megmenti az eltévedt és véginségbe jutott emberi nemet, magához fogadja a nagy tékozló fiút, a bűnhalált halt apák gyermekei már ne pusztuljanak el, hanem egy új, Istentől alapított birodalomban egyesüljenek, melyben a föld összes

Váltsuk meg az embert! királyai és fejedelmei imádni fogják Istent; ne haljanak meg, hanem éljenek és hirdessék irgalmának nagytetteit. Ezért elhatározza, hogy a második isteni Személy emberré lesz és feláldozza magát a világ bűneiért, szenvedésével és halálával megváltja az emberiséget és helyreállítja Isten dicsőségét. „Hogy az ördög csalárdsága miatt el ne vesszen a földkerekség, szeretettől indítva, orvossága lettél a beteg világnak; hogy a világ közös vétkéét kiengeszteljed, a szűzi méh szentélyéből tiszta áldozatként lépsz a kereszt elé.” (Ádventi himnusz.)

II. Pont. A megtestesülés titka.

Mint zöldelő pálmaliget a sivatagban, mint bájos sziget a tenger közepén, úgy tűnik fel a vétek széles birodalmában, ebben a nagy bűnáradatban Názáret, a szent Szűz kis hajlékával. Itt szeretettel nyugszik meg Istennek szeme; van hely a világon, melyre örömmel letekinhet.

Názáret a bájos idill a nagy embertragédiában. Nem Róma, nem Athén, nem Jeruzsálem fölött nyugszik meg Isten tekintete, hanem Názáret és annak kis hajléka fölött. Mily mások a szent Szűz gondolatai, mint az őt környező viláéi, mily mások érzelmei, mily más egész viselkedése! Csodáljuk megjelenésének szerénységét, a tisztaságot, mely szeméből sugárzik, az alázatosságot, mely bájjal önti el egész mivoltát. A kegyelem teljessége lelkéből kiárad külsejére és fenkölt, mennyei szépséget áraszt egész lényére. Mit tesz a Szent Szűz? Hallgat és imádkozik. — Imádkozik a világ megváltásáért. Magamat is imáiba ajánlom.

Amit most teszek, az Isten előrelátásában már akkor üdvösségemre szolgált. Mostani közreműködésem mértéke szerint hozott Szűz Mária imádsága már akkor áldást lelkemre. Tőlem függ, hogy ez az imádság napról napra hatásosabb, gyümölcsözőbb legyen lelkem üdvösségére és tökéletesedésére. Ó, imádkozzál értem, te választott edénye a kegyelemnek, arája a Szentléleknek!

Mit imádkozik Szűz Mária? „Harmatozzatok, egek, onnan felülről, és csepegjék a felhők az igazat; nyíljék meg a föld és teremje meg a szabadítót!” (Iz. 45, 8.) „Mutasd meg nekünk, Uram, irgalmasságodat és add meg nekünk szabadításodat!” (84. zsolt.) Mily hatalmas ez az imádság! Athatol az egeken. Ő azt mondja: Mutasd meg, Uram, nekünk irgalmasságodat, és Isten megkönyörül a világon és válaszol: Váltuk meg az embert! A szent Szűz imádkozik: Add meg nekünk üdvösségedet!, és az Isten az Üdvözítővel ajándékozta meg a bűnös földet. Ő csak azt kéri, hogy szolgálója lehessen a jövendő Megváltónak, és Isten kiválasztja, hogy az Ő egyszülött Fiának édasanyja legyen. Ez a tisztaság és az alázatosság hatalma.

Borulj le Isten előtt és imádkozd a szent Szűzzel egyetemben: „Mutasd meg nekünk, Uram, irgalmasságodat és add meg nekünk szabadításodat!” Gondolj a világ összes népeire és országaira, gondolj a pogányokra és tévhitűekre, gondolj a bűnösökre, gondolj az Anyaszentegyház minden szükségletére, gondolj azokra, akik Isten országának terjesztésén fáradoznak, gondolj saját lelkedre és a hozzátartozókéra, egyesítsd imádat az összes szentek és igazak, de főleg a boldogságos szent Szűz imájával és mondd ismétel-

„Megjelent Üdvözítő Istenünk emberszeretete.”
(Tit. 3, 4.)

ten: „Mutasd meg nekünk, Uram, irgalmasságodat és add meg nekünk szabadításodat!”

Amikor bekövetkezett az idők teljessége, Isten Gábor arkangyalt küldi Szűz Máriához, és tudatja vele, hogy az Üdvözítő édesanyjává választotta ki. Amint Isten nem üdvözít senkit sem akarata ellenére, úgy az egész emberi nem megváltását is az ember beleegyezésétől tette függővé. Az arkangyal megjelenik a Szűz előtt. Lásd, mily tisztelettel lép oda hozzá, mily hódolattal üdvözli! Soha ilyen üdvözetet nem küldött még az ég a földnek. Azt mondja: „Üdvözlégy, malasztal teljes, az Úr van teveled, áldott vagy te az asszonyok között!” (Lk. 2, 28.) Fontold meg, ízeled meg ennek az

Az angyali köszöntés. égi üdvözetnek minden szavát! Üdvözlégy, mondja, az ég maga üdvözöl téged általam, Istennek békecsókja ez a világnak, melynek legszébb virága te vagy. Malasztal vagy teljes, mert Isten némiképp kimerítette mindenhatóságát, hogy téged kitüntessen és gazdagítson, te szeplőtelen, te mindig tiszta Szűz, te Istennek választott edénye, te jövődöbéli édesanyja a Megváltónak. Az Úr van teveled, az örök Atya, mint egyedül szeretett, minden teremtett lény felett kedvelt leányával; a Fiú, mint azzal, akinek szüzi méhébe akar leszállni, hogy a tiéd legyen egészen és örökre; a Szentlélek mint választott menyasszonyával, akinek tiszta testében akarja létrehozni szeretetének legszebb remekművét, az Istenembert magát. Áldott vagy te az asszonyok között, igen, áldott vagy valamennyi között, mert saját bensődben fogod hordani Teremtődöt, akit ég és föld nem képes befogadni, és szüzességed sérelme nélkül viseled az istenanyai méltóságot és világgráhozod azt, aki öröktől fogva az Atyától született. Ó boldogságos Szűz Mária, én is üdvözöllek az angyallal, akinek üdvözlete el nem múlik soha többé az egész örökkévalóságod át: „Íme mostantól boldognak hirdet engem minden nemzedék.” (Lk. 1, 48.)

Ó, csodáld az isteni kegyelem végtelen leereszkedését és örvendj, hogy oly nagy dolgot művelt a te égi anyád lelkében és testében! Ó lett kiválasztva arra, hogy valamennyi teremtmény között a legszorosabb összeköttetésben legyen Istennel, édesanyja legyen Isten egyszülött Fiaának. „Boldog a méh, mely téged hordozott, és az emlők, melye-

ket szoptál!" (Lk. 11, 27.) De még boldogabbak azok, „kik az Isten ígését hallgatják és megőrzik azt.” (Lk. 11, 28.) Ezeket nevezem igazán anyámnak, testvéremnek, mondja maga az Üdvözítő. (Mt. 12, 50.) „Mert az Isten anyja maga **Szűz Mária nagysága.** is boldog ugyan azért, hogy az Ige megtestesülésének közvetítője volt a földön, de még sokkal boldogabb azért, hogy az ő szeretetét szívében megőrizte örökre.” (Sz. Béda.) Csodáld azért leginkább fönséges erényeit, melyekkel nagy hivatására lelkét előkészítette! Csodáld hitét, csodáld alázatosságát, csodáld tisztaságát, csodáld imádságos lelkületét, csodáld mindenekelőtt szeretetét Isten iránt, mely kék égboltozat gyanánt ragyog többi erényei fölött és harmatával, meleg sugaraival **Erényei.** élteti, táplálja azok virágait! A szeretet az emberek iránt és a vágy a Meg-

váltó eljövetele után adja ajkára a leghőbb imákat. Így kell neked is elkészíteni lelkedet, ha szívedbe akarod fogadni Üdvözítődet a szentáldozásban.

Csodáld a Szent Szűz okosságát, mellyel az angyal üdvözlését fogadta! Hallja az égi hírnök szavát, de nem adja mindjárt beleegyezését, gondolkodik, mit is jelentsen a köszöntés. (Lk. 1, 29.) Szemét nem vakítja el az istenanyai **Okossága.** méltóság fénye. A fény mögött felismeri a keresztet, mely az istenanyasággal együtt jár, és ami neki fő, megfejtve akarja látni a rejtélyt, hogyan lesz megegyeztethető az angyal szava szüzségi fogadalmával. (Lk. 1, 34.) Mert szüzsége teljes sértetlenségét többre becsüli, mint az istenanyaság magasztos kitüntetését. Azért ne engedd meg te sem soha, hogy akár a legkisebb szándékos véték is elhomályosítsa lelked tündöklő csillagát, tisztaságodat. Iparkodjál inkább utánozni az angyalokat és magát égi anyádat, zárd el szemed, füled és érzékeid összes kapuit, hogy azokon át be ne jusson semmi, ami lelked szépségét beszennyezné. Ha pedig a tökéletes szüzi tisztaságra hívott meg Isten kegyelme, akkor örvendj, hogy e tekintetben is közelebről követheted égi anyádat, de ne feledd el, hogy maga a fogadalom még nem jelenti az erény tökéletességét, hanem annak hűséges betartása és erélyes védelme minden ellenkező gerjedelemmel szemben.

Csodáld végre a Szent Szűz mély alázatosságát és

teljes megnyugvását Isten akaratában, mikor az angyal felvilágosító szavait hallja! Ez feltárja előtte Isten csodálatos tervét és megérteti vele, hogy szűz Alázata.

marad és anyja is lesz. Ő azonban csak szolgálónak nevezi magát akkor, amikor beleegyezésétől függ, hogy az égnei királynője legyen. „Ime az Úr szolgálóleánya”, mondja; és belátván Isten akaratát, a legmélysegebb megadással, de szeretettel is és bizalommal hozzáfűzi: „Legyen nekem a te igéd szerint.” (Lk. 1, 38.)

Ebben a pillanatban végbemegy Szűz Máriában a legnagyobb titok, melynek ég és föld valaha szemtanuja volt; mert „az Ige testté lőn, és mi köztünk lakozék.” (Jn. 1, 14.) Ezzel megtette Isten Igéje a nagy lépést az örökkévalóság dicsősége honából a földi élet nyomorúságába: „Kiüresítette önmagát, felvette a szolga alakját, emberekhez hasonló lett.” (Fil. 2, 7.)

Imádd áhitattal az érted emberré lett örök Igét és mondd el azt a gyönyörű imádságot, melyet oly sok és nagy szent imádkozott: „Ó Jézus, ki élsz Szűz Máriában, jöjj és élj mibennünk szentséged szellemében, erősséged teljességében, erényeid igazságában, utaid tökéletességében, titkaid egységében, és uralkodjál szellemed erejével minden ellenes hatalom fölött Atyád dicsőségére!”

III. Pont. Mi következik a megtestesülés titkából ránk nézve, ha Jézusra tekintünk?

Jézus emberré lett főleg két okból. Az első ok az, hogy helyreállítsa mennyei Atyjának, Istennek dicsőségét, melyet a bűn lerontott. A bűn az ember kevélységének fölemelkedése Isten ellen; azért Jézus megalázta magát, hogy jóvátegye az ember kevélységét. A második ok az, hogy bennünket megváltson és felszabadítson a bűn járma alól, újból Isten gyermekeivé és a mennyország örököséivé tegyen. Ez a kettős ok voltaképp csak egy; mert Isten dicsőségét épen a mi megváltásunk által állította helyre, amint azt szenvedése előtt búcsúimádságában kifejezte: „Én téged megdicsőítettem a földön, a munkát elvégeztem, melyet rám bízál, hogy azt megtegyem, . . . megismertettem nevedet az emberekkel.” (Jn. 17, 4—6.) A megváltás a követ-

kező mozzanatokot foglalja magában: elégtételt nyújt az emberek bűneiért és kiérdemli számukra újból Isten kegyelmét, megmutatja nekik az utat Istenhez Jézus példája és tanítása által, létesíti közöttük az üdvösség intézményét, az Egyházat, mely őket az örök élet útján vezérli. Ezért jött Jézus a földre mint megváltó és üdvözítő, mint főpap és tanító, mint példakép és egyházalapító. Ez volt megtestesülésének célja. — Mi következik mindebből miránk nézve?

Az első következtetés, melyet le kell vonnunk, ha a megtestesülés nagy titkát és célját szemléljük, a hála Isten és az Üdvözítő iránt. Ennek a hálnak szívünk mélyéből kell fakadnia; mert ha csak némileg megértettük, mily végtelen nyomorból ragadott ki bennünket Isten keze az Üdvözítő által, akkor belátjuk, hogy hálnaknak nem lehet sem mértéke, sem

Hála. határa, hanem csak ebben a szóban nyerhet kifejezést: „Mivel viszonzom az Úrnak mindazt, amit velem cselekedett?” (115. zsolt.) „Térj vissza, lelkem, nyugalmadba, mert az Úr jót tett veled. Megmentett engem a haláltól, szememet a könnyhullatástól, lábamat az elbukástól.” (114. zsolt.) „Mit használt volna születnünk, ha nem adatott volna, aki megváltson?” De ez a hála az Üdvözítő iránt nem szavakban mutatkozik elsősorban, sem érzelmekben egyedül, hanem mindenekelőtt azoknak a kegyelmeknek hűségese felhasználásában, melyeket megtestesülése, élete és halála által megszerzett nekünk. Mutatkozik az általa elrendelt kegyelemeszközök nagybecsülésében, szent tanításának és isteni példájának tökéletes követésében. Szóval a keresztyén életre, a tökéletességre, az életszentségre való törekvésben nyilatkozik meg leginkább.

Ha a megtestesülésnek első okára tekintünk, Isten dicsőségének helyreállítására, akkor új kötelesség hármlik ránk. Nekünk is közre kell működnünk a Megváltóval Isten dicsőségének helyreállításában. És annál inkább, mert mi

Isten dicsősége. magunk bűnösök vagyunk. Ezt a bűnbánat által tesszük. A legjobb módja
Engesztelés. a bűnbánatnak és az engesztelésnek pedig ismét nem az önként vállalt külső önsanyargatások, habár ezek is hasznosak, hanem a megváltás kegyelmének

buzgó felhasználása és a szent élet, melyet az engesztelés szelleme hat át saját és más emberek bűneinek szemlélésénél, kik a megváltás nagy kegyelmeit semmibe sem veszik. Ebben a szellemben kell elviselnünk az élet kellemetlenségeit; ezzel közreműködünk Isten dicsőségének helyreállításában.

Végre, ha a megtestesülés második okát tekintjük, az emberi nem megváltását, akkor az a kötelesség háramlik ránk, hogy Jézus világmegváltói munkájában segédkezzünk. Igaz, hogy Jézus önmaga teljesen eleget tett mindennek, ami a világ megváltására szükséges volt; de az általa megszerzett kegyelmek hovafordítása az emberek közreműködésétől függ. Imádság, áldozat és főleg szent élet által kell leesdenünk Isten bővebb kegyelmeit embertársainkra, az

A világ megváltása. egész világra. Jó példa, szó és cselekedet által legyünk környezetünk apostolai, teremtsünk magunk körül bizonyos szent légkört, melyet mindenki magába szív, aki velünk érintkezik. Legyünk mi is megváltói a világnak!

Főleg, ha a papi vagy szerzetesi életre hívott meg Isten különös kegyelme, nyílik meg számunkra bőséges alkalom mind Isten dicsőségének helyreállításában, mind a világ megváltásában közreműködni. Maga a szerzetesi élet, ha teljesítjük annak kötelességeit, bő forrása az engesztelő cselekedeteknek. A papi hivatás, az egyházi szolozsma, a szentmise, a lelkek gondozása mind megannyi alkalom, hogy Jézussal közreműködjünk megtestesülése céljainak megvalósításában. Azért éljen bennünk a lelkek szeretete és lankadhatatlan buzgalom Isten dicsőségének előmozdításában!

IV. Pont. Mi következik a megtestesülés titkából ránk nézve, ha Szűz Máriára tekintünk?

A megtestesülés titka alapja az egész Mária-tiszteletnek. Szűz Máriának istenanyai méltósága teszi őt mindenekelőtt tiszteletreméltóvá előttünk. De ez az, ami egyúttal az ő legbensőbb viszonyát is feltárja lelkünkhöz. Szűz Mária valóban közreműködött az Isten Fiának megtestesülésében. Az ő beleegyezésétől függött, hogy a Megváltó leszállt a földre. Az ő szava hívta le Istent az égből,

az ő szent méhe volt Isten első hajléka a földön, az ő szűzi véréből alkotta a Szentlélek Isten Fiának emberi testét. Azért Isten után neki köszönjük megváltásunkat, amelyben ő kiválókép közreműködött. De ép azért elv gyanánt kell tekintenünk, hogy valamint csak Szűz Mária által

Szűz Mária helye a kegyelem rendjében. ereszkedett le Isten mihozzánk, úgy mi is csak ő általa emelkedhetünk fel Istenhez. Amint csak ő általa jött le hozzánk az Isten elsőízben személyesen, úgy csak ő általa száll le szívünkbe másodízben is kegyelmével. Szűz Mária mindenható közbenjáró és minden kegyelem közvetítője, kiosztója. Azért a lelki tökéletességnek és erénynek megszerzésére az ő igazi tisztelete a legegyszerűsebb, a legbiztosabb, a legkönnyebb, a legkedvesebb út. Ő a „forma Dei”, az istenképző forma, melyből mint második Krisztus kerülünk ki, tökéletesítve, istenítve, Jézus mintájára átalakítva.

Miben áll ez a tökéletes Mária-tisztelet? Elsősorban abban, hogy magunkat teljesen az ő kezébe átszolgáltatjuk egész valónkkal, testestől-lelkestől, minden képességünkkel és tehetségünkkel, minden jócselekedetünkkel és érdemünkkel, melyeket mind az ő kezébe teszünk le, hogy ő azokat megtisztítsa, felékesítse, tökéletesítse, bemutassa isteni Fiának.

Tökéletes Mária-tisztelet. Ez a teljes átszolgáltatás a tökéletes Mária-tisztelet alapja. Másodszor: végezzünk mindent ő vele, ő benne, ő általa

és ő érette, vagyis kövessük szüntelen az ő példáját, képe lebegjen mindig lelkünk előtt, ajánljunk fel mindent ő általa Istennek, legyünk a szeretet rabszolgái, uralkodjék ő teljesen szívünk fölött, lelkünk fölött, hogy ő általa Krisztus uralkodjék bennünk, és mi Krisztusba átalakuljunk. Mert nincs ellentét az ő tisztelete és Jézus tökéletes szeretete között; hiszen ő a legegyszerűsebb út, mely Jézushoz vezet.

Vessünk még egy pillantást arra a hasonlatosságra, mely fennáll Szűz Mária és Krisztus papja között. Szűz Mária az égből lehívja Isten Fiát, és az lakást vesz tiszta méhében. Jézus papja is lehívja Isten Fiát az égből az oltárra, és ő lakást vesz szívében naponta a szentáldozásban. Szűz Mária életet adott Jézusnak saját testében, a pap életet ad Jézusnak a lelkekben, amikor elveti bennük az isteni ígéretnek magvát. Azért tisztelje leginkább Jézus papja az Isten

anyját, mert ő szorul rá leginkább anyai pártfogására, hogy tisztjét méltóképp betöltse. Fogadja naponta Megváltóját a szentáldozásban mintegy az ő kezéből; mert tökéletesebb, Isten előtt kedvesebb, biztosabb, könnyebb és édesebb Szűz Mária által közeledni Jézushoz. Mélyen vesse bele lelkébe a katolikus pap, de minden hívő is, Berchmans Szent János szavát: Addig nem biztosítottam üdvösségemet, míg gyengéd áhítatra szert nem tettem Szűz Mária iránt.

V. Pont. Jézus életprogramja.

Hogy mutatkozik be Jézus, amikor először jelenik meg a földön? Emberré lesz, már ez is végtelen leereszkedése Istennek. De nemcsak emberré, hanem halandó, szenvedésre-képes emberré lesz, gyermekké lesz. És nem választja ki magának édesanyjául a föld fejedelmeinek leányait, nem Rómának előkelő matrónáit, nem Görögország hercegnőit, nem Perzsiának gazdag fejedelemasszonyait, nem a zsidók magasrangú hölgyeit. Nem jön királyi fénnel, nem jön földi dicsőséggel. A szerény názáreti Szűznek akar gyermeke lenni, az ismeretlennek, a szegénynek, hogy életének első pillanata hirdesse a világnak az ő megváltása programját, a szegénységet, a szenvedést. Alázatossággal, szegénysége által és szenvedésével akarja megváltani a büszkesége által nyomorba dőlt emberi nemet. Példát akar adni követőinek, hol keressék Isten előtt az igazi nagyságot, nem a földi hatalomban és gazdagságban, hanem az alázatos odaadásban.

Ennek megfelel első imádsága is, mellyel belép a földi életbe: „Áldozatot és ajándékot nem akartál, de testet alkottál nekem, égő és bűnáldozatok nem tetszettek neked. Akkor mondám: Ime eljövök, hogy megcselekedjem, ó Isten, a te akaratodat.” (Zsid. 10, 5—7.) Földi életének első ténye önmagának teljes felajánlása volt mennyei Atyja kezébe a világ megváltására. Előre látja egész életét és annak minden mozzanatát, minden fáradtságot, keserűséget és szenvedést, a keresztet és halált. Látja minden ember bűnét, látja a világ bűneit valamennyit. Mindezt magára vállalja: „Ime eljövök, hogy megcselekedjem, ó Isten, a te akaratodat.” Rád is gondolt abban a pillanatban, a te bűneidet is magára vállalta,

eljött, hogy te érted is eleget tegyen Istennek. Ó, légy hű követésében, add te is át magadat neki! Kövesd őt alázatosságában, engedelmisségében, önfeláldozásában, szegénységében, amint állásod és életkörülményeid megengedik. Minél mélyebben belemerülsz Jézus lelkületébe, annál közelebb állsz Isten szívéhez. Ennek a Szívnek első dobbanása ezen a földön neked szólt, neked szól azóta Szívének minden dobbanása földi életében, halálában, mennyei dicsőségében. Szóljon a te szíved dobbanása is neki ettől a naptól kezdve, neki szóljon szíved dobbanása életben és halálban, örömben és fájdalomban, hogy egyszer neki szóljon az örökkévaló boldogságban!

Imádság. Ó isteni Megváltóm, megkezdted földi életedet, megkezdted szereteted, alázatosságod, szegénységed és szenvedésed életét, melyet folytatni akarsz halálodig a keresztén. De nem elég neked, hogy halálodig folytasd, nem elég neked *egy* élet, hogy azt mennyei Atyádnak feláldozzad; a világ végéig folytatni akarod titokzatos testedben, híveidben, barátaidban, a lelkekben áldozatos és szeretettől ihletett életedet. Millió és millió szívben tovább akarod szeretni az Atyát és a lelkeket; millió és millió lélekben fel akarod magadat áldozni a világ üdvösségére; millió és millió követőd által folytatni akarod a szegénység és az alázat életét. Ime itt vagyok előtted, isteni Megváltóm, Királyom, Uram! Neked adom testemet, lelkemet, kezemet, lábamat, szívemet, akaratomat! Fogadj el és engedd meg, hogy mintegy második megtestesülésed legyek,¹ és magamon, bennem hordjam istenemberi életed képmását! Végy egészen birtokodba és éld bennem s általam a te életedet Atyád dicsőségére és a lelkek üdvösségére! Követlek alázatodban, követlek szegénységedben, követlek keresztédben, követlek áldozatodban, követlek szeretetedben, követlek, Uram, Királyom, bárhová mész, bárhová vezetsz engem, életbe és halálba! Amen.

¹ Ezt a gondolatot különös mélységgel a Szentháromságról nevezett Erzsébet kármelita nővér élte át.

II. SZÜZ MÁRIA LÁTOGATÁSA

SZENT ERZSÉBETNÉL.

Első és második előgyakorlat. Szemlélem a szent Szűzet, amint a hegyeken át siet rokonához, Erzsébethez, őt köszönti és magasztos hálaénekét zengi. (Lk. 1, 39—56.)

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy megtestesült Királyomat és szentséges Anyját ebben a titokban is jobban megismerjem, szeressem és kövessem.

I. Pont. Szűz Mária felkeresi rokonát, Erzsébetet, és köszönti őt.

„Útrakelvén pedig Mária ama napokban, sietve méne a hegyek közé, Juda városába“, mondja az evangélium. Szűz Máriának ezt a sietését rokonához mindig mint a Szentlélek sugallata gyors követésének példáját állították oda. „A Szentlélek kegyelme nem ismer halasztó lassúságot“, mondja Szent Ambrus. Ugyanaz a lélek, aki később Jézust a pusztaba vezeti, sürgeti most szentséges Anyját, hogy rokonát felkeresse és megtöltse Szentlélekkel. Maga a Gyer-
A Szentlélek sugallata. mek szíve alatt sürgeti Édesanyját, mert közölni akarja lelkét, szellemét jövendő előfutárával.

Megfontolom, hogyan kell nekem is a Szentlélek ösztönzéseit követnem? Egészen úgy, mint Szűz Mária tette: gyorsan, áldozatosan, kitartóan.

Gyorsan: „Sietve méne“, mondja Szent Lukács. Azonnal útrakelt és nem időzött útközben. Az én akaratomnak is készségesnek kell lennie, ha Isten szavát, Isten hívását hallom. Ha egyszer Isten akaratát világosan felismertem, nem szabad többé haboznom. „Az is sérelem a Jegyesre nézve“, mondja Szent Ágnes vértanusága előtt, „ha a menyasszony várakoztatja őt.“ Úgy kell futnom Isten akaratának teljesítésére, mint a menyasszony siet Jegyesének karjaiba.

Alázatosan: „A hegyek közé méne, Juda városába.“ Nehéz út, hegyi ösvényeken, kényelmetlen és hosszú. Juda városa nem volt oly nagyon közel a galileai Názárethez. Gyalog teszi meg az utat és sietve; mindez áldozatba és önmegtágadásba került. Nekem sem szabad visszariadnom

az áldozattól, ha Isten kegyelme ösztönöz hivatásomban, a nagyobb jó követésében, apostoli és egyéb munkáimban, melyeket Isten dicsőségére végzek a felebaráti szeretet gyakorlásában, az Actio Catholicában, a Karitászbán.

Kitartóan: „Nála maradt mintegy három hónapig.” Mindennek igazi értékét és érdemét csak a kitartás adja. Hiába a gyors kezdés, hiába az áldozatos nekilendülés, ha hiányzik a kitartás. „Aki állhatatos marad mindvégig, az üdvözül”, mondja az Úr. (Mt. 10, 22.) A vetés melynek gyökere nem mély, nem hoz termést. (Lk. 8, 6. 13.) Szűz Máriát nem riasztották vissza a hosszú út nehézségei, fáradalmi, nem riasztotta vissza a hosszú szolgálat rokonánál, kitartott három hónapig, amíg ugyanaz a Szentlélek arra nem ösztönözte, hogy visszatérjen házába. — Ne riasszon vissza minket sem a hosszú és fáradságos munka, a nehézségek és akadályok, a küzdelem és a szenvedés. Királyunk megérdemli, hogy életben, halálban ott legyünk oldalán.

De mi a Szentlélek ösztönzése, sugallata? Mikor és hogy ismerhetem fel, hogy igazán ő ösztönöz? Hogyan védekezhetem képzeleték és aggályok ellen, melyek mint Isten sugallatai lépnek lelkem elé?

Feltétlenül bizonyos lehetek azoknál a sugallatoknál és belső indításoknál, melyek oly dologra ösztönöznek, melyet biztos isteni parancs, vagy az ő akaratának más külső megnyilatkozása előír. Isten és az ő Egyháza parancsainak tökéletes megtartására, hivatásom kötelmeinek hű teljesítésére, előljáróim rendeleteinek pontos végrehajtására, szerzetesi szabályaim lelkiismeretes követésére, az élet nehézségeinek nagylelkű elviselésére ösztönző belső indítások és sugallatok csakis jók lehetnek, és nincs veszély, hogy tévedésbe ejtenek.

Nincs veszély ott sem, ahol ezek a sugallatok a rendes keretek között az erények gyakorlására ösztönöznek, a felebaráti szeretetre, az alázatosságra, az engedelmességre, enmagam legyőzésére. Ha rendkívüli dologról volna szó, lelkivezetőm tanácsát kell kikérnem, és az ő döntésében megnyugodnom. Élethivatásom kérdését mindig meg kell beszélnem valakivel, hogy biztosan járjak el. Ez nemcsak a szerzetesi hivatásra vonatkozik, hanem általában az életpálya megválasztására, sőt részben a kötendő házasságra is. Hányan jártak szerencsétlenül, mert ezt a fontos ügyet tanács

nélkül, nem a Szentlélektől, hanem a szenvedélytől hajtva intézték el.

Kétes sugallatoknál szabadon járhatok el; ha fontosabb dologról van szó, itt is megkérdezem lelki tanácsadómat.

„S beméne Zakariás házába és köszönté Erzsébetet.”

Szűz Mária alázatossága. Az előkelőbb köszönti az alanta lévő. Szűz Mária nem azt nézi, hogy ő az Isten anyja, hanem azt, hogy Erzsébet idősebb. A szeretet és az alázatosság tisztelettel megelőz mindenkit. Mily nevetéséges kevélység mások köszöntésére várni, talán egyenrangúakéra is, mikor az egek királynéja megelőzi a mélyen alatta lévő köszöntésével. Szűz Mária egyáltalán nem is tudatta Erzsébettel, hogy ő az Isten anyja; azt Erzsébet csak a Szentlélek felvilágosítására tudta meg.

„És lön, hogy amint meghallotta Erzsébet Mária köszöntését, repese méhében a magzat, és betelék Erzsébet Szentlélekkel.” Ez a kegyelem közvetítőjének első nagytette. A megtestesülés titka által lett a szent Szűz a kegyelem anyja és közvetítője. Most szerepel először mint kegyelemosztó. És az első, aki a kegyelem anyjának hatását érzi, isteni **A kegyelmek közvetítője.** Fiának jövendő előfutára. Szűz Mária élő szentségmutató. Mint Lourdes-ban a szentségi áldástól meggyógyulnak a betegek, úgy ennek az élő monstrenciának köszöntése a benne lakozó Isten kegyelme által megtisztította az előfutár lelkét, megszentelte őt az anyaméhben. Mily nagy a szent Szűz hatalma!

Azért kiált fel Erzsébet nagy szóval: „Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse! De hogyan jutok én ahhoz, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám? Mert íme, amint fülembé hangzott köszöntésed szava, örömtől repese a magzat méhemben.” Ennek a hatalomnak befolyása alá akarok kerülni én is egész valómmal, egész lelkemmel. Átadom magamat ennek az Istent alakító „formának”, amint őt szent Ágoston nevezi, hogy második Krisztust formáljon, alakítson belőlem. „Ő Jézus, aki élsz Szűz Máriában, jöjj és élj bennem szentséged szellemében, erősséged teljességében, erényeid igazságában, utaid tökéletességében, titkaid egységében, és uralkodjál szellemed erejével minden ellenséges hatalom fölött Atyád dicsőségére. Amen!”

II. Pont. Szűz Mária hálaéneke.

„És boldog vagy te, ki hittél, mert be fog teljesedni, amiket mondott neked az Úr.” Erzsébet jövendöl. Maga előtt látja a Messiás életét és megdicsőülését és mellette a Messiás édesanyját. Azért megelőzi azt az asszonyt, aki később Jézus anyját dicsőítette, és már most mondja, ha nem is azokkal a szavakkal, de ugyanazzal a lelkesedéssel: „Boldog a méh, mely téged hordozott, és az emlők, melyeket szoptál.” (Lk. 11, 27.)

Szűz Mária pedig válaszol: „Magasztalja az én lelkem az Urat, és örvendez az én szívem Megváltó Istenem felett, mert ránézett szolgálója kicsinységére, ime, mostantól fogva boldognak hirdet engem minden nemzedék.”

**Szűz Mária Isten
visszhangja.**

Találóan nevezte el Boldog Grignon Lajos Szűz Máriát Isten visszhangjának. Ha őt dicsérjük, Isten dicsérete szólal meg visszhangként lelkéből. Erzsébet mondja: „Boldog vagy te, ki hittél”, Szűz Mária válaszolja: „Magasztalja az én lelkem az Urat.” Szűz Mária mindenkit Istenhez vezet; lehetetlen őt tisztelni és szeretni anélkül, hogy ez a tisztelt és szeretet Istenhez ne vezetne minket. És minél jobban, minél bensőbben, minél odaadóbban tiszteljük őt, annál mélyebb és alázatosabb, odaadóbb lesz szeretetünk Isten iránt. Ha erősebben kiáltjuk: Mária!, a visszhang is erősebb lesz: Magasztalja az én lelkem az Urat. Azért üdvözlégy, ezerszer és milliószor üdvözlégy, Mária, malaszttal teljes, az Úr van teveled, áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus.

Én is az Úr nagyságának, jóságának, boldogságának hirdetése akarok lenni. Egész valóm, minden szavam, minden tettem visszhangozza őt! Mint a visszhang csak abból él, amit belé kiáltanak, úgy én is ki akarom üresíteni magamat, hogy csak Isten, csak Jézus élete legyen bennem. Minél jobban kiüresítem magamat, annál jobb visszhang leszek. Egész valóm Jézusnak „magnövekedett emberisége” (humanité de surcroît) legyen, amelyben ő tovább éli földi életét az Atya dicsőségére és a lelkek javára.

„Nagy dolgot cselekedett nekem a Hatalmas, kinek szent az ő neve.” Mily nagy dolgot cselekedett az egyszerű

názáreti Szűzzel, mily nagy dolgot egy parányi kis emberi lélekkel, egy teremtményével! Felmagasztalta őt minden teremtmény fölé, Isten legközelebbi közelségébe vitte, nála nagyobb, szebb, hatalmasabb, jóságosabb csak maga az Isten. Ő boldogságos Szűz Mária, valóban boldognak kell, hogy hirdessen téged minden nemzedék; mert ha Jézus boldognak nevezte Pétert, mivel megvallotta istenségét, mit kell rólad mondanunk, aki az ő istenségét szüzi méhedben hordoztad!

De nekem is nagy dolgot cselekedett a Hatalmas, mikor a kegyelem által gyermekévé, jegyesévé fogadott, mikor felmagasztalt minden teremtett természet fölé; mert a kegyelem isteni valami. A kegyelem által nagyobb és szebb vagyok, mint a kerubok és szeráfok pusztá természetüknél fogva, nagyobb és hatalmasabb Isten előtt, mint az arkangyalok, ha a kegyelem nélkül tekintem őket. Bár mindig megőrizném ezt az isteni nagyságot és szépséget, mely némileg Istennel egyenrangúvá, az ő házának, az ő udvarának, az ő családjának méltó tagjává tesz engem!

Mindennek pedig forrása és magyarázata, hogy „irgalma nemzedékről nemzedékre azokon van, akik őt félik.” Minél kisebb, minél parányibb valaki, minél jobban meg alázza magát személyében, annál inkább felkarolja őt Isten irgalma. „Hatalmasokat levetett a trónról és kicsinyeket fel emelt. Éhezőket betöltött jókkal és üresen bocsájtotta el a gazdagokat.”¹ Azért „felkarolta Izraelt” is, „az ő szolgáját”, ezt a parányi népet, ezt a kis és megvetett országot és benne az ismeretlen názáreti szűzet, mert „ránézett szolgálója kicsinységére, megemlékezvén irgalmasságáról”. — Minél kisebb, minél parányibb leszek magam előtt, annál hatalmasabban vonz engem is magához az Isten, annál jobban hajol le kicsinységemhez irgalomteljes jósága.

¹ V. ö. Horatius, Od. I. 34.

Mélység, magasság váltakozik kezén,
Aláz s magasztal.

(Fordította Barna G.)

III. Pont. Szűz Mária három hónapig Erzsébetnél marad.

„Mária pedig nála maradt mintegy három hónapig. Azután visszatére házába.” Miért maradt oly soká Erzsébetnél? Mert a Szentlélek ösztönzésére Szűz Mária Erzsébetnél megtalálta azt, akivel nagy titkát közölte és boldog volt, hogy van valaki, akivel ezekről a nagy dolgokról beszélhetett. Oly nehéz dolog a tengert kis üvegbe szorítani; Szűz Mária szívében a végtelen Isten vett lakást, mily nehéz lehetett a Végtelen kiáradását visszatartani. Szent Józsefnek akkor még nem szólhatott. Erzsébetnek maga a Szentlélek kinyilatkoztatta a titkot, vele tehát beszélhetett.

Erzsébet viszont boldog volt, hogy saját titkát is közölhette Máriával. És ez a két titok nem volt egymástól idegen, hanem egymásba kapcsolódott: a Megváltónak és az ő előfutárának a titka. Ebben a szent együttlétben szemlélhetjük az igazi lelki barátságának szépségét, előnyeit és édességét. Jézus köti össze a lelkeket. Csak róla és az ő érdekeiről beszélnek, egymást ösztönzik szeretetére, egymást buzdítják szóval, példával az összes erényekre.

De Jézus és az ő előfutára sem voltak idegenek egymásnak. A két tabernákulumon át lelkileg érintkeztek egymással.

Keresztelő Szent János és Jézus. Mily szent kegyelmi hatás indult ki Jézus Szívéből és árasztotta el előfutárának lelkét! Ez viszont érezte

Jézus jelenlétét és türelmetlenül várta, hogy az anyai szentély hajlékából kiléphessen és megkezdhesse hivatását: elkészíteni az Úrnak útját. „Kilépek ebből a sötét hajlékból”, mondja és csodálatos dolgok hirdetője leszek. Jel vagyok, Krisztus eljövételét hirdetem. Harsona vagyok, az Isten Fia megtestesülésének hírét viszem ki a világba. Megszólaltatom a harsonát és ezzel megáldom atyám nyelvét és megoldom, hogy beszéljen. Megszólaltatom a harsonát és betöltöm élettől anyám méhét.” (Aranyszájú Szent János, Metaphr.)

Tehát nemcsak barátságból maradt Mária oly sokáig Erzsébetnél, hanem az előfutár lelki megszentelése végett is. De szolgálatokat is akart teljesíteni rokonánál. Mily meghatározó dolog, hogy az egek jövőendő királynéja alacsony szolgálá-

tokat teljesít ezen a földön! Már előre teljesíti szent Fiának parancsát: „Aki első akar lenni köztetek, az lesz a ti szolgá- tok.” (Mt. 29, 27.) „Ha én az Úr és Mester megmostam a ti lábaitokat, nektek is mosnotok kell egymás lábait.” (Jn. 13, 14.) Ebben a szóban és Szűz Mária példájában rejlik az egész szociális kérdés megoldása s az oly fennhangon hirdetett testvériség és egyenlőség igazi megvalósítása. Nekem is mosnom kell testvéreim lábát, nekem is szolgálnom kell nekik, ha még oly előkelő és gazdag vagyok is, sőt akkor még jobban. Előnye van a szegénynek és szenvedőnek, mert jobban viseli magán Jézus képét. Szolgálni akarok a családban, szolgálni az egyesületben, szolgálni a minden- napi érintkezésben, szolgálni a szerzetben, szolgálni a hivatalban, szolgálni, ha előkelő állásom és befolyásom van, mert „nem nagyobb a szolga uránál, sem az apostol nem nagyobb annál, aki őt küldte.” (Jn. 13, 16.)

Imádság. „Magasztalja az én lelkem az Urat, és örven- dez az én szívem Megváltó Istenem felett. Mert ránézett szolgálója kicsinységére, íme mostantól fogva boldognak hirdet engem minden nemzedék. Mert nagy dolgot cseleke- dett nekem a Hatalmas, kinek szent az ő neve. És irgalma nemzedékről nemzedékre azokon van, akik őt félik. Hatal- mas dolgokat művelt karja erejével. Szétszórta a szívük terveiben kevélykedőket. Hatalmasokat levetett a trónról és kicsinyeket felemelt. Éhezőket betöltött jókkal és üresen bocsátott el gazdagokat. Felkarolta Izraelt, az ő szolgáját, megemlékezvén irgalmasságáról, amint szólott vala atyáink- nak, Ábrahámnak és ivadéknak mindörökre.” Amen.

III. BETLEHEM.

Első és második előgyakorlat. Szemlélem Szűz Máriát és Szent Józsefet, amint Názáretből Betlehembe mennek: Szent József gyalog, Szűz Mária egy bérelt állat hátán. Szemlélem őket, amint Betlehembe megérkeznek, de nem találnak szállást, és egy barlangban kényszerülnek letelepedni, mely az állatok- nak istállóul szolgál. Ott születik a világ Megváltója, a legna- gyobb szegénységben és elhagyatottságban. Csak édesanyja és annak szüzi jegyese imádják őt. Majd megjelenik az angyalok sokasága és dicsőítik királyukat, aki most jelent meg látható

alakban a földön. A pásztorok meg jönnek, hogy imádják az imént született Messiást. Lk. 2, 1—20.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy kisedd Királyomat, aki értem a világra jött, mély áhítattal és hódolattal imádjám, megismerjem alázatában és szegénységében, szeressem és hűséggel kövessem.

I. Pont. Az idők teljessége.

Eljött az idő, melyet Isten öröktől fogva elrendelt, hogy Ádám bűnét eltörölje és a bukott emberi nemet ismét kegyeibe fogadja. Eljött az idő, mely után a nemzetek évezredek óta vágytak, melyet a próféták adventi sóhajaikkal siettetni törekedtek, melyről a pogányok bölcsei írtak mint az arany korszakról, melyben eltöröltetik a világ bűne. „Ma tudjátok meg, hogy eljön az Úr, és reggel meglátjátok dicsőségét.” (Ádv. antif.)

Mózes intézte először ezeket a szavakat Izrael népéhez
A népek várakozása. a pusztában, mikor Isten csodálatos módon táplálni készült őket a mannával. Izrael útja a sivatagon át az emberi nem négyezer éves útját jelképezi a pogányság és a bűn pusztaságában. Táplálék híján az Úrhoz fohászkodnak, és ő kenyeret ad nekik az égből: „Én vagyok az élő kenyér, ki mennyből szállottam alá. Nem úgy mint apáitok mannákat ettek és meghaltak. Aki e kenyeret eszi, örökké él.” (Jn. 6, 51—59.)

Mily csodálatosan készíti elő maga az Úr az ő eljöveteletét! Neki még Názáret szegénysége is kevés, neki a betlehemi istálló kell. Azért irányítja az emberi szabadság megőrzésével az eseményeket úgy, hogy Betlehemben kelljen születnie. Isteni tervébe beleviszi még a pogány császár

Jézus programja. keveltségét is, mely a népszámlálás oka volt. Hogy használ fel az isteni Gondviselés mindent, még az emberek bűnét is, az én bűnömet is, hogy céljait elérje! Mily vigasztaló tudat ez számomra, ha az emberek bűneitől szenvednem kell! Mily vigasztaló tudat akkor is, ha bűnöm látszólag elrontotta Isten eredeti terveit velem! Ha megtérek hozzá, még minden jóra fordulhat. „Az Istent szeretőknek minden” — még saját bűnük is — „javukra szolgál.” (Róm. 8, 28.) Természetesen a bűn maga sohasem szükséges eszköz a jóra,

de a bűn következményeit Isten javunkra fordíthatja, ha benne bízunk.

A boldogságos Szűz tudta, hogy a Megváltónak Betlehemben kell születnie. A próféta világosan megjövendölte: „De te, Efráta Betlehemje, kicsiny vagy ugyan Juda ezrei között; mégis belőled származik majd nekem Izraelnek jövendő uralkodója.” (Mik. 5, 2.) Így értelmezték ezt a helyet maguk a zsidók Krisztus korában. (Mt. 2, 5–6; Jn. 7, 42.) Azért Szűz Mária előtt sem lehetett elrejtve. Így nem lepte meg őt a hír, hogy Augusztus császár a népszámlálás alkalmával elrendelte, hogy mindenki nemzetségének fővárosába menjen. Igaz, hogy nagyon kellemetlen volt ez a rendelet a boldogságos Szűzre és Szent Józsefre, meg az isteni Gyermekre nézre is, de a Szentcsalád Isten újját látta ebben. Úgy intézte Isten az eseményeket, hogy a próféták jövendölései beteljesedjenek. Amint tehát Szűz Mária megtudta, hogy Betlehembe kell menniök, azonnal engedelmesen átvette magát a parancsnak és Isten rendelkezésének, hozzálátott, hogy a legszükségesebb előkészületeket megtegye az útra. **Szűz Mária és Szent József engedelmissége.** Szent József is mindent elrendezett, hogy a fáradalmas utat a körülményekhez képest elviselhetőbbé tegye a Szűz Anya és az isteni Gyermek számára. Szemléld szeretetteljes szorgoskodását és előrelátó gondoskodását. De szemléld mindkettőjük engedelmisségét is és megnyugvásukat Isten akaratában.

A parancs pogánytól eredt, aki még hozzá nemzetüknek ellensége és elnyomója volt. Vétkes hiúság volt a parancs indító oka, a végrehajtás módja észszerűtlennek látszott és hozzá kemény is volt. Mindez nem képes megingatni Isten anyjának és hűséges támaszának, Szent Józsefnek engedelmes odaadását. Ők nem a pogányt, nem az ellenséget, nem a parancs indító okát és célszerűségét, nem a végrehajtás nehézségét és az egybekötött fáradalmakat nézik, ők mindenben csak Istent és annak akaratát látják. Így készülnek bensőleg és külsőleg az útra, melynek célja az volt, hogy Jézus a betlehemi istállóban szülessék a legnagyobb szegénységben és alázatosságban.

Csodáld Isten gondviselő terveit! De tégy egyúttal erős fogadást arra nézve, hogy te is mindenben, főleg

abban, amit az engedelmesség parancsol, Isten ujját és rendelését akarod látni. A lelkiéletben igen fontos, hogy magadat egészen Isten gondviselésére és vezetésére bízad, Isten gondviselése. mely rendszerint a külső körülményekben és az engedelmesség révén nyilvánul meg, de a változó lelkiállapotokban is mutatkozik. Még a kegyelemadományokat illetőleg is egészen Istenre kell bíznod magad. Ő tudja legjobban, hogy mikor és mily körülmények között kell lelkedben megszületnie az Üdvözítőnek az ő bőségesebb kegyelme, tökéletes hasonlatossága és vigasztaló jelenléte által. Tégy meg mindent, amit megtehetsz, hogy Isten kegyelmét kiérdemeljed; a többit bízd irgalmasságára. „Eljön az Úr és nem késlekedik és megvilágítja a sötétség rejtekeit. Ime megjelenik az Úr és nem hazudik; ha kihúzza eljövételét, várd meg őt, mert eljön és nem késlekedik.” (Adventi antif.)

II. Pont. Az út Názáretből Betlehembe.

Szemléld Szűz Máriát, amint az erre a célra bérélt állaton Szent József és talán még egy cseléd kíséretében, akik mellette gyalognak, megteszi a hosszú és fáradságos utat Názáretből Betlehembe. Mint már előbb, úgy most is épülj egész magatartásán és viselkedésén. De épülj Szent Józsefen is, szerénységén és odaadó szeretetén, mellyel szüzi asszonyának mindenképen megkönnyíteni iparkodik az út nehézségeit és fáradsalmait. Majd ízletes gyümölcscsel kedveskedik, hogy jegyesének szomjúságát csillapítsa; majd virágot tép és felajánlja a föld legszebb virágának, a Szűz Anyának; majd elkészíti a helyet, melyen meg akarnak pihenni. Mindezt a legodaadóbb szeretettel végzi, nem annyira természetes, mint inkább természetfölötti szeretettel, melyet a szűz méhében rejtőző Üdvözítő gyullaszt fel szívében. Hiszen minden szeretete és gondoskodása végcéljában csakis az anyai méhben élő isteni Gyermekeknek szól. Mily viszontszeretettel fogadja mindezeket a kis szeretetadományokat a boldogságos Szűz, akinek szíve a leghálásabb, a leggyengédebb volt minden emberi szív között! De mily szeretetet sugárzott ki Szent József felé magának az isteni

Kisdednek szíve, aki már most vágyott karjait nyaka köré fonni, hogy így háláját és szeretetét kifejezze iránta. A szeretet megédesít minden fáradságot, minden nélkülözést, mely a Szentcsaládot útján érte.

A te földi életed is nagy vándorút, melyen a szeretetnek meg kell édesíteni az élet minden baját, nyomorát és szenvedését. Kérdezd, hogyan felelsz meg ennek a kötelességnek! Megkönnyíted-e embertársaidnak az életét, vagy ellenkezőleg megnehezíted, keserűvé, elviselhetetlenné teszed azt nekik? „És amint akarjátok, hogy cselekedjenek veletek az emberek, ti is hasonlóképen cselekedjétek velük.” (Lk. 6, 31.) Fontold meg jól, hogy szeretetedtől függ, vajjon nálad

**A földi élet
zarándokútja.**

van-e Jézus? Ha a családban, a rendházban, a társulatban a szeretet uralkodik, akkor Jézus is ott van lélekedben, amint a Szentcsaládnál ott volt személyesen. Mert „ahol ketten, vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok közöttük” (Mt. 18, 20), mondja az Üdvözítő.

Tekintsd Szűz Mária és Szent József mély összedettségét, mikor csendben és egyedül imádkoznak, elmerülve a megtestesülés titkába, várva az Üdvözítő látható megjelenésének pillanatát. Tekintsd áhitatukat, amikor közös imádságban zengik a szebbnél-szebb zsoltárokat, melyeket a megváltás nagy titka és sajátságos körülményeik adnak ajkaikra. Halljad istenes beszédeiket, melyek főképpen a születendő Megváltóra és születésének körülményére vonatkoznak. Tekintsd nyájasságukat, kedvességüket, mikor másokkal találkoznak és azokat köszöntik. Tekintsd türelmüket, megadásukat, mellyel az út fáradságait viselik és nem zúgolódnak, mint sok más a császár parancsa ellen.

Mindez példa legyen számodra, hogyan viselkedjél, ha hivatásodnál fogva utaznod kell, vagy saját elhatározásodból zarándokútra keltél. A zarándoklás istenes cselekedet, de csak akkor, ha istenes szellemben megy végbe. Sőt tekintsd egész életedet, amint már mondtuk, nagy zarándokútnak az ég felé, ahol Isten boldogító jelenlétével örökre meg fog születni lelkedben. Ezen az úton felváltják egymást az imádság és a szeretet gyakorlása; majd magánosan imádkozol, majd közösen másokkal, majd egyedül vagy, majd emberekkel érintkezel. Akaratodat mások akaratának

sokszor alá kell vetned, szenvedéseket és fádalmakat kell elviselned, de örömeid is vannak, melyeknek főorrása a szívedben és az oltárszekrényében rejlő Isten kell, hogy legyen. Főleg, ha a szerzetesi életet választottad, egész földi utadat, mint a Szentcsalád útját Betlehembe, az engedelmisség irányítja; a szerzetesi életben érvényesül leginkább az, hogy mindenre a kellő idő van megszabva, a közös és magánimádságra, a munkára és társalgásra, a szeretet gyakorlására és tanulásra. Mindezekben az Egyház imádsága lebegjen szemed előtt: „Sokszoroztsd meg fölöttünk irgalmadat, ó Isten, hogy a te kormányzásod és vezetésed által úgy haladjunk át a földi javak között, hogy el ne veszítsük az örökkévalókat.” (Pünk. u. 3. vas.)

Miután a Szentcsalád megérkezett Betlehembe, Szent Józsefnek első gondja az volt, hogy megfelelő lakást keresen övéinek. Hiszen olyan közel volt már annak eljövetele, akire a népek és nemzetek vártak. „Ime beteljesedtek mindenek, amiket az angyal mondott Szűz Máriáról.” (Dec. 23-iki antif.)
Szent József szállást keres.

Azért ideiglenesen letelepíti Szűz Máriát csendes helyen, maga pedig házról-házra megy, de nem talál lakást sehol. Az egyik helyen zárt ajtókra talál, a másikon durván elutasítják, a harmadikon hideg finomsággal értésére adják, hogy számukra nincs hely. Vannak, akik igazat mondanak; vannak, akik hazudnak. És emellett látja Szent József, hogy a gazdagok mégis csak találnak lakást. Hiába, a pénz nagy szó, több az emberek előtt, mint a Megváltó eljövetele! Igaz, hogy nem tudták a betlehemiek, kit utasítanak vissza, de ép ez volt a szeretetlenségük szomorú büntetése. „Aki titeket befogad, engem fogad be”, mondta később az Üdvözítő, „és aki csak egy pohár hideg vizet ad is inni egynek a legkisebbek közül . . . bizony mondom nektek, nem veszi el jutalmát.” (Mt. 10, 40. 42.) Ha a felebarátot, a szegényt Szent József személyében megbecsülték és befogadták volna, közöttük, az ő házukban született volna az Üdvözítő. Ha már Obededom házára a frigszekrény jelenléte oly nagy áldást hozott, mily áldás szállott volna le ezen a földön és az égben annak a fejére, házára, aki az eleven frigszekrényt, Szűz Máriát, és a törvényhozót, az Isten Fiát magát befogadta!

Itt beteljesedett az, amit Szent János megírt evangéliumának kezdetén: „Tulajdonába jöve, de övéi őt be nem fogadták.” (Jn. 1, 11.) Itt beteljesedett már előre az is, amit később Ker. Szent János mondott: „Köztetek áll az, kit ti nem ismertek.” (Jn. 1, 26.) Valószínű, hogy ha a betlehemieknek ki is lett volna hirdelve, amit talán Szent József szavai sejtettek is velük, hogy az Üdvözítő az, aki lakást keres náluk, mégsem hitték volna, amint később nyilvános életében sem hitték Jézusnak.

Fontold meg itt, mily kárhozatos következményekkel jár a keményszívűség, a szeretetlenség, az Isten sugallatainak elhanyagolása, a lelki restség, a hitetlenség. Vess egy pillantást magadra és kérdezd, nincs-e javítani valód e tekintetben? És ha van, kérd a már-már születendő Üdvözítőt, hogy karácsonyi ajándékként adja áldását jó elhatározásaidra.

Szent Józsefnek nem annyira saját sikertelensége, az elszenvedett visszautasítás és megaláztatás fáj, mint inkább az a szomorú kényszerűség, hogy fáradozásának eredménytelenségét közölnie kellett a Szent Szűzzel. Szűz Mária és az isteni Üdvözítő fájdalma és visszautasítása volt a legkeserűbb csepp a szenvedésnek eme poharában. De a Szent Szűz vigasztalja hű jegyesét és megérteti vele, hogy Isten tervei szerint ennek így kellett történnie. Ő, csodáld ezt az isteni nyugalmat, mely betölti a Szűznek keblét és átárad tiszta jegyesének lelkébe is! Ennek a békének, nyugalomnak, megadásnak forrása az a Gyermeke, aki mint a béke fejedelme jön a világra és önmaga intézi sorsát mennyei Atyjának nagyobb tetszése szerint. Ő mondja: „Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek; nem miként a világ adja, adom én nektek.” (Jn. 14, 27.)

Szent József előtt ismeretes volt egy közelben fekvő barlang, mely az állatoknak szolgált istálloul, ennek kellett a lakást pótolni a Szentcsalád számára. Itt telepednek meg. **A Szentcsalád barlangban letelepedik.** Amíg Szent József bejárta a várost, amíg hírül hozta kutatásának sikerét, amíg kivezette övéit a barlangba és elrendezett mindent, már beesteledett. Leszállott a világra az éj, a „szent éj”, a legszentebb éj, mely valaha a

földre borult, az éj, mely világosságot és békét hozott a világnak.

Miután minden szükséges előkészületet megtettek, a legmélyeségsébb csendben és áhítatban várták a világ legszentebb pillanatát, melyben meg kellett jelennie annak, aki a népek várakozása és Izrael reménye volt. „Ime már eljött az idők teljessége, melyben Isten elküldötte Fiát a földre, aki a Szűztől született és alávetette magát a törvénynek, hogy megváltsa azokat, akik a törvény alatt voltak. A túláradó szeretet miatt, mellyel szeretett bennünket az Isten, elküldötte fiát a bűnös test hasonlatosságában, hogy megváltsa azokat, akik a törvény alatt voltak. Kisdéd fog születni nekünk, és Isten, az Erős, lesz a neve. Ülni fog Atyjának, Dávidnak székén és uralkodni. Vállain nyugszik a hatalom. Őbenne megáldatik a föld minden nemzedéke, minden nép szolgálni fog neki.” (Ádv. resp.) Ezt a hatalmas Megváltót várja egyedül a Szent Szűz tiszta jegyesével Betlehemben, az istállóban, az éj csendes magányában.

Egyesülj lélekben te is velük és szent összeszedettségben várd az Údvözítő eljövetelét. Öntsd ki lelkedet halában és csodálatban, hogy ily utat választott Isten bölcsesége és szeretete a te megváltásodra. De tanuld meg azt is, hogy megválva a földi dicsőség és gazdagság hiú szeretetétől, csak az égieket keressed, csak az örökkévalók után áhítozzál.

III. Pont. Jézus születése.

A Szent Szűz még beljebb vonul vissza a barlangnak egy oldalvást fekvő részébe, hogy a legszentebb pillanatban egészen egyedül legyen és azt megelőzően az imádságra és szent elmélyedésre egészen zavartalanul adhassa magát. Mily végtelenül magasztos percek, melyek a tiszta Szűz lelkében a világ Megváltójának eljövetelét megelőzték! Mily végtelenül szent, odaadó és gyengéd érzelmek, melyek a szüzi édesanya szívét betöltötték. Mily előkészület a legszentebb cselekményre.

A legszentebb pillanat. Szűz Mária szent elragadtatásba esik és e szent elragadtatás után ölében találja az isteni gyermeket, aki szüzességének minden

sérelme nélkül elhagyta az anyai méhet és kilépett a szentélyből, hogy megkezdje világot megváltó művét. Amint őt édesanyja minden testi gyönyör nélkül foganta, úgy minden fájdalom nélkül a világra is hozta. Amint a Megváltó szent teste feltámadása után áthatol a sziklán, úgy most is csodálatos módon hatol át az anyai méh falain és ott fekszik a legszentebb Szűz és édesanya ölében.

Most néz rá először édesanyjára, most vész el először szemének tekintete édesanyja tekintetében, most tárja először édesanyja felé gyenge gyermekkarjait. Mily szent, mily édes pillanatok ezek! A szent Szűz első érzelme isteni Gyermekeivel szemben az imádat és a szeretet.

Az első imádás.

Azután jászolba fekteti és betakarja és hívja tiszta jegyesét, hogy vele együtt örvendjen; hiszen ez a Gyermekek, nem ugyan a természet, de a kegyelem szerint az övé is, neki szülte azt szüzi hitvese, neki adta azt az ég, aki őt erre a tiszta jegyességre kiválasztotta. Mily boldogan imádja Szent József is az isteni Kisdedet; mily szeretettel néz az isteni Gyermekek édesanyjának szüzi hitvesére, aki Isten akarata szerint az ő földi atyja és a mennyei Atyának földi helyettese és képviselője lett! Velük együtt térdelek oda a Kisded jászola elé és imádom őt, szeretem őt szívem egész melegével és odaadásával, felajánlom kis Királyomnak lelkem egész hódolatát és minden szolgálatomat egész életemre.

Mily szegénységben jössz te a világra, ó isteni Üdvözítőm! Még hajlékod sincs, még bölcsőd sincs, mikor hozzáj jössz, hogy égi kincseiddel gazdaggá tégy!

Felség, hogy? — Te itten fekszel,
Fázva, szegény jászolban;
Csillagtűzőn nem melegszel,
Bár te gyujtád lángjukat.

**A szegénység
teofániája.**

Megjelent a szívek királya és a jászol szószékéről tartja hatalmas programmbeszédét.¹ Hirdeti a világi javak meg-

¹ „Mit parancsolsz? hová forduljak hozzád? . . . A Kisdedhez kell odafordulnunk, hogy tanuljunk tőle, mert ő szelid és alázatos szívű . . . Fenséges ugyan az Úr, de nem úgy állítja magát eléd; nagysága dicsőséges, de nem egyaránt követhető.” (S. Bern., Serm. 2. in cap. iei.)

vetését, magasztalja a szegénység fenséges voltát, példájával dicsőíti az önzetlenség és önkéntes megfosztottság magasztosságát. Ó, mily hatalmas a betlehemi Kisded tanítása, mily behatóan hirdeti az önzetlenség és a szeretet evangéliumát! Mikor később a hegyről a nép sokaságának szólott, „álmélkodának a seregek az ő tanításán, mert úgy tanította őket, mint akinek hatalma van.” (Mt. 28, 29.) Most nem szavakkal, de annál hatalmasabban tanít példájával, és ez a példa még mélyebb gyökereket ver tisztelőinek lelkében, mint szava. Hiszen szavainak varázsereje is leginkább abból ered, hogy előbb maga megteszi azt, amire másokat szavával

A szeretet apoteozise. val ösztönöz. Mily megható, mily megrendítő ez az isteni példa! Mi birhatta rá a nagy Istent, hogy a magas égből e siralom völgyébe hozám leszálljon, ha nem az önzetlen szeretet? Az a szeretet, mely mit sem törődik saját érdekeivel, saját előnyével, hanem csak annak boldogságát és előnyét keresi, akit szeret. Mennyi szépségről, mennyi gazdagságról, mennyi tiszteletről, mennyi boldogságról mondott le értem ez az isteni Gyermekek!

Sír a mennyek Boldogsága,
Kisded lesz a Végtelen,
Gyenge lesz az erők Ura
Születik a Kezdetlen.

Imádság. Megkezdted földi életedet, Istennek örök Bölcsesége, megváltó Jézusom. Megkezdted az éhezést és szomjazást, a fáradságot és virrasztást, a szegénység és a szenvedés, a megaláztatás és üldöztetés életét, hogy egykor a kereszten befejezed — megfosztva még ruháidtól is, kitalasztva városodból, mint most, mikor születted, elhagyatva és elárulva még tanítványaidtól is, csak attól el nem hagyatva, aki mint édesanya, most is örködik jászolod fölött. Magam előtt látlak, te kedves isteni Gyermekek! Kedvesebbé tesz szegénységed, mint világot kormányzó hatalmad. Leborulok jászolod előtt a pásztorokkal, szent nevelőatyáddal és szüzi Édesanyáddal, beletekintek mindent látó isteni szemedbe és szívem egész bensőségével mondom: Szeretlek, Jézusom, szegénységemben! Isteni gyermekszív, te érettem szegénnyé lett Kedvesség! Add, hogy gyermekszívvel átkaroljam az éretted kedvessé lett szegénységet! Ó,

szegénnyé lett örök Szeretet, ó örökké szeretett szegénység — mit mondjak?! Szeretem a szegénységet, mert a Szeretet szegénnyé lett értem. Szegénnyé lett értem a Szeretet, mert tudta, hogy szeretni fogom az ő szegénységét.¹ Amen.

IV. JÉZUS BEMUTATÁSA A TEMPLOMBAN.

Első és második előgyakorlat. Szemlélem a bold. Szűzet, amint Szent Józseffel együtt, karján az isteni gyermekkel, belép a templomba és felajánlja az előírt áldozat keretében gyermekét. Látom, amint Simeon feléjük közeledik, karjaira veszi az Üdvözítőt, hálát ad Istennek és megjövendöli a gyermek és édesanyja sorsát. Hallom Anna prófétánó szavait, amint Istent dicséri és a Megváltóról szól mindazoknak, akik Őt várják. Lk. 2, 22—38.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézust ebben a titokban is jobban megismerjem, lángolóbban szeressem és hűségesebben kövessem.

I. Pont. Jézus bemutatása és Szűz Mária tisztulása.

Ez az egész titok csupa áldozatot lehel: Jézus bemutatása, Mária tisztulása, Simeon jövendölése. Názáret titka az alázatosság titka, Betlehem a szegénységé, a jeruzsálemi templom az áldozaté. Mind jobban és jobban kibontakozik

¹ „Van talán valaki, aki úgy véli, hogy fenkölt palotákat kell keresnie, ahol a dicsőség királyát dicsőségesen fogadhatná. De ő nem azért jött le arról a magas királyi székről az égből. Balkezében tartja a gazdagságot és a dicsőséget, jobbában a hosszú életet; mindebből örökké tartó bőségben jutott ki neki az égből, de nem találta ott a szegénységet. A földön pedig túlaradó bőségben termett ez a fajta, és az ember nem ismerte fel annak értékét. A vágytól utána ösztönözve szállt le az Isten Fia, hogy azt magának megszerezze, és értékelésével előttünk is értékessé tegye.” (S. Bem., Serm. 1. in vig. Nat.)

Hogy mit kell lelkünkben eredményeznie az elmélkedésnek Krisztus születéséről, arra nézve lásd: Memoriale B. Petri Faber 1542, mense decembri.

P. Consalvi Lajos missziói alatt a földművesek szalmáján szeretett pihenni tiszteletből a betlehemi barlang szalmája iránt, melyen a kis Jézus pihent. Egyszer ily alkalommal egy földműves tolvajt vélt látni benne, és ütlegekkel látta el a misszionáriust. (Tanner, Soc. Jesu Europ.) — Szent Jeromos kiváló áhitattal látogatta a betlehemi jászolt, és ott is temették el.

lelkem előtt Királyom és Jegyesem programja: alázatosság, szegénység, áldozat.

Szűz Mária a közönséges asszonyok sorába áll, tisztulásáért áldozatot mutat be, a szegények áldozatát; mert nem akar külön lenni a többinél és nem titkolja szegénységét.

Lelki áldozat.

Bemutatja Jézust, elsőszülött gyermekét, és felajánlja őt a pap keze által. Visszakapja ugyan, de csak látszólag. Ezt a gyermeket nem lehet visszakapni, ez a gyermek áldozat kezdettől fogva, Isten Báránya, akinek el kell vérezni a világ üdvösségéért. Hiszen azért adtak vissza minden elsőszülöttet kis áldozat ellenében, mert *ennek* az elsőszülöttnak valamennyi helyett meg kellett halnia. Szűz Mária lemond anyai jogairól értünk. Táplálja, gondozza, felneveli gyermekét, hogy áldozat lehessen a mi bűneinkért.

Jézus is felajánlja magát édesanyja karjain. Amit még elrejtve az anyai szív alatt mondott, azt most nyilvános megjelenésével a templomban megerősíti: „Áldozatot és ajándékot nem akartál, de testet alkottál nekem; égő és bűn-áldozatok nem tetszettek neked. Akkor mondtam: Ime eljövök, hogy megcselekedjem, ó Isten, a te akaratodat.” (Zsid. 10, 5—7.)

Ez volt Jézus áldozatának offertóriumja. Ez volt a hajnali áldozat, mely befejezést nyert Golgotának alkonyati áldozatában. És közben egész élete csak ennek a reggeli felajánlásnak volt mindig határozottabb és határozottabb teljesítése.

Mily nagy jelentősége van az áldozatnak az emberi életben, a jellem kialakulásában, a közös életben, a nemzetek életében, a benső életben, Krisztus követésében! Áldozat az ember igazi nagysága. Csak az áldozatban emelkedik az ember igazán önmaga fölé! Áldozatot csak az ember tud hozni, sem angyal, sem az ember alatt lévő állat nem. Az angyal nem, mert nincs teste és mert boldog. Az állat nem, mert élete csak önmagát keresi. Ha látszólag áldozatot is hoz, hiányzik abból ennek értékelése és tudatossága. Még Istennek is emberré kellett lennie, hogy áldozatot hozhasson.

Az áldozat jelentősége az életben.

Ez az ember nagysága, ez Krisztus követőjének dicsősége, ez Jézus jegyesének boldogsága.

Áldozat vezette a szenteket. Áldozat tette igazán naggyá a nagyokat, áldozat nevelte naggyá a nemzeteket. Mennyire félre ismerik az áldozat jelentőségét napjainkban! Mintha a mai ember szótárából hiányoznék ez a szó: áldozat. Sok áldozatot kell hozni mindenkinek ma, de nem teszik az áldozat szellemében, és azért sem erkölcsi, sem nevelő, sem engesztelő értéke nincs. Futnak az áldozattól.

Mennyire hiányzik ez a szellem a családban! A házasság csak az élvezetekért van. Azért ha ez elmulik, ott a kapu a válásra. Üres szó a „Holtomiglan-holtodiglan, minden bajban és szenvedésben.“ A gyermek teher, mert áldozatot és lemondást kíván a szülőtől. Ő maga, ha mégis világra jött és felnevelődik, követelődző és önző; mert az egész nevelés nincs beállítva az áldozat, az önlegyőzés és a lemondás pedagógiájába. A mai ember, még olykor a gyermek is, egy semmiért képes gyilkolni, mert nem tanulta meg a lemondást és az áldozatot. A feleség fényűző, a férfi élvezet-hajhászó, s így mindketten pazarolják a vagyont, a keresetet, és nem jut arra, hogy gyermek legyen. Az ifjú nemzedék, de a régi is, nincs tudatában az áldozatot jelentő kötelességteljesítésnek. A munkás szabotál, a hivatalnok panamázt, a kapitalizmus a kegyetlenségig önző, a nemzetek vezérek önzését követik, nem képesek közös erővel kiirtani magukból a bolsevizmus rákfenéjét, mert közös célra áldozatot hozni és pillanatnyi önérdékről lemondani képtelenek. Még az iskola is a minél könnyebb és élvezetesebb módszerek jegyében áll és az aszkézisből is sokan ki szeretnék rekeszteni azt, ami fáj és önmegtágadást követel. Ez nem Jézus szelleme. Nem ezt leheli a „praesentatio“ és a „purificatio“ titka. Simeon jövendölése még telítettebbé teszi ezt az áldozati atmoszférát.

II. Pont. Simeon jövendölése.

Mily megható ennek az aggastyánnak a megjelenése, az eleven várakozás. Ez a várakozás „valaki“ után megnyújtja életét. Már rég meghalt volna, ha ez a várakozás és ez a vágyakozás nem éltetné. A mennyországot még itt a földön kell megízlelnie. Előbb nyílt meg számára a mennyország a földön, mint a túlvilágon. Mint gyermeket látta a

földön azt, aki halála után megnyitja majd neki is a túlvilági mennyország kapuját.

„A Szentlélek volt benne.” Mily nagy szó ez, ha a Szentírás egy emberről mondja. Bennünk is megvan, ha a **A Szentlélek vezérli.** kegyelemben élünk, csak nem éljük ezt az igazságot úgy, mint Simeon. A Szentlélek kelti fel benne a vágyakat, hogy „várja Izrael vigasztalását”; a Szentlélek biztosítja is vágyainak teljesedéséről, mert „ki volt neki jelentve a Szentlélektől, hogy halált nem lát, míg csak meg nem látja az Úr Krisztusát”. A Szentlélek vezérli most is, mikor a templomba belép, mert „a Lélek ösztönzésére méne a templomba”. A Szentlélek kegyelme bennünk is megelőz mindent, kísér és betetőz. Kövessük őt, és hagyjuk őt működni bensőnkben. A Szentlélek hiányzik a mai kor emberéből, csak a természetes, az emberi lélek vezérli. Nem Istenből, nem a Szentlélekből, hanem „a vérből és a test ösztönéből és a férfi indulatjából született” (Jn. 1, 13); azért is „nem fogja fel az érzéki ember, ami Isten Lelkéé”. (1. Kor. 2, 14.)

Oly szükséges a Szentlélek áhítata a mi korunkban! A Szentlélek tisztelete a lélek tisztelete. A mi korunk embere anyagias, nem hisz a lélekben, nem hisz a szellemben, nem hisz a túlvilági életben, csak abban, amit szeme lát, és keze megtapogat, amit ujjai érintenek, amit nyelvvel megízlelhet. És még ha hiszi is, akkor is oly külsőséges, annyira elmerül az anyagiakban, annyira kifelé él, s nem befelé! Csak a látszat irányítja, nem a lényeg. Ó jöjj, Szentlélek, és végy lakást bennünk és vedd át lelkünk vezérletét! „Háznépedre jöjj le, istenség Lelke!”

Megjelenik előttem Szent Simeon és karjaiba veszi az Üdvözítőt. Ajka magasztos háladalra s egyúttal búcsúdalra nyílik meg, az élet búcsúdalára: „Most bocsátod el, Uram, szolgálodat a te ígéd szerint békeségben; mert látták szemem a te megváltásodat.” Mintha csak aranymisés pap állana előttem, kezében az Úrral. De mintha csak újmisés pap is állana előttem, aki először tartja kezében, öleli szívéhez megváltó Istenét. Szent Simeon általában a miséző pap jelképe, hála- és dicsőítő énekkel ajkán, Jézussal kezében. De a pap sokkal több mint Simeon. Simeon csak karjaiba vehette az Üdvözítőt, ő lehívhatja az égből. Simeon csak

Simeon, mint a mésző pap előképe. szívére ölelhette, ő szívébe bevezetheti, lelkébe fogadhatja, benső szent öleléssel egyesülhet vele. Simeon csak jövedlhet róla, ő nemcsak igéjét hirdetheti, hanem őt magát adhatja a népnek, a lelkeknek.

De minden hívő is többet kap, mint Simeon. Jézust nemcsak karjaiba, hanem ajkára, nyelvére, szívébe fogadhatja. Nem csak egyszer életében, hanem sokszor; ha akarja, akár mindennap. Nemcsak élete alkonyán, hanem már mint ártatlan gyermek, amikor először képes megkülönböztetni az angyali kenyeret a közönségestől. Ó, mily hanyagok vagyunk sokszor ennek az eledelnek vételében, mily hanyagok, hogy kicsinyeink minél hamarabb részesüljenek abban! Nem él bennünk Simeon hite, nem él bennünk Simeon vágya. Minden áldozáshoz, minden szentmiséhez ily vággyal, ily előkészülettel kellene járulnunk és utána, ily lelki háladalt zengenünk: „Háznépedre jer le, jámborság Lelke!”

„És megáldá őket Simeon és mondá Máriának az ő anyjának: Ime, tétetett ez sokak romlására és feltámadására Izraelben, és jelül, melynek ellene mondanak.” Ez Krisztus útja a mai napig. Ő ugyan mindenkinek üdvösséget kínál fel, de az emberi gonoszság okozza, hogy a felkínált üdvösség sokak kárhozatára szolgál. Krisztus maga is áldozata lesz ennek az ellenmondásnak. Ez az Egyház útja is a századokon át: jel, amelynek ellene mondanak. Krisztussal együtt ő is világosság a pogányok megvilágítására és Isten népének dicsőségére, de jel is, melynek ellene mondanak. Ez minden Krisztus követőnek is az útja; ellenmondás nélkül a világ részéről nem követhetjük őt. Erre fel kell készülnünk. Simeon nekünk is jövedöl. Királyom, követlek, bárhová mégysz!

„Neked magadnak is tör fogja átjárni lelkedet, hogy nyilvánosságra jöjjenek sok szívből a gondolatok.” Ez a szó a fájdalmas Szűz Anya tiszteletének inaugurálása. És a tör, mely a kereszt alatt oly fájdalmasan szúrta át lelkét, már ebben a pillanatban belefúródott szívébe és nem távozott el onnét többé egész életén át. Fájdalmas Szűz Anya, vésd lelkembe a magad és szent Fiad áldozatának emlékét, hogy lelkem naponként oltár legyen, melyről az áldozat illata

szünet nélkül felszáll az ég felé Isten dicsőségére és a lelkek javára!

III. Pont. Anna prófétanő megjelenése.

Ezt a szent özvegyet is a Szentlélek hajtja a templomba „ugyanazon órában”. Hosszú imádságos és áldozatos életének ez a végső jutalma. Hét évig élt férjével, azután egészen Isten szolgálatára adta magát: „Nem vált meg a templomtól, böjtöléssel és imádsággal szolgálván éjjel és nappal.” Így érte el nyolcvannegyedik évét, amikor hosszú imádságának és vezeklésének jutalmát megnyerte.

Ki kell tartani a szent életben és vezeklésben, az imádságban és könyörgésben. Néha Isten a végére tartogatja nagy kegyelmeit.

Anna is mondhatta Simeonnal: Most bocsátod el, Uram, szolgálódat békességben, mert látták szemeim a te megváltásodat. De életének volt még egy feladata. Ezt is teljesítenie kellett még. Ő nemcsak prófétaasszony volt, hanem apostolnő is lett. „Szóla felőle mindazoknak, kik várják vala Izrael megváltását.” Mily hatalmas apostolkodás az egyszerű társalgásba elhintett szent beszéd, intelem és buzdítás! Mily hatalmas ellenszere a megszóló, rágalmazó, szeretetlen, könnyelmű, sikamlós beszédeknek. Az apostolkodásnak ez a módja mindenkinek ajánlatos, de különösen a nőknek, kiknek nincs alkalmuk hatalmas könyvekkel, beszédekkel, nagy tettekkel előmozdítani Isten érdekeit. Ajánlatos minden egyszerű léleknek is, aki szívének kincseiből „újat és régít hoz elő” (Mt. 13, 52), mert „a szív bőségéből szól a száj”. (Mt. 12, 34.)

Bár mindannyian Simeonnal és Annával elmondhatnók egyszer életünk végén, hogy megismertük Jézust! Akkor nem hiába éltünk. Egyszer életünkben találkozunk kell Jézussal, utána nyugodtan meghalhatunk. Mikor lesz ez a találkozás? Megtörtént-e már? Talán most lesz meg ebben a lelki gyakorlatban? Jézussal kell egyszer találkozunk az életben és azután megtenni azt, amit nekünk mond. Akkor vele együtt mondhatjuk majd, hogy „Beteljesedett!” És Simeonnal imádkozhatjuk mi is:

Imádság. „Most bocsátod el, Uram, szolgádat a te igéd szerint békeségben; mert látták szemeim a te megváltásodat, melyet készítetted minden népek színe előtt, világosságul a pogányok megvilágítására és dicsőségére népednek, Izraelnek.” Amen. — Ez a nagy vecsernye után az élet kompletórium.

HARMADIK NAP.

I. A NAPKELETI BÖLCSEK.

Első és második előgyakorlat. Szemlélem a három napkeleti bölcs útját, amint a csillag vezérlete alatt távoli országokból Jeruzsálembe jönnek és Betlehemben a kisdéd Jézusnak ajándékaikat felajánlják. Mt. 2, 1—12.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy a három napkeleti bölcshez hasonló lelkülettel kövessem Jézus hívását.

I. Pont. A három napkeleti bölcs lelkülete.

Csodálnom kell hitbeli és akaratbeli készségüket és nagylelkűségüket a kegyelem követésében.

Hit. Elsősorban *hitbeli* készségüket. Pogányok közt élnek, a pogányság minden tévelye és erkölcstelensége veszi körül őket, maguk is a pogányságban nevelődtek és mégis elég a csillag megjelenése, hogy higgyenek.

Akarat. Hasonló *akaratbeli* készségük is. „Látuk csillagát napkeleten, és eljöttünk imádni őt.” Egy dolog náluk felismerni Isten akaratát és azt követni, hallani a kegyelem hívását és útrakelni.

Nagylelkűség. Csodálatos *nagylelkűségük* is. Mennyi nehézség és akadály lépett szándékuk elé! Maga az út hosszú, kényelmetlen és veszélyes. Sivatagokon kell áthaladniok, járatlan utakon, hidegben és hőségben. Vadállatok és ellenséges törzsek, rablók támadásai fenyegetik. Idegenbe kell menniök, ismeretlenbe, nem tudják

hová, csak azt tudják, hogy Isten hívja őket. Az út költséges, és ez nem utolsó dolog világi embernél. Az utazás hoszúsága és a veszélyek megkívánták, hogy egész kis hadsereget vigyenek magukkal. Ezt el is kellett tartani,

esetleg fizetni. Azután hódolni mentek az újonnan született királynak, akit fejedelmi palotában gondoltak. Ezért pedig ajándékokkal felszerelve keltek útra. Mindez nem csekély anyagi kiadást jelentett. De ők vállalnak mindent, mert a csillag hívja őket és abban Isten hívását látják.

Mindez még érthető volna, ha környezetük, barátaik, rokonaik, honfitársaik dicsérték volna vállalkozásukat és buzdították volna őket. De minden valószínűség szerint nem úgy volt, amint most sem szokott így lenni. Ellenkezőleg, akik jóindulattal voltak irántuk, visszatartották őket. Ne menjetek a bizonytalanba, a halál torkába indultok, ne hagyjatok el minket! — szoltak rokonaik, családjuk, gyermekeik. Mások, akik kevésbé jóindulattal voltak irányukban, gúnyolódtak felettük: Vén napjaikra megbolondultak, hogy egy csillag után mennek és nem is tudják hová?! Ismét mások vállukat vonták és kételkedtek: Nem jó vége lesz, nem jönnek vissza többé! De mindez nem ingatja meg a három bölcs elhatározását, és követik a kegyelem hívását.

2. a rokonok és ismerősök.

Jeruzsálemben vár reájuk a legnagyobb próba. A csillag eltűnik. Az újonnan született királyról senki sem tud semmit. Heródes ellenséges lelkületet tanusít. A papi fejedelmek közömbösek. De ők nem félnek, nem riadnak vissza a nehézségektől. Betlehemben nem palotában, hanem a legnagyobb szegénységben lelik meg a királyi gyermeket, de hitük nem inog meg. Csodáljuk nagylelkűségüket és hitük erejét!

3. Jeruzsálem.

Hogy követtük és követjük mi Isten hívását, a kegyelem szavát? Milyen a mi készségünk és nagylelkűségünk Isten akaratának teljesítésében? Gondoljunk hivatásunkra, gondoljunk lelkigyakorlatainkra, gondoljunk az időre, amikor Isten nagyobb tökéletességre, közelebbi szolgálatra ösztönözött. Gondoljunk hivatásbeli kötelmeink teljesítésére, amikor ezek áldozatot követelnek. Gondoljunk a pillanatra, amikor a kegyelem ösztönöz, hogy felebarátainkért, Isten és az Egyház érdekeiért tegyünk valamit, amire nem vagyunk szigorúan kötelezve. Gondoljunk a keresztény karitászra, a katolikus akció, a missziók művére, melyek közreműködésünket igénylik. Gondoljunk szenvedélyeink legyőzésére, a rossz szokásokkal, társaságokkal, kedvenc foglalkozásunkkal

való szakításra, melyek veszélyt jelentenek lelkünkre nézve, vagy legalább visszatartanak a tökéletességtől. Mire hív Isten most, ebben a lelkigyakorlatban, és hogy követem hívását?

II. Pont. Isten kegyelmének csodálatos vezetése.

Ezt a csodálatos vezetést megértjük, ha megtekintjük, *honnét* hívta a kegyelem a bölcseket, *hogyan* hívta és *hová* hívta őket?

Honnét? — Kétféleképp állíthatjuk fel ezt a kérdést.

1. Honnét?

Hol vannak ők, akiket Jézus hív, és hol van Jézus, aki őket hívja?

Honnét? — A pogányság kellős közepéből, messze földről, mint egykor Ábrahámot. Ők az első pogányok, akiket Jézus meghív. Mily kegyelem! — Isten mindenütt megtalálja az ő választottait. Olykor a gyárak bűzös, megfertőzött atmoszférájában egészen tiszta lelkeket találunk. Olykor hitetlen, vallástalan családokban nevel magának Isten választott lelkeket. Az ő kegyelme mindenható.

Honnét? — Hol van Jézus, aki őket hívja? Betlehemben, a jászolban, a szegénységben elrejtve, mint ismeretlen. Oly hatalmasak kegyelmének sugarai, hogy áthatolnak országokon és a távolból érintik a szíveket. Most is el rejtőzik a tabernákulum rejtekébe, és onnét löveli ki kegyelmének sugarait és mozgatja meg a szíveket. Mily csodálatos az ő kegyelmének ereje!

Hogyan hívja őket? — Csillag által vezet, mint egy-

2. Hogyan?

kor Izrael népet a sivatagban a felhő és a tűzoszlop által. Egészen természetükhöz, foglalkozásukhoz alkalmazkodik. Csillagkutatók voltak, csillag által hívja meg őket. A pásztorokat angyal által, a bölcseket csillag által hívja meg. Így tett később apostolaival is. Mindegyiket a neki megfelelő módon hívja. Így tesz a kegyelem velünk is. Még gyengéinkhez is alkalmazkodik. Még bűneinket is számításba veszi és azokat is jóra fordítja, ha Istenhez térünk és gondviselésében bízunk.

Külső jelet ad nekik, értelmet, vágyat és elhatározást.

Külső és belső kegyelem. A csillag csodálatos fénye felkeltette figyelmüket, eszükbe jut Bálaám jövendölése. Ez volt a külső kegyelem. De értelmet is ad, hogy

megértsék a jelet. Sokan látták a csillagot, de kevesen értették meg jelentését, kevesen látták megjelenésében Isten hívását. Akaratot is ad, hogy kövessék a hívást. Nem egy volt talán, aki megértette a csillag szavát, de nem volt bátorsága, hogy kövesse, amire hív. Sikert és eredményt is ad. Keresésére indít és megtaláltatja magát. Megengedi, hogy nehézségek lépjenek útjukba, de a kellő pillanatban segítségükre van.

A csillag eltűnik és a bölcseket magukra hagyja. Így eltűnik olykor a mi életünkben is a csillag, eltűnik a villágosság, az öröm, mely addig vezetett, lelkesített, bátorított, minden jóra ösztönzött, s hirtelen sötétség borul lelkünkre, egyedül vagyunk. Ekkor sem szabad elveszteni bátorságunkat, bizalmunkat. A bölcsek oda fordulnak, ahol útmutatást kaphatnak, Heródeshez és általa az írástudókhoz és papokhoz.

Bár Heródes ellenséges lelkülettel viseltetik az új királlyal szemben, a papok pedig közömbösek, mégis általuk mutatja meg Isten az utat a Kisdedhez. Ez a tekintély és az engedelmesség szerepe a lelkiéletben, Isten gondviselésében. Még a rossz ember is meg tudja nekem mutatni az utat Istenhez, ha Isten őt lelkem vezérévé és előjárómmá rendelte.

Sajnáljuk Heródest és az írástudókat. Másoknak megmutatják az utat Krisztushoz, maguk meg távol maradnak tőle és elpusztulnak. Kérem Jézust, hogy sohase legyek puszta útmutató hozzá, mely ott marad az út mentén, hanem legyek vezér, aki magam is odamegyek, ahová másokat irányítok.

Jutalom. Mily csodálatosan jutalmazta Isten a bölcsek bizalmát az ő gondviselésében! Heródes is Isten terveinek szolgája. Nemcsak az utat mutatja meg Betlehembe, hanem felhívja a figyelmet is az újonnan született gyermekre, a Messiásra. Mindezt ravaszsággal és gyűlölettel teszi, de ravaszsága és gyűlölete is Isten terveinek szolgája.

A csillag pedig ismét megjelenik a bölcseknek és elvezeti őket ahhoz, akit keresnek. „Amint pedig meglátták a csillagot, megörülének igen nagy örömmel.” Az evangélista szinte kiapadhatatlan a szavakban, melyekkel örömeiket leírja.

Minden következő szó fokozza az előbbi jelentését: „gavisi sunt gaudio magno valde”; öröm volt, hangsúlyozottan öröm, nagy öröm, igen nagy öröm. Így száll vissza a lélekre is az öröm és vigasztalás a híven és bátran kiállott próba után.

3. Hová?

Hová hívja és vezeti őket a kegyelem? — Először Betlehembe, az Úr Jézus bölcsőjéhez. Megtalálták azt, akit oly nagy vággyal és kitartással kerestek. Nem találják ugyan palotában, nem aranyban és bársonyban; de mindegy, megtalálják Jézust. Lelki szemük megnyílik és megismerik, hogy ennek így kell lennie. Az ő országa nem ebből a világból való. Kibontakoznak tévedésükből sokkal hamarabb, mint később a zsidók és maguk a tanítványok. A kegyelem értelmet ad nekik.

Mi is egyedül Jézust keressük, ne nézzük ruháit, ne takaróit, ne a házat, amelyben lakik, csak őt! Akkor biztosan megtaláljuk és megelégedettek és boldogok leszünk! Ha ellenben hivatásunkban, imádságunkban, a zárdában, az Egyházban, a papi rendben mást is keresünk, dicsőséget, földi érvényesülést, vigasztalást, előnyöket és hasonlót, akkor könnyen csalódásnak leszünk kitéve és azt mondjuk: Nem ezt kerestem, másképp képzeltem el a dolgot! — És szívünk meghasonlik, olykor nemcsak lelkünket, hanem még hivatásunkat, sőt hitünket is elvesztjük. Nem Jézust kerestük önmagáért, hanem a Tábor-hegyéhez kötöttük keresését, s mikor Getszemáni kertjében találtuk meg, elvesztettük hitünket és bizalmunkat benne.

Azután visszavezeti őket hazájukba, hogy Jézus születésének első hirdetői legyenek. Megtalálták az igaz hitet, gazdagok lettek lelki kincsekben és kincseiket hazaviszik övéiknek, hogy azokból bőségesen osszanak a földi kincsek helyett, melyeket útjuk kezdetén magukkal elvittek. Így vezette őket a kegyelem el hazulról, hogy Krisztust megtalálják; így vezette őket vissza hazájukba, hogy Krisztust hozzák magukkal és övéiknek adják.

III. Pont. A napkeleti bölcsek ajándékai.

Már visszakisértük őket hazájukba, de most visszatérünk még lélekben a Kisdedhez és még egyszer és részletesebben megtekintjük a bölcsek hódolatát előtte.

Jézus, Mária, Szent József. Ki vezette őket be a házba, ahol a Kisded édesanyjával tartózkodott? Szent József. Ki adta Jézust karjaikba, hogy ölelhessék, szeressék? Szűz Mária. Mi volt keresésük végcélja és jutalma? Jézus. — Ez mutatja meg nekünk a szent Család három személyének állását és jelentőségét a kegyelem rendjében. Szent József nyitja meg a kaput Szűz Máriához és Jézushoz. Szűz Mária adja nekünk közvetlenül Jézust. Jézus a mi vágyunk és boldogságunk maga. Szent József a vezető, Szűz Mária az út, Jézus a cél.

Ajándékok. Mit ajánlanak fel a bölcsek az újonnan született nagy királynak? Aranyat, tömjént és mirhát. Az arany a szeretetet jelképezi. De a szeretetnek kettős vágya, kettős megnyilatkozása van: egyesülni akar és adni; eggyé akar lenni azzal, akit szeret, és tettben, ha kell, szenvedésben akarja megmutatni igaz voltát, őszinteségét. Az egyesülés szárnya az imádság; ezt jelképezi a tömjén. Az áldozat, az alázatos odaadás, a szenvedés szimboluma a mirha. A bölcsek ajándékai tehát az egyesülésben és áldozatban megnyilvánuló szeretet szimbolumai. Ezeket az ajándékokat tesszük le mi is Krisztusunk és Jegyesünk lábaihoz.

De jelképezik a szerzetesi fogadalmakat, az evangéliumi tanácsokat és az ezeknek megfelelő erényeket is. Az arany a szegénység fogadalmát jelképezi, mellyel lemondunk Jézusért minden földi vagyronról. A mirha a tisztaságot szimbolizálja, mert a tisztaság fogadalmával feláldozzuk a test élvezeteit, és mert ez az erény nem állhat meg az érzékek fékezése, állandó önmegtágadás nélkül. A tömjén végre az engedelmesség jelképe, mert az engedelmisség fogadalma által égő áldozattá leszünk a szeretet oltárán.

Imádság-unkban felajánljuk lelkünk ajándékait szívünk királyának és Istenének a Boldogságos Szűz és Szent József kezei által.

II. A SZENTCSALÁD EGYIPTOMBA MENEKÜL.

Első előgyakorlat. Mt. 2, 13—15.

Második előgyakorlat. Szemlélem a Szentcsaládot útjukon a sivatagban Egyiptom felé.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy ebben a titokban is jobban megismerjem Údvözítőmet, lángolóbban szeressem és hűségesen kövessem.

I. Pont. Az angyal üzenete.

Alighogy a napkeleti bölcsek eltávoztak, mondhatni közvetlenül a legnagyobb öröm után a legnagyobb fájdalom, a legnagyobb próba éri a Szentcsaládot. Az angyal hírül-
Öröm és fájdalom a adja Szent Józsefnek, hogy Heródes
Szentcsalád életében. haragja elől Egyiptomba kell menekül-
niök.

Megfontolom, hogy így volt ez a Szentcsalád életében mindig: az angyal üzenete után, mely a megtestesülés hírével örömet hozott a Boldogságos Szűznek, azonnal következik a fájdalmas kétely, mely Szent József szívét gyötri és mélységes szenvedést okoz a Boldogságos Szűznek is. Az angyal eloszlatja a kételyt, és az öröm kétszeres. De aztán következik a betlehemi kiutasítás, az istálló, a jászol, melyben a világ Megváltójának születnie kellett. Ezt a fájdalmat megédesíti az angyalok éneke és a jámbor pásztorok látogatása. De alig hangzott el az angyalok éneke, máris a Boldogságos Szűz fülében cseng Simeon jövendölése, hogy „jelül tétetett ez, melynek ellene mondanak; neked magadnak is tör fogja átjárni lelkedet”. (Lk. 2, 34.) Utána jönnek a napkeleti bölcsek és megörvendeztetik a Szentcsaládot; de távozásuk után ismét szenvedés éri.

Igy van ez a mi életünkben is. Öröm és fájdalom váltja fel egymást. Két fonálból szövődik a mi életünk szőnyege (Meschler), és az a legnagyobb művésze az életnek, aki legjobban tudja szőni ezt a két fonalat. „Ezekből készítetem, ezekből szövöm az én lelkiéletem szövédékét és iparkodom, hogy művésze legyek ennek a szövészetnek.” (Farkas E. Missziós Útravalók, II.) De Isten keze is gondoskodik arról, hogy ne hiányozzék a két fonál életünkben. Csak engedni kell Őt, hogy szőjje életünk szőnyegét, ne akadályozzuk Őt, bizzuk magunkat gondviselésére és remekművet fog alkotni belőlünk. Ha Berchtold, záhringeni herceg, előtt remegve állott meg egy hírmondó, azt mondta neki a herceg: „Szólj csak bátran, fiam, mert jól tudom, hogy a vígság szomorúsággal, a szomorúság pedig vígsággal válta-

kozik, úgyhogy egyre megy, melyik jön előbb." (Freisingeni Ottó, Két álomról. — L. Missziós Útravalók, II.) Az Isten örömet ad, hogy ne csüggedjünk, viszont szenvedést küld, hogy el ne bízzuk magunkat.

Nemcsak külső, hanem belső életünkben is öröm és szenvedés, vigasz és vigasztalanság váltja fel egymást. Fontos dolog, hogy mind a kettőt lelkünk előmenetelére használjuk fel. A vigasz ideje az az idő, amikor erőteljes gyűjtenünk; ekkor lelki megvilágításokat küld az Isten, és a lélek lendületet nyer. A lelki szárazság és vigasztalanság ideje az az idő, amikor érdemeket szerezhetünk, hűségünk és kitartásunk tanubizonyosságát adhatjuk.

A vigasz idején őrizkednünk kell az öntetszelgéstől, ilyenkor könnyen az óvatlanság, az elbizakodás és a hiúság hibáiba esünk. Ellenkezőleg a szárazság és lelki vigasztalanság idején őrizkednünk kell a kislelkűségtől, ilyenkor könnyen elcsüggedünk és mindent elhagyunk. A vigasz az előkészület ideje a szárazságra; a hét kövér évhez hasonlítható, ezek alatt gyűjtenünk kell a hét sovány esztendőre. A lelki vigasz idején arra kell gondolnunk, hogy hamar be fog következni a lelki szárazság és a próba; a vigasztalanság idején pedig arra kell gondolnunk, hogy nemsokára ismét derű váltja majd fel a borút.

A parancs. Kihez intézi Isten az angyal által parancsát? Szent Józsefhez, mert ő volt a Szentcsalád feje. Isten tiszteletben tartja az általa felállított tekintélyt. Nem a személyes szentséget tünteti ki, hanem a tekintélyt tartja tiszteletben.

Fontoljuk meg a parancsok minden körülményét és szavát. Mikor jött a parancs? Éjnek idején. Az angyal felzavarja Szent Józsefet álmából. Minden szó, amit neki mond, egy-egy újabb nehézség és fájdalom. „Kelj fel!” mondja. Tehát sürgős a dolog, veszély fenyeget, menekülni kell. „Vedd a gyermeket és anyját.” Újabb nehézség és újabb szenvedés. Egyedül menekülni még könnyebb, de családos-tul, az nehezebb. És hozzájárul a fájdalom, hogy a gyermek és az anya is az üldözöttek közé tartoznak, sőt ép a gyermek miatt üldözik valamennyiöket, ő a gyűlölet és a bosszú tárgya. És Józseffel együtt nekik is nélkülözniük kell. „És fuss Egyiptomba.” Futni kell, éjnek idején, az ellenség

már a sarkatokban van. Hová? Egyiptomba — az idegen országba, a pogány országba, a távoli országba, számkivetésbe. „És maradj ott.” Tehát nem rövid időre. Meddig? Nem mondja. „Amíg majd mondom neked.”

Isten az övéit kemény próbára teszi, és minél jobban szereti őket, annál inkább. Ezt látjuk a Szentcsaládnál. A próba tehát nem Isten haragjának, hanem szeretetének jele. De sohasem engedi meg, hogy erőnkön túl megkísértezzünk. (1 Kor. 10, 13.)

II. Pont. Szent József engedelmissége.

Amilyen nehéz volt a parancs, oly tökéletes volt Szent József engedelmissége. Itt nyilvánul meg erénye és szentsége. Engedelmissége tökéletes volt a végrehajtásban, akaratának készségében, értelmének alávetésében. Engedelmisségének tökéletessége kifejezést nyer az evangélium szavaiban. Mert ugyanazokkal a szavakkal írja le a parancs végrehajtását, amelyeket az angyal maga használt, amikor azt neki tudtul adta. Azt mondja az evangélium, hogy

Pontos. Szent József „felkelt, bevé a gyermeket és annak anyját éjjel és távozék Egyiptomba és ott maradt Heródes haláláig.”

Mily pontos a végrehajtásban! Azt teszi egészen, amit az angyal neki mondott, nem változtat rajta semmit. Mily készséges és odaadó! Mennyire alá veti ítéletét! Emberileg **Készséges és alázatos.** véve benne is ily gondolatok támadhattak volna: Nem tudta Isten egy szülött Fiától és hozzátartozóitól elhárítani ezt a bajt? Miért küldi ezt a szenvedést ép most, a legnagyobb öröm után, mintha csak el akarta volna rontani örömüket? Miért kell ép Egyiptomba menekülni? És ha legalább megmondaná, hogy mennyi ideig kell ott maradnunk! — De mindezt Szent József nem kérdezi. Ő teljesen megnyugszik Isten akaratán és gondviselésén, az ő engedelmissége és bizalma tökéletes. Szűz Mária és Jézus pedig követik őt.

De nem is maradt el ennek a hősiecs engedelmisségnek és bizalomnak jutalma sem. Isten gondviselése örködött fölöttük. Nem engedte, hogy Heródes kezébe essenek. Ha reggelig vártak volna, talán nem kerülték volna el a gyilkos-

sok törét. Örködött fölöttük a pusztában is, elvezette
Jutalma. Egyiptomba és annakidején ismét vissza
hazájukba. És mily nagy haszonnal
járt ez a számkivetés Egyiptom számára. Itt hintették el az
evangélium első magvait. Hány családnak, hány léleknek
volt a Szentcsalád vezére az ég felé vezető úton? Példájá-
val, szavaival oktatta mindazokat, akik közelébe jutottak.
Megszentelte jelenlétével ezt a pogány földet. És ennek
köszönhető bizonyára, hogy a következő századokban ép
ez a föld lett olyan termékeny a hitélet felvirágoztatásában,
hogy oly nagy szellemeket és hősokeket termett, mint Szent
Ciril és Szent Atanáz, hogy szülőföldje lett a szerzetesi
intézménynek, Szent Pál, Szent Antal, a remeték és az
első kolostorok által. Így jutalmazza Isten az engedelmes-
séget és a beléje helyezett bizalmat. Jól mondja Lacordaire:
„Az engedelmesség áldozatot kíván, de saját tapasztalatom-
ból tudom, hogy előbb-utóbb jutalmát veszi.” Az engedel-
messég körén kívül nem örködik így fölöttünk Isten gond-
viselése.

Megfontolhatjuk végre, hogy alig született meg az
Údvözítő, máris üldözik és élete ellen törnek. Megvalósl
rajta már most Simeon jövendölése: „Jelül tétetett, melynek
ellene mondanak.”

III. Pont. Szent József.

Itt az alkalom, hogy elmélkedjünk kissé Szent József
és az ő állása fölött a kegyelem rendjében és megfontoljuk,
milyennek kell lenni a mi tiszteletünknek iránta. Ebben a
titokban bontakozik ki legjobban az ő alakja és hivatása.
Szent József gondjaira bízta Isten két legnagyobb kincsét,
Jézust és Máriát. Ő a Szentcsalád feje, őrzője, gondozója
és oltalmazója. Ő a vezér az úton Egyiptomba és vissza.
Ilyen Szent József a kegyelem rendjében is.

Amint ő a Szentcsalád védője és oltalmazója, úgy az
egész Egyháznak is oltalmazója és védőszentje, mely nem
más, mint a Szentcsalád kibővülése. Amint Szent József
Jézus emberi testének táplálásáról gondoskodott, úgy
gondoskodik Jézus titokzatos testének fenntartásáról is; ő

A lelkek oltalmazója és vezére.

minden lélek lelki életének és épségének gondozója. Amint a Szentcsaládot vezette a sivatag útjain, úgy vezeti a lelkeket is földi zarándokságuk útján az ég felé. Ő az égi lelkivezető. Azért bizalommal és engedelmességgel kell iránta viseltetnünk, tanácsát kikérnünk, lelki kételyeinkben hozzá fordulnunk, szükségünket, gyengéinket neki őszintén bevallanunk, segítségében feltétlenül bizakodnunk. Tisztelnünk és szeretnünk kell őt mint lelkünk oltalmazóját és égi lelkivezérünket. Nagy Szent Teréz mondja, hogy mindent megnyert Szent Józseftől, amit tőle kért. Isten akaratán megnyugodva, földi bajainkban és szükségünkben is teljes bizalommal hozzá fordulhatunk.

Imádság Szent Józsefhez a gondviselésbe vetett bizalomért. „Szűzek oltalmazója és atya, Szent József, kinek hűséges gondjaira bízta Isten magát az ártatlanságot, Jézus Krisztust, és a szűzek szüzét, Máriát, esdve kérek erre a két legkedvesebb kincsre és zálogra, hogy minden tisztátalanságtól menten, fertőzetlen lélekkel, tiszta szívvel és szüzi testtel mindig legtisztábban szolgálhassak Jézusnak és Máriának. Amen.”

III. NÁZÁRET.

Első és második előgyakorlat. Szemlélem az Isten Fiát, amint a názáreti kis műhelyben arcának verejtékében dolgozik és engedelmeskedik. Lk. 2, 39—40; 51—52.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy megértsem a názáreti élet titkát és isteni példaképemet ebben a titokban is szeressem és hűséggel kövessem.

L Pont. A názáreti élet titka.

Ez az élet valóban titkot rejt magában. A legnagyobb titok maga az Igének megtestesülése. A pogányok értelmé megakadt ezen a titkon és nem tudta beleélni magát a gondolatba, hogy Isten annyira megalázza magát, hogy emberré legyen. De ha értelmünk ezzel a titokkal már valahogy meg is barátkozott, akkor természetes gondolkozásunk legalább azt várja, hogy az emberré lett Isten mint hatalmas fejedelem, dicsőséggel és pompával lép majd be a világba; de

értelmünk ismét csalatkozik, mindebből semmit sem látunk. Szegénység és alázatosság veszi körül az emberré lett Igét. És ha ezzel a titokkal is megbarátkoztunk, akkor ismét egy harmadik titok előtt áll értelmünk. Azt várjuk, hogy ha az Isten Fia már nem is jön földi pompával, akkor legalább is mint külsőleg nagy szent és csodatevő fog megjelenni és az emberek figyelmét magára fogja vonni, egy Keresztelő Szent János módjára, vagy mint Illés próféta. És íme újból csalatkozik. Jézus harminc évig egészen elrejtett életet él, az ácsműhelyben dolgozik, nem prédikál, nem művel csodat, nem végez rendkívüli vezekléseket, nincsenek nyilvános elragadtatásai. Megvalósul itt is, amit Isten Izaiásnak mond: „Nem az én gondolataim a ti gondolataitok, és a ti utaitok nem az én utaim.” (Iz. 55, 8.) Ez a názáreti élet titka.

Miben áll ez a titok? Abban, hogy Krisztus rövid **Miben áll ez a titok?** életéből harmincat töltött a názáreti visszavonultságban és csak hármát szentelt nyilvános megváltói működésének. Az emberi értelem mondhatni joggal felveti a kérdést: Nem lett volna-e Istennek nagyobb dicsőségére, ha Jézus előbb kezdi meg tanító és csodatevő működését? Mi haszna volt a világnak az ő rejtett életéből? Nem több lelket menthetett volna meg, ha azonnal messiási hivatásának adja át magát? — Mi a felelet a természetes emberi értelemnek erre a kérdésre? Mi a názáreti titok megfejtése?

Ezt a titkot a maga mélységében egészen soha sem fogjuk megérteni, de szerényen kutatva **Megfejtése.** Isten gondviselő szándékaiban, először általános és azután több részletes választ adhatunk. Az általános válasz: Ez volt a mennyei Atya akarata. Ez a válasz igen mély és nagyon megszívlelni való igazságot rejt magában. Ez az igazság pedig az, hogy Isten dicsősége nem más, mint Isten akaratának teljesítése. Hiába keresi valaki a legszentebbnek, a legmagasztosabbnak, a legüdvösségesebbnek látszó dologban is Isten dicsőségét, ha az nem **1. Isten akarata.** felel meg az ő akaratának. Úgy cselekszik ilyenkor az ember, mint az a szolga, aki urának a legízletesebb, a legfinomabb ételeket szolgálja fel, de nem azokat, melyeket ura kíván, hanem amelyeket ő maga gondolt ki. Istennek, mint láttuk, nem

volt szüksége az egész világra, hogy boldog legyen; nem kellett azt megteremtenie, enélkül is ép oly gazdag, ép oly boldog volt.¹ De ha egyszer megteremtette a világot és abban az embert, akkor meg kellett kívánnia, hogy az ember az ő akaratát teljesítse. Isten dicsősége tehát lényegében az ő akaratának teljesítése. Azért mondja találóan Boldog Colombière: „Mily nagy tévedés hinni, hogy Istent jobban vagy más módon szolgálhatjuk és dicsőíthetjük, mint ahogyan az neki tetszik!” (Lelkinapló.) Hasonlóképp nyilatkozik P. Croiset is. Isten akaratának teljesítése mint a lelki élet igazi tengelye gyönyörűen mutatkozik egy modern szent életében, Marie Antoinette de Geuser életében.²

Az első és általános válasz tehát a kérdésre, hogy miért maradt Jézus oly sokáig Názáretben, az, hogy ez volt a mennyei Atyának akarata. Alázattal és tisztelettel tovább kutathatunk azonban, hogy Isten és Jézus legbensőbb szándékaiba jobban belehatoljunk, és kérdezhetjük: Miért volt ez a mennyei Atyának akarata. Erre a kérdésre is először általános választ adhatunk: Jézusnak példát kellett adni nekünk. Oly nehéz a hiú, a büszke, a külső látszatra adó embernek megérteni a názáreti élet titkát; azért kellett Jézusnak harminc évet ebben az elrejtett életben tölteni, hogy ezzel a csodálatos példaadással felhívja figyelmünket arra, mi a lényeges Isten szolgálatában, és hogy példájával követésre ragadjon minket. De részletezzük kissé válaszunkat és kérdezzük: Mire kellett Jézusnak különösképen példát adnia? Erre a válasz a következő:

2. Példaadás.

Elsősorban lelkünkbe bele kellett vésnie és példájával meg kellett erősíteni azt az igazságot, hogy nekünk is mindenekelőtt názáreti életében kell őt követnünk. Nyilvános életét csak részben, tanítói működését csak megszerítással, csodáit egyáltalán nem utánozhatjuk; de názáreti életét és annak erényeit mindannyian követhetjük. Ezért akarja oly behatóan emlékeztetünkbe vésni rejtett életét, hogy *ebben* kövessük őt. Még ott is, ahol Isten valakit

3. **Ebben az életben kövessük.**

Yilvános életét csak részben, tanítói működését csak megszerítással, csodáit egyáltalán nem utánozhatjuk; de názáreti életét és annak erényeit mindannyian követhetjük. Ezért akarja oly behatóan emlékeztetünkbe vésni rejtett életét, hogy *ebben* kövessük őt. Még ott is, ahol Isten valakit

¹ Örök igazságok, 53. o.

² P. Raoul Plus S. J., Marie Antoinette de Geuser.

külsőleg is szembetűnő szereplésre és nyilvános fellépésre hív, nem ez teszi ki életének igazi tartalmát, hanem Jézus názáreti életének erői, melyeket utánoznia kell.

Ezzel az első válasszal összefügg a többi is. Jézus példát akart adni nekünk és meg akarta mutatni, hogy nem a külsőleg nagy és szembetűnő cselekedetek azok, melyek leginkább dicsőítik az Istent. Názáreti életének minden

4. Isten dicsőítése. egyes cselekedete értékesebb volt Isten előtt, mint a világnak összes nagytettei. Nem kevésbé dicsőítette a mennyei Atyát szerény ács munkájával, mint későbbi csodáival. Ez a tudat nagy vigasztalásunkra van, mert csak kevesen vannak hivatva nagy dolgokat művelni; a legtöbb ember elrejtett, egyszerű, közönséges életet él. Jézus példája megmutatja, hogy ez az élet nem kevésbé dicsőíti Istent, mint a legnagyobb tettek.

Megmutatja példájával, hogy még a tulajdonképeni lelki tökéletességben és életszentségben sem a rendkívüli a fontos és lényeges, hanem a rendes. Nem csodatételekben, nem elragadtatásokban, nem rendkívüli vezeklésekben áll

5. Életszentség. az életszentség, hanem Isten akaratának teljesítésében, mindennapi kötelességeink pontos végzésében. A kulcs, mely nekünk Isten szívét megnyitja, a hűség kicsiny dolgokban, a hűség, mely nagy szeretetből fakad. Ezen az úton lett szentté a modern kor egyik legnagyobb szentje, liziói Kis Szent Teréz. Ezen az úton lett szentté Berchmans Szent János, Boldog Colombière Kolos és sok más. Sőt mondhatni minden szent ezen az úton lett szentté; mert nem a nagy dolgok, melyeket kivételesen cselekedtek, hanem a kis dolgok, melyeket állandóan cselekedtek, emelték őket a szentség magaslatára. A nagy dolgok véghezvitelére nem is lettek volna képesek, ha a kicsiny dolgokban nem lettek volna hűek. És ők maguk is nem a csodákban, imaelragadtatásaikban keresték életszentségüket és tökéletességüket — hisz ezektől inkább féltek — hanem mindennapi kötelemeik legfontosabb teljesítésében.

Megmutatja Jézus példájával általánosságban, hogy nem az ünnepnap a fő, hanem a hétköznap. Mi is annyira szeret-

6. A hétköznap fontossága. Jük lelkiéletünkben, mindenben az ünnepnapot, a lelki emelkedettség idejét, a kivételeset fődolognak tekinteni és elhanyagoljuk vagy kevésbe vesszük a szürke hétköznapot. Pedig a szürke hétköznap a maga kis áldozataival, önmegtagadásaival, erénygyakorlataival, kitartást igénylő egyhangúságával és próbáival az életnek gerince. Ezt akarta megmutatni nekünk Jézus názáreti életével. Mivel mi ezt oly kevésbé értjük meg, azért kellett neki azt oly behatóan tanítani.

Nem mondjuk, hogy ne iparkodjék az ember, ha tud, nagy dolgot is vállalni Isten dicsőségére, nagy dolgot tervezni, nagy dolgot tenni; de bízzék erre nézve Isten gondviselésében, és ha mégsem sikerülne, vagy nem minket választana ki Isten annak véghezvitelére, ne gondoljuk, hogy ép nekünk kell azt okvetlenül tennünk, és ne nyugtalanodjunk. Vigyázzunk, nehogy a szereplés vágya ösztönözzön minket Isten dicsősége helyett, és legyünk meggyőződve, hogy mindenki, még a legnagyobb ember számára is, előbb-utóbb eljön Názáret, amikor az egyszerű életet kell választania az előbbi szereplés helyett, és tudnia kell, hogy ezzel nem veszített igazi nagyságából semmit. A názáreti élet az önzetlenségre tanít.

Vigasztalás a názáreti élet azok számára is, akik úgy érzik, hogy nagyobb dolgok véghezvitelére, fontosabb állások betöltésére és nagyobb feladatok teljesítésére is volna képességük, de a körülmények vagy az engedelmesség egyszerű viszonyok között és csekély jelentőségű működési körben tartja őket vissza. Jézus megmutatja nekik názáreti életével, hogy hol keressék az igazi lelki nagyságot.

A názáreti élet megtanít minket arra is, hogyan kell készülni minden dologra, amit Isten dicsőségére véghez akarunk vinni. Jézus maga nem szorult rá erre a készületre és mégis harminc éven át készült nyilvános működésére

8. A készület fontossága. és még közvetlenül fellépése előtt is negyvennap előkészületet tart. Nekünk sem szabad sokalni, ha hosszú tanulmányok és lelki kiképzés által kell készülnünk későbbi hivatásunkra. De készülnünk kell minden egyes dologra is, ha

akarjuk, hogy jól sikerüljön: imádságra, beszédre, tanításra, ünnepekre, Isten kegyelmére.

Végre Boldog Grignon könyvében a tökéletes Mária-tiszteletről találunk még egy okot, mely megvilágítja előttünk Jézus hosszú názáreti visszavonultságát. Azt mondja, hogy Jézus ezzel még akarta mutatni, mily kedves Isten előtt a függés Szűz Máriától, de egyúttal megmutatta azt is, hogy általánosságban mily kedves Isten előtt az engedelmisség élete.

II. Pont. A názáreti élet részletei

A názáreti élet mindenekelőtt a *visszavonultság* élete volt. Most nem akarjuk, mint előbb, általánosságban Jézus rejtett életének jelentőségét újból megfontolni, hanem magának a lelki magánynak, a visszavonultságnak, a világ zaja kerülésének és érzekeink fegyelmezésének fontosságát akarjuk megszívlelni. A visszavonultság és a magány nemcsak a kolostorban élő személyek, hanem minden igazán lelki életre és

1. Visszavonultság. tökéletességre törekvő ember számára szükséges. Bizonyos lelki magány, legalább is szívünk rejtekében, sőt külső magány is oly mértékben, hogy ez a belső lelki magány lehetséges legyen, szükséges, hogy a lelki tökéletességet elérhessük. „Ahányszor emberek közt forgolódtam, mindig mint kisebb ember jöttem vissza“, mondja Kempis Tamás. A lelki magány abban áll, hogy szívünk mélyén szentélyt tartunk fenn Isten és szentjei számára. Ebbe a szentélybe vonuljunk vissza többször napjában a legszórakoztatóbb munkák közepette is, hogy ott Istent és önmagunkat megtaláljuk. Enélkül hiányzik a lelki koncentráció.

A külső magány és visszavonultság a belső magánynak elősegítője. Ez a belső magány más és más az egyesek hivatása szerint. Más a szerzetben élő és más a világban forgolódo embernél, más a szemlélődő és más az aktív vagy apostoli életmódot követő szerzetekben, más a világban élő egyéneknek is életkörülményeik és foglalkozásuk szerint. De azért bizonyos belső magány minden tökéletességre törekvő lélek számára szükséges. Az elv itt az, hogy

csak akkor vegyüljünk az emberek közé, amikor a hivatás, vagy a szeretet, vagy a szükség megkívánja. Aki mód nélkül keresi a társaságot és világi szórakozásokat, még ha nem is vétkesek és rosszak, soha tökéletes ember nem lesz. A szükség, a kötelesség és a szeretet adják meg a módját és mértékét külső érintkezésünknek az emberekkel. Kerülünk kell tehát elsősorban azokat a társaságokat és szórakozásokat, amelyek lelkünkre nézve károsak, vagy akadályoznak Istennel való egyesülésünkben, lelki előhaladásunkban. Ide tartoznak a nem helyes barátkozások is. Meg kell fékezniünk szemünket, fülünket, nyelvünket, képzelőtehetségünket, szívünk indulatait, gondolatainkat; ez is a belső magányt elősegítő eszközökhöz tartozik. Nem szabad olvasmányainkban, levelezésünkben sem rendszertelenül eljárni. Szerzetes személyeknél ide tartoznak mindazok a szabályok és előírások, melyek a klauzurát, a világtól való elzártaságot, az érzékek és hajlamok megfékezését sürgetik. A szerzetes személyre nézve kétszeresen áll, hogy érintkezése a világgal csak olyan legyen, amilyent az engedelmesség és a szabály helyesel, és amilyent a hivatás, a szeretet vagy a szükség megkövetel. Hány szerzetesnek okozta már vesztét a világgal való óvatatlan érintkezés! Világi papnak is sokszor meg kell vizsgálnia lelkiismeretét és kérdezzie, milyen az érintkezése az emberekkel és általában a világgal? Milyenek szórakozásai, olvasmányai, ismeretségei és társasága? Nagyon gondolkozóba ejt Szent Teréz szava, hogy Isten megmutatta neki a helyet a pokolban, ahova került volna, ha nem vetett volna véget bizonyos látogatásoknak és társalgásoknak a zárda fogadószobájában.

A názáreti élet a munka élete volt. Munka, kemény munka, verejtékes munka folyt a názáreti házban. Mily megható kép az Isten Fiát szemlélni, amint arcának verejtékével keresi mindennapi kenyerét! Álljunk meg ennél a képnél és mélyedjünk el kissé szemléletébe! — Minden embernek teljesíteni kell hivatásának kötelmeit, minden embernek valamiképp dolgoznia kell. A munkára teremtette Isten az embert. A henyélés senki ember osztályrésze nem lehet, még az előkelők- és gazdagoké sem. Mindenki köteles legalább is családjáról gondoskodni, állását lelkiismeretesen betölteni, hivatását

pontosan ellátni, aktáit elintézni, gazdaságának utánanézni, gonddal és körültekintéssel kormányozni, a kérdést, melyhez tanácsával vagy szavazatával hozzászól, tanulmányozni. Senki sem adhatja át magát a tétlenségnek.

Hogy a munka helyes és Istennek tetsző legyen, négy követelménynek kell teljesülni. 1. A munkának Isten akarata szerint valónak kell lennie, olyannak, amit Isten, vagy a földi előljáró vagy megparancsol, vagy legalább is megenged. Van tevékeny henyélés is, amikor az ember foglalkozik ugyan, de nem azzal, amivel kellene, hanem foglalkozásában csak kedvtelését keresi. 2. A munkát helyes szándékkal kell végezni. Csak az a munka érvényes Isten előtt, akár szellemi, akár kézimunka, melyet jószándékból vagyis érte végzünk. Megrontja munkánkat a hiúság, a haszonlesés, az érdek, mely belevagyul. A világi ember keresheti ugyan munkájával saját érdekét, megélhetését, családjának fenn tartását, sőt ez kötelessége is. De ez Isten akarata szerint van és azért Istenért történik, hacsak őrá vonatkoztatjuk. Az a munka azonban, melyet tisztán csak önzésből végzünk és nem vonatkoztatunk Istenre, nem kedves és nem érdemszerző előtte. 3. A munkának gondosnak és kitartónak kell lenni. Amit Istenért végzünk, annak Istenhez méltónak is kell lenni. „Tedd meg, amit teszel!”, mondja a latin közmondás. Amit cselekszel, cselekedd egész lélekkel és odaadással, hogy a mű dicsérje mesterét, dicsérje az Istent. 4. A munkának olyannak kell lenni, hogy el ne fojtsa bennünk a lelket. Nem szabad tehát agyonhalmozni magunkat külső munkákkal, vagy azokban úgy elmerülni, hogy benső életünkről megfeledkezzünk. Ha pedig mi adunk másnak munkát, ugyanerre kell ügyelnünk. Végre, ha nem tőlünk függ a munkának megválasztása, de elhalmoznak vele, legalább a gyakori jószándék által iparkodnunk kell lelkünket Istennel egyesítve tartani. — Fontos dolog azoknál, akik előljárói hivatást töltenek be, hogy a munkák és teendők megválasztásánál a kellő körültekintéssel járjanak el. Azokat a munkákat kell elsősorban vállalni, melyekből Isten és a lelkek javára nagyobb haszon származik, ahol biztosabb és maradandóbb az eredmény, és kevesebb a veszély. A munkák vállalásában is tervszerűen kell eljár-

„Engedelmes vala nekik.”

(Lk. 2, 51.)

nunk és nem szabad az egészet a véletlenre, vagy a hangulatra bízunk.

Jézus názáreti munkaélete különös értéket és szentséget ad a kézi munkának, ami főleg napjainkban, a szociális kérdések nagy problémái közt, fel nem mérhető jelentőséggel bír. Jézus názáreti munkája nemesi címmel ajándékozta meg a világ minden munkását.

A názáreti élet az *előhaladás* élete volt. Azt mondja az evangélium, hogy „Jézus növekedék bölcsességben és korban és kedvességben Istennél és embereknél.” (Lk. 2, 52.) Ez a növekedés bölcsességben és kegyelemben Jézusnál csak külső volt. Ő minden lelki tökéletességnek birtokában volt életének első pillanatától kezdve; belső tökéletességben nem növekedhetett, tökéletességeit csak jobban és jobban mutatta kifelé és több és több tapasztalati ismeretet szerzett.

Mi azonban belsőleg is haladhatunk, és életünk feladata az állandó haladás. Haladás nélkül visszafejlődés áll be. Az állandó haladás a lelkiéletben a legnagyobb kegyelmek egyike. Ezt kell kérnünk és erre kell magunknak is minden nap, minden órában megújuló buzgósággal törekedni. Ezt célozza a részletes lelkiismeretvizsgálatnak állandó és buzgó gyakorlása, ezt a gyakori bepillantás lelkünkbe, ezt a havi megújulás és az évi lelkigyakorlatok. Azoknál, akik a tökéletes élet gyakorlására szánták magukat, hivatásszerűleg csak ez az életmód jogosult. A haladás náluk állapotbeli kötelesség. De minden emberre nézve is az Isten és a helyes önszeretet követelése, hogy napról-napra jobban megközelítse azt az eszményt, melyet az Üdvözítő maga állított oda lelkünk elé: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.” (Mt. 5, 48.)

De nemcsak a lelkiéletben, hanem minden egyébben is haladnunk, tökéletesednünk kell. A katolicizmus nem a maradiság és a megkövesedés vallása. A helyes konzervativizmus nem zárja ki a haladást, és a helyes haladás nincs ellentétben a szerzett igazi értékek megőrzésével és a tradíció tiszteletével. Igazi értelemben moderneknek kell lennünk és haladni a korrallal, anélkül, hogy a helytelen felfogásoknak és irányoknak behódolva, ebben az értelemben „korunk gyermekei” lennénk. Meg kell értenünk korunkat és kor-

társainkat, meg kell értenünk a fiatalabb nemzedéket, ismer-nünk kell a világnak bajait, igényeit, törekvéseit, amelyben élünk, az ő nyelvükön kell beszélni tudnunk, hogy nekik az örök értékeket közvetíthessük és közöttük eredménye-sen működhessünk. Fel kell használni a tudomány, a tech-nika vívmányait, és művészetet, irodalmat, sajtót, technikát Isten szolgálatába kell állítanunk. Önmagunkat mind jobban és jobban ki kell képeznünk saját szakunkban és hivatá-sunkban, hogy vezetői és vezérei vagy legalább is harcosai lehessünk a katolikus törekvéseknek és megmozdulásoknak. Tanulmányokban, kézimunkában, iparban és kereskedelem-ben, szónoklatban és irodalomban egyaránt iparkodjunk kiválóak lenni, mindenki a maga hivatása és tehetsége szerint.

A názáreti élet az *engedelmesség* élete volt. Mily csodá-latos ez az engedelmesség Jézusban! Már Szent Bernát felveti a kérdést: Ki engedelmeskedett és kinek?¹ Az Isten Fia, a végtelen Bölcsesség, szent embereknek ugyan, de mégis csak embereknek, saját teremtményei-nek, alattvalóinak, akik szentségre, bölcseségre és hatalomra nézve mélyen alatta állottak. Hogyan engedelmeskedett nekik és mily hosszú ideig? Harminc éven át a legnagyobb tökéletességgel és pontos-sággal, készséggel és értelmének teljes alávetésével. Mily tündöklő példa mindenki számára, akinek engedelmeskedni kell, világi és egyházi személyek számára minden törvé-nyes felsőbbiséggel szemben, gyermekek számára szülőikkel szemben, a feleség számára urával szemben, elsősorban pedig azok számára, akik külön fogadalommal kötelezték

¹ „Hozzáfűzi az evangélista, mondván: ‚És engedelmes vala nekik.‘ Ki? és kiknek? Isten az embereknek. Isten, mondom, akinek az angya-lok alá vannak vetve, akinek a fejedelemségek és hatalmasságok enge-delmeskednek, alávetette magát Máriának, és nemcsak Máriának, hanem Mária miatt Józsefnek is . . . Tanulj meg, ember, engedelmeskedni! Tanulj meg, föld pora, alávetni magad! Alkotódról szólván mondja az evangélista: ‚És engedelmes vala nekik.‘ Kétségtelenül Máriának és Józsefnek. Pirulj, gőgös por és hamu! Isten megalázza magát, és te fel-emelkedel? Isten aláveti magát az embereknek, és te uralkodni vágyván az emberek fölött, Alkotód fölé helyezkedel?” (S. Bern., Super Missus, hom. 1.)

magukat arra, hogy Jézus példájára az engedelmesség és az evangéliumi tanácsok útját járják.

A názáreti élet a szeretet élete volt. Soha családban, közösségben oly szeretet és egység nem uralkodott, mint a názáreti házban. Ebben a házban sohasem volt félreértés, vagy nehez-
5. Szeretet. telés, kevésbbé szeretetteljes szó, vagy megszólás, harag, vagy türelmetlenség, hanem mindenki a legnagyobb figyelemmel csak azon volt, hogy a másíknak az életet megkönnyítse és szerető ragaszkodásával édessé tegye. — Ilyennek kell lenni az egész keresztény társadalomnak, olyan-
nak, amilyenek a pogányok látták az első keresztényeket: Látjátok, hogy szeretik egymást! Ezen kellene megismerni az egész világnak, hogy Krisztus tanítványai vagyunk. Pedig mily távol állunk ettől, úghogy szégyenkeznünk kell, ha pogányok jönnek hozzánk távoli országokból és látják a keresztények szeretetlenségét és gyűlöletét egymással szemben. Mily távol vagyunk még attól az egységtől, attól az unumtól, melyről Jézus beszélt az utolsó vacsorán. Éreznünk és élnünk kellene azt az igazságot, hogy egy testnek tagjai, egy épület kövei, egy szőlőtő vesszői vagyunk, hogy egy élet és egy vér folyik ereinkben, hogy isteni rokonság fűz egymáshoz: egyéneket és osztályokat, családokat és államokat. — Mily kevés szeretetet látunk olykor a családokban, az egyesületekben és társulatokban, még a rendházakban és szerzetesi intézményekben is. Látjuk a társulatok, egyesületek és intézmények féltékenységét és harcát egymással szemben a jó ügy hátrányára: mindenki a magáét keresi és nem azt, ami Jézusé.

A szeretet benső valami, de hogy igazi legyen, meg kell nyilatkoznia a külsőben is. A szeretet benső egységet jelent, ez a lényege: testvérré, másodík énúnkké teszi azt, akit szeretünk. Azért elsősorban is magával hozza az igazi, hamisítatlan és őszinte tiszteletet és jóindulatot. Ez a tisztelet és jóindulat kizár minden gyűlöletet, ellenszenvet, féltékenységet és irígységet, bosszúvágýat és kárörömöt, haragot és neheztelést, szeretetlen megítélést, lekicsinýlést és megvetést. A szeretet könnyen megbocsájt és szívesen elnéz, inkább a jobbat tételezi fel, mint a rosszabbat. Jót kíván mindenkinek és jobban örül mások boldogságának, mint

saját szerencséjének. Ez a szeretet tökéletessége. Szavakban kerül minden megszólást, rágalmazást, kisebbitést, a hibák szeretetlen megtárgyalását, besúgást, durvaságot és gúnyolódást. Nyájas mindenkire, szavakban is kimutatja tiszteletét és jóindulatát, vigasztal, erősít, bátorít és részvétet mutat, együtt vidag és együtt szomorkodik felebarátjával, kerül minden tettetést, kétszínűséget, hízelgést és politikát. A szeretet imádkozik azokért, akiket szeret, segít ahol teheti, sohasem akar terhére lenni senkinek sem, inkább lemond, mint követel, türelemmel elviseli mások gyengéit, még sértéseit is, áldozat árán is megkönnyebbülést szerez másoknak, ad, amije van, példájával és szavával mások lelki előmenetelén buzgólkodik. Nem kell várni, hogy mások kezdjék velünk szemben a szeretet gyakorlását; önzésből fakad az a panasz, hogy nem kapunk elég szeretetet másoktól. *Mi* kezdjük meg a szeretet gyakorlását, *mi* kezdjük meg a jó példa adását; és minél több szeretetet sugározunk ki magunk körül, annál több szeretet fog mások lelkéről is visszaverődni a mienkre.

Imádság a Szentcsaládhoz.

IV. A TIZENKÉT ÉVES JÉZUS A TEMPLOMBAN.

Első és második előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint tizenkétéves korában szüleivel felmegy Jeruzsálembe és ott visszamarad a templomban. Szülei sok aggodalom közt keresik őt és végre megtalálják a templomban az írástudók és tanítók között, amint hallgatja és kérdezi őket. Lk. 2, 41—51.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Királyom és Jegyesem szívének legbensőbb érzelmeit és szándékait mindig jobban megismerjem, őt napról napra jobban szeressem és hozzá mindig hasonlóbb legyek. Különösen kérem, hogy ennek a titoknak mély értelmét egészen megértsem és Jézus hívását nagylelkűen kövessem.

I. Pont. Jézus szüleivel Jeruzsálembe megy.

Első kérdésünk az, ki volt tulajdonkép a három szent személy közül köteles a törvény értelmében Jeruzsálembe zárandokolni? Voltaképp csak Szent József. Szűz Mária nem volt köteles, mert a törvény a nőkre nem terjedt ki. Jézus

sem volt köteles, mert ő volt maga a törvényhozó. Amint később Szent Péternek mondotta: „A föld királyai kiktől vesznek vámot vagy adót, fiaiktól-e vagy az idegenektől?” (Mt. 17, 24) és ezzel azt akarta hangoztatni, hogy a király fiai nincsenek alávetve a törvényeknek, úgy itt is ugyanazt mondhatta volna. De mégis felmegy Jeruzsálembe, ő is meg édesanyja is. Miért?

Szívének vágya.

Elsősorban azért, mert szívének vágya oda vonzotta. Talán előbb is felment már, még mielőtt tizenkét éves lett volna; hiszen erre vall az evangélista szava: „Szülői évenként Jeruzsálembe mennek vala a húsvét ünnepére.” Felment, mert Atyja házának ékességét szerette (25. zsolt.), mert szívének gyengéd szeretete oda vonzotta. Minden, ami mennyei Atyját érinti, az kedves és szent előtte. „En mindenkor azt cselekszem, ami előtte kedves.” (Jn. 8, 29.)

Ennek a szeretetnek, ennek a gyengéd vonzódásnak Istenhez és mindenhez, ami Istent érinti, ennek a szent buzgalomnak kell betöltenie a mi lelkünket is. Jól mondja egy katolikus író, hogy Isten a mi örök hazánk, szülőföldünk. Istentől eredetünk és hozzá megyünk. Azért örömmel gondolunk rá; hiszen ki ne gondolna örömmel szülőföldjére! Azért szívesen időzünk nála imádságban, szívesen keressük fel az ő házát, szívesen teszünk meg mindent, ami az ő dicsőségét és házának ékességét előmozdítja. Ha szentélyének gondozása valamiképp ránk van bízva, vagy ha egyébként tehetünk valamit Isten házáért, úgy örömmel és szent készséggel teljesítjük kötelességünket, ajáljuk fel szolgálatunkat.

De ez a készség nemcsak az Isten házának gondozására, nemcsak az imádságra, hanem Isten bármiféle szolgálatára, az ő érdekeinek bármiféle előmozdítására vonatkozik.

A vágy az Oltáriszentség után és az egyesülés Jézussal, Istennel, a szentség vétele után a legjobb előkészület a szentáldozásra és a legjobb hálaadás utána. Alacoque Szent Margit kész lett volna tüzes parazsakon áthaladni, csakhogy a szentáldozásban része legyen.

Általában arra ösztönözzön minket ez a készség, hogy ne csak a szükségeset tegyük meg, hanem többet a szükségesnél, hogy ne csak a jó, hanem a jobb, a tökéletesebb

után törekedjünk. „Igy illik teljesítenünk minden igazságot.” (Mt. 3, 15.)

Még egy ok volt, mely Jézust arra készítette, hogy Jeruzsálembe menjen. Most töltötte be tizenkettedik évét és így külsőleg őt is kötelezte a törvény.

A példa. Az emberek nem ismerték istenségét, s megütköztek volna, ha nem megy fel a húsvéti ünnepekre. — Így kell kerülnünk mindent, ami viselkedésünkben másoknak megütközésére szolgálhatna, még ha egyébként nem is jelentene bünt, vagy ha okunk volna is úgy cselekedni. Tekintettel kell lennünk az emberek gyengeségére. „Ne veszítsd el ételeddel azt, kiért Krisztus meghalt.” (Róm. 14, 15.) A farizeusi botrányra nem kell tekintettel lennünk, mert akkor semmi jót sem tehetnénk: de a gyengék megbotránkozását kerülnünk kell. Ha közösségben élünk, a közösség szabályait is meg kell tartanunk, hogy megütközést ne keltsünk. De az indokolt és jogos kivételek nem ellenkeznek a közös élet szabályaival.

Szemléljük Jézust az úton. Az ifjakkal tart. Mily szerény a járása, magatartása, tekintete, beszéde! Csak ránézek és azután magamra tekintek. Oly sokat tanulhatok tőle. — Miről beszél? Amivel szíve tele van, mennyei Atyjáról és az ő országáról. Ha helyiségek mellett haladnak el, melyek a szent történelemből nevezetesek, ezekről szól társainak. De mindezt oly természetes bájjal, hogy senkinek terhére nem esik. Szemből kisugározza a szeretetet mennyei Atyja iránt és szeretetre gyullasztja azok szívét, akik vele társalognak.

Szent művészet az istenes beszéd művészete. Mily sok jót lehet tenni ezzel a művészettel. De nem szabad erőszakolni, nem szabad természetellenessé tenni, mintegy magától szövdjék bele beszédünkbe a megemlékezés Istentől. És ha nem is beszélünk egyenesen szent dolgokról, mégis minden szavunkban a természetfölötti életfelfogás tükröződjék vissza; hadd lássa mindenki, hogy Isten emberei vagyunk. Ezt mindenestre elvárják tőlünk, ha papok vagy szerzetesek vagyunk. De a világi katolikus embernek a beszéde is mindig olyan legyen, hogy azon senki meg ne ütközzék. Mennyi kárt okoz, ha még az egyébként jó katolikus hírében álló férfi vagy nő szájából is sikamlós tréfák,

megszólások, szeretetlen beszédek hangzanak el. Mindenkinnek azon kellene lenni, hogy senki, aki vele társalog, haszon nélkül ne távozzék tőle.

Jézus megérkezik Jeruzsálembe. Felmegy a lépcsőkön, melyek a templomba vezetnek. Éneki **Jézus a templomban.** a „felmeneteli” zoltárokat, a zarándok-énekeket. Mily gyönyörűen hangzanak az ő szájából a szavak: „Örvendeztem, mikor azt mondották nekem: az Úr házába megyünk.” (121. zolt.) „Hozzád emelem szememet, ki az égben lakozol.” (122. zolt.) „Gyakran támadtak ellenem ifjúkorom óta.” (128. zolt.) „Mélységekből kiáltok hozzád, Uram!” (129. zolt.) „Ime, mily jó és mily gyönyörűséges, ha együtt laknak a testvérek!” (132. zolt.) Bemutatása a templomban, az egyiptomi számkivetés, a názareti otthon megelevenednek lelkében. Jézus imádkozik. Mily összeszedettséggel, mily áhitattal!

Ezeket a zoltárokat, ezeket az imákat zengem, imádkozom én is. Mily áhitattal teszem azt? Hogy végzem a zsolozsmát, ha arra kötelezve vagyok? Áhitatom növekedni fog, ha tudom, hogy Jézus is imádkozta, nemcsak most, máskor is, még a kereszten is.

Jézus belép a templomba. Térdre, majd arcra borul és imádkozik, imádkozik hosszasan, imádkozik bensőségesen. — Milyen az én imádságom a templomban, milyen a külső magatartásom és belső áhitatom?

Mi az áhitat erénye? Az az akaratbeli készség, mellyel készek vagyunk Istennek mindennemű hódolatunkat, szolgálatunkat bemutatni. Ez az áhitat lényege: akaratbeli készség. Az érzelem nem lényeges. — Ez a készség arra ösztönöz, hogy Istennek mindennemű hódolatunkat bemutassuk. Ha ez a hódolat istentiszteleti cselekedetben, imádságban, fogadalmakban áll, akkor a szorosán vett áhitat erényről van szó (devotio). Ha a hódolat minden erény gyakorlásában mutatkozik, akkor szentség (sanctitas) a neve.

Ily felfogásban az áhitat az erények gyökere és anyja. Azért oly nagyfontosságú az igazi áhitat. Ez ösztönöz a hitbeli készségre (pius credulitatis affectus), ez a reményre és bizalomra, mellyel Istent megtiszteljük, ez a szeretetre. Ez ösztönöz Isten dicsőítésére, engedelmességre helyettesei iránt, alázatra és minden erényre, hogy neki hódolatunkat

bemutassuk. Az áhítat első foka az isteni akarat teljesítése. Második foka az Istennel való egyesülés. Harmadik foka Isten ismeretének terjesztése, az apostoli lelkület.

Jézustól akarom megtanulni az áhítat erényét. Ha tehetem, hosszasan is imádkozom, hogy megtanuljak jól imádkozni és megmutassam, hogy szeretem a társalgást Istennel.

II. Pont. Jézus visszamarad a templomban.

Jézusnak ez a cselekvésmódja rendkívüli és méltán magára vonja különös figyelmünket Ő, aki addig oly engedelmes volt és mindenben csak szüleinek akaratát, óhaját figyelte és követte, most egyszerre mintha csak megfélemezett volna minden gyengéd figyelemről szüleivel szemben. Nem szól nekik, pedig csak egy szavába került volna, és szülei készségesen megengedték volna, hogy tovább maradjon a templomban. De ő hallgat és tudtukon kívül visszamarad. Nagy fájdalmat okoz nekik, és ő ezt mégis megteszi. Engedetlenségnek, szeretetlenségnek tűnnek fel mindez, ha nem Jézus tenné; de nála ilyenre még gondolni is véték és istenkáromlás volna.

Miért teszi? Mi adja meg a kulcsot cselekvésmódjának megértéséhez? — A mennyei Atya akaratát. Az Atya így

A mennyei Atya akaratát.

akarta, és Jézus engedelmeskedik.

Mert a mennyei Atya akaratát mindenek fölött áll. Az ő akaratával szem-

ben el kell némulnia minden teremtetett érdeknek, el kell tűnnie minden földi, még a legszentebb tekintetnek is. „Nem tudjátok-e, hogy az én Atyám dolgaimban kell lennem?” (Lk. 2, 49.)

De miért kívánta ezt a mennyei Atya? Hiszen ő maga parancsolta meg a szülők tiszteletét és szeretetét. Miért kívánta, hogy Jézus fájdalmat okozzon legjobb, legszeretőbb szüleinek? Miért kívánta, hogy az ő saját szent Szíve is érezze ezt a fájdalmat, melyet drága szüleinek okoz, és maga is szenvedjen a fájdalom alatt? Hiszen Isten nem leli örömét teremtményei szenvedésében. — Nem leli örömét teremtményei szenvedésében azért, hogy őket kínozza, de örömét leli mégis, mert ismeri és látja a szenvedés

értékét, megtisztító, felemelő, érdemszerző erejét és ebben a titokban különösen látja, hogy Jézus szülei, főleg szentes anyja, mélyebb betekintést nyernek majd a megváltás titkába és Jézus messiási hivatásába: „De ők nem érték a beszédet, melyet nekik mondott“, csak később fogták fel annak teljes és mély értelmét, mert „anyja szívében tartja vala mindez ígéket.“ (Lk. 2, 50—51.)

De Jézusnak mindenekelőtt példát is kellett adnia cselekvésmódjával nekünk. Erre a példaadásra oly nagy szükségünk van, és azért kívánta tőle mennyei Atyja, hogy így tegyen. Miben áll Jézusnak ez a példaadása? Nem abban, hogy szüleink iránt engedetlenség, tapintatlanok, szeretetlenek legyünk; hiszen ő maga is e cselekedete után azonnal ismét „hazatért velük és engedelmes vala nekik.“ (Lk. 2, 51.) Hanem abban, hogy az Atya akaratát minden fölé helyezzük és megcselekedjük akkor is, ha ezzel akaratunk és kívánságunk ellenére szüleinknek, rokonaiknak, barátainknak, a hozzánk tartozóknak és általában az embereknek esetleg fájdalmat okozunk, őket megszorítjuk, neheztelésüket vonjuk magunkra. Mert „inkább kell engedelmeskedni az Istennek, mint az embereknek.“ (Csel. 5, 29.) Jézus példája a helytelen emberi tekintet ellen szól és kettős.

Először is minden embernek szól kivétel nélkül. Példájával tanítja, hogy nemcsak bünt nem szabad soha elkövetnünk emberi tekintetből,¹ helytelen félelemből vagy szeretetből, hanem ha egészen a mennyei Atyának át akarjuk szolgáltatni magunkat és tökéletesek akarunk lenni, akkor még a kevésbé tökéleteset sem szabad tennünk tisztán emberi tekintetből, nem szabad elmulasztanunk megcselekedni azt, amit jobbnak, szentebbnek, Istennek tetszőbbnek tartunk. Ez a tökéletesség kulcsa, ez a nagylelkűség ösvénye, ez nyeri meg Isten különös tetszését és szeretetét, ez biztosítja számunkra kegyelmeinek és áldásának bőségét, mert Isten nem tűri, hogy teremtményei őt nagylelkűségben felülműlják. Mily szeretettel nézett le Isten liziói kis Szent Terézre,

¹ Gyönyörű példákat látunk e tekintetben a vértanúk történetében, akik szüleik, hitvestársaik, gyermekeik minden ostromának ellenálltak.

aki őszintén elmondhatta magáról, hogy harmadik életéve óta Istennek soha semmit meg nem tagadtott!

Szabad ugyan megokolt esetben a meg nem parancsolt jót elhagyni, elhagyni azt, ami magában véve tökéletesebb volna, ha a körülmények miatt abból nagyobb kár származna embertársainkra nézve gyengeségük, előítéleteik, ferde fel-fogásuk vagy egyéb okok miatt. De a tökéletesség útja megkívánja, hogy kizárólag emberi tekintetek miatt sohase mulasszuk el megtenni azt, amit a körülmények helyes mérlegelése után jobbnak látunk.

Jézus másodszor, és pedig különösképp azoknak akar cselekvésmódjával példát adni, akiket Isten nem a rendes, hanem a rendkívüli életmódra, apostoli életmódra, a papi **Elszakadás az otthontól.** vagy szerzetesi pályára hív meg. Ezzel a hivatással többé-kevésbé össze van kötve a külső elszakadás otthontól, szülőföldtől, szülőktől és rokonoktól. Jézus is ezt a hivatást követte. Visszamaradása a templomban előjátéka volt annak, ami pár év múlva bekövetkezett: búcsút vett a kedves Názárettől, szentséges Anyjától, a meghitt otthontól és már egyedül csak Isten országa hirdetésének élt. Ez a tanácsok útja. Erre hívja meg a titokzatos király és völegény menyasszonyát, mikor mondja: „Halljad, lányom, figyelj, hajtsd ide füledet, feledd el népedet és atyád házáat. Im a király kívánja szépségedet s neki hódolat jár.” (44. zsoltár.) Erre hívta meg Isten bizonyos tekintetben Ábrahámot is, mikor őt a választott nép atyjává rendelte: „Eredj ki földedről, rokonságod közül és atyád házából s menj arra a földre, amelyet majd mutatok neked.” (Gen. 12, 1.) Minden földi házasságnál is valami hasonló dolog történik: „Ez okból hagyja el az ember az atyját s az anyját s ragaszkodik feleségéhez.” (Gen. 2, 24.) Itt azért, hogy új földi családot alapítson, ott azért, hogy a lelkek atyja s anyja legyen és Isten lelki családjának szolgálatába álljon. Ez a tökéletesség útja.

Szerzetesi hivatás. Jézus példája tehát arra tanít bennünket, hogy ha Isten hívását halljuk, mely a tökéletesebb életre, a tanácsok útjának követésére hív minket, ne ismerjünk emberi tekintetet, ne hallgassunk testre és vérre, ne ismerjük mintegy rokonainkat, némi tekintetben gyűlöljük őket, vagyis úgy cselekedjünk, mintha

nem is volna bennünk szeretet irántuk. Így tett Jézus, így tanított: „Aki atyját, vagy anyját jobban szereti, mint engem, nem méltó énhozzám; és aki fiát, vagy leányát jobban szereti, mint engem, nem méltó énhozzám.” (Mt. 10, 37.) „Ha valaki hozzám jön és nem gyűlöli atyját és anyját, feleségét, és gyermekeit, fivéreit és nővéreit, sőt még önnön lelkét is, nem lehet az én tanítványom.” (Lk. 14, 26.) Erre nézve jegyzi meg Szent Gergely, hogy „ha e parancs horderejét megfontoljuk, helyes megkülönböztetéssel mindkét dolgot megcselekedhetjük, hogy t. i. azokat, akik a vér rokonsága által közel állanak hozzánk, szeressük, másrészt mégis, ha Isten útján ellenkeznek velünk, tőlük elszakadva és nem ismerve őket, mintegy gyűlöljük.” (Hom. 37.)

Krisztus szavát és példáját kell szem előtt tartani mindenkinek, aki már a tökéletesség útjára lépett, a rokonaival való érintkezésben, a rájuk való gondolásban, levelezésében, imádságában. Soha a gyengéd rokon vagy baráti szeretet rá ne birjon minket, hogy vagy fogadalmainkat, vagy szabályainkat emberi tekintetből megszegjük, vagy hogy megosztott szívvel éljünk hivatásunkban. Annál inkább kell kerülnünk

Rendetlen vonzalmak. a szeretetben és a világban egyaránt minden rendetlen szeretetet és ragaszkodás azokhoz, akikhez nem is rokon kötelék, hanem bizonyos érzéki szimpátia köt minket. Ezek a barátságok a tökéletes önátadás nagy akadályai és a határozott Isten felé törekvés legnagyobb gátlói. Leginkább pedig minden vétkes összeköttetést kell széttépnünk, mely megfoszt Isten szeretetétől és örök kárhozattal fenyegeti lelkünket. Krisztus példája, aki még legszentebb édesanyjától is megvált miértünk, hatalmas ösztönzés ránk nézve, hogy minden rendetlen vonzalmat határozott akarattal szétszakítsunk, hogy kegyelmére és szeretetére méltókká tegyük magunkat.

Nem kevésbé kell közömböseknek lennünk szívünk vonzalmaival szemben, ha előljáróink velünk rendelkeznek,

Missziós hivatás. áthelyeznek, idegen országba küldenek.

Szintúgy, ha Isten még a szerzetesi elszakadáson túl a teljes elszakadást is kívánja tőlünk, amikor a külföldi missziókba hív, nem szabad „testre és vérre hallgatnunk” (Gal. 1, 16), hanem nagylelkűen követnünk kell isteni hívását.

Mindenben és mindenütt Krisztus szavának kell visszahangoznia lelkünkben-szívünkben: „Nem tudjátok-e, hogy az én Atyám dolgaiban kell lennem?” Ezt a szót állítsuk szembe mindazok törekvéseivel és panaszjaival, akik minket Isten tökéletes szolgálatától vissza akarnak tartani. Erre tanít minket Jézus példája és ez a tanítás ennek az elmélkedésnek legsarkalatosabb pontja, a tengely, melyen minden megfordul ebben a titokban. Ennél a tanításnál kell időznünk leghosszabban.

III. Pont. Szűz Mária és Szent József bánkódva keresik Jézust és a templomban megtalálják.

„Bánkódva kerestünk téged.” (Lk. 2, 48.) Ez a szó kifejez mindent, amiről ebben a pontban elmélkedni akarunk. Mikor Szűz Mária és Szent József észrevették, hogy Jézus hiányzik, mélységes bánat ülte meg lelküket. Eleinte nem tűnt fel távolléte, mert azt hitték, hogy a rokonok közt van. De este, mikor pihenőt tartottak, észrevették, hogy **Szűz Mária és Szent József bánata.** egyáltalán nincs a zarándokok közt, akik Jeruzsálemből visszatértek. Aggodalom és fájdalom szállja meg őket.

Hol maradt a kedves gyermek? Miért maradt el? A bizonytalanság érzete kerekedik felül lelkükben. Talán hibáztak vele szemben? Talán már nem méltók hozzá? Talán nem eléggé viselték gondját és nem eléggé örködtek felette? De hiszen a zsidó törvény szerint most már nagykorú és mozgási szabadsága van. Eszükbe jut a betlehemi kisdedek esete. Csak nem fedezték fel benne a jövőendő Messiást és nem fogták el Archelaus katonái? Ezek a gondolatok kínozták őket.

Hamar észrevették, hogy igazi mulasztás nem terheli őket. Hiszen a szeplőtelen Szűzet a bűnnek, a hibának árnyéka sem érinthette. Szent József sem hibázott. A dolog rejtélyes volt előttük. Jézus oly szent, oly szeretetteljes, miért cselekedte tehát ezt velük? Mert csak két lehetőség volt: vagy elveszett, vagy saját akaratából maradt vissza és hagyta el őket. Mind a két lehetőség a legnagyobb fájdalommal tölti be szívüket.

Megindulnak a keresésre ugyanazon az úton, amelyen

jöttek. Minden csoporttól kérdezik, nincs-e közöttük Jézus? „Láttátok-e, akit lelkem szeret?” (Én. 3, 3.) Átlépik ismét Jeruzsálem kapuit és szemlélik a nyüzsgő, forgó ember-tömeget. Hogy lehet ezek közt Jézust megtalálni? Talán szemrehányást is kapnak, hogy miért nem öröködték jobban gyermekük fölött? Szűz Mária és Szent József mindent elviselnek szeretetből Jézus iránt: bánatot, fáradságot, aggodalmat, szemrehányást.

Ez a lélek állapota, aki elvesztette Jézus érezhető jelenlétét. Ez a lelki szárazság, a próba, a vigasztalanság képe. „Kiszáradt a szívem”, mondja Szent Bernát, „mint a tej, összefolyt, olyan lett, mint a víz nélküli föld. Még könnyekre sem fakadok bűneim fölött, oly kemény a szívem. Nem ízlik a zsoltár, nem szeretek olvasni, nem gyönyörködtet az imádság, nem találok magamra szokott elmélkedéseim közt. Hol van a léleknek az a megrészegülése? Hol az elmének az a derüje, az a béke és öröm a Szentlelkben?” (In ps. 118.) „A lélek elsötétül”, mondja Szent Ignác, „zavar támad benne, vágyódást érez másobbrendű dolgok iránt, különböző belső megpróbáltatásból és kísértésekből származó nyugtalanságot, melyek arra készítetik, hogy minden remény és szeretet nélkül a bizalmatlanságnak adja át magát. Ekkor a lélek egészen lanyhának, lagymatagnak, szomorúnak és teremtetőjétől és Urától mintegy elkülönítve érzi magát.” (Lelkigyak.)

Ez a lelki elhagyatottság olykor titokzatos jelleget ölthet magára: nincs fénysugár, mely a ködös éjszakát szét-hasítaná, nincs meleg nap, mely a lelket megmelegítené és örömet varázsolna a szívbe. Fájdalom honol a lélek bensejében, melynek nem képes okát megadni; nem képes baját megértetni senkivel, mert más ilyent nem tapasztal. Az ilyfajta lelki elhagyatottság nagyobb isteni kegyelmek előkészítője szokott lenni, ha a lélek hűségesen kitart és nagy-lelkűen átadja magát Isten ösztönzésének, vezetésének.

A lelki szárazságban és elhagyatottságban nekünk is elsősorban meg kell vizsgálnunk magunkat Szűz Mária és Szent József példájára. Kérdeznünk kell, nem mi vagyunk-e esetleg okai a szárazságnak, a kísértéseknek, a lelki elhagyatottságnak,

Küzdelem ellene.

állhatatlanságunk, rendetlen hajlamaink, hanyagságunk, szórakozottságunk, a külső dolgokban, munkánkban való elmerülésünk miatt? Ha nem találunk okot magunkban, lelki elhagyatottságunkban Isten megengedését kell látnunk és meg kell fontolnunk, hogy Isten ezt a lelki próbát különféle okokból engedi meg: hogy alázatosságra vezessen, hogy lelkünket megtisztítsa, buzgóbbá tegye, mert nem voltunk eléggé hálásak kegyelemadományaiért és nem elég buzgósággal kerestük az áhitatot; hogy oktasson és megértesse velünk, hogy a lelki buzgóság és áhitat megérzése nem a mi érdemünk és erőfeszítésünk eredménye, hanem az ő ajándéka; hogy alkalmat adjon nagyobb érdemek szerzésére, hogy hűségünket próbára tegye és nagyobb kegyelmekre előkészítsen.

Keresnünk kell Istent és az áhitat kegyelmét; ez a második lépés. Nem szabad kezünket ölbe tennünk és várni, hogy Isten érezhető jelenlétével majd visszatér hozzánk, hanem Szűz Mária és Szent József példájára az Úr Jézus keresésére kell indulnunk. Az Énekek énekének menyasszonyával „keresnünk kell, akit szeret a lelkünk. Fel kell keltnünk és a várost bejárnunk, utcáit és tereit“, kérdezősködnünk kell az „örök“-nél, lelkivezetőinknél, előljáróinknál, amíg csak meg nem leljük őt. (Én. 3, 2—4.) Ez a keresés a nagyobb hűségben és megkettőzött buzgóságban, imádságban és vezeklésben áll; ha valami rendetlenségről van szó, mely lelkünkbe jutott és akadályozza Isten jelenlétének megérzését és hatásait, akkor a keresés annak eltávolításában áll. „Közeledjete Istenhez és közeledni fog hozzátok.“ (Jk. 4, 8.) Lelkivezetőinktől, gyóntatóinktól, tapasztalt egyénektől tanácsot és útbaigazítást kell kérnünk, és akkor hirtelen, olykor egészen váratlanul felragyog lelkünkben Jézus jelenlétének csillaga: „megtaláljuk őt a templomban“ (Lk. 2, 46), lelkünk szentélyében, szívünk tabernákulumában.

A kegyelem elvesztése. Jézus elvesztése Jeruzsálemben jelképezi azt az állapotot is, amikor Istent igazán elveszítjük a halálos bűn által. Szűz Mária és Szent József keservére kérjük Jézust, hogy ily módon soha, de soha el ne veszítsük őt; inkább ezer lelki éjszaka és gyötrem, de vele, ha észrevétlenül lakozik is lelkünkben,

mint egyetlen perc nélküle, még ha önámításból azt vélnők is, hogy lelkünkben tartózkodik.

„Három nap mulva megtalálták őt a templomban a tanítók közt ülve, amint hallgatá és kérdezé őket.” (Lk. 2, 46.) Jézus messiási hivatása már előre veti sugarait. Egy fénysugár ez, mely az elrejtett názáreti élet ködéből, előtör és megvilágítja pályáját. Pár év még, és itt a templomban Jézus a tanítók közt. fog tanítani, de akkor már ellenmondás közt. Most „álmélgodának mindnyájan, kik őt hallák, az ő okosságán és feleletein” (Lk. 2, 47), akkor majd meg akarják őt fogni (Jn. 7, 30. 44), meg akarják majd ölni (Jn. 7, 20), meg akarják kövezni (Jn. 8, 59). Akkor lesz ő a „jel, melynek ellene mondanak” (Lk. 2, 34), és Édesanyjának, aki most lelkének ujjongó örömeiben megtalálja elvesztett fiát, igazában „tör fogja átjárni lelkét” (Lk. 2, 35), és „nyilvánosságra jönnek sok szívből a gondolatok.” (U. o.)

Jézus pedig hazatér szüleivel Názáretbe és engedelmeskedik nekik. Visszatér, hogy pár év mulva végleg elhagyja a neki oly kedves Názáretet. Ebben az időben borult az első gyász is a názáreti otthonra, amikor a hőn szeretett hitves és nevelőatyja elköltözött a földi életből. Mily szép halál Jézus és Mária karjai közt! — Most „tartja szívében anyja mindez ígéket” (Lk. 2, 51) és rágondol arra, hogy nemsokára eljön az idő, amikor Jézus majd mondani fogja: „Ki az én anyám és kik az én atyámfiái?” (Mt. 12, 48.) Eljön a búcsú órája és utána az idő, amikor majd a kereszttúton találkozik újból fájdalom közt azzal, akit most a templomban oly édes boldogságban vizionlátott.

Imádság. Felajánlom magamat Jézusnak minden áldozatra, amit tökéletes követése tőlem kíván, főleg ha az evangéliumi tanácsok követésére sürget. Felajánlom neki szívem áldozatát¹, hogy őt szívemben megtaláljam és fenntartás nélkül az övé legyek. Mert ebben az önátadásban találok meg egész boldogságomat.

¹ B. Colombière mondja, hogy az értelem és a szív áldozata a legnehezebb; de azért a legértékesebb is.

Jézus! reád emlékezés
Legédesebb örvendezés!
De birni téged meghalad
Minden gyönyört az ég alatt.

Édes remény, ha vétkezénk;
Ha kérünk, nyujtsd kegyed felénk;
Mily jó vagy te, ha keresünk,
Mily édes vagy, ha meglelünk!

Ó Jézusunk, maradj velünk,
Mert nélküled nincs életünk!
A szépség vagy, a fény, a nap,
A boldogság — Uram, maradj!

Amen.

KÉT ZÁSZLÓ. VÁLASZTÁS. TÖKÉLETES KÖVETÉS.

A lelkigyakorlatok célja az életszentség, az élettökéletesség Krisztus tökéletes követése által. Lelkünk megtisztulása után a lelkigyakorlatok célja, hogy életünket úgy rendezzük be, hogy abban Istennek minél nagyobb dicsősége kifejezésre jusson, s ezáltal lelkünk üdvösségét minél teljesebben, tökéletesebben szolgáljuk. A lelkigyakorlatok célja, hogy megismerjük a legjobb eszközöket, a legegyszerűbb utat célunk — Isten dicsősége és örök boldogságunk — elérésére, amint ezt az alapelméletek¹ lelkünk elé állították. A lelkigyakorlatok célja, hogy akaratainkra hassanak, hogy ezeket az eszközöket meg is ragadjuk, ezt az utat válasszuk és kövessük. Az utat Krisztus mutatja meg nekünk, az eszközöket példájának szemlélése és követése adja kezünkbe.

Életünk berendezésében legnagyobb szerepet játszik maga a pályaválasztás. A hivatás helyes megválasztásától függ nagyrészt élettökéletességünk, mennyei boldogságunk foka, gyakran talán lelkünk üdvössége és még földi boldogságunk is. A hivatás helyes megválasztása tehát egyik főfeladata a lelkigyakorlatoknak abban az esetben, ha még nem választottunk hivatást. Ennél a választásnál a főszűly természetesen a két főhivatás között való választásra esik, a választásra a parancsok vagy a tanácsok útja között. De a választás az egyes világi pályák, vagy a tökéletesség különféle útjai között is igen fontos és szintén sürgős feladata a lelkigyakorlatoknak, ha valaki még nem választott pályát.

Ha pedig már választottunk, akkor két eset állhat fenn: vagy helyesen, vagy nem helyesen választottunk. És mindkét esetben ismét két lehetőség adódik: vagy megváltoztatható még hivatásunk, vagy már nem változtatható meg.

¹ Örök igazságok, I—III. nap.

Ha nem helyesen választottunk és hivatásunk megváltoztatható, akkor a lelki tökéletességre nézve nagy fontossággal bír, hogy új megfontolásnak vessük alá hivatásunkat és a helyes elvek szerint válasszunk. Ha helyesen választottunk, akkor akár megváltoztatható, akár nem változtatható meg hivatásunk, nincs ok új megfontolásra, hanem a már megválasztott hivatásunkban tökéletesednünk kell. Végül, ha nem helyesen választottunk, de hivatásunk nem másítható már meg, p. o. pappá szentelték, a házasság kötelékében élünk, örök fogadalmat tettünk, akkor más teendők nem lehet, mint hogy hibánkat megbánjuk és a megmásíthatatlan hivatásban Isten dicsőségét és lelkünk üdvösségét a még lehető legtökéletesebb módon szolgáljuk.

A tökéletesség azonban nemcsak a pálya helyes megválasztásában, hanem a hivatásunk szerint való tökéletes életben is áll. Azért a lelki gyakorlatok további feladata az életreform a már megválasztott hivatásban, az életreform a tökéletesség elvei, Krisztus példája és tanítása szerint.

Az elmélkedésben Krisztus királyságáról az ő tökéletes követésére határoztuk el magunkat azon az úton és abban a hivatásban, melyet az ő kegyelme mutat meg nekünk. Ez az elmélkedés egyuttal meg is jelölte az irányvonalakat, melyeket követve kell Krisztus életét megtekintelnünk, amelyeknek irányában kell életének titkaiba belehatolnunk. Megadta nekünk Krisztus tökéletes követésének nagy vezérelveit és ennek a követésnek általános keretét.

Ebben az irányban mélyedtünk el Krisztus rejtett életének titkaiba, és minden egyes titok földi életének egy-egy sajátos vonását mutatta be nekünk, szentséges Szívének egy-egy vezérelvét tárta fel előttünk. A szegénység szeretetéről, az alázatról, az áldozatról szólt nekünk minden egyes titok.

Most Krisztus életének szemlélésében kis szünetet kell tartanunk. Most a tapasztalatokat, melyeket szereztünk, a tanításokat, melyekben részünk volt, összegeznünk kell; elmélkedéseink leszűrt eredményét mint Jézus példájának és tanításának legbensőbb szellemét és titkát külön elmélkedésbe össze kell foglalnunk és Krisztus elveit szembe kell állítanunk a sátán, a világ és az önszeretet elveivel, melye-

ket röviden Lucifer elveinek nevezhetünk,¹ hogy e sötét háttéren annál tündöklőbben ragyogjon fel az „igaz élet”, amint Szent Ignác Krisztus elveit és példáját oly gyönyörűen és oly találóan nevezi.

Az elmélkedés a tizenkétéves Jézus visszamaradásáról a templomban egyttal előkészíti az utat a választási elmélkedésekre, melyek most következnek. Ezeknek közvetlen előkészítője az elmélkedés a két zászlóról.

NEGYEDIK NAP.

I. KRISZTUS ÉS LUCIFER ZÁSZLAJA.

Ez az elmélkedés, bár az akaratot is hatalmasan ösztönzi, mégis elsősorban az értelem felvilágosítására szolgál, hogy ellentétben Lucifer és a világ elveivel, Krisztus és a tökéletesség elveit a maguk hamisítatlan tisztaságában megismerjük.² Nem arról van szó ebben az elmélkedésben, hogy Krisztus és Lucifer közt válasszunk. Ennek az esetleges választásnak komoly megfontolása és problémává tétele már maga is egészen méltatlan dolog, sőt bűn volna; hasonlítana Krisztus meggyalázásához, amikor őt Pilátus a rabló Barabbással egy sorba állította és felvetette a kérdést a zsidók előtt: „Melyiket akarjátok, hogy a kettő közül elbocsássam nektek?” (Mt. 27, 21.) És ha választásról egyáltalán szó lehetne, ez a választás részünkről már rég megtörtént, már akkor, amikor a bűnről, annak gonoszságáról és következményeiről elmélkedtünk.³

Ebben az elmélkedésben ellenkezőleg arról van szó, hogy szilárd elhatározásunkban, hogy Krisztust követjük, meg-

¹ Nem szükséges minden kísértést a gonoszléleknek tulajdonítani; de ez a három ellenség: sátán, a világ és rendetlen önszeretetünk mindig összedolgoznak.

² „Attól a pillanattól kezdve, amikor elhatározta, hogy egészen a mi Urunké Istenünké lesz és ezt eltökélt akaratall akarja s minden erővel azon van, hogy őt dicsőítse, tisztelje és neki szolgáljon, már ezzel az egy ténnyel hadat üzen a világnak és felemeli ellene a zászlót, hogy készen legyen a harcra minden ellen, ami kimagasló, és átkaroljon mindent, ami alacsony.” (Sz. Ignác Roser Izabellához, 4. levél.)

³ Örök igazságok, IV—V. nap.

ismerjük Lucifer és Krisztus harcmódorát a lelkek meghódításában; hogy észrevegyük Lucifer cselfogásait és kelepceit, melyekben az embereket meg szokta fogni; hogy meglássuk, kinek a befolyása alatt állunk belső indításainkban, ösztönzéseinkben, törekvésünkben és cselekedeteinkben. Meg kell ismernünk mindkettőjük taktikáját már azért is, mert mi is hivatva vagyunk a lelkeket Krisztusnak meghódítani.

Amikor Lucifer cselfogásairól és kelepceiről van szó, nem kell egyenesen bűnös dolgokra gondolnunk.¹ A magukban véve közömbös dolgok is, mint gazdagság, tisztelet, Lucifer kezében rossz hajlamaink és önszeretetünk következtében hurkokká, hálókká lesznek, melyekkel megfogja lelkünket, kelepccévé, melyekbe beleesünk, bilincsekké, melyek szabadságunkat megkötik és nehezzé, esetleg lehetlenné teszik a járást a tökéletesség, sőt talán még az üdvösség útján is. Az ördög, a világ és önszeretetünk gyakran a jónak látszata alatt kísértének minket és vezetnek lassan a rosszra, vagy legalább is visszatartanak a tökéletesebbtől és megbénítják törekvésünket az életszentség magaslatai felé, megakadályozzák lelkünk átadását feltétel és visszavonás nélkül a kegyelem behatásainak.

Ebben és az ezt követő elmélkedésekben a lelki gyakorlatok magaslatára emelkedünk, ahol Krisztus tökéletes követésének elvei teljes fényben ragyognak fel. Amit az elmélkedés Krisztus országáról már megsejtetett velünk, nagy vonásokban megrajzolt előttünk, azt most teljes világosságban szemléljük, kifejtve látjuk magunk előtt. Lelkünk elé lép Jézus hamisítatlan szelleme, az igazán „tisza evangélium”, a keresztény tökéletesség legbensőbb lényege, és felszólít, hogy kövessük.

Első előgyakorlat. Szemlélem Krisztust, az igazság királyát, amint Jeruzsálem vidékén zászlaja alá hívja övéit. (V. ö. Lk. 6, 17.) A másik oldalon Lucifer szemlélem, a világ fejedelmét, amint Babylon tájékán trónon ül és maga köré gyűjti csatlósait.²

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Lucifer, a világ és önszeretetem cselvetéseit megismerjem és óvakodjam

¹ V. ö. August., De fide et op. c. 16. n. 27. in fine.

² Babylon és Jeruzsálem. V. ö. August., De. civ. Dei 17, 16.

azoktól; másrészt megismerjem az igaz életet,¹ melyre Krisztus vezet, és őt egész lélekkel kövessem.

I. Pont. Lucifer zászlaja.

Megtekintem személyét, megjelenését. Minden vonás egy-egy szimbolum, mely szellemét visszatükrözi. Babylon tájékán ül, a zürzavar városának tájékán.² Babylon tájékán, a büszkeség és a gőg, az ég elleni törekvések városának tájékán, ott, ahol az ember kevélysége az égig akart érni földi építkezésével. Ez Lucifer, ez a világ szelleme, ez az önzés és az öntistenítés szelleme: „Amor sui usque ad contemptum Dei”, mondja Szent Ágoston: „Önszeretet egészen Isten megvetéséig.”

Trónon ül, büszkeségének jeléül. De ez a trón tűzből és füstből áll. Szemfényvesztő látszat az egész. Trónja és hatalma füst. Ma van és holnap elenyészik. Ilyen a világ dicsősége és hatalma. Ilyen mindaz, amit Lucifer és az ő szelleme inspirál. Nincs maradandósága, mint a füst elenyészik.

Lucifer szelleme sötét, mint a füst, és nyugtalan, mint a bolygó láng. Az ő szellemében hiába keresed a békét. Nem tud mást adni, mint ami lényege: pártoskodást és tagadást.³ — Szereti a homályt, szeret a zavarosban halászni. Nagy politikus, szereti a hazugságot, gyűlöli az egyenességet és az őszinte, nyílt lelkületet. Ez Lucifer.

Alakja rút és ijesztő. Ilyen ő valóban, de elrejti magát és felveszi a világosság angyalának alakját, hogy megtéveszen. Ijesztő és rettenetes. Azért, ha a lelket érinti, hatása rettegés és félelem. Ez a jel, hogy ő dolgozik, hogy ő sugall. Isten szelleme szelíd. Luciferé vagy hízelgő, vagy ijesztő. Ezen ismered fel, hogy ő az.

¹ A görög szertartás mondja a nagycsütörtöki elbocsátásban Krisztusról: „Alázatossága által megmutatta nekünk a jobb utat.” Az „igaz életről” v. ö. 1 Tim. 6, 19.

² Babylon a zürzavar városa. V. ö. August., De civ. Dei 16, 4; 18, 41.

³ Madách, Az ember trag. 1. szín:

Az Úr: Csak hódolat illet meg, nem bírálat.

Lucifer: Nem adhatok mást, csak mi lényegem.

Szemléld tehát Lucifert, a világ fejedelmét, Babylon nagy síkságán, trónon ülve, rettenetes és ijesztő formában, és trónja tűz és füst. Véd lelkedbe szellemének szimbolumait, de mégjobban szellemének sajátosságait.¹

Tőle, az ő szelleméből ered minden: 1. ami homályt hoz és elsötétíti a lelket; — 2. ami nyugtalanságot, zavart, csüggedést és szomorúságot visz bele a lélekbe; — 3. amit az ember elrejtene, eltitkolni akar; — 4. ami hízeleg természetének, szenvedélyeinek. Ezeken a jeleken ismered fel Lucifer és a világ szellemét.

Lucifer a világ fejedelme, maga köré gyűjti csatlósait, gonosz szellemeket és gonosz embereket, és szétszórja őket a világ minden tájára, az egyiket ebbe a városba, a másikat abba a városba, nem hagy ki egyetlen országot, egyetlen tartományt sem, sem hely, sem állás nem képez kivételt, az emberek minden osztályához, sőt külön-külön minden egyes személyhez küldi csatlósait.

Mily igaz kép ez, melyet a lelkigyakorlatok szerzője itt előttünk megrajzol! A világtörténelem minden lapja és az emberi élet minden napja tanuskodik igazsága mellett. Leginkább napjainkban szemléljük igazságát. Lucifer szelleme a sajtó, a művészet, az irodalom, a tudomány, a rádió, a film, a fotócella, a politika szárnyain repül ki az egész világba, beférkőzik minden kunyhóba és palotába, nem kímél meg egyetlen állást és osztályt sem, szegényhez és gazdaghoz, tudóshoz és tudatlanhoz egyaránt eljut. Az istentelenség szellemi sejtjei révén megközelíti a világ minden országát, az istentelenek harcos szervezete szétküldi apostolait az egész világra, szervezeten lép fel az istenhit és minden vallás ellen, gúnyjal és erőszakkal töri le még a gyermekszívben is az istenhitnek és istenszeretetnek minden fejlődő csiráját. A gonosz emberek munkáját kíséri és támogatja a gonosz szellemek munkája, ami még hiányzik, azt pótolja a saját szívünkben és testünkben élő belső ellenség.

¹ Lucifer jellemére és harci modorára vonatkozólag lásd: Gregor. Naz., De pace I. c. 13.

Szétszórja őket — mert nem a szeretet, hanem csak a kényszer és a gonosz érdek, az istengyűlölet egye-
síti őket. Nem mint társait, hanem mint oktalan eszközöket
tekinti és kezeli őket Lucifer. Az emberi ész találmányai
nem az övéi ugyan, mert Istentől vannak, aki az emberi
szellemben belefektette az értelmet, az alkotó erőt, de ezeket
is hatalmába keríti az emberek rendetlen hajlamai követke-
ztében és szolgálóivá, a gonosz eszközeivé teszi.

Hatalmas beszédet intéz csatlósaihoz, mikor szétküldi
őket az egész világba. Ez a beszéd visszatükrözi Lucifer és
Beszéde. a világ szellemét: Hálózátok be az
embereket és verjétek láncra őket!

Kísértétek meg mindenekelőtt a gazdagság utáni vággyal,
hogy annál könnyebben megszerettessétek velők a világ hiú
tiszteletét; azzal azután könnyen vezetitek őket a teljes
kevélységre. — Három fokozat van tehát, amelyen át Lucifer
és a világ szelleme hatalmába keríti a lelkeket: a gazdag-
ság, a tisztelet, a kevélység, ahonnan megnyílik a kapu
minden egyéb bűnre.¹

Nagyon figyelemreméltó ebben a beszédben és takti-
kában minden egyes szó, minden egyes fokozat. — Lucifer
és az ő szelleme rút, azért nem mutathatja magát a maga
valóságában. Kell, hogy leplezze magát. Leplezi magát azzal,
ami az embereknek tetszik. Leplezi magát azzal, ami
önmagában véve még nem rossz, de az ember romlott termé-
szete következtében könnyen átcsap a bűnbe. Tehát csal-
étket vet oda az embereknek; nem értelmükénél fogva
vezeti, hanem csalogatja őket, ösztöneikre hat, mint az
oktalan állatoknál szokás, falatot dob eléjük, hogy kelep-
cébe csalja őket, zsíros kukacot tűz rá horgára, hogy meg-
fogja halait. Ez a csalétek, ez a zsíros falat elsősorban a
vagyon, a pénz, a gazdagság utáni vágy. Hány embert csalt

¹ Egy német jezsuita iskoladráma (Bidermann, Cenodoxus) a
következő vádló szavakat adja az ördög szájába: „Ich will nicht grösser
machen seine Schuld, wie könnt' ich auch? War dieser doch so ruchlos
schon, wie keiner sonst. So mancher wurde hingerissen von dieser, jener
Sünde; dieser da von jeglicher. Mit einem Worte nenn' ich alle: Hoffart.
Wo diese wohnt, da schlagen alle Laster ihren Wohnsitz auf.“ (Duhr,
Gesch. der Jesuiten II. Aufl. S. 696.) Érdemes a darabnak utána követ-
kező bírálatát is elolvasni.

meg és vitt erkölcsi romlásba a meggazdagodás után való túlzott vágy, hányat tartott vissza a tökéletesség útjáról, vagy térített le arról a vagyon rendetlen szeretete! „Hallván az ifjú az ígét,

Gazdagság. megszorodva távozék, mert sok jószága vala. Jézus pedig mondá tanítványainak: Bizony mondom nektek, hogy nehéz a gazdagnak bejutni a mennyek országába.” (Mt. 19, 22—23.) „A földi javak bősége — mondja Szent Bonaventura — madárenyv, mely a lélek szárnyaihoz tapad s nem engedi, hogy Istenhez repüljön.” „Akik gazdagok akarnak lenni, kísértésbe esnek, az ördög kelepcejébe, sok haszontalan és káros kívánságba, melyek pusztulásba és romlásba döntik az embert. Minden bajnak gyökere ugyanis a kapzsiság: ahhoz szegődve jónéhányan eltévelyedtek a hittől és sok gyötrelembe verték magukat.” (1 Tim. 6, 9—10.)¹

A gazdagsággal szorosan kapcsolatos, attól mintegy elválaszthatatlan az emberek tisztelete. A gazdagot az emberek külső tisztelettel veszik körül, mert várnak tőle valamit, mert hatalmas, mert befolyásos. Nem az a belső tisztelet az, melyet az erény vív ki magának, hanem a hiú külső tiszte-

Világi tisztelet. let, mely inkább hízelgés, mint igazi megbecsülés. Azért Lucifer taktikájában is a második lépés a tisztelet vágyának felkeltése. — Aki meg akar gazdagodni, nem riad vissza a kevésbbé tökéletes eszközöktől, sokszor még az igazságtalan eszközöktől sem. Félrelőki a felebaráti szeretetet, tág kaput nyit az

¹ Aranyaszájú Szent János, Szent Pál levelét (Ef. 6) magyarázva mondja: „Nem írja támadások és háborúságok ellen, hanem cselvetések ellen; mert nem egyenesen és nyíltan harcol ellenünk az ellenség, hanem csellel. Ha tehát harcban állunk, ha ilyenek a hadak, ha test nélküli fejedelemségek, világhormányzók, a gonoszszágnak szellemei ellen kell küzdenünk, hogyan engedhetsz akkor, kérdezlek, a gyönyöröknek? Hogyan győzhetünk fegyver nélkül?” (Hom. 22.) — „Mindnyájunknak, akik azért jöttünk, hogy a hit harcait vívjuk, a gonosz szellemek ellen kell harcolnunk. De ezeknek semmi sajátjuk sincs ezen a világon; meztelenül kell tehát küzdenünk a meztelenek ellen . . . Aki harcra siet az ördög ellen, vesse el magától ruháit, nehogy legyőzessék.” (Greg. M. hom. 32. in Ev.)

„Nem marad bűn nélkül, ki szereti az aranyat, s aki romlást keres, betelik vele. Sokan estek el már az arany miatt, és lelték vesztüket csillogása miatt.” (Sir. f. 31, 5—6.) V. ö. August. Lib. 2. de serm. Dom. in monte cap. 14.

önzésnek. Aki az emberek, a világ tiszteletét és tetszését keresi, az emberi tekinteteknek enged, még elveinek feláldozásával is. Könnyen köpenyegforgató lesz, megtagadja jobb meggyőződését az emberek véleménye miatt. Magas állásokra, befolyásra törekszik. Emelkedésében nem kímél semmit. Innét csak egy lépés a hatalomvágyhoz és a teljes kevélységhez, mely már Istennel sem törődik.¹

Hány tragikus példa igazolja mind ennek igazságát! Amíg valaki egyszerű viszonyok között élt, híven ragaszkodott Istenhez, valláshoz, templomba járt, imádkozott, kongreganista volt. Amikor meggazdagodott, elhidegült vallástól, Istentől, hátat fordított a templomnak, kongregációnak. Mivel a vagyonszerzés és meggazdagodás és a világi méltóságok hajhászása képezi egyedüli törekvését, és ez bűn és igazságtalanság nélkül alig lehetséges, azért lassankint súlyos vétkekbe keveredik és egészen elvész

Kevélység. Isten és a lelkek számára. Nem is szólva, hogy a gazdag, a hatalmas előtt nyitva áll az élvezetek tárt csarnoka, és saját maga is jobban vágyódik azok után, mint a szegény.²

Ugyanez a szomorú láncolat a vagyon szeretete, a méltóságok és kitüntetések keresése és a tökéletességtől való elfordulás közt mutatkozik egyházi személyekben is, akik nem Krisztus, hanem a világ és az önzés elveit követik. Hány egyházi személyben veszett ki ezért az apostoli buzgó-

¹ „Koránt sincs tehát javadra, ha valamely külső dolgot elérsz és gyarapítasz, hanem inkább, ha azt megveted és szívedből gyökerestől kiírtod. Ezt pedig ne csak a pénzről és gazdagságról értsd, hanem a tisztelet és hiú dicséret hajhászásáról is, ami mind elmúlik a világgal együtt.” (Kr. köv. 3, 27.)

² „De ha már erőszak által nem tudok győzedelmes lenni fölötte, talán egy áruló ravaszága által törbe tudom őt csalni. Mit gondolsz, ki ez az áruló? Minden bizonnyal a kapzsiság, a gonoszság gyökere. A tisztelethajhászás ravasz, rossz, titkos mérég, rejtett pestis . . . a bűnök forrása, gonosztettek gyujtókanóca, az erények rozsdája . . .” (S. Bern. Serm. 6. in ps. Qui habitat.) „Látod, hogy a tisztelethajhászás útja az ördög imádásához vezet; ezen az úton ígéri, hogy a világ tiszteletéhez és dicsőségéhez eljutattja az ő imádóit.” (U. o.) — V. ö. 1 Tim. 6, 8—10. — A hiú dicsőség hajhászásáról mondja Aranyszájú Szent János: „Ez mindent felforgat; ez szűli a fősvényt, az irigységet, a rágalmakat, a cselvetéseket.” (Hom. 3. in Jo.) A pénzvágyról pedig: „Aki szereti a pénzt, ezer bajt okoz felebarátjának.” (Hom. 87. in Jo.)

ság. Mennyi lelki kár származik abból, hogy plébániák, melyek sok-sok ezer hívet számlálnak, nem oszthatók fel az ellenállás miatt, melynek rugója az anyagi jövedelem megfogyatkozása. Mennyi elhanyagolt kerület van az alföldi tanyákon; oda is kellene pap, ha nincs is „megszervezett állás“, mert a lelkek szüksége ennél is több. Mi lett volna a pogány népekből, ha csak „megszervezett állásokba“ mentek volna a misszionáriusok. „Ha van eledelünk s ruházatunk, elégedjünk meg velük“, mondja Szent Pál. (1 Tim. 6, 8.) Hányan lettek a földi hatalmasok vak eszközei, vagy legalább is nem mertek bátran és határozottan síkra szállni Isten és az Egyház érdekei mellett, a szegények védelmében, az igazságtalanságok ellen, mert nem voltak szabadok, mert hurok volt a lábukon, a vagyon, a világi tekintetek hurka, melyet azonnal meghúztak, mihelyt mozogni akartak.

Ugyanezt szemléljük az egyháztörténelem folyamán a szerzeteseknél. Amíg szegénységben és egyszerűségben éltek, addig buzgósággal és lendülettel haladtak a tökéletesség útján, fegyelem és üdvös apostoli munka szépen virágoztak. De meggazdagodva, lecsúsztak a tökéletesség útjairól, megglazult a szerzetesi fegyelem, az önmegtagadás szelleme kihalt, a világ lehelete kezdte átjárni a rendházak és kolostorok celláit, és a külsőleg remek épületek, egy dicső mult hirdetői, lelki roncsokat zártak falaik közé. Egyes szerzetes személyeknél is ugyanez a tapasztalat. A szegénység szeretetének megfogyatkozásával, a hiú tiszteletvágygal veszi kezdetét az igazi szerzetesi szellem megfogyatkozása is és nem egyszer a hűtlenség a hivatás iránt. Ez Lucifer taktikája, ez az ő útja.

II. Pont. Krisztus zászlaja.

Lucifer, a világ zászlajával szemben áll Krisztus zászlaja. Ott áll ő Jeruzsálem, a béke városának közelében, tanítványai közepette, vonzó és szeretetreméltó alakban, síkságon, alacsony helyen. Ő a béke, a szelidség és az alázatosság fejedelme. Szeméből szende békesugár mosolyog felénk, ő a szeretet és a szívek királya. „Tanuljatok tőlem, mert Személye. szelid vagyok és alázatos szívű.“ (Mt.

11, 29.) Nem ül büszke trónon, nem emelkedik fel övéi fölé, bár ő az ég és föld királya, közöt-

tük áll, mint egy közülük. És az ő trónja mégis örökké áll. (44. zsolt.) Neki adta mennyei Atyja az ő atyjának, Dávidnak székét és országolni fog Jákob házában örökké és királyságának nem lesz vége. (Lk. 1, 32—33.) Ez a trón nem füst, hanem szilárd és állandó.

Ezek Jézus szellemének jellemzői: a világosság, a derű a béke, a nyíltság, a változatlanóság, a mulhatatlanság.

Ő is maga köré gyűjti tanítványait és szétküldi őket az egész világba. Nem kevésbé gondoskodik övéiről, a lelkekről, mint ahogyan Lucifer vesztükre tör. „Elmenvén az egész világra, tanítsatok minden népet.” (Mk. 16, 15. Mt. 28, 19.) Angyalaikat is küldi minden városba, minden helységbe, minden országba,

minden családba, minden egyes lélekhez. Apostolokat küld, evangelistákat, hithirdetőket, püspököket. Szerzeteket alapít, szent intézményeket teremt meg Szentlelke által Egyházában, bátorságot és szeretetet önt szívükbe, hogy a világ legelhagyatottabb vidékein, pusztaságokban, őserdőben, a pogányság testi és lelki rengetegeiben, sivatagjaiban dolgozzanak, világvárosokba, nyomortanyákra, palotákba, patagoniai kunyhókba, a jéghegyek közé, a Szahara homoktengerébe¹ menjenek halálmegvetéssel, életük és egészségük feláldozásával, lemondva rokonokról, szülőföldről, anyanyelvről, vagyronról, családi életről, önakaratról. A szeretet fűzi össze övéit, a szeretet Vezérükhöz és egymáshoz és a lelkekhez. Ez a szeretet ösztönzi őket a leghősiesebb áldozatokra a lelkek szolgálatában, Vezérük követésében.

Mit mond apostolainak? Példájával és szavaival tanítja őket. Megtestesülése, születése, rejtett élete, Betlehem, Názá-

Beszéde. ret, a jeruzsálemi templom, mind az ő szellemét leheli. Azt mondja: Igyekezzetek rávenni az embereket, hogy keressék a lelki szegénységet, és ha Isten arra hívja őket, nem kevésbé a valóságos szegénységet is. Vágyakozzanak a gyalázat és megvetés elviselésére, mert ezekből fakad az alázatosság.²

¹ Lásd Charles de Foucauld életét.

² Lásd P. Alvarez elveit a lelkek vezetésében: Louis Du Pont, Vie du P. B. Alvarez, ch. 8. vége felé.

Jézus is három fokozatot különböztet meg: a szegénységet ellentétben a gazdagsággal, a gyalázatot és megvetést ellentétben a tisztelethajhászással, az alázatosságot ellentétben a kevelységgel. Innét azután megnyílik a kapu az összes erényekre.

Jézus nem hizeleg az emberi természetnek; Jézusnak nincs oka másképp adni magát, mint amilyen valóságban. Jézus kimondja a szót: „Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát.” (Mk. 8, 34.) Ő a szépség, ő a bölcsesség, a szeretetreméltóság maga. Azért az ő szájában a kereszt tana is édes és az ő kezéből az önmegtagadás járma is könnyű. Ő nem állít fel kelepccéket, nem vet elénk csalétkeket, értelmünknel és szeretetünknel fogja meg lelkünket. Nem kényszerít követésére, csak tanácsot ad: „Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el, amid vagyon, és kövess engem.” (Mt. 19, 21.) Ha egészen az enyém akarsz lenni, akkor válaszd a tökéletes lelki szegénységet, és ha arra hívlak, a valóságos szegénységet is, válaszd a megaláztatást és megvettetést, hogy hozzám hasonlóbb légy, és kövess engem az alázatosság, az önmegtagadás, a lemondás, az önzetlenség és a kereszt útján. Ez az út visz a boldogságra. Mert „ha ezeket tudjátok, boldogok lesztek, ha megteszitek azokat.” (Jn. 13, 17.) Ezekre tanítsátok az embereket; de elsősorban ti vessétek szívetekbe az „igaz élet” ígét, ti, akiket apostolaimmá és országom hirdetőivé választottalak!

Imádság-omat először a boldogságos Szűzhöz irányítom és kérem őt, eszközölje ki számomra szentséges Fiától a kegyelmet, hogy engem is zászlaja alá fogadjon, azok sorába, akik egészen az övéi, akik követik őt, bárhová megy, akikre feltétlenül és minden körülmények közt számíthat. Fogadjon engem zászlaja alá a legnagyobb lelki szegénységben, és ha az ő isteni Felségének tetszik és engem kiválasztani kegyeskedik, nem kevésbé a valóságos szegénységben is. Fogadjon zászlaja alá a gyalázat és sérelmek elviselésében, hogy ezáltal őt jobban kövessem, hacsak mindezt másnak bűne és az ő isteni Felségének visszatetszése nélkül elszenvedhetem. — Utána elmondok egy Üdvözlégyet.

Majd ugyanazt kérem Krisztus Urunktól, hogy szentséges Szíve szereteténél fogva eszközölje ki számomra ezt a

nagy kegyelmet mennyei Atyjától, és utána elmondom az imát: „Krisztus lelke, szentelj meg engem!”

Végre a mennyei Atyától ugyanazt a kegyelmet kérem és elmondok egy Miatyánkot.

II. A HAMIS CSÁBITÓ ÉS A LELKEK IGAZI JEGYESE.¹

Isten az ő viszonyát a lélekhez a szent iratokban nem egyszer a jegyes és a menyasszony hasonlatába öltözteti. Választott népével kötött frigyét a hitvesi frigyhez hasonlítja és a próféták által megrázó szavakkal szemére veti népének, hogy hűtlen lett hozzá és a frigyszegők útjára lépett, hamis szeretőknek karjaiba vetette magát és megszegte neki tett szent esküjét. (Ez. 16, 23.) Az Énekek éneke ugyancsak a jegyes és menyasszony képében állítja eléink Isten és választott népe, Isten és a lélek meghitt, benső viszonyát. Szent Pál az Egyházat Krisztus jegyesének nevezi. Az Anyaszentegyház maga is különösen az Istennek szentelt, Krisztusnak eljegyzett szűzeknek adja a jegyes nevét. A megszentelő kegyelem által a lélek valóban Isten, a Szentlélek jegyese, hitvese, a halálos bűn által pedig mintegy házasságtörővé lesz, hamis csábító karjaiba veti magát és megszegi Istennek, Krisztusnak tett hűségesküjét. Ez a hamis csábító, ez a csalfa szerető a sátán, a világ és az önszeretet. Lucifer mind ennek a megszemélyesítője. Azért mondja Szent Ignác, hogy a gonoszlélek úgy viselkedik, mint a csalfa szerető, aki mindig titokban kíván maradni és arra törekszik, hogy a lélek az ő cseleit és rábeszéléseit senkinek el ne árulja.

A lelkigyakorlatok e második részének első napján szemléltük a királyi Jegyest,² amint a lelket, menyasszonyát tökéletes követésére felszólítja. Most ennek a tökéletes követésnek mikéntje és módja már teljes világosságban bontakozik ki a lélek előtt, és a királyi Jegyes újból még határozottabban hívja, ösztönzi őt a követésre. A lélek már nemcsak hogy felajánlja magát Jegyesének követésére, hanem kéri, vegye

¹ Ez az elmélkedés megfelel az elmélkedésnek a királyi Jegyesről az első napon.

² Lásd 16. o.

öt fel azok közé, akik osztatlan szeretettel ragaszkodnak hozzá és a szegénység és megaláztatások zászlaja alatt mellette állnak és egészen olyanok akarnak lenni, mint isteni Jegyesük. Ez az elmélkedés azonban egyúttal elénk állítja a harcot is, melyet az igazi Jegyes és a lélek csalfa csábítója, Jézus és Lucifer vívnak a lélekért. Elénk állítja a módot, miként iparkodik mindkettő a lelket magának megnyerni: Krisztus azért, hogy őt boldoggá tegye, Lucifer azért, hogy elveszítse.

Első előgyakorlat. Szemlélem Jézust, a lelkek igazi Völegényét, isteni szépségében, jóságában és alázatosságában, amint lelkeket magához vonzza, hogy őt szegénységében és alázatosságában kövessék.¹ Szemlélem Lucifert is, a csalfa csábítót, amint a világosság angyalának alakjában jelenik meg és hízéggel és cselekléllel lelkemet álnok sugallatainak megnyerni igyekszik, hogy hitelt adjak neki és hálójába kerítsen.²

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy megismerjem és szaváról felismerjem lelkem igazi Jegyesét, a szerető jó Páztort, aki életét adja juhaiért (Jn. 10, 11), és őt kövessék; és felismerjem „kigyó farkáról” a lelkek csalfa csábítóját, a „tolvajt”, aki „csak azért jön, hogy lopjon és öljön” (Jn. 10, 10), és csel-szövényeit kikerüljem.

I. Pont. A csalfa szerető.

Lucifer nem mutathatja magát a léleknek saját mivoltában, mert ez oly rút és visszataszító, hogy egy lelket sem nyerne meg magának. Azért a világosság angyalának öltözetét veszi magára, a lelkek igazi Szeretőjének viselkedését utánozza, hogy magához láncolja őket és azután megtévessze. Vagy pedig hízeleg az ember romlott természetének, de elő-

¹ „Megjelent Üdvözítő Istenünk kegyelme, jósága s emberszeretete s arra oktat minket, hogy tagadjuk meg a világi vágyakat s éljünk józanul, igazán és jámborul a világon, várva a boldog reménységet s a nagy Isten és Üdvözítőnk Jézus Krisztus dicsőségének eljövetelét, ki önmagát adta értünk, hogy megváltson minden gonoszságtól.” (Tit. 2, 11—14; 3, 4.)

² „A gonosz angyalnak, aki a világosság angyalává változik át, az a szokása, hogy a jámbor lélek ajtaján lép be és saját ajtaján vezeti ki a lelket, a jámbor léleknek megfelelő gondolatokat sugall és avval végzi be, hogy beadja saját gondolatait s igyekszik lassanként saját célját elérni áltál, hogy a lelket titkos csel-szövényeire és gonosz szándékaira veszi rá.” (Lelki-gyakorlat.)

szőr csak közömbös dolgokkal, melyek nem bűnök még, hogy lassanként hajlamaiknál megfogja őket és a rosszra vigye, vagy legalább is a tökéletesebbtől visszatartsa. Egészen úgy tesz, mint a csalfa szerető, aki hízeleg a tiszta léleknek, hiúságát iparkodik felkelteni, szorgosan gondoskodik, hogy minden titokban maradjon, nehogy cselszövéseit felfedjék, és áldozatát elveszítse. Csak akkor lép fel nyílt csábításaival, amikor már a lelket magához láncolta. Egészen úgy tesz, mint Aminadáb, a hamis szerető, az Énekek énekében, aki a menyasszonyt hízelgéseivel el akarja tántorítani igazi vőlegényétől.

Cselfogása kétféle: 1. sugallatainak a jó látszatát adja, 2. hízeleg természetünknek. — Előző elmékedésünkhen látuk, hogy a gazdagság utáni vággyal, a tisztelet hajhászásával iparkodik a lelkeket törbe csalni és megfogni s így vezeti őket a teljes kevélységre és minden büre. De nem szükségkép ez az útja mindig. „Ut plurimum“, legtöbbször, igen gyakran így van, mondja Szent Ignác, de nem mindig. Főleg azoknál nem, akik a föld javairól már lemondtak és a szerzetesi életet választották. Mivel Szent Ignác szeme előtt főleg a helyes pályaválasztás lebegett, azért elsősorban a gazdagságot és hiú tetszésvágyat, a tisztelethajhászást említi, mert különösen az utóbbinak gátlásait Krisztus tökéletes követésében megtérése előtt ő maga is tapasztalta. Vagyon és tiszteletvágy, földi ambíciók tartják vissza a lelkeket leginkább Krisztus tökéletes követésétől.

De azért nem mindig jár el így a csábító. Nemcsak a gazdagság utáni vágy, nemcsak a tisztelethajhászás, hanem minden természetes hajlam, vonzalom, ellenszenv kelepce lehet az ő kezében, hogy a lelket törbe csalja és megtévessze.¹ Megfigyeli az ember hajlamait, kikutatja leggyengébb oldalát és ott támadja meg; először közömbös, sőt látszólag szent dolgokkal kezdi, hogy lassanként áttérjen gonosz céljára és

² „Ez az ördögnek töre, semmiben mértéket nem tartani, hanem a gonosz tan által mindkét szélsőségbe vinni azokat, akiket megejtett.” (Chrys., Hom. 2. in Jo.) „Kezeinket saját övünkkel kötözi meg és saját botunkkal ver meg minket; a test, melyet azért kaptunk, hogy minket segítsen, romlásba dönt, és kelepccévé lesz számunkra.” (S. Bern., Serm. 5. in Quadr.)

letérítse a lelket a tökéletesség, sőt még a kegyelem útjáról is. Így tesz leginkább azoknál, akik már a tökéletesség útján járnak.

Az egyik lélekben p. o. nagy a tudásvágy. Magában véve közömbös, sőt bizonyos korlátok között jó és dicséretes tulajdonság, melyet Isten dicsőségére és a lelkek javára fel lehet használni. De Lucifer és a

Tudásvágy. romlott természet iparkodik ezt a vágyat a túlságig fokozni. A lélek elhagyja áhítatgyakorlatait, hogy tudásvágyát kielégítse. Vagy világias könyveket olvas, melyek szívét lassanként világias gondolatokkal, érzelmekkel töltik be, képzeletét megfertőzik. Vagy azt sugallja neki, hogy az Egyház ellenségeinek véleményét is ismerni kell; azért hitetlen könyvek tanulmányozásába kezd, melyek megrendítik benne a lelki élet alapjait, vagy legalább is lelki zavart okoznak. Nem egyszer a lélek hivatásába került Lucifer és a romlott természet eme trükkje; de elég már az is, ha megakadályozza a lélek határozott törekvését a tökéletességre és megzavarja nyugalalmát.

Egy másik lélek könnyen érez részvétet, hajlik a barátságra. Magában véve szép és nemes tulajdonság. A részvét

Barátság. kezdetben igazi erény, és a barátság valóban szent lehet. De lassanként a részvét természetes szimpátiába csap át, a barátság elveszti természetfölötti jellegét, és ez már kevésbé jó, mint ami megelőzte, tehát már hanyatlást jelent, bár bűnös dologról még nincs szó. De Lucifer és a romlott hajlamok nem szunnyadnak. Észrevétlenül érzékiség vegyül bele a tisztán természetes rokonszenvbe, és azzal a megnyugtatóssal, hogy ez nem bűn, a rokonszenv és barátság némileg érzéki megnyilatkozásaira ragadja a lelket. És amikor ezeket a dolgokat már megszokta, amikor ellenálló képessége már csökkent, amikor a még nem egészen bűnös érzékiség fulánkja már megsebezte, akkor hirtelen előlép vétkes szándékával, és a lélek nem egyszer enged a kísértésnek és a gonosz hálójába kerül. A kezdet szent volt, a vég gyászos bukás. De elég Lucifernek már az is, ha többet nem tud elérni, hogy a lélek nyugalalmát az érzékiség kísértésével és a rendetlen szeretet által megzavarja és képtelenné tegye, hogy határozott lépésekkel a tökéletesség felé törekedjen és

Krisztus igazi apostola, igazi menyasszonya legyen, aki Krisztus szeretetén kívül más vonzalmat nem ismer.

Tervek. Ismét más valaki nagy terveken töri fejét, amint véli, Isten dicsőségére.

Magában véve dicséretes törekvés. De lassanként belevegül az önszeretet, az önakarat, a hiúság, és az ember már nem Istent, hanem saját érvényesülését, dicsőségét, önmagát keresi. Ha pedig az engedelmesség, vagy egyéb körülmények tervei- nek megvalósulását akadályozzák, elveszti lelkének nyugal- mát, megzavarodik, elégedetlenkedik, zúgolódik, meghason- lik önmagával, elhagy mindent, néha még hivatását is el- veszti. Ha Lucifer többet nem is ér el, mint hogy egy elégedet- len emberrel, egy zúgolódó kereszténnyel, egy önmagával meghasonlott, kedveszegett pappal vagy szeretettel több legyen, már eleget ért el.

Ismét más valaki egészségét gondolja. Rendben van, ha kellő mérséklettel történik. De az ördög és az önszeretet azt sugallja neki, hogy mindez a gond

Egészség. még kevés, neki kötelessége többet tenni, kötelessége még az előljáró által kijelölt munkát is visszautasítani, habár ez érett megfontolás és másokkal, orvosokkal való tanácskozás után kijelentette, hogy beteg- sége nem olyan nagy mérvű, mint amilyennek ő azt gon- dolja. Minden sok neki, mindenre képtelennek érzi magát, mindenkit okol, csak önmagát nem: megtévesztette őt az ördög és önszeretete az egészségről való gondoskodás köteles- ségének látszatával. És ha a gonosz többet nem is ér el, minthogy Krisztusnak egy harcosa, talán nagyra hivatott, tehetséges harcosa tétlenkedjék, akkor is eleget elért és nem hiába fáradozott.

Van olyan is, aki penitenciák, önsanyargatások végzé- sére érzi magát ösztönözve. Kitünő dolog magában véve. De

Penitencia. lassanként ebbe a vágyba is bele- vegülhet az önakarat, a hiúság, mely engedetlenségre vezet az embert; a penitenciákat nem mint eszközt, hanem mint öncélt tekinti, a külső vezeklést többre értékeli a gyermekded egyszerűségénél és az akarat aláveté- sénél. Ezzel elveszti érdemét Isten előtt, olykor lelki béké- jét és hivatása szeretetét is, nem egyszer egészségét. Ha a gonosz többet nem ért el, minthogy egy önfejű vagy beteg,

legyöngült emberrel több legyen a világon, vagy a szerzetben, már ezzel is elérte célját.

Minden egyes esetben Lucifer taktikája ugyanaz: a lélek **Lucifer taktikája.** elé varázsolja Isten dicsőségét, azután lassankint elhomályosítja a természetfeletti nézőpontot, áttér a tisztán természetes felfogásra, aztán a kevésbé jóra, végre a bűnre. Legalább is zavart okoz a lélekben és visszatartja a tökéletesebbtől: zsineget köt az ember lábára, hogy ne tudjon repülni. És voltaképp mindegy, hogy lánc, vagy zsineg köti-e le a madarat. Minden esetben fogva van, Lucifer és az önszeretet foglya.¹ Így fogta meg Lucifer és az önszeretet Júdást és tette őt a pénzvágy által Krisztus árulójává. Egy bajor szerzetes aposztatált egy nő miatt, akit a protestantizmusból megtérített. Egy fiatalember soha nem gondolt a mérnöki pályára, pap akart lenni. Megismerte a rádiót, beleszeretett és erre adta magát. Jó ember maradt, de hivatását elvesztette.

Igy küzd a lélekért a csalfa szerető, Lucifer, a világ, az önszeretet; és a lélek oly gyakran átadja magát neki, kivonja magát igazi Szeretőjének karjaiból és hűtlen lesz hozzá. Mintegy álomban van és akkor ébred fel, amikor már a hamis csábító karjaiban találja magát.

Mi következik mindebből? — 1. Mindenek előtt örködni kell *minden* természetes hajlam fölött, mert mindegyik kelepce lehet Lucifer kezében, hogy megfogjon minket, hacsak éber óvatossággal nem járunk el hajlamainkkal szemben. — 2. Soha se kövessük hajlamainkat *csak* azért, mert hajlamunk ösztönöz, mert a vonzalom vonz, mert az ellenszenv visszatart, mert így tetszik, vagy nem tetszik természetünknek, még akkor sem, ha bűnről nincs is szó. Csak ha világos okunk van, hogy hajlamunknak engedjünk, ha Isten szolgálata, vagy az ő dicsősége kívánja, akkor engedjünk; de így voltaképp már nem is pusztá

¹ V. ö. Ranke (Fürsten und Völker von Südeuropa I. 183) Don Juanról: „Ilyen a világ; ingerli az embert, hogy minden képességét kifejtsé; minden reményét feléleszti. Ekkor az ember képességeinek tudatában nem mérsékli magát, a becsület vagy a vagyon legbüszkébb díjaiért küzd; de a világ nem adja meg neki, bezárja előtte sorompóit, és meghalni hagyja.” — Lásd: gr. Vay A. P., Amerikai naplókivonatok 283 k., gazdagság és öngyilkosság.

hajlamunkat, hanem hit- és észbeli belátásunkat követjük. — 3. Ha valaki nehéz dolgot cipel, a másik oldalra hajlik testével, nehogy elveszítse egyensúlyát. Így kell tennünk lelkiünkben is. A vagyon szeretete, a tiszteletvágy, a természetes hajlamok az egyik oldalra iparkodnak húzni bennünket; azért akaratunkkal a másik oldalra kell hajlanunk. Túl kell lépnünk a közömbösséget a gazdagsággal, tisztelettel, természetes vonzalommal szemben és mintegy tervszerűleg az ellenkező oldalra kell hajlanunk. Jobban kell szeretni a szegénységet, a megaláztatást, mindazt, ami természetünkkel ellenkezik, mint a gazdagságot, a tiszteletet és azt, ami hajlamainknak hízeleg. Ha a választás ránk van bízva, és valami alapos ok nem kívánja, hogy az ellenkezőt tegyük, inkább kell választanunk a szegénységet, a megaláztatást, a keresztet, mint a gazdagságot, tiszteletet és még a megengedett földi élvezeteket is. Meg kell támadnunk hármias romlott hajlamunkat, a szemek kívánságát, a test kívánságát, az élet kevélységét ott is, ahol még nincs bűnről szó; szent elfogultsággal kell szeretnünk azt, ami büszkeségünket, érzékiségünket keresztre feszíti.

Mindez nem parancs, hanem tanács; nem kötelesség, hanem tökéletesség. Ez az egyenes, a biztos út lelkünk megmentésére és az életszentségre. Ez a leghatalmasabb védőfal és sánc az ördög és a világ támadásai ellen. Ez a legrövidebb út az isteni Jegyes karjaiba, a tökéletes szeretetre. Ez a szellem alkotott oly nagy dolgokat Egyházban és társadalomban. Ebben a szellemben rejlik az emberi élet legnagyobb problémáinak megoldása; ez a szellem kiküszöbölő a legtöbb társadalmi bajt.

I. Pont. A lelkek igazi Völegénye.

Ez a szellem Jézus szelleme, a lelkek igazi Jegyesének szelleme. „Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét minden nap és kövessen engem.” (Lk. 9, 23.) „Ki le nem mond mindenről, amije van, nem lehet az én tanítványom” (Lk. 14, 33), annál kevésbbé barátom és jegyesem.

Jézus szelleme. Jézus a lelkek szerető és szeretetreméltó Jegyese, a jó Pásztor, aki „azért jött, hogy életünk legyen és minél több legyen.”

(Jn. 10, 10.) Ő az élet legelőire vezeti juhait. Ő szentes Szíve titkaiba avatja be jegyeseit. És mi ez a titok? — Tagadd meg magad és kövess engem! Szeresd szegénységemet, szeresd megalázódásomat, szeresd keresztemet!

A lelki szegénység, a földi javaktól való belső elszakadás függetlenné teszi a lelket, ég felé emeli tekintetét, az örökkévalókra irányítja szemét. Semmi sem oly hathatós eszköz, hogy a lélekben az ideális gondolkodást felkeltse, mint az elszakadás az anyagi javaktól. Ez a belső szegénység. Azért állítja Jézus a lelki szegénységet követésének

Lelki szegénység. élére: „Boldogok a lelki szegények.” (Mt. 5, 3.) „Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el, amid vagyon, és kövess engem.” (Mt. 19, 21.) Azért mondja oly szépen szalézi Szent Ferenc is: „Szemed legyen nyílt az ég számára, de áthatatlan a gazdagság, a mulandó világ mulandó javai számára. Ha van vagyonod, óvd szívedet, nehogy ahhoz ragaszkodjék. Szíved lebegjen a földi javak fölött, a gazdagság közepette is légy szabad, légy ura javaidnak. Ne add oda égi származású lelkedet a földi dolgoknak, legyen gondod, hogy lelked mindig fölöttük, ne pedig bennük legyen.” (Vie dévôte III. 14.)

Még szabadabbá teszi a lelket, ha a lelki szegénységhez hozzájárul a külső megváltás is az anyagi javaktól. Ez az embert minden földi gondtól megmenti, hogy egyedül csak Istennek és az ő országának élhessen. Ez az apostoli szegénység. Ezt követni nem mindenki hivatott, de boldog, aki azt megérti. Oly nagy javak rejlenek a földi javaktól való megváltásban, és oly hathatósan ajánlja azt az evangélium, hogy inkább azt kell kutatnunk, Isten akarata-e, hogy megtartsuk anyagi javainkat, mintsem azt, hogy hivatottak vagyunk-e az apostoli szegénységre. De ha erre mégsem volnál hivatva, akkor lebegjen szemed előtt ugyancsak szalézi Szent Ferenc szava: „Valóságban gazdagnak, lélekben szegénynek lenni, ez a keresztény ember szerencséje; mert gazdagsága alamiznaadásra képesíti, lelki szegénysége pedig a földi javai fölé emeli és készségessé teszi az alamizsnálkodásra.”

A lelkileg szegény, és még inkább az, aki a valóságban is szegény, nem keresi könnyen az emberek tiszteletét és dicséretét. A szegény számára rendszeren bezárulnak a

Alázat.

magas állásokhoz vezető kapuk. A szegénység nem táplálja a világi ambíciót. Azért a lelki szegénység együtt jár a megalázódás szeretetével. Ezért többen a lelki szegénység alatt az alázatosságot értik. Aki nem vágyódik a földi javak után, az nem veszi sokba az emberek részéről a megvetést és háttérbeszorítást. Ez pedig egyenes út az alázatosságra, amely minden erény legtermékenyebb szülőföldje.

Mindez nem ellenkezik azzal, hogy Isten dicsőségére nagy dolgokat műveljünk, ha ő nekünk erre tehetséget és alkalmat ad. Nem következik, hogy a keresztény ember a befolyásos állásokat az istenteleneknek engedje át; mert ez nagy kárára volna az Egyháznak és a lelkeknek és Istent is megfosztaná a neki járó dicsőségtől. Eltekintve attól, hogy a világtól való tökéletes elszakadás révén is nagy dolgot művelhetünk Isten dicsőségére és a lelkek javára az imádság és a szorosan vett lekipásztori, apostoli és tudományos tevékenység által, még a világi pályákon is csak az önzésnek kapuit, nem pedig a helyes érvényesülésnek ajtaját kell bezárnunk, ha Krisztus tökéletes követői akarunk lenni. Sőt, minél jobban hatja át az embert Krisztus szelleme, az ő világmegvetése, alázatossága és önzetlensége, annál alkalmasabb lesz, hogy magas állásokban is érvényt szerezzen Krisztus országának, az ő szellemét terjessze és állását ember-társai javára jól töltsse be.

Jézus szelleme tehát nem rontja le a nemes emberi természet érvényesülését, hanem megtisztítja az Istenkezezből származó emberi természetet az önzés minden salakjától és felemeli az erkölcsi tökéletesség legnagyobb magaslatára és a leghősiesebb áldozatokra, lemondásra és a legönzettelenebb cselekedetekre képesíti. Erre a tökéletességre hív minket az ő szeretete. Ezen az úton követik őt leghűbb barátai, választott jegyesei. Ezen az úton kell megindulnom nekem is, ha osztatlanul az övé akarok lenni. Ez az út vezet fel az életszentségre, ez az út vezet a Krisztussal való tökéletes egyesülésre, ez az út vezet a boldogságra.

Imádság. Lelkem egész bensőségével kérem a boldogságos szent Szület, esdje ki számomra a kegyelmet, hogy Krisztus engem igazi jegyesei közé felvegyen, akik őt a

szegénység és megaláztatás útján követik, bárhová megy; hogy egyszer majd a mennyei dicsőségben is az ő kíséretében találjam magam azok között a lelkek között, akik „követik a Bárányt, amerre csak megyen.” (Jel. 14, 4.) — Ezt a kegyelmet kérem Jézus irgalmas Szívétől, ezt kérem a mennyei Atyától.

III. A SZERETET KIRÁLYA.

Első előgyakorlat. Szemlélem Krisztust mennyei fénytől körülragyogva, amint szentséges lelkéből lángok törnek elő. Keble megnyílik és kitarja előttem forrón szerető és minden szeretetre legméltóbb Szívét, mely a lángsugaraknak élő forrása.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Krisztus szándékát, melyet szeretete kiadásával velem megismertet, tökéletesen megértsem és annak egész szívvel és akarattal megfeleljek.

I. Pont. „Fel akarom állítani szeretetem birodalmát.”

Újból lelkem elé állítom isteni Üdvözítőm szentséges alakját, amint égi fénytől körülragyogva, megnyitja nekem szent Szívének titkait és tiszta szeretetének megmagyarázhatatlan csodáit feltárja előttem. „Fel akarom állítani az emberek szívében” mondja „szeretetem birodalmát és lerontani a sátán országát. A szeretet, irgalom, kegyelem, megszentelés és üdvösség minden kincisével árasztom el azokat, akik isteni Szívemnek megadják mindazt a szeretetet és tiszteletet, melyre képesek. És Isten barátainak és jegyeseinek édes szabadságával ajándékozom meg őket.”

Főcélja, hogy szeretetének országát szívünkben felállítsa. Azt akarja, hogy szent Szívének erényei, elvei, gondolatai, érzelmei, törekvései meghódítsanak minden szívet és az egész emberi társadalmat. Mint király, uralkodni akar a lelkek és a nemzetek fölött. Alázatossága, önzetlensége, világmegvetése, szeretete legyenek minden nemzet és ország alaptörvényei, az egész társadalmat átható kovász, minden ember lelkét betöltő és irányító lélek. Így akarja az egyeseket és az egész emberiséget földi és örök boldogságra vezetni.

Sátán uralmát pedig, aki a büszkeség fejedelme, le akarja törni. Országát szét akarja rombolni, a lelkeket ki akarja ragadni kezéből, hogy őket Isten fiainak szabadságával megajándékozza (Jn. 8, 36; Gal. 4, 31) és a kárhózat útjáról letérítse.

Mindazokat, akik isteni Szívének tőlük telhetőleg minden szeretetet és tiszteletet megadnak, azokat szent Szívének minden kegyelemkincsével elárasztja: felemeli őket a tökéletesség legmagasabb csúcsára. A szeretet és tisztelet pedig, melyet tőlük kíván, elsősorban Szíve erényeinek tökéletes követése: alázatosságának, szelídségének, világmegvetésének, szegénységének, a lelkek üdvéért lángoló buzgalmának, szeretetének hűséges követése szent Szíve iránt való tiszteletből és szeretetből. Így egyesíti szívüket saját isteni Szívével, mely minden erény és szentség forrása.

II. Pont. „Aki utánam akar jönni, vegye föl keresztjét.” (Mk. 8, 34.)

A szeretet birodalmának alaptörvénye a tökéletes önátadás. Őrizkednünk kell egy tévedéstől: a tökéletes átadás nem édes érzelmekben, hanem a magunkról való teljes lemondásban, önszeretetünk teljes feláldozásában áll. „Ha valaki hozzám jön, és nem gyűlöli atyját és anyját, sőt még önnön lelkét is, nem lehet az én tanítványom. És aki nem hordozza keresztjét és jön utánam, nem lehet nekem tanítványom. Ki le nem mond mindenről, amiye van, nem lehet az én tanítványom.” (Lk. 14,

Önátadás. 26—27; 33.) Ez az egyesülés Krisztussal a szeretetben áldozatot kíván, a földi dolgok teljes megvetését és az önérdek teljes háttérbe szorítását.

„Hagyd el magad, fiam, és megtalálsz engem”, mondja Krisztus követése. „Ne kösd magad semmihez, ne ragaszkodjál semmihez és mindig nyertes leszel. — Uram, hány-szor mondjak le magamról és miben hagyjam el magamat? — Mindenkor és minden órában, kicsinyben és nagyban is; nem veszek ki semmit, hanem azt akarom, hogy minden akadálytól szabad légy. Különben, hogy lehetsz te az enyém és én a tied, ha kívül-belül tökéletesen le nem mondasz tulajdon akaratedről?” (Kr. köv. 3, 37.) — „Fiam, minden-

ért mindent oda kell adnod és magadból semmit vissza nem tartanod magadnak. Tudd meg, hogy az önszeretet többet árt neked, mint bármi a világon." (Kr. köv. 3, 27.) „Fontolja meg mindenki”, mondja a lelkigyakorlatok könyvének szerzője, „hogy akkora előmenetelt fog tenni lelki dolgokban, amennyire ki tud vetközni önszeretetéből, önakaratából és saját érdekeinek kereséséből.” Krisztus követésének könyve pedig hozzáfűzi: „Annyit haladsz előre a jóban, amennyire erőt veszél tenmagadon.” (Kr. köv. 1, 25.)

„Akiket Isten eleve ismert”, mondja Szent Pál, „azokat eleve arra is rendelte, hogy hasonlók legyenek Fia formájához.” (Róm. 8, 29.) Ez a teljes hasonlóság megkívánja, **Krisztusi hasonlóság.** hogy szeressük Krisztus szegénységét, gyalázatát és keresztjét. Tagjai vagyunk; „szégyenletes dolog”, mondja Szent Bernát, „hogy tövissel koronázott fő alatt kényes tag legyen.” Szolgái, tanítványai, apostolai vagyunk: „Nem különb a tanítvány mesterénél, sem a szolga uránál, sem az apostol nem nagyobb annál, aki őt küldte.” (Mt. 10, 24; Jn. 13, 16.) Jegyesei vagyunk: „Megkoszorúztatik Isten szolgája az Atya és Fiú és Szentlélek nevében. Amen. — Megkoszorúztatik Isten szolgálója az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében. Amen.” Így mondja a görög szertartás a házasság szentségének kiszolgáltatásánál. Az isteni Vőlegény tövisszorút hord; töviszorút kell hordani menyasszonyának is. Ezt nyújtotta oda Krisztus szíenai Szent Katalinnak, akit jegyeséül választott.

„A szeretet hasonlóságra törekszik”, mondja szalézi Szent Ferenc, „és örül, ha megoszthatja sorsát azzal, akit szeret. Sőt, kitüntetésnek tartja, ha gyalázatot szenved el azért, akit szeret. Nem kíván egyebet, csak töviskoronát, nádszálat, gúnyköpenyt s trónnak keresztet, és megelégedettebb ezen, mint Salamon elefántcsontból készült trónján.”

Jól írja ezért Lehodey: „Jézus a megalázott, a megvetett, a gonoszok áldozata, aki emellett szelíd, alázatos és szerető szívű, Ő a mi mesterünk. És a Szentléleknek az a küldetése, hogy kegyelmével erre a mintára formáljon bennünket.” (Isten kezében, II. 5.)

III. Pont. „Szeretetem uralmának édes szabadságába helyezem őket.”

Ennek a szeretetnek és önátadásnak gyümölcsei sátán birodalmának letörése szívünkben, nemcsak a bűn számlázása, hanem lelkünknek a gonosz lélek szemfényvesztéseivel, a világ és az önszeretet, a kevélység, a hatalomvágy és az érzékiség káprázataival szemben való biztosítása által. „Urunk ezzel az

Biztonság. eszközzel sátán uralmát meg akarja törni”, mondja Alacoque Szent Margit, „és fel akarja állítani a lelkekben az ő szeretetének országát. Nem engedi, hogy bárki is elveszen azok közül, akik neki szentelték magukat.” Ó, mily vigasztaló, mily boldogító biztonság ez nekünk, hiszen az ördög és a világ, a kevélység és az érzékiség annyi káprázatának, szemfényvesztéseinek, cselszövényeinek és megtévesztésének vagyunk kitéve! Különös gondját viseli lelkünknek. Boldog Colombière Kolosnak Londonban a szent Szív tisztelete volt öröme és vigasztalása. „Nem félek többé a gonosz léleknek szemfényvesztésétől és csalárdságától”, írja naplójában.

További gyümölcse ennek a tiszteletnek és odaadásnak a kegyelmek rendkívüli áradata, Isten barátsága és a lélek szent szabadsága. Aki tökéletesen átszolgáltatta magát a szent Szívnek követésére, az már nemcsak tanítvány, hanem jóbarát és jegyes. Ez az odaadás és szeretet elveszi a szolgálai félelmet a lélekből: „A szeretetben nincsen félelem, hanem a tökéletes szeretet kizárja a félelmet, mert a félelem gyötrelmmel jár; aki pedig fél, nem tökéletes a szeretetben.” (1 Jn. 4, 18.)

Szent szabadság. „Erősíts meg engem, Istenem, a Szentlélek malasztjával! Adj erőt, hogy a belső ember megerősödjék bennem és szívem megszabaduljon minden haszontalan gondtól és aggodástól, hogy ne ragadjon ide s tova bármily dolog kívánsága. Adj, Uram, mennyei bölcseséget, hogy minden fölött téged szeresselek és megtaláljalak. Add, hogy okosan kitérjek a hízkelkedő előtt és békén türjem a velem ellenkezőt. Mert nagy bölcsesség meg nem indulni minden szóra és szóba sem állani a ravaszul hízkelkedő csábítóval. Mert csak így halad az ember a megkezdett úton előre.” (Kr. köv. 3, 27.)

Imádság. Uram, Jézus Krisztus, te örök szeretettel szerettél engem. Vonj engem, kérlek, szent Szívedhez és bocsáss be annak mélységes sebébe! Mert leghőbb vágyam és eltökélt akaratom, hogy egyedül csak Szívedben és Szívedért éljek és lelkem egész odaadásával átfogjalak, egyedüli Boldogságom, például tökéletes követésében és szent Szíveddel való legbensőbb egyesülésben. Add, hogy Szíved az enyém-ben lakjék a hit által, s így az én szívem a tiedben lakjék a szeretet által! Add, hogy szent barátságod oly gazdaggá tegyen, hogy minden földi dolgot megvessek és mindent felülmuló ismereted miatt szemétnek tekintsek, csakhogy te légy a nyereségem! (Fil. 3, 8.) Amen.

IV. A KÉT ZÁSZLÓ AZ EMBERISÉG ÉLETÉBEN.¹

Első előgyakorlat. Elképzelem, mintha a paradicsom kertjében látnám Lucifert kígyó alakjában a jó és a gonosz tudásának fáján, amint öszüleinkhez, Ádámhoz és Évához szól: „Megnyílik szemetek s olyanokká lesztek, mint az Isten.” (Gen. 3, 5.) És mintha a Golgotán látnám Krisztust a kereszten, amint mondja: „Én ha felemeltetem a földről, mindeneket magamhoz vonzok.” (Jn. 12, 33.)

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy megismerjem Krisztus és Lucifer zászlaját az egész emberiség életében, hogy annál jobban belássam mindkettőjüknek szándékát és taktikáját, és Krisztust hűségesen kövessem, Lucifert pedig és az ő elveit egész szívemből megútáljam.

I. Pont. Krisztus és Lucifer zászlaja az emberiség történetében.

Ennek a két zászlónak harca már a paradicsomban kezdődött.² „Ellenségeskedést vetek közéd és az asszony

¹ Voltaképp Szent Ágostonnak egész nagy műve „De civitate Dei” erről szól; mégis különösen a következő fejezetekben tárgyal erről: 11, 33; 15, 1; 15, 21; 18, 1; 18, 54.

² V. ö. Madách: Az ember trag. II. szín.

Lucifer: Küzdést kívánok, disharmóniát,
Mely új erőt szül, új világot ad,
Hol a lélek magában nagy lehet,
Hová, ki bátor, az velem jöhet.

közé, ivadékod és ivadéka közé" (Gen. 3, 15), mondta Isten a kígyónak a jó és a gonosz tudásának fája alatt. Ez a harc megkezdődött, amikor Lucifer legyőzte az embert és kárhozatba döntötte, és Isten a maga részéről megígérte a Megváltót, „az asszony ivadékát”, „aki majd széttiporja” a kígyó fejét. Azóta „sarka után leselkedik”. Megkezdődött a harc a két zászló között, amikor a bűn következtében felszabadultak az emberek rendetlen hajlamai, a bírvány, a test kívánsága, az élet kevélysége, melyek az úgynevezett „világnak” szellemét teszik ki. Megkezdődött ez a harc

A paradicsomi kígyó. azonnal, még a paradicsom kapujánál, ahol a testvér a testvért meggyilkolta, és folytatódott Szet és Káin ivadékában a vízözönig, és azután Szem és Jáfet ivadéka és Kám ivadéka között, folytatódott a nagy pogányság és a választott nép között Krisztusig. Folytatódik a választott nép lelkében, főleg Krisztus életében, hívők és hitetlenek közt, a zsinagógában, a jeruzsálemi templomban, az utcákon és tereken, az ünnepélyes bevonuláskor Jeruzsálembe és a kereszt alatt. Folytatódott Krisztus után a tanács és az apostolok, Saul és István vértanu, a zsidóság és a kereszténység, a pogányság és az Egyház, Szent Péter és Róma világbirodalma, a császárok hatalma és a vértanuk hősi kitartása közt, folytatódik a századokon át az antikrisztus harcáig az utolsó választottak ellen, akik ezen a földön élni fognak.

Mindig ugyanaz a taktika: a hízélgés és a szemfényvesztés Lucifer részéről, a gazdagság, hatalom és élvezet vágyának felkeltése, a cselszövények, a zavarosban halászás;

Krisztus és Lucifer. Krisztus részéről pedig az alázatosság, az önzetlenség, világmegvetés hirdetése. Mindkettő meg akarja a világot hódítani: az egyik a látszólagos földi boldogság ígéréssel, hogy a földön és túlvilágon boldogtalanná tegye az egész emberi nemet — ez az „inimicus naturae humanae”, az emberi természet ádáz ellensége; a másik — a „philanthropos”, az emberszerető — hogy világmegvetése tanával földi és örök boldogságra vezérelje övéit, az egész világot.

Már a paradicsomban a kevélység csábító hangja és a cselszövényes hazugság szava hangzik el Lucifer szájából:

„Lesztek, mint az Isten.“ És ezzel szemben a bűn engeszteléseként Isten szava: „Por vagy és vissza kell térned a porba!” (Gen. 3, 19.) Káin ivadékát a földi dolgok és mesterségek szeretetével csalja magához Lucifer: az egyik „a sátorlakók és a pásztorok atyja”, a másik „a lantosok és a furulyások atyja”, a harmadik „kovács s mindenféle réz és vasmunkások műve”. (Gen. 4, 20–22.) Szet nemzetsége ellenben elősegíti Krisztus eljövetelét; ennek a nemzetségnek más a főgondja: „Ez kezdé segítségül hívni az Úr nevét.” (Gen. 4, 26.) Mintha csak a legmodernebb kor és az egész világtörténelem jelenne meg előttünk dióhéjban a Genezis e rövid jellemzésénél: a világ fiainak gondja a föld meghódítására, testi és szellemi ügyességek megszerzésére irányul földi érdekek szolgálatában; Isten fiainak gondja az ő nevének dicsőítésére. Nem mintha a földi kincsek és ügyességek az ördögtől származnának — ez sok jámbor ember tévedése, mellyel mindent kiszolgáltattak az ellenség kezébe; hanem mert ezeknek *rendetlen* szeretetével elvonja Lucifer a lelkeket örök céljuk követésétől. Csak a földnek élnek. Tudásuk, hatalmuk, ügyességük, gazdagságuk felfuvalkodottakká teszik őket. Elfelejtik Istent, nem dicsőítik őt, akit alkotásaiból megismertek, nem vonatkoztatják rá tudásukat és ügyességüket, hanem önzésük és szenvedélyeik szolgálatába állítják.

Ebből korántsem következik, hogy mi is Lucifer művének, Lucifer tulajdonának tekintsük a földi dolgokat és ügyességeket, hanem, hogy azokat úgy használjuk, hogy ne lehessenek kelepcek az ő kezében lelkünk megrontására, hanem ellenkezőleg fegyverek legyenek a mi kezünkben Isten országa ellenségeinek visszaszorítására. Támadjuk meg őket saját fegyverükkel, ragadjuk ki kezükből az erőket és elemeket, melyeket ők a gonosznak szolgálatába állítanak, melyek bűnük súlya alatt nyögnek, és állítsuk azokat Isten és az ő országa szolgálatába. Ha mi nem állítjuk Krisztus és a lélek szolgálatába a filmet, rádiót, sajtót, repülőt, fotocellát, akkor az ellenség állítja azokat a sátán és a világ szolgálatába, Isten dicsőségének és a lelkeknek, saját magunknak örök kárára.

A pogányság három nagy bűne, a mérhetetlen hatalom- és

birtokvágy, az élvezethajhászás és a kevélység, mind Lucifer szellemét leheli és tükrözi vissza.¹ Így keletkeznek a világbirodalmak és pusztulnak el; hatalomvágy a bölcsőjük, és érzékiség a sírjuk. Mindig szorosabban fűzi Lucifer a láncokat a pogányság köré, azért süllyednek mindig mélyebben és mélyebben a bűn fertőjébe és a hitetlenség sötétségébe. Babel a kevélység, Szodoma az érsékiség szimboluma, Noé kora mindkettőnek a megtestesítője.

A pogánysággal szemben ott áll a választott nép, Krisztus előképe, a „pusillus grex”, a kis nyáj a pogány népek ezrei közepette. Isten a vezérük; alázasatos sorsból, rabszolgaságból emelte ki az Isten keze és állította jelül a nemzetek közé. Gyönyörű kifejezése Isten e vetésének a 106. zsoltár: „Kietlen pusztában bolyongtak, lakott város felé vivő utat nem találtak, éhséget és szomjuságot szenvedtek, elepedett bennük a lélek. De szorongatásukban az Úrhoz kiáltottak; s ő gyötrelmükből kiragadta őket.” Az egyiptomi szabadulás, József és Gedeon győzelme, Dávid harca Góliáttal egy-egy szimboluma Isten népe harcának s átán birodalmával.

De magában a választott népben is megkezdődik a harc a fény és a sötétség közt és tetőpontját éri el Krisztus fellépésével. A farizeusok gőgje és a szadduceusok epikureizmus a Lucifer szellemének kiáradásai. Ezek ellen küzd Krisztus, ezeknek lesz áldozata látszólag a passióban, de ezek felett diadalmaskodik is feltámadásában.

Megindul a népek özöne a Krisztus által alapított Isten-ország, a nagy lelki világbirodalom, az Egyház felé.

¹ „Nam quando illa (cupido regnandi) quiesceret in superbissimis mentibus, donec continuatis honoribus ad potestatem regiam perveniret? Honorum porro continuandorum facultas non esset, nisi ambitio praevaleret. Minime autem praevaleret ambitio, nisi in populo avaritia luxuriaeque corrupto.” (August., De civit. Dei. 1, 31.) — V. ö. Cicero, Pro Roscio Amerino c. 27: „In urbe luxuries creatur; ex luxuria existat avaritia necesse est; ex avaritia erumpat audacia; inde omnia scelera ac maleficia gignuntur.” — Sallustius: „Invidia ex opulentia orta est.” — Iz. 2, 7-hez megjegyzi Knabenbauer: „Cum divitiis autem adest, ut S. Cyr. monet, insolentia, fastus, iniustitia, et ad proventus nefariorum et execrabilissimarum voluptatum magna proclivitas.”

Az Egyház harcai. Megszületik a Szent Ágoston által elgondolt nagy „civitas Dei”, a „respublica christiana”. De máris csírájában rejti a másik „civitas”-t is, a világ városát, sátán városát. Megkezdődik a kevélység és hatalomvágy szülöttjeként a harc a lelki és a világi hatalom közt, elvilágiasodik az Egyház, emancipálódik a földi hatalom, emancipálódnak a tudás és művészet a vallás áldásos befolyása alól, megszületik a humanizmus, az emberi természet dicsőítése és imádása, megnyílnak az imént felfedezett új világnak kincsei, a meggazdagodás és a hatalomvágy erőt vesz a lelkeken és államokon, már nem Jeruzsálem felé indulnak, hogy visszahódítsák a Szentföldet, hanem kiki a maga útján megy, hogy aranyat keressen, népeket hódítson és növelje gazdagságát, hatalmát. A nacionalizmus kezdi ülni diadalait és ellentétbe lép a republica christiana nagy egységével.

Az Egyház terjedését a felfedezett új országokban saját fiainak gonosz élete, gőgje, hatalomvágya, élvezethajhászása gátolják, munkáját lerontják. Irigység és versengések még Krisztus harcosai között is, határt szabnak hódításaiknak. Mindez egy és ugyanazt a szellemet leheli, egy és ugyanabból a forrásból patakszik: Lucifer gőgijéből, melynek szolgálatában áll a birtok- és hatalomvágy, az emberi hiúság és büszkeség, az élvezetvágy és érzékiség.

Ugyanez a három kegyetlen zsarnok láncokra fűzi a fekete és fehér rabszolgákat, a gyarmatok és gyárak ki-zsákmányolt hazátlanait, földönfutóit, proletárjait, és mérhetetlen gyűlöletet olt lelkükbe még Isten és az Egyház ellen is. A proletárság, a munkásvilág nagy aposztáziája mind ennek a szellemnek szülöttje. A francia forradalom eszmevilága, felvilágosodottság és szabadkőművesség, az istentelenek harci tábora, mind, mind ennek a szellemnek sarjadéka. És ma, mikor Júdásnak szobrot emelnek, sátánt himnusszal köszöntik, szemben áll egymással jobban, mint valaha, Krisztus és Lucifer, Krisztus és az antikrisztus tábora.

„Amor sui usque ad contemptum Dei”, önszeretet
Amor sui—amor Dei. Isten megvetéséig, ez a világ és Lucifer városának lelke és jelszava. Ezzel szemben csak egy szellem diadalmaskodhatik — az, melynek

jelszava: „Amor Dei usque ad contemptum sui”, Isten szeretete az önmegvetésig. Azért látjuk csatasorban Krisztus mellett a századokon át a vértanukat, a remetéket, a szerzeteseket a munkás apostolokkal. A remeték világmegvetése, a vértanuk keresztútja és áldozata, a szerzetesek szegénysége és áldozata, apostoli munkája Jézus lelkét árasztja a világba, az ő szelleméből nyer erőt és lendületet. A római világ romlottsága közepette éli a pusztában Szent Antal remetetársaival csodálatos életét, és példája hat még egy Szent Ágostonra is. A népvándorlás zavarai közt indul hódító útjára Szent Benedek rendje és megtanítja a világot, hogy kell alávetni Krisztusnak a lelkekkel együtt az anyagot is, a földet. Az Egyház elvilágiasodása korában fellép Szent Ferenc, és százezrek követik, példáját adva az apostoli szegénységnek és alázatnak. Az új világ

A kereszt bajnokai. felfedezésekor az aranykeresőkkel és a hódítókkal együtt hajóra száll xavéri

Szent Ferenc és vele együtt a hithirdetők nagy serege, hogy új világokat vessenek alá Krisztus keresztjének, a szeretet és az alázat evangéliumának. A nagy munkásapostázia korában megszületnek a munkásapostolok; a laicizmus korában megindulnak az „actio catholica” világi vezérei és katonái; a mexikói borzalmak napjaiban ott állnak Krisztus Király vértanui, és az utolsó időben, amikor a gonoszság tetőpontját éri majd el, ott küzdenek az antikrisztus serege ellen a megfeszített Krisztus utolsó apostolai és vértanui. Ennek a nagy harcnak, mely kezdetét vette az égben Szent Mihály harcával a sátán ellen (Jel. 12, 7), befejezése lesz annak a győzelme, aki szájának leheletével meg fogja ölni a sárkányt és a poklok mélységébe fogja taszítani Lucifert csatlósaival együtt mindörökre. (Jel. 20, 9. 10.) Lucifer gögje emelte fel fejét az égben, mikor odakiáltott a lázadó angyaloknak: „Az Isten csillagai fölé állítom trónomat.” (Iz. 14, 13.) Szent Mihály alázata törte le a büszkeség fejedelmét, mikor felemelte szavát, az alázatosság szavát: „Ki olyan, mint az Isten?!” Az idők végén is a Bárány, akit meggyaláztak, megölték, taszítja majd le a mélységbe a sárkányt, a világ büszke fejedelmét, Babylon királyát, és üli örök diadalát azokkal, akik vele együtt nagy szorongatásokból jöttek, akik küzdöttek, résztvettek

szegénységében és megaláztatásában és fehérre mosták ruhájukat az ő vérében. (Jel. 7, 14.) Ez a két zászló története az emberiség életében.

II. Pont. Krisztus és Lucifer zászlaja a társadalomban és a közéletben.

Lucifer nemcsak az egyén lelki életét iparkodik tönkretenni, vagy legalább is a tökéletesség gyümölcseitől megfosztani, hanem a nyilvános életet, az emberek társadalmi és állami berendezkedését is az ő szellemével törekszik átíratni. Jól tudja, hogy az ő szelleme és elvei szerint berendezett állam, társadalom, kultúra, sajtó egy nagy közeli bűnalkalommá teszi az egész világot, amelyből a benne élők csak nehezen vagy alig tudják megóvni lelküket. Ki ne ismerné a rossz sajtó rombolásait? Ki ne ismerné mint szem és fültanú, mondhatni saját tapasztalatából, mit jelent az ember vallásos életére egy olyan állami berendezkedés, aminőt ma Oroszországban, vagy Mexikóban, vagy akár a hitleri Németországban szemlélünk. Mennyit segíthet ellenkezőleg egy a Krisztus elvei és szelleme szerint berendezett állam, társadalom, kultúra, sajtó, hogy az emberek keresztényebb életet éljenek, és azok, akik magasabbra törekszenek, minden előfeltételt és támaszt megtaláljanak arra, hogy egészen a tökéletesség elvei szerint rendezhessék be életüket? Hogy segítette p. o. a középkori állam diadalra juttatni a keresztény gondolatot az egész vonalon! A „világi kar”-nak nagy jelentősége van a lelkek nevelésében és tökéletesedésében.

Azért kell megfontolnunk, milyen elvek vezéreljék az emberi társadalmat, közéletet, kulturát fejlődésében, hogy minden tekintetben védője, támasza, alapja, nem pedig támadója, rombolója és megsemmisítője legyen a krisztusi életnek.

Minden társadalom és állam jóléte elsősorban a tekintélytől függ, de nemcsak a tekintély tiszteletétől az alattvalók részéről, hanem a tekintély kezelésétől is azok részéről, akik azt képviselik, és a lelkülettől, mellyel a hatalmat kezükben tartják. Az engedelmisség szellemét az alattvalókban eléggé alátámasztják az elmélkedések, melyeket előző-

Tekintély és alázat. leg végeztünk. Most fontoljuk meg, hogyan kell lelküket Krisztushoz időmítaniok azoknak, akik a tekintélyt személyükben hordozzák és alattvalóikkal szemben képviselik. Mily nagy kárt okoz az emberi társadalomban, mily nagy megrázkódtatásokat idéz elő sokszor azoknak helytelen ambíciója, akik vezetésre, hatalomra törekszenek! Az első alapelv, hogy mindenki inkább kívánjon alattvaló, mint előljáró lenni. Az a legérdemesebb parancsolásra, aki legtökéletesebben tud engedelmessé válni. Senki se kívánja, senki se keresse a hatalmat! Lehet ok, hogy Isten ügyére való tekintetből kezünkbe kell vennünk a kormány gyeplőjét, de akkor már nem egyéni ambíció, hanem Isten érdeke vezet. És még ebben az esetben is inkább félnünk kell, alkalmasok vagyunk-e ily nagy hivatás betöltésére, semhogy azt mód nélkül kívánnók, vagy keresnők. Egyaránt áll ez a világi és egyházi hivatalokra, méltóságokra és kitüntető megbízásokra nézve.

Ugyanezt kell mondanunk a tekintély és a hatalom kezeléséről is. „Ha valaki első akar lenni”, mondja Jézus, „legyen valamennyi közt utolsó és mindegyiknek szolgája.” (Mk. 9, 34.) „A nemzetek királyai uralkodnak azokon, és akik hatalmat gyakorolnak rajtuk, azokat kegyelmeseknek hívják. De ti ne úgy; hanem aki nagyobb köztetek, legyen mint a kisebb, és aki előljáró, mint a szolgáló.” (Lk. 22, 25—26.) A tekintély és hatalom senkinek sem adatott kezébe egyéni ambíciójának, saját önző érdekeinek, büszkeségének, élvezetvágyának kielégítésére, hanem azok javára, akiket kormányoznia kell. Ennek tudatában legyen mindenki, aki hatalmat és tekintélyt képvisel. Istentől kapta és Isten előtt felelős érte. Azért alattvalóit ne szolgáknak, hanem gyermekeinek, testvéreinek tekintse, akiről a gondoskodást Isten öreá bízta. Gondnak, nem pedig felmagasztaltatásnak tekintse, ha őt Isten gondviselése a többiek közül kiemelte és embertársai fölé helyezte. A gyönyörű szokás, mellyel királyok és püspökök nagycsüdtörtökön a szegények lábát mossák, ne legyen csak szimbolum. Ez a szertartás tükrözi vissza Krisztus szellemét, melynek át kell hatnia mindazok lelkét, akik Krisztustól mások fölött hatalmat nyertek. Ha mások fölé jutottunk, ne legyünk soha olyanok, mint azok, akik nem tudnak alattvalóikhoz, az egyszerű emberekhez egy jó szót

szólni, csak a magas trónról tudnak velük beszélni, egy kézszorítást méltóságukon alul való dolognak tartanak, nem atyái, pásztorai alattvalóiknak, cselédjeiknek, munkásaiknak, hanem csak magas uruk és kormányzójuk. Ez nem Krisztus szelleme, aki mondta: „Ki nagyobb, az-e, aki asztalnál ül, vagy aki felszolgál? Mégis én úgy vagyok köztetek, mint aki szolgál.” (Lk. 22, 27.) „Ha én, az úr és mester, megmostam a ti lábaitok, nektek is mosnotok kell egymás lábait. Példát adtam nektek, hogy amint én cselekedtem veletek, ti is úgy cselekedjete.” (Jn. 13, 14—15.)

A legnagyobb visszaélés, ha a hatalmon lévő, legyen az fejedelem, vagy vezér, vagy elnök, vagy párt, az anyagi javakat, a hatalmat nem az összes alattvalók javára használja igazságos elosztásban, érdek nélkül, hanem csak választottainak, kedvenceinek, párthíveinek javára fordítja, saját önző céljainak szolgálatába állítja, sütkérezik a saját hatalmában, magát tekinti az állam, vagy a közösség céljának, nem pedig szolgának és eszköznek, hogy mindenkinek és a közösségnek javát elősegítse, ami minden hatalom és kormányzás végcélja.

Ugyanilyen hipotéka terheli a vagyont, a birtokot is. Mindenki, akinek vagyon és gazdagság adatott, legyen tudatában annak, hogy vagyonából a föld szegényeit is fenn kell tartania; mert minden embernek joga van, hogy emberhez méltó módon éljen és családot alapítson. Akinek nem is jutott a föld kincseiből, mégis joga van, hogy életét fenntartsa és családot alapítson. Ezeknek fenntartás amint teher fekszik azok vagyonán, akiket Isten nagyobb gazdagsággal megáldott. Ne higgyék, hogy a vagyon csak önző célokra adatott nekik. És ebben a tudatban kell lenniük azoknak is, akik az egyesek és a népek sorsát intézik. Sohasem szabad magukat tőkétől, kartellektől függővé tenniük. Még károsabb következményekkel jár, ha az államok és azok vezetői az aranyláncok rabszolgaságába kerülnek, mint mikor az egyén engedi magát a vagyon és a pénz hálóiban megfogni. Az államnak őrködni kell a fölött, hogy a magánvagyon köteletségét teljesítse, és a tisztas megélhetés mindenki számára biztosítva legyen. Nem szabad önző érdekekből az igazságosság útjáról letérnie. Nem szabad a banko- és plutokráciá-

nak kaput nyitnia. Az állam a szegények és elnyomottak, nem pedig a gazdagsággal visszaélők védője.

A társadalom alapja a család. Élvezet- és pénzvágy teszük tönkre a családi élet szentségét. A kapitalizmus kapzsisága kényszeríti a gyárba, a műhelyekbe, a hivatalokba a nőt, az anyát. Ez ragadja el öt gyermekei mellől és veti bele

**Az élvezetvágy
pusztításai.**

nem egyszer a testi és lelki pusztulásba. A kapzsiság állítja oda a gépek mellé a serdületlen gyermeket. Az állam kötelessége a kapitalizmus e szörnyű kinövéseit erős kézzel visszaszorítani; saját maga és alattvalói érdekében felelős ezért. Krisztus szelleme küzd itt a mammonnal, Luciferrel.

Az élvezetvágy hajtja a hitvestársakat, hogy távortartsák a családtól a gyermeket: a gazdagabb élet, a könnyebb válási lehetőség, a vagyon halmozása. Mindez Lucifer szelleméből ered. Büszkeség és gőg akarja a nőt kivonni a férfi rendezett hatalma alól, egyenrangúvá tenni őt ott, ahol alárendeltség, nem egyenlőség illeti meg. Az igazi egyenrangúságot Krisztus adta meg a nőnek, az álszabadsággal Lucifer gőgje akarja őt hivatásának megtagadására vinni.

Az élvezetvágy a kultúrából álkultúrát teremt, raffinált módon növeszt új igényeket élvezetre, érzéki gyönyörré. Ezzel aláassa a népek és egyének ellenálló képességét és kaput nyit minden erkölcstelenségnek. Mennyi méreg folyik a társadalom ereiben a propaganda eszközei: a könyv, a napi sajtó, a film, a színház által! Mindezekért felelősek azok, akik a hatalmat kezükben tartják. Az állam vezetőinek kötelessége a család szentsége és a kultúra tisztasága fölött őrködni. Ez Krisztus királyságának alapgondolata: mindent alávetni Krisztus törvényeinek.

Az igazi kultúrának ki kell terjesztenie áldásait a nép összes rétegeire és nem szabad azokat önzőn csak a felső tízezer igényeinek kielégítésére korlátoznia. Ez Krisztus szelleme, ellentétben a „világ nagyjainak” szellemével, az önzetlenség, az alázat és a szeretet szelleme. Ennek kell lenni az „actio catholica” szellemének is. Távolságot legyen tőle a tisztán külső szereplés, a hiúság, a feltűnés hajhászása. A lényegét kell keresnie mindig, a lényeges kereszténységet; ez pedig nem egyéb, mint Krisztus alázatossága, szegénysége

és keresztje. Ennek kell érvényt szerezni az egyéni és a társadalmi életben minden vonatkozásban. Ez a szellem, bár a szelidség és a szeretet szelleme, mégsem gyengeség, hanem méltóságteljes erő és lelki hatalom.

A helytelen nacionalizmus a nemzetet helyezi Krisztus országa fölé. Nem a nemzetnek, hanem Krisztus országának egységét kell keresnünk elsősorban. Nem azt kell hangsúlyozni mindenekelőtt, hogy a különböző hitvallások békében éljenek egy nemzetben — bár ez is kívánatos; hanem

**A nacionalizmus
bálványa.**

még sokkal inkább azt, hogy a nemzetek egyek legyenek Krisztus országában. Sokkal szorosabb a kapocs, mely minket egymáshoz fűz Krisztus kegyelme és az igaz hit által, mint a kapocs, melyet a nyelv és a vér szűnnek. Ez földi, amaz égi; ez mulandó, amaz örök. Lucifer szelleme az, mely a túlzott nacionalizmus által szétválasztja Krisztus titokteljes testének tagjait, elszakítja az Egyháztól a nemzeteket. Krisztus országának a diadala az első; ennek van alárendelve minden egyéb, még a nemzetek érdeke is. Mert ha az egyének meg kell halni tudni hitéért, Krisztusért, akkor — ha kell — a nemzetnek is fel kell tudni áldozni magát Krisztusért és az ő diadaláért. A modern kor luciferi bálványa a nacionalizmus, mely mindent, még a vallást is, az igaz hitet is másodrendűnek tart összehasonlítva a nemzet úgynevezett érdekeivel, melyek nem is szolgálnak valódi javára, hanem csak kevélységének, elképzelt igényei- és önzésének bálványai. „Mert Krisztus Jézusban sem a körülmetélés nem ér semmit, sem a körülmetéletlenség, csak az új teremtmény.” (Gal. 6, 15.) „Mert mindannyian, kik Krisztusra megkeresztelkedtetek, Krisztust öltöttétek magatokra. Nincs többé zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő; mert ti mindnyájan egyek vagytok Krisztus Jézusban. (Gal. 3, 27—28.)

Imádság. Szűz Máriához fordulok, aki sátán hatalmát letörte és szüzi lábával széttaposta a kígyó fejét, hozzá, a Szeplőtelenhez folyamodom és kérem őt, törje meg napjainkban is a gonosz hatalmát; hisz ő irtotta ki az összes tévtanokat, és az ő neve „félelmetes, mint a rendben álló tábor.” (Én. 6, 3.) Törje le a gonosz hatalmát az én lelkem-

ben is, törje le az egész világon, állítsa fel az ő szent Fiának birodalmát a lelkekben! — Üdvözlégy.

Krisztushoz fordulok azután és esdve kérem őt, rombolja szét szent keresztjével a gonosz hatalmát, taszítsa le a kárhozat helyére az ellenséges szellemeket, térítse meg és vezesse az ő tökéletes ismeretére az összes nemzeteket és minden embert, hogy eggyé legyünk mindnyájan az ő szeretetében és országában. — Krisztus lelke.

Kérem végre a mennyei Atyát, dicsőítse meg egyszülött Fiát „azzal a dicsőséggel, mely az övé volt, mielőtt a világ lett”. (Jn. 17, 5.) Vezessen mindnyájunkat az ő aklába, hogy „egy akol és egy pásztor” legyen. (Jn. 10, 16.) Kötözze meg sátánt és minden ellenséges hatalmat, hogy ne ártsanak, és vonjon valamennyiünket szent Fiának Szívéhez, hogy ő uralkodjék lelkünkben és az egész világon a világ végezetéig. — Miatyánk.

ÖTÖDIK NAP.

I. HÁROM EMBEROSZTÁLY.¹

Az elmélkedés a két zászlóról értelmünket felvilágosította, hogyan kell cselekednünk és választanunk, ha az ördög és romlott természetünk cselvetéseit ki akarjuk kerülni és Krisztust tökéletesen követni. Isten kegyelmével magunkat erre el is határoztuk. Most próbára kell tennünk akaratunkat és meg kell vizsgálnunk, komoly, őszinte-e ez az elhatározás. Erre szolgál a következő elmélkedés a három emberosztályról, vagy, amint azt a lelkigyakorlatos könyv nevezi, az emberpárok három osztályáról.

A lelkigyakorlatos könyv ugyanis ebben az elmélkedésben három emberpárt (binarii) állít elénk, melyek mindegyike tízezer aranyat szerzett, nem igazságtalan, bűnös módon ugyan, de mégsem egyedül örök céljára, lelke üdvösségére és előmenetelére való tekintettel, vagy, amint az elmélkedés szövege szépen mondja: „nem tiszta szívvel és nem ahogyan kellene, Isten iránt való szeretetből.” Ez

¹ Ennek az elmélkedésnek egész szelleme ki van fejezve Kr. köv. III. könyvének 27-ik és 37-ik fejezetében.

aggasztja őket és mindegyikük szabadulni kíván ettől a nyomasztó tehertől, ettől az akadálytól, mely őket a teljes átadásban gátolja, mert érzik, hogy szívük rendetlenül ragaszkodik a szerzett vagyonhoz. Ez lelkük békéjét megromtja és üdvösségüket veszélyezteti.

Jó, ha megfigyeljük, hogy a lelkigyakorlatos könyv szándékosan nem igazságtalan úton szerzett vagyonról beszél, hanem olyanról, melynek megszerzése magában véve nem volt bűn. Ebből a tényből még világosabb lesz előttünk a két zászlóról szóló elmélkedés értelme és célja: a rendetlen ragaszkodás még közömbös, sőt szent dolgokhoz is, akadály lehet, hogy a tökéletesség útján meginduljunk és kitartsunk, akadály lehet, hogy magunkat maradék nélkül Istennek át-szolgáltassuk, kelepce lehet, melyet az ördög és romlott természetünk felállít nekünk, háló, melyben lelkünket megfogja, bilincs, mellyel azt megkötözi és fogva tartja.

Hogy miért beszél a lelkigyakorlatos könyv emberpárokról, azt pontosan megállapítani nem lehet. Mivel a választás általában leginkább a körül forog, hogy a tökéletesség, az evangéliumi tanácsok útját kövessük-e, avagy maradjunk meg a parancsok útján, a házaseletet válasszuk-e, vagy mondjunk le arról, azért közelfekvő a gondolat, hogy a lelki-gyakorlatos könyv szerzője vagy az apostolokra gondolt, Szent Péterre és Szent Andrásra, Jakabra és Jánosra, akiket Jézus párosával hívott meg, és akik csak a harmadik meghívásra követték őt véglegesen, vagy pedig jegyesekre gondolt, akiknek meg kell fontolniok, erre az életre hívja-e őket valóban az Isten? De ezt példabeszédbe burkolja a szent szerző.

Ez az elmélkedés egyébként nemcsak a választásra és nemcsak a két zászlóról szóló elmélkedésben tett elhatározásra, annak komolyságának megvizsgálására szolgál, hanem akármelyik feltételünk megvizsgálására is alkalmas, hogy lássuk, őszinte-e az akaratumk megtenni azt, amire magunkat elhatároztuk. Minden lelkiismeretvizsgálatunknál, a szentgyónásra való előkészületnél is használhatjuk, hogy próbára tegyük erősfogadásunkat és megismerjük, tetterős, igaz-e a bánatumk bűneink, hibáink fölött.

Első előgyakorlat. Isten és az ő szentjei színe elé képzelem magamat, amint ott állok, hogy kívánjam és megismerjem azt, ami kedvesebb, tetszőbb az Úr fölségének.

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy azt válaszszam, ami jobban szolgál Isten dicsőségére és lelkem üdvösségére. — Nem felesleges megjegyezni, hogy az előgyakorlatban első helyen a *kivánságról* van szó, hogy Isten akaratát megismerjem. Mert ha ez hiányzik, akkor az önszeretet meg fog csalni, és nem fogom megismerni Isten akaratát és annál kevésbé fogom választani azt, ami tökéletesebb.¹

I. Pont. Hogyan viselkedik mindegyik osztály a kegyelem ösztönzésével szemben?

Az első emberosztály szeretné lelkét rendbehozni és tökéletesen követni az Úr Jézust. Látja, **A példabeszéd.** mily szép, mily békét hozó, mily méltó dolog volna letenni a rendetlen ragaszkodásról, mellyel a szerzett vagyonhoz viseltetik; de megmarad a *puszta* vágynál és nem határozza el magát bátran arra, hogy a cél érdekében valamit tegyen is, hanem a puszta vágynál marad halála órájáig.

A második embercsoport használ ugyan eszközöket, hogy lelke békéjében megtalálja Krisztust: imádkozik, önmegtágadásokat gyakorol, ragaszkodását mérsékelni iparkodik, de nem határozza el magát arra, hogy rendetlen ragaszkodásával szakít, annak tárgyáról lemond, azt elhagyja és magától eltávolítja. Meg akarja tartani; lelkét rendbe akarja hozni, de úgy, hogy ne kelljen elválnia attól, amit szerzett. Mintegy azt akarja, hogy Krisztus maga jöjjön hozzá és rendezze ügyét, de meghagyja neki azt, amihez rendetlenül ragaszkodik, ahelyett, hogy ő maga mindentől megválva, Krisztushoz közelednék² — bár látja, hogy ez lenne számára

¹ Nem arra kell néznünk, hogy azt halljuk Istentől, amit mi akarunk, hanem, hogy azt meghallgassuk, amit Isten akar. August., Confess. X. 26. — V. ö. Örök igazságok: Bevezető elmélkedések 17. és 18. o.

² „A földi dolgokat inkább használnunk kell, mint élveznünk, hogy az örökkévalókat élvezhessük. Nem úgy, mint a ferde lelkületűek, akik élvezni akarják a pénzt, Istent pedig kihasználni; mert nem a pénzt használják fel Istenért, hanem Istent a pénzért tisztelik.” (Aug., De civ. Dei 3, 25.) „Isten azért nem tekintett Káin ajándékára, mert rosszul osztzkodott, amikor Istennek adott valamit az övéből, saját magát pedig

a legcélravezetőbb dolog és a legegyszerűsebb út, hogy Istent megtalálja.

A harmadik csoport minden áron rendbe akarja hozni lelkét és követni Krisztus hívását, bármibe kerüljön is. Ezért elhatározza, hogy rendetlen ragaszkodásával teljesen és véglegesen szakít, elhatározza, hogy annak tárgyától megváltik és már most úgy tekinti azt, mintha végleg elhagyta volna. Csak ha Isten dicsősége követeli, hogy megtartsa, veszi újból birtokába, de akkor ezt már nem rendetlen ragaszkodása, hanem egyedül Isten dicsősége és lelkének üdve végezt teszi.

Polykrates, Samos királya, egy bölcsnek nagyösszegű pénzt adott jutalmul. Alighogy a bölcs ezt a pénzt megkapta, nagy nyugtalanság szállta meg lelkét. „Amióta az az átkozott pénz házamba került”, kiált fel, „boldogtalan ember vagyok!” A királyhoz megy és visszaadja neki a pénzt e szavakkal: „Vedd vissza a pénzt, nem akarok többé róla tudni, tönkretette az életemet.” (Farkas E., Utravalók III.) Ez a lelkület, mely a pogány bölcsöt hevíttette az, mely a Krisztus követők harmadik csoportját is lelkesíti, de nem pusztán a természetes erény, hanem a Krisztus-szeretet forrásából szíva az erőt és nagylelkűséget.

A jellemzett három emberosztály ugyanis a Krisztus-követők három csoportját jelképezi. E három csoport közül az egyikbe mindenki beletartozik. —

Alkalmazás. Az első csoport nem használ egyáltalán eszközt, hogy célját elérje. Vágyódik, de nem akar komolyan. Akarna, de nem akar valóban. Mert a célt megfelelő eszközök nélkül elérni nem lehet. Ebbe a csoportba tartoznak mindazok, akik a bünt kerülni szeretnék, de nem

önmagá számára visszatartotta. Ugyanúgy tesznek mindazok, akik nem Isten akaratát, hanem a sajátjukat követik, vagyis nem egyenes, hanem ferde lelkülettel élnek, és mégis felajánlják Istennek ajándékukat, mert azt hiszik, hogy így Istent megvesztegethetik, hogy ne segítse őket gonosz szenvedélyeik gyógyításában, hanem inkább azoknak kielégítésében. Ez ép sajátossága a földi városnak, hogy Istent vagy az isteneket azért tiszteli, hogy segítségükkel győzelemben és békében uralkodjék; nem azért, hogy szeretettel gondoskodjék alattvalóiról, hanem hogy uralkodási vágyát kielégítse. A jók ugyanis arra használják a földi dolgokat, hogy Istent élvezhessék: a gonoszok ellenben Istent akarják felhasználni, hogy élvezzék a világot.” (De civ. Dei 15, 7.)

hagyják el az arra vezető közeli alkalmakat. Tökéletesek szeretnének lenni, de nem merik megtagadni magukat és a tökéletességre vezető eszközöket megragadni.

A másik csoport használ ugyan eszközöket, de nem ragadja meg azt az eszközt, mely a legjobban, a legbiztosabban, a legegyszerűbben, sőt talán egyedül vezet célhoz. Mintegy válaszút előtt áll: jobbra vezet az út, melyen célját elérni kell, balra vezet az út, mely őt céljától eltávolítja. Ő a bal úton jár, de annak jobb szélén, hogy elhitesse magával, hogy mégis csak tesz valamit. Tesz valamit, de nem azt, ami egyedül képes őt céljához eljuttatni. Csak félig akar, nem egészen. Inkább a látszat szerint akar, mint valóságban. Ebbe a csoportba tartoznak mindazok, akik sóhajtoznak, imádkoznak, talán önmegtágadást is gyakorolnak, hogy Isten kegyelmét megnyerjék és rendetlen hajlamaik fölött diadalmaskodjanak, de nem akarnak elszakadni attól, amit rendetlenül szeretnek, könyvtől, társaságtól, személytől, hivattaltól, pénztől, kedvenc foglalkozástól, bár látják és tudják, hogy csak így nyerhetik el lelkük nyugalma és biztosíthatják üdvösségüket és lelki előmenetelüket. Ide tartoznak azok, akik a pályaválasztásnál ingadoznak a világ és Krisztus között. Nem képesek elhatározni, hogy végleg szakítanak a világgal, széttépik a test és vér kötelékeit, lemondanak állásról és vagyonról, kilátásokról, méltóságokról, hogy az alázatos és szegény Jézust kövessék. Ide tartoznak, akik a két zászlóról szóló elmélkedésben feltárt tökéletes Krisztuskövetésre akarnának eljutni, de nem ragadják meg a megálázódás és a szegénység, az egyszerűség és önmegtágadás kínáló alkalmait, hanem mintegy ajándékként, beöntött malasztként várják Istentől a tökéletes Krisztuskövetés adományát.

A harmadik csoport nyílegyenesen célja felé tör és nem retten vissza az áldozattól. Mindent elhagy, mindent megad, mindent megtesz, mindent elszenved, mindenre vállalkozik, csakhogy Krisztust megnyerje. Az én nyereségem Krisztus, mondja, és azért „mindent szemétnek és veszteségnek tekint, csakhogy Krisztus legyen a nyeresége.” (Fil. 3, 8.) Nem ismer megalkuvást a világgal és a természettel. Nem ismer görbéket és körutakat, mentségeket, halasztásokat, hanem egyenesen a cél felé tart, királya zászlaja alá

áll, jegyese karjaiba fut. Szent Péterrel a habokba veti magát, csakhogy mielőbb Krisztusnál legyen: „Uram, ha te vagy, parancsold, hogy hozzád menjek a vízen.” (Mt. 14, 28.) „Amint Simon Péter meghallotta, hogy az Úr az, a tengerbe ereszkedék.” (Jn. 21, 7.) Szent Ágnessel mondja: „Az is sérelem a Völegényre nézve, ha jegyese várakoztatja őt.” Szent Chantal-al még gyermekeinek teste fölött is elhalad, csakhogy hivatását kövesse.

II. Pont. Mit kell tartanom az egyes osztályok magatartásáról?

Az első csoport sohasem fogja célját elérni, de a második sem. Voltaképen a kettő között lényeges különbség alig van. Az első csoport egyáltalán nem használ eszközöket; a második csoport nem veszi igénybe azt az eszközt, mely egyedül vezet biztosan a célhoz, s így voltaképen ez sem használ eszközt.

Az akaratnélküliek. Mert minden eszköz hiábavaló, hacsak elsősorban azt az eszközt nem vesszük igénybe, mely a cél elérésében lényeges. Mit használ egyedül csak imádkozni anélkül, hogy komolyan megtagadnók magunkat, hogy megragadnók a megálázódás alkalmait, hogy elkerülnök a lelkünk tisztaságát veszélyeztető dolgokat? „Aki téged teremtet nélküled”, mondja Szent Ágoston, „nem fog üdvözíteni nélküled!”; de az erények magaslatára, Krisztus tökéletes követésére sem fog juttatni közreműködésed nélkül. Amíg tehát ebben a két csoportban maradunk, nem fogjuk elérni célunkat soha.¹ Isten ugyan megkönyörülhet rajtunk, meghallgathatja komoly akarat nélküli imádságunkat is, rátekinthet egyéb jócselekedeteinkre, és talán meg is teszi és kiragad minket ebből az állapotból, de akkor már nem is tartozunk ebbe a csoportba, hanem Isten kegyelméből felemelkedtünk a harmadikba. Ezt a kegyelmet azonban átlag saját erőlködésünk nélkül, mintegy csodakép nem várhatjuk Istentől, és azért veszélyes dolog lenne erre hagyatkozni.

Az első és második csoport magatartása gyáva, Istenhez és az Istent szerető lélekhez nem méltó. Nincs benne

¹ „A lustát megölik a kívánságok.” (Péld. 21, 25.) „Akar is, nem is a lusta.” (Péld. 13, 4.)

áldozatkészség, nincs bátorság, nincs férfiasság, nincs odaadás, nincs nagylelkűség, nincs igazi, tettekész szeretet.

A gyávák csoportja. Azért Isten sem bőkezű, sem nem nagylelkű irántuk kegyelmeinek osztogatásában. „Aki szűken vet, szűken is arat; és aki áldással vet, áldással is arat.” (2 Kor. 9, 6.)

Ez a két csoport sohasem fog a lelki tökéletességre felemelkedni, sohasem fogja élvezni a lélek igazi békéjét, sohasem fog eljutni Krisztus teljes közelébe. Mint a gazdag ifjú, szomorúan fog távozni, mert nem tudta meghozni az áldozatot, melyet Isten tőle nyilvánvalóan megkívánt. Érti, hogy magasabbra lett volna hivatva, de gyávasága és akaratának gyengesége visszatartották. Ez a lelki állapot veszélyes is, mert az akarat gyengesége nemcsak a tökéletesebb élet követésénél, hanem a parancsok megtartásánál is érzetetheti káros befolyását. Veszélyes ez az állapot, mert az ember Isten kegyelmeit eljätssza, melyeket Isten talán ép azért adott, hogy őt nagyobb bünalkalmakból kiragadjon. Megfoszt minket sok érdemtől, megrontja jócselekedeteink értékét a rendetlen indítékok miatt, melyek azokba bele-

Veszélyes és szomorú.

vegyülnek, a lanyhaság és akarat gyengesége miatt, melyek okozzák, hogy azokat nem kellő tökéletességgel végezzük. Megfoszt minket a nagyobb mennyei dicsőségtől és Istentől is megvonja azt a dicsőítést, melyre méltán igényt tarthatna részünkről. Azért az ilyen lélekben nem leli kedvét a jó Isten, az ilyen lélek nem szolgál Krisztus vigasztalására, nem igazi baráti, jegyesi lélek, nem feltétlenül megbízható katona, akire Krisztus király mindig és minden körülmények között számíthat. Halála óráját is keserűvé teszi lelkének megosztottsága, szívének nem egyenes iránya, mely nem Isten felé tör egyenesen, hanem elhajlik a mulandó dolgok rendetlen szeretete felé.

A harmadik csoportról mindennek ép ellenkezőjét mondhatjuk el. A lélek, aki ebbe a csoportba tartozik, biztosan el fogja érni célját, fel fog emelkedni a tökéletesség magaslatára, meg fogja találni Istent és lelkének nyugalmát.¹

¹ „Nincs keresztény, aki Isten segítségével ne bírna eljutni az Istennel való igazi egyesüléshez, hacsak minden erejével azon van, hogy

Lehet, hogy ő is meg fog még botlani, talán elhatározása ellenére is visszaesik kisebb hibákba, de nem köt békét rendetlen hajlamai-
A nagy lelkek csoportja. val, kérlelhetetlen harcot indít ellenük, minden kisebb esés után kétszeres bátorsággal kel fel, imádsággal, állandó éberséggel és szünet nélküli önlegyőzéssel edzi akaratát, Isten segítő kegyelmében rendületlenül bízik, míg végre tökéletes győzelmet arat önmagán. Az ilyen lélekben, esetleges hibái ellenére is, melyek inkább gyengeségek, mint megbántások, kedvét leli a jó Isten. Krisztus örömét és vigasztalását találja benne, mert tudja, hogy erre a lélekre mindig bátran számíthat, ez egészen az övé. Ez a lélek igazán nagy, nemes és bátor. Az ördög hálóit ki fogja kerülni, a romlott természet kelepcéibe nem fog beleesni, semmi sem nehezedik rá szárnyaira, szabadon és diadalmasan emelkedik az ég felé, röpte mindig magasabb, szabadabb és bátrabb lesz. Halála békeséges és boldog, mert szíve egészen Istené, jócselekedetekben és érdemekben gazdagon megy át az örök hazába, oda túl pedig az égben fénylő korona vár rá, melyet királya, jegyese fog fejére tenni, mert életében oly hűségesen szerette és követte őt a kereszt királyi útján.

III. Pont. Melyik osztályba tartozom én?

Nem indokolatlan, zavaró aggályok hajhászásáról van itt szó. Nem mindenféle elképzelhető követelésekről Isten részéről, melyeket az aggályos lélek olykor mint valóságokat állít maga elé. Isten meghatározott, biztos akaratának követéséről van egyedül szó ebben az elmélkedésben, a kegyelem olyan ösztönzéseiről, melyeknek igazságához kétely nem fér. Ezekről már egy megelőző elmélkedésben is szólottunk.¹ Továbbá az akaratnak általános készségéről, hogy a felismert isteni akaratot feltétlenül és habozás nélkül kövesse.

Mindenekelőtt, és ez ennek az elmélkedésnek főcélja,

saját akaratáról lemondjon és egyedül csak Isten akaratához ragaszkodik." (Szent Teréz, Belső várkastély, 5. lakás.) — V. ö. S. Basil., Liber regul. fusiis expl. ad interr. 8.)

¹ Szűz Mária látogatása.

A kereszttana.

meg kell tekintenem, milyen az akaratom, lelki készségem azzal a tökéletességgel szemben, melyet a két zászlóról szóló elmélkedés tár elém. Szilárd, eltökélt, igaz-e az elhatározásom, hogy Krisztust a lelki és esetleg, ha erre hív, a valóságos szegénységnek, a megaláztatások elviselésének, a keresztnak és önmegtagadásnak útján követem? Mi mutatja ezt meg nekem? Ha kész vagyok magamra venni a megaláztatást, ha kész vagyok elszakadni földi javaimtól, amikor Isten azt kívánja, és ha nem kívánja a teljes elszakadást, kész vagyok-e legalább anyagi javaimból annyit áldozni jótékonyagra, más jó célokra, amennyi anyagi tehetőséggel arányban áll, le akarok-e mondani minden fölöslegről, luxusról, a test elkényesztetéséről? Egy szóval: akarom-e komolyan felhasználni az eszközöket, melyek Krisztus szegénységének és alázatának követésére elvezetnek?

Másodsorban, ha pályaválasztásról van szó, kész vagyok-e Isten hívását feltétlenül, minden földi érdek háttérbe szorításával követni? Kész

Választás.

vagyok-e a világi érvényesülésről, családról, rokonokról, anyanyelvről — ha más országba kell mennem — megszokott életmódomról, barátokról lemondani, hogy Isten hívását kövessem? Ha pedig a már megválasztott életmód reformálásáról van szó, kész vagyok-e az előbb ismertetett tökéletesség elveit ebben a reformban minden fenntartás és emberi tekintet nélkül érvényre juttatni?

Lelkem elé állítom harmadszor a lelkigyakorlatok alatt tett egyéb feltételeimet és jó elhatározásaimat és kérdem, milyen az akaratom, az elszántságom ezeknek valóra váltására? A feleletet megadja a komoly lelkiismeretvizsgálat az iránt, kész vagyok-e a megfelelő és biztosan célra vezető eszközöket alkalmazni, még ha büszkeségem, vagy érzékiségem, vagy vonzalmaim és ellenszenveim áldozatát követelik is? Kész vagyok-e kerülni mindazokat az alkalmakat, melyek jó elhatározásaim foganatosítására nézve komoly veszélyt jelentenek?

Megvizsgálhatom magamat negyedszer egyes erényekre nézve is. Ha egészen tisztán akarom tartani lelkemet, tisztelem, kész vagyok-e elhárítani mindazt, ami lelki-tesztiz-

taságot veszélyezteti, annak tökéletességét elhomályosítja: bizonyos társaság látogatása, veszélyes szórakozások, olvasmányok, barátkozások, látványosságok?

Erények. Akarom-e érzéseimet, testemet megtagadni, hogy a tisztaság erényének tökéletességét elérjem? — Ha alázatos akarok lenni, kész vagyok-e a megaláztatást, a félreismerést, a mellőzést türelemmel, sőt hálával elviselni? Küzdök-e érzékenységem ellen? Nem mentegetem-e magamat szünös-szüntelen ok nélkül? — Ha a közömbösségre el akarok jutni, kész vagyok-e elvállalni minden megbízást, hivatalt, beosztást, melyet előljáróim adnak? — Ha szeretben élek és tökéletes szegénységre akarok szert tenni, kész vagyok-e elviselni a szegénység hatásait, kisebb nélkülözést? Kész vagyok-e megválni minden tárgytól, könyvtől, mely esetleg használatomban van, ha látom, hogy ok nélkül ragaszkodom ezekhez, vagy ha az engedelmesség, vagy mások előnye, a szeretet kívánják?

Önmegtagadott szeretnék lenni: gyakorlom-e a praktikus önmegtagadást asztalnál, testtartásomban, érzéseim és indulataim megfékezésében? — Jól szeretnék imádkozni: készülök-e az imádságra, nem élek-e teljesen külsőben elmerülő életet, betartom-e a jó imádságra vonatkozó aszkétikus tanácsokat? (addíciók stb.)

Közéletben szerepelek. Kész vagyok-e közéleti tevékenységemet úgy gyakorolni, hogy az mindenkép katolikus mivoltom kifejezője legyen és Krisztus és Egyháza érdekeit szolgálja? Kész vagyok-e emberi tekinteteket mellőzni, ambíciót Isten nagyobb dicsőségének alárendelni?

Imádság a boldogságos Szűzhöz, Krisztus Urunkhoz, a mennyei Atyához egészen úgy, amint azt a két zászlóról szóló elmélkedés után végeztük. Ha valami ellen különös ellenszenvet érzek, akkor kérem az Istent, ha az ő dicsősége úgy kívánja, válasszon ki arra, vagy vegye el tőlem azt, amihez rendetlenül ragaszkodom. Ez a nagylelkűség imádsága.¹

¹ Lope de Vega mondja egy ódában, elhunyt fiára vonatkoztatva: „Jó volt, hogy elragadtad tőlem azt, aki meggátolt abban, hogy Téged szeresselek egészen.”

II. HÁROM SZÜZ.

Első előgyakorlat. Három lelket, három szüzet szemlélek, akiket a királyi Jegyes valamennyit az ő tökéletes szeretetére és követésére meghív. „Halljad, leányom, figyelj, hajtsd ide füledet, feledd el népedet és atyád házáat. Im a király kívánja szépségedet, hisz ő az Úr, a te Istened, s neki hódolat jár.” (44. Zsolt.)

Második előgyakorlat. Ott állok a három szüzzel Isten és szentjei színe előtt és kérem, hogy kívánjam, megismerjem és válasszam, ami Istennek tetszőbb és jobban szolgál lelkem üdvösségére. — Szent Imréről mondja élettörténete, hogy Veszprém-ben Szent György szentélyében éjjel jámbor könyörgés közben megkérdezte Istentől, mit kíván tőle leginkább? Mi volna előtte legkedvesebb? Amikor nagy világosság közt azt a feleletet kapta, hogy a szüzesség tetszik Istennek legjobban, azonnal örökre megfogadta, hogy gyakorolni fogja.

Ez az elmékedés más kép alatt ugyanazokat a megfontolásokat tárja lelkünk elé, mint az előbbi, ugyanúgy próbára teszi akaratumk készségét, mint amaz. Az előbbiben emberpárokról volt szó, akik nem egyenes szándékból pénzösszeghez jutóitak, melyek birtoka súlyként nehezedik rá lelkükre és akadályozza őket az Isten iránt való teljes odaadásban és Krisztus hívásának követésében. Ettől az akadálytól szeretnének szabadulni, ebbeli vágyukban háromféle lelki diszpozíciót, háromféle akaratbeli készséget mutatnak. A jelenlegi elmékedésben, mely a két zászlóról szóló elmékedések másodikának felel meg, három lélekről, három szüzzől van szó, akiket Krisztus az ő tökéletes követésére, osztatlan szeretetére meghív. Mindegyikük érzi, hogy valami vonzalom még a világhoz köti őt. Háromféle a viselkedésük e vonzalom leküzdésében. Ezt a háromféle lelki-állapotot és akaratbeli készséget ugyanoly módon vizsgálhatjuk, mint az előző elmékedésben. Ez a három szüz ugyancsak három embercsoportot képvisel, amelyek Krisztus követésében különböző készséget, elszántságot és gyorsaságot tanúsítanak.

Az első és a második csoportot egybefoglalva, a késlekedők csoportjának nevezhetjük, és jelképezi őket az **Énekek énekének menyasszonya**. Az Énekek énekének menyasszonya akkor, mikor a Völegény bebocsátást kíván, de a menyasszony kifogásokkal él, és

a Völegény eltávozik tőle. „Nyiss ki nekem, mert a fejemet harmat lepi és fűrtjeimet az éjjel nedűje.” (Én. 5, 2.) A tökéletes követés próbája a hűség és a gyorsaság a kegyelmi ösztönzések követésében Isten szolgálatában.

Jézus zörget és hív, kíván valamit. Ott áll és mintegy kér, nyissam ki neki lelkem kapuját, fogadjam be őt és kövessem, bárhová megy. És haja tele harmattal! Hiszen éjjel jött, egész éjszaka úton volt, miattam és értem fáradt, kimerült: Betlehem, Názáret, a sivatag, szent lábainak minden lépése, minden fáradtsága és bágyadtsága, Jákob kútja, a letépett kalászkok, az Olajfák hegye, a Golgota, a tabernákulum — mindez megjelenik lelkem előtt, mikor jön és hív és felszólít, hogy kaput nyissak neki.

És én késlekedem, kifogásokkal élek: „Már levetettem köntösömet, hogy öltsem fel újra? Már megmostam lábamat, hogy szennyezzem be ismét?” (Én. 5, 3.) Csip-csup önző érdekek, kényelem, híúság késleltetnek, hogy eleget tegyek hívásának.¹ És ő késlekedésem büntetéséül eltávozik; eltávozik és magamra hagy, hogy megtudjam, mily gyötrelmes dolog, ha ellenállok hívásának. De azért megilleti lelkemet kegyelmének ujjával és ott hagyja szívem ajtajának zárján ottlétének emlékét, a mirhát. Ennek illata nem engedi elfelejtenem, hogy ott volt és hívott. Ez az emlék, ez a bánat és gyötirelem is nagy kegyelem a Jegyes részéről.

A menyasszony kigyógyul késlekedő lelkületéből és hősieles elszántsággal megy az isteni Völegény után. Ez a harmadik embercsoport jelképe. Sem fáradság, sem gyalázat, sem megszólás nem tartják többé vissza Völegénye keresésétől. Felkel és utána indul. „Ott találtak engem a várost járó örök; ütöttek, sebesre vertek, elvették tőlem leplemet a falak örei.” (Én. 5, 7.) Mindez a külső szenvedéseket, a gyalázatot és megvetést jelképezi, melyeket a léleknek Krisztus tökéletes követésében magára kell vállalnia. A menyasszony hősieles elszántsággal magára veszi. Belső szenvedéseket is

¹ Sainte-Beuve Port Royal című művében beszél egy szentéletű apátnőről, aki mindenről lemondott, de miután hivatalát másnak átadta, nem volt képes megválni a kulcstól ahhoz a kis kertecskéhez, amelybe azelőtt joga volt bemenni. Néha egy csekélység az, ami az ember lelkét fogva tartja.

ki kell állnia. Gyötri az elhagyatottság, a bánat: „Mondjátok meg neki, hogy beteg vagyok a szerelemtől!” (Én. 5, 8.) De minden fölött győzedelmeskedik szeretete¹.

A gyorsaságnak mintaképe Krisztus hívásának követésében Mária, akinek nővére odasúgja neki: „A mester itt van és hí téged.” (Jn. 11, 28.) Amint Mária e szavakat hallotta, „hamar fölkele és hozzá ment.” (Jn. 11, 29.) Maga a boldogságos Szűz is példaképe a kegyelmi ösztönzések gyors követésének, mert a Szentlélek sugallatára azonnal útra kelt és „sietve méne a hegyek közé Juda városába.” (Lk. 1, 39.) Mintaképe ennek a készségnek Szent Ágnes, akinek szavait már idéztük: „Az is sérejem a Völegényre nézve, ha a jegyese várakoztatja őt.” És e szavakkal nyakát a hóhér bárdja alá tartotta.

Megtaláljuk a lelkek e három csoportját azokban is, akiket Krisztus az ő követésére hív, vagy akik maguk ajánlkoznak erre. A gazdag ifjú az első csoportot képviseli. Mert amikor megtudja, mit követel tőle Krisztus követése, szomorúan távozik, „mert sok jószágá vala”. (Mt. 19, 22.) Lelkesedve, a tökéletes élet vágyától hevítve, elragadtatva annak szépségétől és magasztos voltától, közeledik Jézushoz; de nincs benne akarat, csak gyümölcstelen vágy és erőtlen érzelem. Nem jut el Krisztus követéséhez.

Ebbe a csoportba tartozik az az írástudó is, aki Jézushoz közeledett és mondá neki: „Mester, követlek téged, bárhova mégy.” Jézus válaszolja neki: „A rókáknak oduik vannak és az ég madarainak fészkeik, az Emberfiának pedig nincsen hová fejét lehajtsa.” (Mt. 8, 19—20.) „Azokra, kik engem követnek, mondja Jézus, nem vár kedvezőbb sors. Ez elég volt az írástudónak, ki mint a többi írástudók a kényelmes életet és tekintélyt szerette, hogy kedvét elveszítse a Jézushoz való csatlakozástól. Krisztus szegény volt és semmivel sem bírt. Éjszakára tanítási ideje alatt nem is volt biztos helye, hol megvonulhasson. Gyakran imádságban töltötte az éjeket az időjárás viszontagságainak

¹ Lásd de Lyonne kisasszony hivatása történetét B. Colombière Kolos életében. (Charrier, Claude de la Colombière p. 238 ss. — Hamon, Vie de la Ste Marg. Marie p. 271 ss.)

kitéve s a természetnek csak a legnélkülözhetetlenebb nyugalmat adta meg. Eszerint a keresztény ember semmihez se kösse szívet s akaratát, Krisztus szolgájának, úgymond Szent Jeromos, nincs semmije, csak Krisztus." (Allioli-Tárkányi.) Ezt az írástudó nem értette meg; akarata, hogy Krisztust kövesse, nem volt komoly és elszánt. Azért az első nehézség, sőt annak már hallása is megtöri.

A második csoportot képviselik azok, akik Krisztust ugyan követni akarják, de csak bizonyos halasztással, kikötéssel. „Mondá egy másiknak: Kövess engem. Az pedig felelé: Uram! engedd meg, hogy előbb menjek és eltemessem atyámat. Jézus pedig mondá neki: Hadd temessék el a holtak az ő halottaikat; te pedig menj és hirdesd az Isten országát." (Lk. 9, 59—60.) Jézus nem tiltja a rokonok iránti kegyeletet, de valószínűleg látta, hogy ezek a meghívott tanítványt vissza fogják tartani szándékától, azért mondja neki: Hagyd a világ fiait, hogy eltemessék halottaikat — hiszen nem te vagy az egyedüli rokon és gyermek! Inkább kövesd hivatásodat, nehogy elveszítsed, még e kegyeletes cselekedetről való lemondás árán is! Nem egyszer kell nekünk is hasonlóképp cselekednünk, hogy Isten hívását, vagy az ő sugallatát kövessük.

„Egy másik is mondá: Uram! követlek téged; de előbb engedd meg, hogy búcsút vegyek házam népétől. Mondá neki Jézus: Senki, aki kezét az ekére téven hátra tekint, nem alkalmas az Isten országára." (Lk. 9, 61—62.) Amint az, aki szántás közben visszatekintget a munkára, nem alkalmas arra, úgy az is, aki Krisztus követésére szánja el magát, de a földiekhez ragaszkodik, azokra vissza-vissza tekintget, nem alkalmas arra. Jézus egész szívet, osztalan lelket, határozott akaratot, visszavonás nélküli áldozatot kíván.

A harmadik csoportot az apostolok képviselik, akik Krisztus szavára mindent azonnal elhagytak — igaz, hogy némelyek közülük csak Krisztus harmadik hívására. „Mikor Jézus a galileai tenger mellett járt, látta két testvért, Simont, ki Péternek hivatik, és fivérét, Andrást, amint hálót vetének a tengerbe. És mondá nekik: Jöjjetek utánam, és emberhalászokká teszlek benneteket. Azok pedig mindjárt elhagyván hálóikat, követék őt. És onnan tovább menvén, látá más két testvért, Jakabot és testvérét, Jánost, amint

atyjokkal rendezgették hálóiukat a hajóban; és hívá őket. Azok pedig rögtön elhagyván hálóiukat és atyjukat, követék őt." (Mt. 4, 18—22.) „Mídon tovább ment, láta egy Máté nevű embert a vámnál ülni. És mondá neki: Kövess engem. És fölkelvén követé őt." (Mt. 9, 9.) „Találkozik Fülöppel. És mondá neki Jézus: Kövess engem." (Jn. 1, 43.) „Saul leesék a földre s szózatot halla, mely azt mondá neki: Miért üldözesz engem? Mire remegve és ámulva kérdé: Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem?" (Csel. 9, 4—6.)

Ez Jézus osztatlan szeretete, ez az ő nagylelkű követése, mely halasztást nem tűr és minden önérdet háttérbe szorít és elnémit. Ennek a szeretetnek és nagylelkűségnek jutalma a szív békesége és Krisztus örök szeretete.¹ „Sokszor mondtam neked és ismét mondom: Hagyd el magadat, mondj le magadról és nagy belső békét élvezel. Adj mindent mindenért, ne végy ki semmit, ragaszkodjál hozzám tisztán és habozás nélkül, és én a tied leszek. Szabad leszel szívedben, és a sötétség nem borít el téged. Erre törekedjél, ezt kérd, ezt kívánd, hogy minden tulajdonodtól megszabadulhass és szegényen követhesd a szegény Jézust, magadnak meghalj és nekem élj örökre. Akkor aztán megszűnik minden hiábavaló ábrándozás, gonosz inger és a sok haszontalan gond. Akkor eltávozik a túlságos félelem, és meghal a rendetlen szeretet." (Kr. köv. 3, 37.)

III. A KIRÁLY SZAVA.

Első előgyakorlat. Szemlélem, amint az Úr feltárja előttem szentséges Szívét és mondja: „Nagyobb szeretetet nem tanusíthatsz irántam, mintha megteszed azt, amit már annyiszor kértem tőled."

Második előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy az Úr szavát, mely a tökéletes életre hív, gyorsan és nagylelkűen kövessem.

I. Pont. Jézus szava.

Megnyílik előttem Jézus Szíve és hallom Üdvözítőm

¹ Lásd Neri szent Fülöp hősiei küzdelmét a türelem erényének megszerzéséért. Jézus szava a keresztről: „Megadom, de akarom, hogy ez az eszköz segítsen hozzá." Ez az eszköz pedig a szentnek állandó, mély megaláztatása volt két kilépett szerzetes részéről. (Lásd: Faber, Neri szent Fülöp élete I. 16 f. — Huber, Die Nachahmung der Heil. II. 553.)

szeretetteljes szavát: „Ime a Szív, mely annyira szerette az embereket, hogy semmit sem kímélt, hanem kimerítette és felemészítette magát, csak hogy szeretetét irántunk kimutassa. Viszonzásul a legtöbb embertől csak hálátlanságot tapasztalok a tiszteletlenségekben, szentségtörésekben, hidegségben, megvetésben, amellyel engem illetnek. De a legjobban az fáj nekem, hogy még a nekem szentelt szívek is így bának velem.“

Mintha ebben a fájdalmas panaszban újból a Völegény hangját hallanám: „Nyiss ki nekem, mert a fejemet harmat lepi és fürtjeimet az éjjel nedüje.“ Mintha újból megelevenednék lelkem előtt Betlehem, Názáret, a Golgota, az eucharisztia; minden lépése és verejtéke, minden kínja és vér-

„A vér, mely jobban szól, mint Ábelé.“
(Zsid. 12, 24.)

cseppje, de mindez szentséges Szívének önmagát adó, feláldozó szeretetében. Ennek a szeretetnek és odaadásnak hangja, szava ellenállhatatlan. És ő mondja: „Nyiss ki nekem! — Nagyobb szeretetet nem tanusíthatsz irántam, mintha megteszed azt, amit már annyiszor kértem tőled.“

Hogy tudnék ellenállni e szónak, e szeretetnek? Meg tudom-e tagadni Jézusomtól azt, amit tőlem kíván? — Pályaválasztásomban, követésében, életem megújításában, az erények gyakorlásában, feltételeim végrehajtásában? Nem hozom-e meg az áldozatot, melyet szeretete tőlem óhajt? nem mondok-e le arról, amit saját lelkem javára és előmenetelére tőlem követel? Nem teszem-e meg, amit az ő dicsőségére, a lelkek javára, saját magam örök boldogságára tőlem elvár?

„Fehér és piros.“

„A kedvesem fehér és piros.“ (Én. 5, 10.) Fehér az istenség és szentség ragyogó fényében, piros szenvedésének és megváltó szeretetének bíborában. Aranykorona övezi fejét, az istenség fényes koronája. Szemei, mint a legtisztább tónak vize; az isteni tudás mélysége tekint azokból énreám. Kezei, lábain az értem viselt sebek rubinjai és zafirjai. „Szája merő édes-ség“, ha hozzám szól és követésére hív. „Ilyen a kedvesem, ilyen a barátom,“ (Én. 5, 16.) És én követem.

II. Pont. Az én szavam.

Mit kíván tőlem? — Szent Szíve válasszott tanítványának is volt hivatása, egészen különleges kivatása: a Szent Szív tiszteletének megalapítása és terjesztése. Ez a hivatás nagy áldozatokat, sok önmegtagadást és megaláztatást, nagy életszentséget követelt tőle. „Azt kívánom tőled, hogy az Úrnap nyolcada utáni pénteket Szívem tiszteletére külön ünnepé avassák.” Ez a követelés egy gyenge zárda-szűzre nézve majdnem a lehetetlennek lehetővé tételét kívánta. És ő mégis vállalkozott rá. Mily eredménnyel? azt a Jézus Szíve-tisztelet története mutatja. Alacoque Szent Margit a harmadik csoportba tartozott. Akarata tökéletes volt.

Tőlem is kíván valamit a Szent Szív, és habár hivatásom nem oly nagyszerű és kiváltásos, mégis nagy és fontos. Hivatásom nem egyéb, minthogy az ő akarata szerint felismert életpályámon egészen és osztatlanul az övé legyek: szolgálja, barátja, jegyese, harcosa, apostola. Azt kívánja, hogy szent-séges Szívének érzelmeit és vágyait egészen magamévá tegyem és „ugyanazt az érzést ápoljam magamban, mely őbenne is megvolt, aki kiüresítette önmagát, felvette a szolgálóját, megalázta magát és engedelmes lett a halálig, és pedig a halálig a keresztfán.” (Fil. 2, 5—8.)

Kívánja tőlem, hogy elsősorban is szegénységének, alázatosságának és keresztfjének szellemét magamba fogadjam s így tökéletes szeretetére és embertársaim szeretetére eljussak. Kívánja, hogy életpályámat a tökéletesség elvei szerint válasszam meg, vagy ha már választottam,

Követés. akkor életemet a megválasztott hivatásban a tökéletesség elvei szerint rendezzem be és javítsam meg. Kívánja, hogy sugallatait tökéletes odaadással kövessem, feltételeimet nagylelkűen valóra váltsam, az erényeket és tanácsokat hűséges kitartással és önlegyőzéssel gyakoroljam és kövessem, hogy szívem egészen isteni Szívéhez hasonló legyen: „Nagyobb szeretetet nem tanusíthatsz irántam, mintha megteszed azt, amit már annyiszor kértem tőled.”

Mi lesz a válaszom? — Csak egy lehet: „Kész az én

szívem, Istenem, kész az én szívem." (56. zsolt.) „Im eljövök, hogy akaratomat teljesítem." (39. zsolt.) „Itt vagyok én, engem küldj!" (Iz. 6, 8.) „Követlek téged, bárhova mégy." (Mt. 8, 19.) „Bárhol leszesz, Uram Király, akár a halálban, akár az életben, ott leszen szolgálád is." (2 Kir. 15, 21.) Hallom panaszos szavadat: Szeretetémet „viszonzásul a legtöbb embertől csak hálátlanságot tapasztalok." Ez a panasz hűséges engesztelésre indít engem, a tett, a cselekedet engesztelésére. Minél jobban magadra hagynak az emberek, annál hűségesebben akarlak én követni téged,

A tett engesztelése. Királyom és Istenem! Minél érzéketlenebbek e lelkek szentséges Szíved szándékai iránt, annál gyengédebb és erősebb szeretettel karolom én át azokat és teszem magamévá, ó Jézusom, legszeretőbb Uram és Istenem! Követem Szíved erényeit, egyesülök szándékaidal, szent érdekeid terjesztője és apostola akarok lenni. Eleget akarok tenni azért, hogy még a neked szentelt szívek is oly közömbösek és hidegek irántad, oly kevés megértéssel és nagylelkűséggel viseltetnek végtelen isteni szeretetteddel szemben. „Némelyek lemondanak magukról, de valamit megtartanak, mert nem bíznak teljesen Istenben, azért igyekeznek magukról gondoskodni. Némelyek pedig eleinte mindent felajánlanak, de utóbb, ha kísértés szorongatja őket, tulajdonukhoz visszatérnek, és ezért az erény útján semmit sem haladnak." (Kr. köv. 3, 37.)

Imádság. „Emberek Üdvözítője, Jézus Krisztus, akinek műve a mi megváltásunk, akinek követése a mi egész tökéletességünk, nyisd meg nekem, kérlek, szentséges Szívedet, az élet kapuját és az élő víz forrását, hogy általa a te ismeretedre eljussak és az igazi erény vizét igyam, mely kioltja bennem a szomjúságot minden földi dolog után." (Alvarez de Paz.) Amen.

IV. AZ ALÁZATOSSÁG HÁROM FOKA.

Az előző elmélgedésekben akaratomkat próbára tettük, hogy lássuk, komoly-e, igaz-e elhatározásunk, hogy Krisztust azon az úton követjük, melyet a két zászlóról szóló elmélgedés elének tárt. Próbára tettük akaratomkat, hogy lássuk, el vagyunk-e szánva arra, hogy pályaválasztásunkat és élet-

reformunkat a tökéletesség elvei szerint, Krisztus szegénységének, alázatosságának és keresztjének jegyében intézzük el.

De lehet az akaratra még más módon is hatni. Nemcsak úgy, hogy mintegy belekényszerítjük a nagylelkűségbe, az elszántságba, hanem úgy is, hogy vonzó, lelkesítő, felemelő eszményt állítunk eléje, mely csalogatja, hívogatja, nagylelkűségre szólítja fel és folyton fülébe súgja: Jöjj, kövess engem! Már az előző két elmélkedésben az Énekek énekének Völegényéről és Jézus Szive megnyilatkozásáról ezek a hűrok pendültek meg lelkünkben, de most kifejezetten erre a vonzó hatásra építjük fel megfontolásunkat. Megtekintjük, mily nemes, mily magasztos dolog Krisztus tökéletes követése, és ez a megtekintés szelíden, erőszak nélkül vonzza lelkünket, akaratunkat a magaslatok felé.

Mint a turista, mikor az első hegycsúcsot megmászta és egy másikat, magasabbat lát maga előtt, önként ösztönözve érzi magát, hogy azt is megmássza, úgy mi is a lelki magaslatok csúcsait szemléljük magunk előtt és kérdezzük: Hová jutottál már el? Mi van még hátra, amit meg kell másznod? Az alázatosság e fokozataira napközben, sőt a következő napokban is állandóan gondolnunk kell, hogy ennek a megfontolásnak olaja egészen betöltse lelkünket, mintegy belénk szivároгjon és egészen hajlékonyá tegye akaratunkat.

Most azonban külön időt szakítunk e fokozatok megtekintésére, hogy annál mélyebben belehatoljunk a Krisztuskövetés e legmélyebb titkába, a szeretetnek földi értelemmel fel nem fogható misztériumába. Megfontolás, nem elmélkedés ez, mert a vezérelv és alapigazság megfontolásának módjára¹ az alázatosság három fokát is mintegy nyugodtan elvonultatjuk lelkünk szeme előtt és minden egyes fokot megérteni és értelmünkkel átgondolni iparkodunk. A megfontolás mellett önként gerjednek fel lelkünkben az elhatározás, a lelkesedés buzdulatai, melyek tette ösztönöznek minket. A végén pedig imádsággal fejezzük be megfontolásunkat.

¹ Lásd: Örök igazságok: Vezérelv és alapigazság.

I. Az alázatosság fokozatai.

Az alázatosság első foka.

Az alázatosság *első foka* abban áll, hogy magamat Isten előtt annyira megalázom, annyira semminek tekintem, saját önző érdekeimet Isten érdekei mellett annyira háttérbe szorítom, egy szóval magamat és érdekeimet annyira ellefeledek, hogy kész vagyok inkább mindent a világon elveszíteni, még életemet is, semhogy Istent tudatosan súlyos bűnnel megbántsam.

Bár az alázatosságnak ez a foka lényeges és az üdvösségre elkerülhetetlenül szükséges, mégis hősi erények forrása lehet, amint azt a vértanukban szemléljük. Továbbá ennél a fokozatnál és még inkább a következőknél meg kell jegyeznünk, hogy itt nem az egyes cselekedetekről, hanem az állandó lelki állapotról, készségről van szó. Szent Péter bizonyára az alázatosság első fokán állott és mégis egy gyenge pillanatban megtagadta Urunkat. Abban a pillanatban lecsúszott erről a fokozatról, de a következőben már ismét felemelkedett, és lelkének állandó beállítottságát tekintve, mindig azon állott.

Az alázatosság második foka.

Az alázatosság *második foka* sokkal tökéletesebb, mint az első. Ez a fokozat abban áll, hogy Isten előtt annyira megalázom magamat, saját előnyömet annyira háttérbe szorítom, annyira nem tekintem, hogy mi kellemes nekem, mi nem kellemes, annyira ellefeledek saját magamat és önző érdekeimet, hogy lelkemet teljes közömbösségben megőrzöm,¹ és ami ezzel szorosan összefügg, még ha az egész világot megnyerhetném is, vagy életemet is el kellene veszítenem, mégsem akarnám Istent a legkisebb tudatos bocsánatos bűnnel sem megbántani.

Az alázatosságnak ez a foka már nagy tökéletességet foglal magába, főleg, ha azt az első fokozattal, pusztán csak a halálos bűn kerülésével hasonlítjuk össze. Még nagy szentek is kételkedtek szerénységükben, vajjon az alázatosság e fokára eljutottak-e? Mégis azt kell mondanunk, hogy e fok voltaképp a józan ész és a kötelesség határait nem lépi

¹ Lásd: Örök igazságok: Vezérelv és alapigazság (36. o. k.) és: A közömbösség (80. o. k.)

túl, és bár annak gyakorlása, mint az első fokozaté is, szeretetből történhetik, mégsem fakad egyedül és kizárólag a szeretet forrásából. A közömbösség ugyanis a józan ész követelménye, amint azt az alapelmélkedésekben láttuk, a bocsánatos bűn kerülése pedig nem haladja meg a köteletség határait. A közömbösség és a bocsánatos bűn kerülése között való összefüggés nem teljesen tisztázott dolog. Vannak, akik minden hibát a közömbösség ellen kis bűnnek tekintenek; mások nem. Egy azonban bizonyos, hogy a bocsánatos bűn állandó kerülése a közömbösségre való határozott törekvés nélkül lehetetlen, és hogy a közömbösség elleni tudatos hibák a rendetlen indítóok miatt, melyből származnak, sok esetben kis bocsánatos bűnök. Bocsánatos bűn alatt itt a teljesen tudatos és szándékos kis bűnöket értjük; mert a félig szándékos bűnöktől és hibáktól az Egyház tanítása szerint ebben az életben, sajnos, teljesen mentek nem lehetünk. Ez a tény is megalázódásunkra szolgál.

**Az alázatosság
harmadik foka.**

Van-e az alázatosságnak a teljes közömbösségen túl még magasabbfoka?

Van — és ez a lelki tökéletesség legmagasabb csúcsa és egyúttal a lelkigyakorlatoknak is a magaslata, melynél magasabbra már nem vezetnek miniket elmélkedéseink. Minden, ami ezután következik, csak alkalmazás és megerősítés.

Miben áll az alázatosság *harmadik* foka? — Az alázatosság harmadik foka abban áll, hogy magamat annyira megalázom és saját érdekeimet, önmagamat annyira elfelejtem, hogy még akkor is, ha Isten dicsősége egyenlő és bűnről nincs is szó, mégis, tisztán csak tiszteletből és szeretetből Jézus iránt, Uram és Királyom iránt, barátom és jegyesem iránt, és hogy hozzá egészen hasonló legyek és őt tökéletesen kövessem, inkább választom a szegénységet, mint a gazdagságot, inkább a megvetést és a gyalázatot, mint a világot és az emberek tiszteletét és nagyrabecsülését, inkább a lemondást és önmegtagadást, mint akár a megengedett élvezeteket is, mert Jézus is ezt választotta és éretem „szegénnyé lett, bár gazdag volt” (2 Kir. 8, 9), és „az előtte lévő öröm helyett keresztet szenvedett, nem törődve a gyalázzal.” (Zsid. 12, 2.) Ez a legnagyobb, amit ember Isten kegyelmével a lelki tökéletességben elérhet; ezen túl

a szentek sem mentek. Ez a legnemesebb, a legmagasztosabb lelkület, melyre emberi szív képes. Ennek a lelkületnek és elhatározásnak egyedüli rúgója és forrása az önzetlen Krisztus-szeretet; nem bírjuk ki, hogy jobb sorsunk legyen, mint neki volt. „Hagyhatnók-e, hogy ő, a *mi* vétkeinkért *egyedül* viselje azt a sorsot, ne kérjünk-e egy cseppet sem az ő keserű kelyhéből?” (Szal. Sz. Ferenc.)¹ Erre a lelkületre a pusztá értelem nem szolgáltat elegendő okot, és indítékot. Ez a kereszt titka, az áldozat és szenvedés misztériuma, mely ép oly titok az erkölcsi világban, mint a megtestesülés és kereszttáldozat a hit birodalmában. Ez a lelkület tele van örömmel és édességgel, „mert az én igám édes és az én terhem könnyű” (Mt. 11, 30), és „ha ezeket tudjátok, boldogok vagytok, ha megteszitek azokat”. (Jn. 13, 17.) Erre a lelkületre vonatkoznak leginkább Jézus szavai: „Boldogok a lelki szegények, boldogok a szelídek, boldogok, akik sírnak, boldogok, akik éheznek és szomjúhoz-zák az igazságot, boldogok az irgalmasok, boldogok a tiszta szívűek, boldogok a békeségesek, boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért. Boldogok vagytok”, mondja ő, „midőn szidalmaznak és üldöznek titeket és hazudván minden rosszat mondanak rátok énérettem. Hiszen így üldözték a prófétákat is, kik előttetek voltak.” (Mt. 5, 3—12.)²

¹ „A világ lángokban áll, Krisztust mintegy másodszer el akarják ítélni, mert ezer tanubizonyságot hoznak fel ellene. Egyházát a földig le akarják rombolni. És mi oly dolgokon akadnánk fenn, amelyeknek engedélyezése esetleg azzal a következménnyel járna, hogy egy lélekkel kevesebb jut be a mennyországba? Nem, nővéreim, most nincs idő Istennel ily jelentéktelen ügyekről tárgyalni.” (Szent Teréz, A tökéli útja 1. fejelet. Ellenvetések a szegénység megszigorítása ellen.)

² „Krisztusért megköltözve lenni dicsőbb dolog, mint apostolnak, tanítónak, evangélistának lenni. Ha valaki szereti Krisztust, tudja, hogy ez mit jelent; ha valaki az Úr szeretetében mintegy esztelen lett és a szeretettől ég, ismeri a kötelekek erejét. Jobb szeretne Krisztusért megköltözve lenni, mint az egekben lakni . . . Még ha semmi jutalom se járna érte, nagy jutalom és elégséges bér egyedül már az, hogy azért, akit szeret, ily nagy szenvedést elviselhet. Akik szeretnek, megértik, amit mondok.” (Chrys., In Eph. hom. 5. n. 1.) — V. ö. Greg. Naz., De paup. amore c. 18: „hogyan Krisztust minden dolog helyett bírjuk”.

„Mi pedig ezeket ne csak olvassuk, hanem zárjuk szívünkbe, a töviskoszorút, a gúnyruhát, a nádszálat, az arculcsapásokat, az ütések szemére, a köpéseket, a kigúnyolást . . . Ha ki is gúnyolnak minket, ha

Példák.

Ez a lelkület hevítette assisi Szent Ferencet, amikor társával hazafelé ment és kérdezte tőle: Mondd, miben van az igazi boldogság? És mikor társa találgatva válaszolta, talán abban, ha prédikációkkal megrendítettük az emberek szívét, vagy más nagy dolgot cselekedtünk Isten dicsőségére, a szent így szólt: Nem ebben, hanem abban, ha fáradtan hazaérkezünk és a zárda kapuján kopogunk, és a portás csavargóknak néz bennünket és szidalmak közt elűz minket, és mi mindezt Jézusért örömmel viseljük, hidd el, ebben van az igazi boldogság!

Ez a lelkület hevítette a népek apostolát, amikor írja: „Telve vagyok vigasztalással, felette bőséges az én örömöm minden szorongatásunk mellett.” (2 Kor. 7, 4.) Ez hevítette antiochiai Szent Ignácot, amikor a vértanuságra vitték: „Krisztus gabonája vagyok, bár a vadállatok fogai megőrölnének, hogy tiszta kenyérnek találtassam!” Ez hevítette loyolai Szent Ignácot, amikor Krisztus ügyéért börtönbe vetették Salamankában: „Nincs annyi lánc”, mondotta, „amennyit el nem akarnék viselni az én Uramért, Krisztusért.” Ez hevítette szalézi Szent Ferencet, mikor egy kálvinista prédikátor kifejezhetetlen módon meggyalázta: „Épen erre volt szükségem. Majd meg fogjátok látni, hogy az emberek tömegesen térnek meg és a lelki aratásban ezek hullanak jobbra-balra, mint érett kalászkok.” Mert ez a lelkület apostoli termékenységet ad és Isten kegyelmét mintegy áradatokban vonzza le a földre. Azért mondta assisi Szent Ferenc, mikor egy helyen dicsérték és elismeréssel halmozták el őt és társait: „Menjünk innen, mert itt, ahol minket kitüntetnek, nem

igazságtalanságot kell is elszenvednünk, mondjuk gyakran: Nem nagyobb a szolgáló uránál.” (Chrys., hom. 84. in Jo.)

„Meg kell jegyeznünk, hogy két faja van a türelemnek. Az egyik fájdalomnak, szenvedéseknek, szorongatásoknak és az élet kellemetlenségeinek elviselésében áll. Ez az, mely a vértanukban és a legtöbb szentben tüdőkölt. A másik a sérelmek, jogtalanságok és megvettetés elviselésében nyilvánul meg. Ez az utóbbi egyedül az, melyet Istenben megtalálunk, és ez benne végtelen. Ezt kell nekünk is nagyon hűséges követésünk tárgyává tennünk, ha az ő gyermekei akarunk lenni. Az egyik is, a másik is Jézusban a legkimagaslóbb fokban megvolt; azért kell őt az egyikben is, a másikban is követnünk.” (Lessius, De div. nom. cap. 21.)

nyerünk semmit. Nyereség ott vár ránk, ahol minket gyaláznak és megvetnek."

Ez a lelkület teszi az embert igazán Krisztus követőjévé, barátjává és jegyesévé. Ez a lelkület az, melyhez az elmélkedés Krisztus királyságáról és a Két zászlóról elvezet. Az elmélkedésben Krisztus királyságáról mintegy halványan körvonalazva, az elmélkedésben a Két zászlóról világosan, most pedig teljes fényben és természetfölötti ragyogásban áll lelkünk előtt a tökéletes Krisztus-követés titka. Ezek azok a Krisztus-követők és katonák, ezek azok a hű barátok és jegyesek, akik mindenütt ott vannak, ahová királyuk, vezérük, mesterük és jegyesük megy; ezek azok, akik „kitűnni akarnak” az örök Király szolgálatában, akik egészen közel hozzá harcolnak az ő „zászlaja” alatt, mintegy testőrségét és gárdáját alkotják, akik a „harmadik embercsoport” elszántságával egyenesen a cél felé törekednek, akik az alapelmélkedések értelmében a legjobb eszközöket választják az örök cél elérésében, akik mindenben és mindenütt Isten *nagyobb* dicsőségét áhítazzák és keresik. Ezek közé akarunk tartozni mi is; legalább is ez után az eszmény után akarunk vágyódni és határozott akarattal törekedni napról-napra, óráról-óra, akaratumk és érzékeink tökéletes megtagadásával, míg csak az elénk tárt eszményt valamiképp meg nem közelítjük és a szemünk előtt felemelkedő hegy-csúcsot Isten kegyelmével valamiképp meg nem másszuk.

Ezt a lelkületet jelképezi az a misztikus élmény, melyben Krisztus szienai Szent Katalinnak két koronát nyújtott át, egy aranykoronát és egy töviskoronát. „Isten dicsősége egyenlő, ugyanazokat a kegyelmeket adom neked, bármit választasz. Válassz!” „Uram, add nekem a te töviskoronádat!” Ez az alázatosság harmadik foka.¹

Fontolgassuk tehát naphosszat ezeket a fokozatokat és kérdezzük: Hová jutottál már fel? Nézzük a kimagasló csúcsokat és vágyakozzunk feljutni a legmagasabbra. De kös-sük is fel saruinkat, övezzük fel ágyékainkat, vegyük fel a hit és az Istenbe vetett bizalom fegyvereit, vegyük magunkhoz a szeretet erősítő, bátorító, lelkesítő italát és eledelét,

¹ Hasonló esetről ír Alacoque Szent Margit is önéletrajzában. (Vie et oeuvres II. p. 333 s.)

hogy határozott kitarással és akarattal küzdjünk a nagy célért és el ne lankadjunk a tökéletesség hegyének megmászásában!¹

II. Az alázatosság harmadik fokának legmélyebb értelme.

Először azt kérdezhetjük, miért is nevezi a lelkigyakorlatok könyve ezeket a fokozatokat az *alázatosság* fokozatainak? Hiszen ép úgy nevezhetnők a szeretet, az önmegtagadás fokozatainak is. Az első és második fokozatnak pedig látszólag egyáltalán nincs is köze az alázatossághoz, a harmadiknak is csak részben. — Azonban kétféle alázatosságot kell megkülönböztetnünk, amint kétféle kevélységet is megkülönböztethetünk. Van kevélység, mely a bűnöknek külön fajtát alkotja és a hét főbűn közt szerepel. Ez saját énünk kifejezett felmagasztalása embertársunk és Isten fölé érzelemben, szándékban, szóban, vagy cselekedetben. Van másfajta kevélység is, mondhatni általános értelemben vett, lappangó kevélység, mely minden bűnben, még az érzékiség bűnében is benne rejlik, amennyiben minden bűn saját lényegénél és természeténél fogva, mint Isten parancsának tudatos és szándékos áthágása, kevélység és gőg.² Ilyen értelemben Isten akaratának, parancsainak, tanácsainak teljesítése és követése, mint saját akaratunk alávetése az isteni akarat alá, alázatosság. Ebben az értelemben szólunk itt az alázatosság három fokáról.

Azért nem helytálló az az ellenvetés sem, hogy az alázatosság fokainak meghatározása nem tudományos. A lelkigyakorlatok nem az alázatosság lényegének és fokozatainak tudományos kutatását célozzák, hanem gyakorlati szem-

¹ V. ö. Szent Bernát mély értelmű hasonlatát a vándorról, a halott-ról és a keresztre feszítettéről. Ez a tökéletesség három fokát jelenti: súlyos bűn kerülése, teljes közömbösség, a kereszti szeretete. (Serm. 7. in Quadr.) Ugyancsak Szent Bernát szól az igazságosság három fokáról kapcsolatban Jézus megkeresztelésével. (In oct. Epiph.) Az első *stricta*, a másodikat *latior et amplior*, a harmadikat *maxima et plena iustitia*-nak nevezi. Erről az utolsóról mondja: „A legnagyobb és tökéletes igazságosság az, hogy magunkat az alattunk lévőknek is alárendeljük.”

² Lásd: Örök igazságok 147. o. k.

pontból állapítják meg azokat. Gyakorlati szempontból pedig alig lehet markánsabb fokozatokat megállapítani, mint ezeket: súlyos bűn, bocsánatos bűn (közömbösség), a kereszt szeretete.

Nem helytálló továbbá az a kifogás sem, hogy valaki bűn mellett is lehet alázatos.¹ Elsősorban is meg kell különböztetni a bűn elkövetését magát és az utána következő lelkiállapotot. A bűn elkövetése közben is beismerheti valaki gyarlóságát, alávalóságát, hűtlenségét, hálátlanságát; ez az érzelem őszinte is lehet, de nem tetterős. Érzelem, de nem komoly akarat, és azért nem érdemli meg az erény nevét. Továbbá az egyik erkölcsi kategóriába tartozó bűn nem rontja le szükségkép a másik kategóriába tartozó erényt. Így ha valaki a mértékletesség ellen vét évésben, azért alázatos maradhat. De ez az alázatosságnak *speciális* erénye, nem az az általános alázatosság, mely akaratunk teljes alárendelésében áll Isten akarata alá. Ez az *általános* alázatosság akkor is szenved, ha a mértékletesség erényének megsértésével vétünk Isten legfőbb akarata ellen. Ez az alázatosság a bűn elkövetésének pillanatában okvetlenül elvész (halálos bűn), vagy legalább kárt szenved (bocsánatos bűn).

A bűn elkövetése után lehetünk őszintén alázatosak, amikor gyarlóságunkat, bűnös hajlamainkat elismerjük. De ez ismét az alázatosság speciális erénye, nem az általános alázatosság, melyről itt szó van. Ez az általános alázatosság is meglehet bennünk a bűn után, ha Isten felségét megismerve, komolyan elhatározzuk, hogy soha szent akaratának a legkisebb dologban sem szegülünk ellen. Ez az általános alázatosság benne rejlik minden erősfogadásban. Ha ez az erősfogadás hiányzik, akkor az alázatosság speciális erénye is inkább érzelem, mint komoly akarat.

Sokkal fontosabb a kérdés, miért választotta maga **Miért választotta Krisztus a megaláztatás és a kereszt útját?** Krisztus a szegénység, az alázat, a kereszt útját, mikor ő mint Istenember minden veszély nélkül a gazdagság, a tisztelet és az öröm útját is választhatta volna, sőt ez emberi gondolkodás szerint jobban megfelelt

¹ Lásd Dr. Ocskó Lajos egyébként kítűnő művét: A mélységek lelkiülete 210. o. k.

volna isteni méltóságának? Ezt a kérdést már a názareti élet elmélkedésénél is felvetettük részben, de most egész általánosságban felvetjük. Ez elvezet bennünket az alázottság harmadik foka legbensőbb mivoltának megismerésére, s így azt annál mélyebb meggyőződés alapján gyakorolhatjuk.

Az általános válasz ez: irántunk való szeretetből választotta, hogy minket megváltson és példát adjon nekünk. Mi pedig ugyanezt választjuk viszontszeretetből, hogy hozzá hasonlók legyünk, aki irántunk való szeretetből megalázta magát a kereszthalálig. A megváltáshoz szorosán véve Krisztusnak bármely cselekedete elegendő lett volna, hiszen minden tette végtelen értékű volt. Egy könnyével, egy imádságával megválthatott volna bennünket, de szeretete túlaradó volt, és meg akarta mutatni nekünk, mire képes értünk az ő szeretete, és mily nagy dolog a bűn, amelyért ily nagy engesztelés sem sok.

Még sokkal inkább tette ezt azért, hogy példát adjon nekünk az élet keresztiének elviselésére. Az élet tele van szenvedéssel, kereszttel. Ha Krisztus nem választotta volna a keresztutat, talán azt mondhatta volna az ember: ebben nem adott nekem példát. Szívének végtelen jóságában magának választotta a legnagyobb keresztet, hogy az élet semmiféle megpróbáltatásában, szenvedésében se mondhatta senki, hogy Krisztus *előbb* nem viselte érte azt a keresztet. „Bátorság, fiaim, én is átmentem ezen!”, mondja nekünk, mint D’Hilliers tábornok katonáinak. Ha már most is oly nehéz sokszor a keresztet türelemmel, megadással, hálával, örömmel viselni, mi lenne akkor, ha Krisztus nem járna előttünk elragadó példájával! „Hiszen még így is hanyagok vagyunk, habár annyi csodákat és tanításodat hallottuk; mi lenne, ha ilyen nagy világoosságunk nem volna a te követésedre?” (Kr. köv. 3. k. 8. f.) — Ha már most a Krisztus-követő látja, hogy királya ezt az utat választotta, hogy számára és testvérei számára megkönnyítse a kereszt útját, akkor már nem elégszik meg azzal, hogy az élet keresztjeit megadással, vagy akár örömmel is viselje azért, aki ő érte viselte azt, hanem látva Mesterének és királyának példáját, nemcsak adódó alkalommal, hanem mintegy elvből választja mindenben és

mindenütt a keresztet, hogy ő is engesztelő és Királyához, Mesteréhez, Jegyeséhez egészen hasonló legyen.

Krisztus azért is választotta a szegénység, az alázat és a kereszt útját, mert tudta, hogy a gazdagsággal, a tisztelettel és az élvezetekkel ejti sátán a lelkeket kelepceibe. Krisztusnál erre nézve nem volt veszély; de ismét példát akart adni nekünk, hogy ő is így tett, és ezzel megkönnyíti nekünk a küzdelmet a szemek vágya, a test kívánsága és az élet kevélysége ellen. Ismét a szeretet irántunk ösztönözte őt arra, hogy nekünk ezt a példát adja. Mi pedig már nem egyedül azért, hogy sátán kelepceit elkerüljük, hanem elsősorban azért, hogy szeretett Mesterünkhöz és Vezérünkhöz hasonlók legyünk, ugyanazt az utat és életet választjuk.

A legmélyebb ok azonban, amiért Krisztus a szegénység, az alázat és a kereszt útját választotta az, hogy a bűn lázadás Isten ellen, végtelen gög és kevélység, melyet csak a végtelen alázat képes jóvá tenni és kiengesztelni. Mivel az ember felemelkedett és büszke önistenítésben Istenhez hasonló akart lenni, azért az Isten Fia emberi természetet öltött magára és megalázta magát a halálig a keresztfán. Ezért kell nekünk is megaláznunk magunkat az ő példájára, és ezt annál inkább, mert mi magunk rontottuk le Isten dicsőségét, amikor a bűn által lázadást követtünk el ellene. „Mi nyomorult teremtmények, kiket annyi személyes bűn terhel, becsstelen dolognak tartanók megosztani isteni Mesterünk sorsát!” (Szalézi Szent Ferenc.) Nekünk is Jézussal együtt engesztelőknak kell lennünk, nekünk is megváltóknak kell lennünk az alázat és a kereszthordozás áldozata által. Ide vág Szent Ágoston idézett szava: Két város van a világban. Az egyikben az önszeretet uralkodik, mely Isten megvetéséig megy. Ez a bűnösök és istentelenek városa. A másikban az istenszeretet uralkodik az önmegvetésig. Ez az Istent szeretők városa — az alázatosság harmadik foka.

Az utolsó ok végre az alázatosság harmadik fokának gyakorlására az, hogy a teremtett dolgok szeretete elvon Isten szeretetétől.¹ És azért annál jobban fogunk haladni Isten szeretetében, minél jobban kivetkőzünk minden rendet-

¹ Lásd: Örök igazságok: A teremtmények kétféle szeretete. (77. o. k.)

len önszeretetből, a világ szeretetéből, és minél jobban fel-
szabadítjuk lelkünket a kevélység, a birtokvágy és az érzéki-
ség minden kötelékétől. „Annyiban fogsz előhaladni, amennyi-
ben erőt veszsz magadon“, mondja örök érvénnyel Krisztus
követése. (1, 25.)¹

III. Az alázatosság harmadik fokának gyakorlása.

Az alázatosság harmadik foka a lelki tökéletesség és
Krisztus-követés magaslata. Erre feljutni nem egy napnak
a munkája, hanem az egész életnek feladata. Mindazáltal
annak gyakorlása mindennapi feladatunk, ha Krisztus követé-
sében a Két zászlóról szóló elmélkedés elveit magunkévá
akarjuk tenni, ha az embercsoportok közül a harmadikba
akarunk tartozni, ha Királyunk és Mesterünk szolgálatában
ki akarunk tűnni.

Nagy tévedés volna azonban azt hinni, hogy az
alázatosság harmadik fokát csak nagy
Előfeltételek. dolgokban lehet gyakorolni, nagy rágal-
mak vagy üldözések elviselésében. Ha kicsiben nem gyakorol-
juk, a nagyban sem fogjuk követni, és nagy dologra csak
ritkán, vagy sohase adódik alkalom; így teljesen lemarad-
nánk az alázatosság harmadik fokának gyakorlásáról.

Ép oly nagy tévedés volna gondolni, hogy az alázatos-
ságnak ezt a fokát gyakorolhatjuk, mielőtt a bűnök óvatos
kerülésében és a teljes közömbösségben szilárd alapot le
nem fektettünk, melyre ezt a tornyot fel lehet építeni, ne-
hogy ahhoz az evangéliumi emberhez hasonlók legyünk,
aki, „építeni kezdett és nem tudta befejezni.“ Azért meg
kell fontolnunk, vajjon „képesek vagyunk-e tízezerrel
szembeszállni azzal, aki húszezerrel jön ellenünk?“ (Lk. 14,
30—31.) Aki az alázatosság harmadik fokára akar feljutni,
annak mindenekelőtt kérlelhetetlen harcot kell indítani
minden, még a legcsekélyebb bűn ellen is. Annak meg kell
szilárdulnia a közömbösségben minden teremtett dologgal
szemben, annak az állandó önfegyelméletét és önmegettagadást

¹ „Istent úgy kell szeretnünk“, mondja Szent Ágoston, „hogy, ha
lehetséges, magunkat elfeledjük.“ (Serm. 142. c. 3.) — „Mindent, amit az
ember saját akarától elvon, hozzáadja az erényhez.“ (Szent Ignác a gandiai
ifjú rendtagokhoz.)

kell gyakorolnia. Annak határozott lépésekkel kell haladnia az erény és az önmegtagadás útján. Ezek az alázatosság harmadik fokának előkészítői.

Az alázatosság harmadik fokát magát pedig gyakorolhatjuk a pályaválasztásnál, az életreformnál a már megválasztott hivatásban, a mindennapi életben. A helyes pályaválasztásnál nagy fontossággal bír az alázatosság e fokának megtekintése és megfontolása. Mert egész tökéletesen és az önszeretettől teljesen menten csak akkor választunk, ha akaratunk az alázatosság harmadik foka felé hajlik. Akkor lesz választásunk egészen Krisztus tökéletes követésének megfelelő. Ugyanezt kell mondanunk az életreformról is a már megválasztott hivatásban.

A szerzeteseknek és részben az egyháziaknak általában nagy vigasztalására mondhatjuk, hogy a szerzetesi élet — és részben a papi élet is — mint *állapot* az alázatosság

Szerzetesi élet; harmadik fokán áll. Mert a szerzetes
evangéliumi tanácsok. önként lemond vagyronról, családról, szabadságról, olyan dolgokról, melyeket bűn nélkül megtarthatott volna — csak azért, hogy Krisztushoz hasonló legyen, szeretetből és tiszteletből Királya és Vezére iránt. Ez az alázatosság harmadik foka. Ha tehát ily lelkülettel tartja meg a szerzetes fogadalmait, szabályait, akkor mindenegyes esetben és egész életének berendezésében az alázatosság harmadik fokát követi és gyakorolja.

A szerzetesi élet ennél fogva mint állapot az alázatosság harmadik fokán áll, míg a világi élet nem. De ez nem jelenti, hogy a világban élő ember *mint egyén* nem állhat az alázatosság harmadik fokán, és fordítva, azt sem jelenti, hogy minden szerzetes egyénileg is minden cselekedetében a tökéletesség e magaslatán mozog. Az alázatosság harmadik foka ugyanis feltételezi, hogy Isten dicsősége mindkét választható esetben egyenlő, és csak ezen az alapon választja a szegénységet, megaláztatást inkább, mint a gazdagságot és tiszteletet. Ha azonban kivételes esetben Isten dicsősége mást kíván, akkor tiszteletet is elfogad és megtartja a vagyont. Ezért lehetséges, hogy valaki a világban is az alázatosság e fokán áll, ha t. i. felismeri, hogy Isten nem

hívja őt az evangéliumi tanácsok követésére. Lelkében megvan a vágy és az akarat Krisztust a legtökéletesebben követni, de annak módját Isten akaratától teszi függővé. Így érthetjük meg, hogy bármilyen állás és hivatás szenteket termelt. Mert a megegyezés Isten akaratával a tökéletes szeretetben, ez az éltszentség és a lelki tökéletesség maga.

Az alázatosság harmadik fokának gyakorlásához bármely élethivatásban a tökéletes önmegtagadás vezet el, hogy t. i. soha természetes hajlamainkat ne kövessük csak azért, mert hajtanak és ösztönöznek, hanem mindig a hit és a józan ész elvei szerint

**Az alázatosság
harmadik foka a
mindennapi életben.**

járjunk el. Elvezet erre a fokra az az elvi álláspont, hogy inkább a felé hajlunk, ami természetünkkel és hajlamainkkal ellenkezik („agere contra”), ahol Isten dicsősége és fontos okok mást nem követelnek. Az alázatosság harmadik fokát gyakoroljuk bármilyen életkörülmények közt, ha Krisztus iránti szeretetből és hogy hozzá hasonlók legyünk, ruházatunkban, lakásunkban, táplálkozásunkban, háztartásunkban az állásunknak megfelelő egyszerűséget keressük.¹ Ha választanunk kell, vagy szabad, nem választjuk azt, ami szemünket gyönyörködteti, ami finomabb és drágább, hanem azt, ami jobban hasonlít Krisztus szegénységéhez és igénytelenségéhez, feltéve, hogy a célt egyformán szolgálja. Ha igazságtalanul vádolnak, vagy rágalmaznak, nem mentegetjük magunkat, hacsak fontos ok erre nem kényszerít. És ha fontos oknál fogva vissza is utasítjuk a vádat, vagy rágalmat, lélekben azért megmaradunk az alázatosság harmadik fokának álláspontján, ami leginkább akkor lesz nyilvánvaló, ha védekezésünk nem ér el eredményt. A tökéletes Krisztus-követő nyereségnek tartja ezt, ha Isten megengedi. Gyakoroljuk az alázatosság harmadik fokát, ha örömmel vesszük, hogy papi, szerzetesi hivatásunk, vagy keresztény meggyőződésünk miatt becsmételnek, visszahelyeznek, ha azért kárt szenvedünk — anélkül azonban, hogy engednők, amennyire tőlünk függ, hogy Isten igazi érdekei háttérbe

¹ X. Pius pápa hálószobájában egy ágy volt, damasztal letakarva, egy mosdó spanyolfallal, két éjjeli szekrény, egy kis szekrény és az ágy fölött kis Mária-kép. Halála előtt óhaja az volt, hogy ne balzsamozzák be.

szoruljanak, és a rossz a jó fölött diadalmaskodjék. Szóval Isten dicsősége mindig az első. Megesik azonban olykor az is, hogy Isten dicsőségének örve alatt megcsal az önszeretet.¹

Mindez a világ szemében esztelenség és bolondság; de ez a szentek útja és a tökéletes Krisztus-követők ösvénye. A világ előtt „az igaznak egyszerűsége a neveltség tárgya”, mondja Nagy Szent Gergely. „A világ bölcsesége”, folytatja, „az öt követőknek megparancsolja, hogy keressék a tisztelet kimagasló csúcsait, és ha elérték, örvendjenek a hiú földi dicsőségnek, a másoktól elszenvedett sérelmeket többszörösen visszafizessék, ha futja az erőből, senkinek, aki ellenáll, ne engedjenek, ha hiányzik az erő, békét színlelő jósággal éréjk el azt, amit gonoszsággal elérni nem tudnak. Az igazak bölcsesége ellenkezőleg abban áll, hogy semmit hazug tettetéssel ne színleljenek, szavaikkal bensőjüket őszintén kinyilvánítsák, ami igaz, azt valóság szerint szeressék, ami nem az, azt kerüljék, jót másokkal jutalom nélkül cselekedjenek, a sérelem megtorlását ne keressék, az igazságért elszenvedett gyalázatot nyereségnek tekintsék. Az igazaknak ezt a bölcsességét a világ megveti, mert nála minden erényes cselekedet ostobaság számba megy, és amit az igazság a tettekben helyesel, az a testi bölcsesség előtt oktalanságként hangzik. Mi tűnik fel ugyanis a világ előtt esztelenebb dolognak, mint semmit álnok ravaszsággal el nem takarni, a sérelmeket bántalmazásokkal vissza nem fizetni, imádkozni azokért, akik átkot szórnak ránk, a szegényes életet keresni, a földi vagyont elhagyni, annak aki azt elveszi, ellene nem állni, és annak, aki megüti orcánkat, a másikat is odafordítani?” (Moral. 10, 16.)

Ez Szent Pálnak lelki világa, aki híveinek írja: „Midőn hozzátok mentem, testvérek, nem mentem a beszédnek, **A kereszt balgasága.** vagy a bölcsességnek fonságával hirdetni nektek Krisztus tanubizonyságát. Mert nem szándékoztam más valamit tudni köztetek, mint Jézus

¹ „Ezt a szántóföldet szerzi meg minden vagyonának eladása árán az, aki minden testi élvezetről lemond és minden földi kívánságát az égi dolgok vágya által fegyelmezi, megőrzi és magában letiporja, úgy hogy már semmi sem tetszik neki, ami a testnek kedves, lelke semmitől sem irtózik már, ami benne az érzéki életet megöli.” (Sz. Gergely, 11. hom.)

Krisztust, és pedig a megfeszítettet . . . Érzéki ember azonban nem fogja fel, ami az Isten Lelkéé; mert oktalanság az előtte, és nem tudja megérteni, mert lélek szerint kell megítélni." (1 Kor. 2, 1—2; 14.) „Ami a világ szerint oktalan, választotta ki az Isten, hogy megszegyenítse a bölcseket, és azt, ami a világ szerint gyöngé, választotta ki az Isten, hogy megszegyenítse az erőseket, és azt, ami a világ szerint nemtelen és megvetett, választotta ki az Isten, és azokat, amik semmik, hogy azokat, amik valamik, megsemmisítse." (1 Kor. 1, 27—29.) „Ami nyereségem volt, azt veszteségnek ítéltém Krisztusért. Sőt mindent veszteségnek tartok Jézus Krisztusnak, az én Uramnak mindent fölülmuló ismerete miatt, akiért minden kárvallást elszenvedtem és mindent szemétnek tekintek, csakhogy Krisztus legyen a nyereségem." (Fil. 3, 7—8.)¹

Ez a kereszt balgasága, „ami a zsidóknak botrány, a pogányoknak pedig oktalanság", a meghívottaknak pedig a legnagyobb bölcsesség. (1 Kor. 23—25.) Ez a bölcsesség mégsem jelenti azt, hogy a világból ki kell mennünk és azt át kell engednünk a gonosznak, a világ fejedelmének egyeduralomra. Ellenkezőleg, ez a szellem alkotta a legnagyobb műveket a világon, ez újította meg a föld színét, ez oldotta meg a társadalmi és nemzetközi problémákat.² Addig volt boldog a világ, míg ez a szellem hatotta át nagyjában a magán- és a nyilvános életet.

„A keresztben az üdvösség" — ez a szó a nagy világ-problémákra és az egyén életére egyaránt vonatkozik. A társadalomban minden baj megszűnik, ha kipu sztul a szívekből az önzés. A család, a szerzet, a zárda földi paradicsommá válik, ha kihal a lelkekből a rendetlen önszeretet. Az egyénnek élete a boldogság maga lesz, ha a kereszt és a szenvedés maga is kívánatos dolog és boldogság lesz számára.

Ezért a nagy kegyelemért kell szünet nélkül imádkoznunk, mert az Isten ajándéka. Végezzük azért sokszor,

¹ V. ö. Greg. Naz. De pace I. c. 2.: „Qui deliciis minime studere pro deliciis habent, qui regni coelestis causa humiles sunt, qui in mundo nihil habent et supra mundum existunt, qui etiam in carne extra carnem vivunt, qui pro portione Dominum habent, qui propter regnum inopia laborant et propter inopiam regnant."

² Lásd az elmékedést: Krisztus király országa. 32 o. k.

**Az imádság
gyümölcse.**

napközben is, azt a hármasság imádságát a boldogságos Szűzhöz, az Úr Jézushoz és a mennyei Atyához, melyet a Két zászlóról és a Három emberosztályról szóló elmélkedés után végeztünk, vagy mondjuk el az imát, mellyel legutolsó elmélkedésünket befejeztük: „Emberek Üdvözítője, Jézus Krisztus, akinek műve a mi megváltásunk, akinek követése a mi egész tökéletességünk, nyisd meg nekem, kérlek, szentséges Szívedet, az élet kapuját és az élő víz forrását, hogy általa a Te ismeretedre eljussak és az igazi erény vizét igyam, mely kioltja bennem a szomjúságot minden földi dolog után.” Amen.

HATODIK NAP.

Ezt a napot a választásnak szenteljük. A választást ugyan nem kell és gyakran nem is lehet egy napon megejteni, hanem Krisztus élete titkairól való elmélkedéseink közben is foglalkozhatunk a választás ügyével, amíg lelkünket a teljes világosság el nem önti; mégis egy napot külön ennek a feladatnak szentelhetünk, amelyen mintegy tervszerűen foglalkozunk azzal.

A helyes és jó választáshoz szükséges; 1. a helyes *elv*, mely szerint választásunkat megejtjük; 2. az őszinte és erős *akarat*, hogy a felismert igazság szerint döntünk; 3. egy *eszmény*, mely minket választás közben lelkesít. A helyes elveket az elmélkedés a Két zászlóról szolgáltatja, akaratunkat a Három emberosztályról szóló elmélkedés edzette, a lelkesítő eszményt a megfontolás az alázatosság három fokáról állította elénk. Most már csak a választás tárgyát kell magunk elé állítanunk és a helyes választás gyakorlati módját megismernünk. Ezt szolgálják a következő megfontolások.

I. BEVEZETŐ MEGFONTOLÁS **A VÁLASZTÁSHOZ.**

I. A választás tárgya.

A választás tárgyát képezheti minden dolog, amely magában véve jó vagy közömbös. Erkölcsileg rossz dolog,

vagy olyan valami, ami az Egyház elveivel ellenkezik, nem képezheti választásunk tárgyát. Mert rossz dolog sem cél sem eszköz nem lehet. A cél soha sem szenteli meg az erkölcsileg rossz eszközt.

Részletesen kifejtve, a választás tárgyát képezheti elsősorban magának az életpályának megválasztása, és pedig mindenekelőtt a döntés, vajjon az evangéliumi tanácsok, vagy csak a parancsok útját követjük-e, és milyen világi pályán, vagy milyen szerzetben? Választásnak tárgyát képezheti másodsor a már megválasztott hivatásban az életmód, melyet követnünk kell, hogy a tökéletességre eljussunk. Választásunk tárgyát képezheti végre minden egyéb fontos dolog, akár benső lelki életünket érinti, akár külső tevékenységünket: terveink, fontos döntések, elhatározások. Bárcsak minden államférfiú, fejedelem, képviselő ilyen választást végezne, mielőtt fontos ügyei fölött dönt, mielőtt szavazatát leadja, mielőtt rendeleteket ad ki, mielőtt háború és béke fölött határoz, mielőtt állást foglal egyik vagy másik párt mellett! Bárcsak minden szülő ily választást végezne, mielőtt gyermekét valamely pályára szánja, vagy beleegyezését adja hozzá, vagy házasságra engedi lépni valakivel! Bárcsak minden ember kivétel nélkül fontos elhatározásaiban a helyes választás elveihez és gyakorlati módjához folyamodnék! Kevesebb meg nem fontolt, szenvedélytől diktált, szerencsétlen és káros döntés, elhatározás, intézkedés maradna el az egyéni életben és a nemzetek életében. Minden katolikus közéleti embernek, de minden katolikus gondolkozású egyénnek is mintegy állandóan kéznél kellene tartani a helyes választás szabályait.

A választás tárgyát illetőleg már a Két zászlóról szóló elmélkedés előtt megjegyeztük, hogy némely dolog, ha egyszer a választást megejtettük, megmásíthatatlan, mint a házasság, a papi hivatás; más dolog nem megmásíthatatlan, mint p. o. a méltóságok és javadalmak elfogadása, vagy visszautasítása, és más egyéb. A megmásíthatatlan dolgokban nincs már helye új választásnak; de itt annál nagyobb körültekintésre van szükség, *mielőtt* a választást megejtenénk. Ha helytelenül választottunk, már csak a bánatnak van helye és az elhatározásnak, hogy a rosszul választott életpályán is minél jobban és tökéletesebben élünk.

A nem megmászható választást újból meg lehet ejteni, ha úgy látnók, hogy nem helyesen választottunk; sőt ez lelki előmenetelünkre nézve nagyon is előnyös lehet. Az egyszer már helyesen megejtett választást azonban nem kell megismételnünk. Ez csak aggályokra adna alkalmat, vagy ingatagság jele volna.

II. A tiszta szándék.

Minden helyes választásnál elsősorban szemünk előtt kell lebegnie örök célunknak és rendeltetésünknek, mert erre kell irányulnia mindennek, ami választásunk alá eshetik. A vezérelvnek és alapigazságnak mindenütt érvényesülnie kell. Minden teremtett dolog csak eszköz örök célunk elérésében.¹

Azért járnak el helytelenül azok, akik elsősorban azt határozzák el, hogy a katonai, vagy ügyvédi, vagy mérnöki pályára lépnek, vagy házasságot kötnek, és csak azután törekszenek arra, hogy abban a hivatásban, vagy azon a pályán Istennek szolgáljanak. Elsősorban azt kell néznünk, Isten szolgálata és lelkünk üdvössége szempontjából előnyös-e, ha a katonai, ügyvédi, vagy a mérnöki pályára lépünk, vagy ha házasságot kötünk, és e szerint kell döntenünk. Ha megfordítva járunk el, akkor a célt eszközzé, az eszközt pedig céllá tesszük és felforgatjuk a helyes rendet, és választásunk nem lehet jó. Azt akarjuk akkor, hogy Isten jöjjön hozzánk és alkalmazkodjék hajlamainkhoz, ahelyett, hogy mi menénk öhozzá és hajlamainkat az ő szent akaratának és tetszésének rendelnők alá. Így voltaképp a második emberosztályba tartozunk, és választásunk helyessége felett soha sem lehetünk nyugodtak és biztosak.

A jó választás alkelléke tehát a tiszta szándék. Azért előnyös, ha a választás előtt újból lelkünk elé állítjuk azt, amit a Vezérelv és alapigazság megfontolásánál megismerünk. E célból röviden megismételhetjük ezeket az elmékedéseket.

¹ Lásd: Örök igazságok: Vezérelv és alapigazság. A teremtett dolgok.

III. A helyes választás időpontja.

Első időpont: Isten kegyelme ellenállhatatlan világossággal megmutatja lelkünknek, mit akar tőlünk. Ez egy pillanat alatt megtörténhetik. Mikor Jézus Máténak a vámpadnál odaszólt: Kövess engem!, ez meghívásában nem kételkedhetett és azonnal követte Jézust. Hasonlóképp isteni világosság ragyogta körül Saul lelkét a damaszkuszi úton, és nem kételkedhetett Jézus hívásában. Úgyszintén mások életében is találkozunk hasonló esetekkel, nemcsak a pályaválasztást illetően, hanem más döntésekben is. Boldog Colombière Kolos azonnal felismerte Alacoque Szent Margit küldetését és saját hivatását, melyet Isten a szent által neki a Szent Szív tiszteletének megalapításában és terjesztésében szánt. De ez az eset aránylag ritka, és ép azért erre nem igen számíthatunk.

A *második* időpont az, amikor lelkünk a tapasztalt vigasztalásokból, vagy vigasztalanságból, a különböző hatásokból, melyeket egy dolog elfogadása, vagy visszautasítása, egy pálya megválasztása, vagy annak mellőzése bennünk előidéz, nagy világossággal arra következtet, hogy mi Istennek az akarata. Ennek megismerésére nagyban hozzájárulnak azok a jelek, melyek megmutatják, vajjon a jó, vagy a gonosz szellem behatása alatt állunk-e? Ezeket a jeleket a szellemek megkülönböztetésének szabályai tárják elénk, de azokat röviden már a Két zászlóról szóló elmélkedésben érintettük. Általában Isten szelleme világosságot, derűt, örömet, békét teremt lelkünkben, míg ellenkezőleg a gonosz szellem, vagy rendetlen hajlam nyugtalanságot, homályt, sötétséget, szomorúságot idéz elő.

A *harmadik* időpontot a lelkigyakorlatos könyv „nyugodt”-nak nevezi. Ez az az időpont, amikor a lelket semmiféle külső behatás a jó vagy rossz szellem részéről nem érinti különösebben, nincs kitéve az érzelmek hullámainak, hanem természetes képességeit, értelmét és akaratát zavar és akadály nélkül szabadon használhatja. Ebben az időpontban a lélek maga elé állítja örök célját és rendeltetését és a vágy hatása alatt, hogy ezt a célt minél tökéletesebben elérje, ejti meg választását az előtte fekvő eszközök között. Ez utóbbi időpontra vonatkoznak a két követ-

kező megfontolásban élénk tárt választási módok. Ha a választás az első, vagy második időpontban nem történt meg, akkor a harmadik időpontban kell azt megejtenünk. Ha pedig a második és harmadik időpontban történt választás ugyanazt az eredményt szolgáltatja, ez a választás helyességének még nagyobb biztosságot ad. Sőt még az első időpontban történt választást is, ha az isteni sugallat nem oly feltétlen bizonyosságú, a második, de főleg a harmadik időpont választásával ki kell egészítenünk, vagy megerősítenünk. Mindezekben azonban a tapasztalt és okos lelki vezető tanácsa nélkülözhetetlen.

* * *

Evangéliumi tanácsok.

Itt említést kell tennünk az evangéliumi tanácsokról és azok viszonyáról a tökéletességhez. Az evangéliumi tanácsok az önkéntes szegénység, a tökéletes tisztaság és az engedelmisség, még nem a lelki tökéletesség maga. Mert elgondolható, hogy kivételes esetekben Isten nem akarja, hogy az evangéliumi tanácsokat kövessük. A tökéletesség lényege pedig a megegyezés az isteni akarattal a szeretetben. Ez tehát nem egyértelmű az evangéliumi tanácsok követésével.

A tökéletesség mint megegyezés Isten akaratával három lényeges fokozatot foglal magában. Az első az alapvető fokozat, mely nélkül megegyezés Isten akaratával egyáltalán nem is lehetséges; ez a súlyos bűn kerülése. Annyira legalább is meg kell egyeznünk Isten akaratával, hogy azt nagy dologban tudattal és szándékkal meg ne sértsük. A második fokozat tökéletesebb, mert Isten akaratának bármely megszegését kerüli, tehát a bocsánatos bűnt is. A harmadik fokozat a legtökéletesebb, mert azt nézi, hogy mi tetszik Istennek jobban, tehát a tanácsokat is követi. Ezen a fokozaton Istennek nemcsak parancsoló, vagy tiltó,

A tökéletesség fokozatai. hanem még nagyobb tetszését nyilvánító akaratával is megegyezünk. Ez a fokozat magában foglalja általánosságban a készséget az összes tanácsok követésére, amelyek követése ránk nézve az adott körülmények közt lehetséges, s amelyekre Isten kegyelme ösztönöz. Ennek a fokozatnak

jelszava: Azt cselekszem, ami előtted kedves. (Jn. 8, 29.) „Mindent Isten *nagyobb* dicsőségére.“ Isten dicsősége pedig egyértelmű akaratának teljesítésével.¹

Az itt említett első fokozat azonos az előbb tárgyalt alázatosság első fokával, a második és harmadik fokozat az alázatosság második fokával azonos, amennyiben ez a bocsánatos bűn kerülését és a teljes közömbösséget magában foglalja. A közömbösségnek ugyanis voltaképp szintén két fokozata van: az első abban a lelki készségben és hajlandóságban áll, hogy mindig csak a célnak megfelelő eszközöket használunk, a második abban, hogy mindig a legjobb eszközöket használjuk. Csak ez utóbbi fokozaton éri el a közömbösség teljes tökéletességét; mert ezen a fokon már egyáltalán nem szerepel az önérdek. A közömbösségnek ez a foka azonos az előbb említett tökéletesség harmadik fokával.

Ahol tehát Isten dicsősége, vagyis akaratának követelése, tetszése nagyobb, ott a *tökéletesen* közömbös ember szükségkép azt választja, ami Istennek tetszőbb. És mivel az evangéliumi tanácsok követése általában Isten nagyobb tetszését vonja maga után, ezeket is követi. Csak ott, ahol Isten akarata ezt nem kívánja, ahol a körülmények által, vagy egyéb jelek által mást mutat, ott áll el azoknak követésétől. Ha pedig Isten dicsősége, vagyis az ő tetszése mindkét oldalon egyenlő volna, akkor a tökéletesen közömbös ember nem tud választani; itt lép érvénybe az alázatosság harmadik foka, mely még a tökéletes közömbösségen is túlmegy és azt választja, ami Krisztushoz hasonlóbba teszi, vagyis követi az evangéliumi tanácsokat. Ebben a választásban természetesen *következéskép* Isten tetszése és dicsősége is nagyobb, bár előzőleg, Krisztus példájától eltekintve, egyenlő volt mindkét oldalon.

Evangéliumi tanácsok és tökéletesség.

Ezekben meg is jelöltük már az evangéliumi tanácsok viszonyát a lelki tökéletességhez. Az evangéliumi tanácsok követése nem maga a tökéletesség ugyan, de általában több, mint pusztán egy lehetőség, vagy út, vagy eszköz a tökéletesség elérésére. Krisztus példáját tekintve ugyanis általában tökéletesebb az ő életét külsőkben is *teljes* mértékben

¹ Lásd: Názáret, A názáreti élet titka.

követni. Az evangéliumi tanácsok követése tehát általánosságban a tökéletesebb életet jelentik, mert Krisztushoz hasonlóbba tesznek, mert jobban eltávolítják az embert a világtól, önszeretettől és érzékiségtől, mert nagyobb áldozatot és következéskép a szeretetnek is tökéletesebb megnyilatkozását jelentik, jobban elhárítják a tökéletesség akadályait és jobban képessé tesznek, hogy *egészen* Krisztusnak és az ő országának szolgálatába álljunk, osztatlanul ennek a nagy feladatnak szenteljük magunkat.

Evangéliumi tanácsok és szerzetes élet. Az evangéliumi tanácsok követése azonban még nem egyértelmű a tulajdonképeni szerzetesi élettel, bár ennek alapját képezi. Eltekintve ugyanis attól, hogy a három evangéliumi tanács közül lehet csak egyet, vagy kettőt is követni, még az összes evangéliumi tanácsok követése sem jelenti szükségkép, hogy valaki egy meglévő szerzethez csatlakozzék. A remeték is követték az evangéliumi tanácsokat. Ma is vannak sokan a világban, akik az evangéliumi tanácsokat követik, anélkül, hogy bármely szerzetes közösséghez tartoznának, és egészen Krisztus ügyének szentelik életüket. Megvannak azonban természetesen a szorosán vett szerzetes életnek is a maga nagy előnyei, melyeket itt nincs módunk részletesen kifejteni. Csak azt akarjuk megjegyezni, hogy a helyes választásnál ezeket is tekintetbe kell venni. Végre megemlítjük, hogy az evangéliumi tanácsok követése azt sem jelenti még szükségkép, hogy magunkat arra fogadalommal kötelezzük, bár a fogadalom nagyobb szilárdságot ad akaratumknak és állandó állapotá teszi az evangéliumi tanácsok követését, nagyobb érdemekkel gazdagítja lelkünket és valódi istentiszteletté avatja a tanácsok követését.¹

II. A HELYES VÁLASZTÁS ELSŐ MÓDJA.

1. Lelkem elé állítom azt a dolgot, amelyre nézve választásomat meg akarom ejteni. Ez lehet maga a hivatás, melyet követnem kell: házaselet, papság, szerzetesi élet, vagy annak

¹ Vajjon az Actio Catholica nem akkor fog-e teljes sikerhez vezetni, ha egy „világi rend”, hasonló a középkori lovagrendekhez, egy „szellemi lovagrend” áll szolgálatába, hogy a kultúra és az élet minden területén megívja harcait Krisztus Egyházáért?

módozatai: milyen világi pálya, milyen szerzet, milyen házastárs? Lehet továbbá valamely terv végrehajtása, valamely döntés, melyet meg kell tennem, vagy bármely fontos dolog, mely felett lelki életemben, vagy külső tevékenységemben határoznom kell: fontos családi, vagy egyházi, vagy állami ügyek.

2. Lelkem elé állítom örök célomat, amelyre teremtve vagyok, és megfontolom, hogy minden dolog a világon csak eszköz örök célom elérésére, vagyis Isten dicsőítésére és lelkem üdvözítésére. Azért közömbössé kell magamat tennem a választás alá eső dologra nézve, hogy ne tekintsem sem vonzalmamat, sem ellenkezésemet a kérdésben forgó tárgyat illetőleg, hanem akarat szerint mintegy a mérleghez hasonló legyek, mely egyik oldalra sem hajlik, és csak azt kövessem, amiről úgy érzem, hogy Isten nagyobb dicsőségére és lelkem nagyobb javára szolgál.

3. Kérem Isten kegyelmét, hogy komolyan megfontoljam és belássam, mi válik a szóbanforgó dologban az ő nagyobb dicsőségére és lelkem nagyobb előnyére, és egészen eszerint tegyem meg elhatározásomat és az ő legszentebb akarata szerint válasszak.

4. Megfontolom, mily előnyök származnak kizárólag Isten dicsőségét és lelkem javát tekintve, ha a kérdéses dolgot választom, és ellenkezőleg, mily hátrányok mutatkoznak ebben a választásban. Szintúgy megfordítva is, mily előnyök származnak, ha a kérdéses dolgot elhagyom, és ellenkezőleg, mily hátrányok mutatkoznak ugyanebben a választásban.

5. Megfontolás után mérlegelem az okokat, melyek a dolog elfogadása, vagy megcselekvése mellett szólnak, szintúgy az okokat, melyek ellene szólnak; és ahová az értelem túlsúlya hajlik, amellettt döntök, azt választom minden tekintet nélkül érzelmeim vonzódására, vagy ellenkezésére.

6. Imádságban Istennek ajánlom választásomat és kérem őt, fogadja el és erősítse meg, ha az az ő nagyobb dicsőségére és szolgálatára van.

III. A HELYES VÁLASZTÁS

MÁSODIK MÓDJA.

1. Lelkemét úgy rendezem el, hogy a szeretet, mely engem a választásra ösztönöz, Isten szeretetéből fakadjon, vagyis, hogy a szeretet, mellyel a választás alá eső dologhoz vonzódok, vagy annak visszautasítása, egyedül Isten szeretetéből vegye eredetét.

2. Magam elé állítok egy embert, akit soha sem láttam, de akinek lelki javát őszintén kívánom és akarom, és kérdezem magamtól, mit tanácsolnék neki, ha őt saját magam helyzetében szemlélném, Isten dicsőségére és lelkének előmenetelére. Ugyanazt a tanácsot követem én is.

3. Vagy elgondolom, mintha halálos ágyamon volnék, és kérdem magamtól, mit óhajtanék és kívánnék akkor, mily szabályt és mértéket szeretnék akkor, hogy választásomban követtem volna, és eszerint igazodva teszem meg elhatározásomat és ejtem meg választásomat.

4. Vagy elgondolom, mintha Isten ítélőszéke előtt állnék, és kérdem, hogy az örök igazság fényében hogyan fogom kívánni, hogy választottam volna, és eszerint döntök a jelen pillanatban is.

5. Választásomat úgy, mint az előző módnál mondtuk, felajánlom Istennek és kérem őt, erősítse meg, ha ez az ő dicsőségére és lelkem javára szolgál.

Ha mindkét választási mód ugyanarra az eredményre vezet, jele annak, hogy jól választottam. Ezeket a módokat a további elmélkedések folyamán is folytatólag használhatjuk, és jó, ha azokat mintegy állandó lelki készség gyanánt magunkba felvesszük, hogy egész életünkben minden fontosabb döntésnél ezek szerint járjunk el.

Hasznos az egyes pontoknál röviden emlékezetünkbe hívti azokat a gondolatokat, melyeket az Örök igazságok elmélkedéseinél megfontoltunk.¹

¹ Lásd: Örök igazságok: Halál és ítélet. (187. o. kk.)

IV. AZ ÉLETREFORM.

Ha valaki életpályáját már nem választhatja meg, mert az meg nem változtatható vagy nincs oka, hogy más választást tegyen, vagy végre, ha nincs hozzá elég elszántsága és akarata, akkor nagyon hasznos, hogy legalább a megválasztott hivatásban tökéletesítse magát. Azért fontolja meg az előbb adott választási elvek és módok szerint, mekkora legyen a háztartása, hogyan viselje gyermekeinek, cselédjeinek, alkalmazottainak lelki-testi gondját, mekkora bért adjon azoknak, akik nála dolgoznak, mennyit fordítson jövedelméből saját magára, mennyit családjára, mennyit jótékony célra, mennyit istenes célokra? Mily mértékben támogassa a katolikus sajtót, a külföldi missziókat? Mennyi időt szenteljen a munkának, mennyit a szórakozásnak, mennyit az imádságnak, mily mértékben vegyen részt a katolikus mozgalmakban? Fontolja meg, hogyan teljesíti kötelességeit családjában, hivatásában, a társadalomban? Milyenek érintkezései az emberekkel, barátkozásai, olvasmányai? Végez-e önmegtágadást és milyen mértékben?

Egészben véve fontolja meg, hogy akkora előmenetelt fog tenni a lelki életben, amily mértékben ki tud vetkőzni önszeretetéből, önakaratából és saját előnyeinek kereséséből. „Annyi előhaladást fogsz tenni, amennyire erőt veszsz magadon“, mondja Krisztus követésének könyve.

APOSTOLI HIVATÁS.

Visszatérünk ismét Jézus életének megtekintéséhez, most már azért, hogy Királyunk példája követésre indítson fel egészen az alázatosság harmadik fokáig, és hogy ebben a követésben lelkünk megerősödjék és a tökéletességnek gyakorlati vonatkozásait is az életben megismerje. A választás munkája az elmélkedésekkel párhuzamosan tovább folyik. Krisztus nyilvános élete tárul fel most lelkünk előtt, és elsősorban az ő saját messiási hivatásának megkezdését, majd apostolainak és tanítványainak kiválasztását és kiküldését tekintjük meg. Azután ráesik tekintetünk az erényekre, melyeket az apostoli hivatás a szerzetben vagy a világban tőlünk követel, a felszentelt és a nem felszentelt apostoloktól. Végre Krisztust mint az élet forrását szemléljük, akiből merítenünk kell minden világosságot és erőt az ő követésében és apostoli hivatásunkban. Így készülünk elő az élet keresztútjára, mely felvezet a lelki és egyszor a testi feltámadás boldog örömeihez.

HETEDIK NAP.

I. JÉZUS MEGKERESZTELTESE.

Első előgyakorlat: Jézus elhagyja Názáretet és a Jordánhoz megy, ahol kivánságára Keresztelő Szent János megkereszteli. Az ég megnyílik, a Szentlélek Jézusra leszáll, és szózat hallatszik: „Éz az én szeretett Fiam, kiben nekem kedvem telt.” (Mt. 3, 17.)

Második előgyakorlat: Szemlélem Jézust, amint a Jordánhoz érkezik, a bűnösök közé áll, és Szent János őt megkereszteli.

Harmadik előgyakorlat: Kérem a kegyelmet, hogy Uramat és Királyomat, elsősorban nagy alázatát, ebben a titokban is megismerjem, hogy őt jobban szeressem és hűségesen kövessem.

I. Pont. Jézus elhagyja Názáretet és a Jordánhoz megy.

A názáreti búcsú minden búcsú ősképe és eszményi megvalósulása. Soha ily bensőséges, meghitt, fájdalmas és mégis örömteljes, Isten akaratában megnyugvó, bátor és áldozatos búcsút nem vett egymástól két ember, két lélek, aki egymást szeretete. A názáreti búcsút csak az tudja megérteni egészen, aki tudja, hogy mi volt és ki volt Szűz Máriának Jézus, és mi volt és ki volt Jézusnak Szűz Mária. Csak az tudja megérteni ezt a búcsút, aki felfogja, mit jelentett mindkettőjüknek a harmincévi együttlét és annak minden napja, minden órája és minden perce.

Mi volt ehhez a búcsúhoz képest Tóbiás búcsúja, mikor öreg szüleit elhagyta, hogy rokonához menjen, de csak azért, hogy pénzzel és feleséggel ismét visszatérjen az atyai házba! „Amikor elindultak, anyja könnyekre fakadt és így szólt férjéhez: Bárcsak sohase lett volna meg az a pénz, melyért elküldötted őt.” (Tób. 5, 23—24.) Jézus úgy búcsúzott édesanyjától, hogy a kedves názáreti otthonba soha többé vissza nem tér. Már csak egy-kétszer fogja viszontlátni őt rövid időre, és azután a kereszt alatt találkoznak majd ismét.

Mi volt ehhez a búcsúhoz képest Jákob búcsúja Benjamintól, amikor őt testvérei magukkal vitték Józsefhez Egyiptomba. „En magam meg így maradok elárvaltán, gyermek nélkül“, sóhajtott fel az agg Jákob legkedvesebb fiának távozásakor. (Gen. 43, 14.) Jákob viszontlátta fiát Egyiptomban boldogságban és vele élhetett; Szűz Mária már nem kapta vissza többé Jézust és elvérezni látta őt a kereszten. „Mint az anya szereti egyetlen fiát, úgy szerettelek én téged.” (2 Kir. 1, 26.) Ez a sóhaj tört ki Szűz Mária szívéből is, amikor Jézust távozni látta.

Mi ehhez a búcsúhoz képest Szent Pál búcsúzása Miletusban, mikor távozni készült Jeruzsálembe! „Azok pedig mindannyian nagy sírásra fakadtak és Pál nyakába borulva csókolgatták őt. Az a mondása fáj nekik leginkább, hogy nem fogják többé viszontlátni orcáját.” (Csel. 20, 37—38.)

Jézus is elindul, mint egykor Ábrahám, hogy nagy

lelki nemzedéket, országot alapítson, és ezért elhagyja édesanyját, szülőföldjét, otthonát: „Eredj ki földedből, rokonságod közül és atyád házából. És nagy nemzetté teszek, s benned nyer áldást a föld minden nemzetsége.” (Gen. 12, 1—3.) Az ígéret, melyet Isten Ábrahám áldozatához kötött, mikor elhagyta szülőföldjét, Jézusban teljesedett be, mikor a názáreti búcsúzásban megkezdte világot megváltó messiási munkáját. Hála, ezer hála neki ezért!

Jézus már régen előkészítette édesanyját erre a napra. Már a jeruzsálemi visszamaradás is előkészítés volt erre a búcsúra. De minél jobban közeledett az elválás napja, annál gyakrabban tett célzást arra édesanyja előtt. Végre elérkezett a válás napjának előestéje. Együtt ültek utoljára asztalnál és hosszan elbeszélgettek a multról és jövőről. Másnap reggel búcsút vesz Jézus édesanyjától; mily szent ölelés ez, mellyel őt karjaiba szorítja és keblére vonja! Abban a ruhában, azokban a sarukban, melyet édesanyja készített neki, s melyeket majd szenvedésében elvesznek tőle, indul neki nagy messiási hivatásának a Jordán felé. Nem tekint vissza; mert „aki kezét az ekére tevén hátratekint, nem alkalmas az Isten országára.” (Lk. 9, 62.)

Jézus a Jordánhoz megy.

A Jordán felé halad nagy gondolatokba elmerülve. Isten országának terveit szövi, haditerveket a sátán és a bűn birodalma ellen. Nagy, világot megváltó, világot megszabadító, világot megszentelő, az embert megaláztatásából és szolgaságából felemelő, felmagasztaló gondolatok ezek.

Jézus megérkezik a Jordánhoz, ott találja Keresztelő Szent Jánost, akit egykor édesanyjának közvetítésével anyjának méhében megszentelt. János köré nagy néptömeg gyűlt össze, mert „kiméne hozzá Jeruzsálem és egész Judea és az egész Jordánvidék. És megkeresztelkedének nála a Jordánban, megvallván bűneiket.” (Mt. 3, 5—6.) Jézus is közéjük állott.

II. Pont. Keresztelő Szent János személye, hivatása és prédikációja.

Kicsoda Keresztelő Szent János? „Mit mentetek ki a pusztába látni?”, mondta róla később Jézus. „Széltől lenggett nádat-e? Vagy mit mentetek ki látni? Puhába öltözött

embert-e? Hát mit mentetek ki látni? prófétát-e? Igenis mondom nektek, prófétánál is nagyobbat. Mert ez az, kiről írva vagyon: Ime én elküldöm angyalomat szined előtt, ki elkészíti előtted utadat. Bizony mondom nektek, nem támadt az asszonyok szülőttei közt nagyobb Keresztelő Jánosnál." (Mt. 11, 7—11.)

Mily megrendítő, mily csodás, mily mély hatású a lelkekre *megjelenése, személye!* „Öltözete teveszőr vala, bőrvél csipője körül, és sáskákat és erdei mézet eszik vala.” (Mk. 1, 6.) Példájával tanít, ő a bűnbánat nagy prófétája és hirdetője, a Messiás utainak elkészítője.

Hivatása. Mily nagy a *hivatása!* Angyal hirdette egyszer küldetését és adta meg nevét: „Feleséged, Erzsébet fiát szül neked, és az ő nevét Jánosnak fogod hívni.” (Lk. 1, 13.) Örömet fog hozni szüleinek és az egész népnek, mintaképe lesz az önmegtagadásnak és az életszentségnek: „Nagy léssen az Úr előtt; bort és részegítő italt nem iszik, és betelik Szentlélekkel már anyja méhétől fogva.” (Lk. 1, 15.) Illés szellemében lép fel és sokakat visszatérít Istenhez, a Megváltó utait készíti el, „előtte fog járni, hogy az atyák szívét a fiakhoz fordítsa, és a hitetleneket az igazság okosságára, alkalmas népet készítő az Úrnak.” (Lk. 1, 17.) Isten a boldogságos Szűz közvetítésével megtisztítja őt az áteredő büntől még születése előtt. (Lk. 1, 41—44.) Csodák dicsőítik meg fogantatását és születése napját, mert agg szülőktől, magtalan anyától kapja az életet, az angyal némasággal sujtja a hitben ingadozó apát, de nyelve megnyílik, mikor fia születése után kijelenti annak nevét: „Azonnal megnyílek szája és nyelve, és szóla magasztalván az Istent” (Lk. 1, 64), úgyhogy mindnyájan félelemmel teltek el és kérdezték: „Hát mi lesz ebből a gyermekből?” (Lk. 1, 66.)

Az én hivatásom. Mily nagy az én hivatásom is! Mily nagy már általános hivatásom, mint emberé! Isten megjelölte számomra életfeladatomat a teremtés által, mikor alkotó kezével lelkembe belevéste, hogy az ő dicsőítésére, szolgálatára, szeretetére és az örök boldogságra vagyok teremtve. Ugyanezt hirdeti nekem egyszülött Fia által, aki azért lett emberré és azért kezdi meg most

megváltói művét, hogy engem tanítson, példát adjon nekem, visszavonjon a kárhozat újtjáról és az igazság ösvényére tereljen.

Minden igazi hivatás, elsősorban a hivatás a tökéletes életre, Istentől ered. Megfontolom, ha még nem választottam pályát, nem hív-e Isten engem is a tökéletesebb életre? Ha már választottam, kérdem: helyesen, jól választottam-e, tisztán csak Istenre és lelkem üdvösségére való tekintettel? Megjavítom, amit még javítani tudok. — Kérdem: megfelel-e hivatásomnak, melyet Isten adott? — Sokan nem keresik Isten akaratát, hanem saját rendetlen hajlamaikat követik, mikor pályát választanak. Azért nincsenek azon a helyen, ahová Isten szánta őket, s emiatt sokszor még lelkük üdvössége is veszélyben forog, és nem érik el a lelki tökéletességnek és az örök boldogságnak azt a fokát, melyet Isten az ő jóságában nekik szánt; de még a földön sem cselekszik meg mindazt a jót, aminek megcselekvésére Isten őket voltaképen kiválasztotta és meghívta.

És mily nagy és fontos az én különös hivatásom! Minden hivatás egy-egy gyűrű, egy-egy kerék a család, a társadalom, az állam, az Egyház nagy művében. Ha ezt az állást, ezt a hivatást rosszul töltöm be, megsínylik a hozzám tartozók, megsínylik embertársaim, megsínyli az emberiség. Mindenkire szükség van az életben, minden hivatás szent, csak igazi hivatás legyen.

De mily nagy és fontos különösen a papi és a szerzetesi hivatás! Zakariás, Ker. Szent János édesatyja, gyönyörű hálaénekében, melyet az Egyház minden nap ajkára ad papjainak, a végén imént született fiához fordul és annak

Papi és szerzetesi hivatás. magasztos, nagy hivatását hirdeti: „Te meg gyermek! a Magasságbeli prófétájának fogsz hivatni, mert előre mégy az Úr színe előtt, elkészíteni az ő útjait, hogy az üdvösség tudományát add az ő népének, bűneik bocsánatára; a mi Istenünknek mélységes irgalmából, mellyel meglátogatott minket a magasságból felkelő, hogy világítson azoknak, akik sötétségben és a halál árnyékában ülnek, hogy lábainkat a a békesség útjára igazítsa.” (Lk. 1, 76—79.) Gyönyörűen festik ezek a szavak a papnak fennkölt hivatását is. Próféta ő a nép, a jók szemében; ajkain csüngenek, ha a szó mel-

lett példájával és szeretetével is oktatja őket. Az Úr színe előtt jár, hogy elkészítse az ő útját a lelkekben. Imádságai, miseáldozatai, prédikációi, a szentségek kiszolgáltatása, egész élete és működése sem más, mint az Úr utainak elkészítése a szívekben. Az üdvösség tudományát adja nekik és megbocsátja bűneiket. Szól, és talán évtizedes bilincsek esnek le a bűnös lelkéről; felemeli kezét, és a lélek börtönei megnyílnak, lelkileg halottak új életre támadnak föl. Hivatása, küldetése mintegy Krisztuséval azonos: világosságot és békét hozni a lelkeknek.

A papi és szerzetesi hivatás Isten külön nagy kegyelme. Hogy becsülöm meg ezt a kegyelmet, ha Isten megadta, vagy meg akarja adni nekem? Hallgatok-e hívó szavára, vagy betömöm fülemet, hogy ne halljam? Követem-e szabályaimat, szerzetem szellemét, ha Isten oda hívott? Ez az út, melyet nekem életpályámul kijelölt. Ezen kell üdvözülnöm és megszentelődnöm. Ápolom, erősítem-e magamban hivatásom szeretetét? Megértem-e, hogy a tett fogadalmakkal nem lehet játszani, és ha hivatásomat elvesztem, ez a veszteség nemcsak nagy, veszélyes és némileg helyrehozhatatlan, hanem esetleg örök üdvösségem elvesztését is jelentheti?

Másrészt tudnom kell, hogy ha Isten valamely pályára hív, ha hivatást ad, egyúttal megadja a kegyelmeket is, melyek annak betöltésére szükségesek. Ez a tudat erősítsen akár a haladásról a lelki életben, akár a külső működésről és hivatalbeli kötelmeim teljesítéséről van szó.

Megvizsgálom magamat, vajjon én is örömeire vagyok-e hivatásomban Istennek és embereknek, előljáróimnak és azoknak, akikkel érintkezem, akiket kormányoznom és vezetnem, akikről gondoskodnom kell? Örömeire vagyok-e családomnak, szerzetemnek, hazámnak, az Egyháznak, az egész emberiségnek? — Megvizsgálom magamat, vajjon szavaimhoz, intelmeimhez, buzdításaimhoz, feddéseimhez hozzáfűzöm-e jó példám fűszerét és vonzó erejét? Minderre megtanít engem a gondolat Ker. Szent János hivatására.

Mit prédikál Ker. Szent János? — Mindenekelőtt Krisztust. Nem önmagát hirdeti, hanem azt, „ki utána jövendő”, (Jn. 1, 27.) Önzetlen, nem saját dicsőségét keresi. Nem magához akarja vonzani a lelkeket, hanem Krisztus-

Szent János prédikációja.

hoz. Feléje irányítja tanítványait is. „Őneki növekednie kell, nekem pedig kisebbednem.” (Jn. 3, 30.) A mi törekvésünk is az legyen, hogy mindenkit Krisztushoz vezessünk. Ne akarjuk alattvalóink, a ránkbízottak, lelki gyermekeink szívét magunknak lekötni, hanem irányítsuk őket Krisztus felé. Mi csak közvetítők legyünk közte és a lelkek közt. Ez még a szülői szeretetre is vonatkozik. Megesik olykor, hogy a szülők gyermeküket inkább a bűn karjaiba dobják, minthogy Krisztus szolgálatára adják, mert rendetlen szeretettel vissza akarják tartani a maguk számára. Csak be ne következzen az a szomorú eset, hogy azt, akit a földön maguknak visszatartottak, Isten jóságos terveinek keresztelése miatt, örökre elvesztik.

Szent János Krisztust hirdette és a hozzá vezető utat, a vezeklés és a bűnbánat útját. „Teremjétek a bűnbánat méltó gyümölcsét.” (Mt. 3, 8.) Azt hirdeti, akit később Szent Pál is hirdetett: „Midőn hozzátok mentem, testvérek, nem mentem a beszédnek vagy a bölcseségnek fönségével, hirdetni nektek Krisztus tanubizonyságát. Mert nem szándékoztam más valamit tudni köztetek, mint Jézus Krisztust, és pedig a megfeszítettet.” (1 Kor. 2, 1—2.) Ne féljünk az igazi Krisztust hirdetni. Ne keressük a kereszténység lényegét a szép külsőben, a ragyogó megjelenésben, a fényes demonstrációkban, hanem Krisztus keresztjében. Ha papok vagyunk, beszédeink, prédikációink tárgya ne világi hiúságok, tetszetős elmefuttatások, bölcselkedések, költői kompozíciók, gazdasági és politikai problémák legyenek, hanem prédikáljuk az evangéliumot, prédikáljuk Krisztust, prédikáljuk a megfeszített Krisztust, de úgy és olyan alakban, hogy mindenkinek szívét megindítsa. Ne keverjük össze, ne erőltessük el a világi felfogás vizével Krisztus nemes borát. Olykor talán el akarjuk sekélyesíteni Krisztus keresztjének és az önmehtagadásnak tanát. Van egy bizonyos álpedagógia, álaszkétika és álmisztika, mely ki szeretné küszöbölni az evangéliumból, vagy a minimumra redukálni az önlegyőzés, az önfegyelmelés követelményeit és inkább lágy érzelmekre, misztikus meglátásokra és élményekre épít.

Hogyan prédikál Szent János? — Emberi tekintet nélkül, minden politikai és személyi tekintet mellőzésével. Nem fél megmondani a nagyoknak és hatalmasoknak az

igazságot. Nem fél a katonáktól, nem fél a bölcsektől, nem fél a gazdagoktól. És mégis mindenkihez alkalmazkodik, mindenkinek lelki szükségletét tekintetbe veszi, hogy valamennyit megnyerje Krisztusnak. Így kell helyes módon alkalmazkodnom nekem is az érintkezésben, a társalgásban, az iskolában, a szószéken, a gyóntatószékben, a családban, a közéletben személyekhez, körülményekhez, lelki és külső adottságokhoz, jellemekhez és vérmérsékletetekhez, tehetséghez és hajlamokhoz, hogy mindenkinek mindene legyek és mindenkit megnyerjek Krisztusnak. (1 Kor. 9, 19—22.) De pusztá emberi tekintet sohase vezessen, nehogy elveim feladásával alkalmazkodjam ott, ahol az alkalmazkodás Krisztus tanának megtagadását jelentené.

„Én vagyok a pusztában kiáltónak szava” (Jn. 1, 23), mondja magáról Ker. Szent János. Ennél szerényebb, alázatosabb választ nem adhatott volna azoknak, akik kérdezték: „Ki vagy te?” (Jn. 1, 19.) A szó, a hang nem önálló valami, hanem egész mivoltában attól függ, aki azt kibocsátja. A szó elmúlik, és csak hatása marad meg: „Egyenesítették az Úr útját.” (Jn. 1, 23.) A szó elvész, de megmarad az, akit hirdet: Krisztus.

„Köztetek áll az, kit ti nem ismertek” (Jn. 1, 26), mondja. Ez a szó szinte bevezeti már azt, amit az evangélista megírt: „Tulajdonába jöve, de övéi őt be nem fogadták” (Jn. 1, 11), és a végleges elpártolást, mely nem-sokára bekövetkezett. Pedig mily fontos lett volna a zsidókra nézve ismerni azt, aki közöttük állott! Mert ő az, akit prófétaik hirdettek évszázadok óta; ő az, akit előkészített egész történetük; ő az, akire utalt minden szertartásuk; ő „Izrael reménysége”. (Csel. 28, 20.) Ő az, aki Szentlélekkel és tüzzel keresztel, v. i. nemcsak külső szertartással int bün-

„Köztetek áll az, kít ti nem ismertek.”
bánatra, hanem a belső megigazulás és szentség kegyelmét is megadja: „mert a törvény Mózes által adatott; a malaszt és igazság Jézus Krisztus által lett” (Jn. 1, 17), és más név nem adatott az ég alatt az embereknek, amelyben üdvözül-nünk kellene.” (Csel. 4, 12.) Bűnös vakságuk okozta, hogy nem ismerték fel azt, aki közöttük állott.

Ez a bűnös vakság, a közömbösség az igazsággal szemben, a büszke elvetése mindannak, ami az emberi értelmet

meghaladja, az ellenszenv mindazzal szemben, ami természetfölötti, okozója manap is annak, hogy oly sokan nem ismerik azt, aki már közöttük áll két évezred óta. Nem látják a napot, mely már 20 század óta világít az egész földkerekségnek. Ez az okozója annak, hogy a katolikus Egyházat igazságának legszembevetőbb jegyei mellett is sokan nem ismerik, bár fellépésével fényt áraszt az egész világra.

Bűnös közömbösség oka annak, hogy még sok katolikus, sok Istennek szentelt személy sem ismeri Krisztust az Oltáriszentségben igazán, bár közöttünk él, közöttünk lakozik, naponta kezünkbe vesszük, szívünkbe, nyelvünkre fogadjuk. Mert kétféle megismerés lehetséges. Az egyik pusztán hitbeli megismerése Krisztus jelenlétének, a másik gyakorlati megismerése jelenléte édességének, szellemének, gondolatainak, legbensőbb érzéseinek és szándékainak. Ez utóbbi megismerés hiányzik sok katolikus, sőt olykor papi, szerzetesi lélekből is. Közömbösség az oka annak is, hogy oly sok hívő egyáltalán nem ismeri azokat a kegyelmi kincseket, melyeket az Egyház magába foglal, nem ismeri a kegyelemeszközöket, a szentségeket, a szentmisét, a gyakori áldozás előnyeit, a búcsúkat és szentelményeket, a szertartásokat, a dogmák szépségét, az Egyház imádságait, a hatalmas nevelőerőt, mely tanításában, aszkézisében és liturgiájában rejlik.

Törekedjünk tehetségünk szerint megismerni Krisztust, megismerni őt főleg a vele való benső érintkezés és társalgás által. Ez az ismeret többet ér, mint a világ összes tudománya. Elmélkedés, imádság és a gyakori szentáldozás fogja legjobban megismertetni velünk Jézust, ő maga fogja kinyilatkoztatni magát nekünk, fel fogja tárni előttünk szent Szívének kincseit, be fog vezetni Szíve szentélyébe. Ennek az ismeretnek előfeltétele azonban a vágy és a szeretet: „Ha valaki szomjazik, jöjjön énhozzám és igyék” (Jn. 7, 37), „aki engem szeret, azt én is szeretni fogom és kijelentem neki magamat.” (Jn. 14, 21.) Törekedjünk megismerni Krisztus Egyházát is kegyelemeszközeivel együtt, bővítsük ismereteinket a vallásos élet terén, de ne felejtjük el soha, hogy minden ismeret csak akkor ér valamit Isten előtt, ha az ismeretnek megfelel a gyakorlat is. Törekedjünk végre másokat is az igazság megismerésére, Jézus és Egyháza

ismeretére vezérelni imádság, jó példa és buzgó apostolkodás által. A Krisztust szerető szív nem lehet közömbös azzal szemben, hogy még oly sokan nem ismerik szeretetreméltó egyetlen Üdvözítőjüket.

III. Pont. Jézus megkereszteltetése.

„Akkor Jézus Jánoshoz méne, hogy az megkeresztelje őt.” (Mt. 3, 13.) Ez valóban az alázatnak legmélyebb leereszkedése. Az Isten Fia a bűnösök közé áll. Hiszen ő a Bárány, aki magára vette az emberiség minden bűnét és jön, hogy azokat elvegye. Nem elég, hogy csak a bűnösök közé áll, hanem még külön helyet sem követel magának, egyszerűen a többi közé lép és vár, míg rá kerül a sor. Mily megszegyenítése ez mindazoknak, akik még a gyónásnál, áldozásnál, a templomban is külön helyet igényelnek a maguk számára!

Jézus alázata. Azoknak, akik mindig az asztal fejénél és kitüntető helyeken akarnak ülni, akik mindig valami kivételre, külön meghívókra, külön figyelemre számítanak a maguk részére.

Jézus helyettem áll a bűnösök közé. Ily alázattal kell felvennem a bűnbocsánat szentségét, ily alázattal kell könyörögnöm Istennek bűneim elengedéséért, ily alázattal kell vágyódnom lelkem megtisztulása után.

Szent János felismeri Jézust és vonakodik őt megkeresztelni: „Neked kell engem megkeresztelned, és te jössz énhozzám?” (Mt. 3, 14.) A mély alázatnak és saját semmissége, teremtett volta tudatának szava ez. Amint később Szent Péter sem akarta megengedni, hogy Jézus megmossa lábait, úgy most Szent János is vonakodik őt megkeresztelni. De Jézus ott sem, itt sem enged: „Hagyd el ezt most; mert így illik teljesítenünk minden igazságot.” (Mt. 3, 15.) Ne szabadkozzál, mondja, ne mentegesd magadat most, mert „Igy illik teljesítenünk minden igazságot.” ennek nincs itt az ideje; most nekem meg kell aláznom magamat előtted azzal, hogy kezedből felveszem a keresztiséget, és neked meg kell aláznod magad azzal, hogy ezt megengeded. Így teljesítünk minden igazságot. Az alázatosság tehát az előkészület a messiási hivatásra. Az alázatosság

zászlaját tüzi ki Jézus, amikor hadbavonul a sátán és a büszke világ ellen. Ezt jelenti keresztsége.

Igy kell teljesítenem nekem is *minden* igazságot. Nemcsak a jót, hanem a jobbat kell megcselekednem. A tökéletesség magaslatára kell törekednem; de ez egyértelmű azzal, hogy leereszkedem az alázatosság mélységeibe. „Isten a kevélyeknek ellentáll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad.” (Jak. 4. 6; 1 Pét. 5, 5.) Egy alkalommal egy újoncnő így szólt mesternőjéhez, liziói kis szent Terézhez: „Ó, ha arra gondolok, mennyit kellene még elveszítenem!” A szent pedig válaszolt: „Őn azon van, hogy megmásszon egy magas hegyet, holott Isten azt akarja, hogy leszálljon a mély völgybe, az alázatosság mély völgyébe. Ott várja Önt az Isten.”¹

Megköszönöm itt a keresztség nagy kegyelmét. Jézus keresztsége szerezte meg nekem a keresztség szentségének nagy kegyelmét. Jézus szent testének érintésével megszentelte a vizeket, melyek a keresztség kegyelmének közvetítői lettek. Alámerülünk az alázatosság sírjába, hogy a sírból megtisztultan támadjunk fel, annak kegyelme és érdemei által, aki „megalázta magát és engedelmes lett a halálig és pedig a halálig a kereszfán.” (Fil. 2, 8.)

De „ezért az Isten is igen felmagasztalta őt és oly nevet adott neki, mely minden más név fölött van, hogy Jézus nevére minden térd meghajoljon, az égieké, a földieké és az alvilágiaké, s minden nyelv vallja az Atyaisten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr.” (Fil. 2, 9—11.) Az alázatosság fegyverével győzte le Krisztus a világ és az alvilág hatalmait és szerezte meg magának a földi és az égi szentek dicsőítését. Ez a megdicsőítés már most keresztsége után kezdetét veszi; mert „íme megnyílnak az egek és látá az Isten Lelkét galamb képében leereszkedni és magára szállni és íme szózat hangzék az égből mondván: Ez az én szeretett Fiam, kibem nekem kedvem telt.”

Jézus megdicsőítése.

De „ezért az Isten is igen felmagasztalta őt és oly nevet adott neki, mely minden más név fölött van, hogy Jézus nevére minden térd meghajoljon, az égieké, a földieké és az alvilágiaké, s minden nyelv vallja az Atyaisten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr.” (Fil. 2, 9—11.) Az alázatosság fegyverével győzte le Krisztus a világ és az alvilág hatalmait és szerezte meg magának a földi és az égi szentek dicsőítését. Ez a megdicsőítés már most keresztsége után kezdetét veszi; mert „íme megnyílnak az egek és látá az Isten Lelkét galamb képében leereszkedni és magára szállni és íme szózat hangzék az égből mondván: Ez az én szeretett Fiam, kibem nekem kedvem telt.”

¹ „Jó, ha szívünk fölfelé tör, de nem magunk felé, ami a büszkeség jele, hanem Isten felé, ami az engedelmisség tulajdonsága, mely csak azokban található, akik alázatosak. Van tehát valami az alázatosságban, ami csodálatos módon ég felé emeli a szívet, és van valami a kevélységben, ami azt lefelé húzza.” (August., De civ. Dei, 14, 13.)

(Mt. 3, 16—17.) „Mert aki magát fölmagasztalja, megaláztatik, és aki magát megalázza, fölmagasztaltatik.” (Lk. 14, 11.)

Imádság. Kérem a boldogságos Szűz Máriát, esdje ki számomra a kegyelmet, hogy szent Fiának zászlaja alá felvétessem a szegénység és a megaláztatás szeretetében, hogy ezzel hozzá minél hasonlóbb legyek és azok közé tartozzam, akik egészen közelről követik őt. Üdvözlégy. — Ugyanazt kérem Jézustól, szent Szívének irgalmas szeretetére hivatkozva, részesítsen abban a nagy kegyelemben, hogy az ő életét tökéletesen utánozhassam és követhessem. Krisztus lelke. — A mennyei Atyától is ugyanazt a kegyelmet kérem, adjon engem szent Fia mellé tanítványul és társul, hogy az ő nyomdokaiba lépve elérjem a tökéletességet. Miatyánk.

II. JÉZUS A PUSZTÁBAN.

Első előgyakorlat. Mt. 4, 1—11; Lk. 4, 1—13.

Második előgyakorlat. Szemlélem Jézust a pusztában, amint az ördög elébe lép, hogy őt megkísértse.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézus erejével legyőzzem a kísértőt és az ő oldalán országának bátor harcosa legyek a sátán birodalma ellen.

I. Pont. Jézus imádkozik és vezekel.

Jézus, telve Szentlélekkel, elhagyja a Jordánt és visszavonul a pusztába. A Szentlélek vezeti őt. Lelkigyakorlatot tart, negyvennaposát, mielőtt messiási hivatását megkezdené. Neki nincs szüksége erre az előkészületre, de nekem igen. Azért példát ad, hogyan kell cselekednem.

Imádkozik és böjtöl. „Jó az imádság böjttel” (Tób. 12, 8), mondta Ráfael arkangyal az öreg Tóbiásnak. Ez a helyes előkészület nagy dolgok véghezvitelére. Az imádság erősíti a lelket, a vezeklés megtöri a testet. Az imádság az ég felé emel, a vezeklés elvon a földtől. Az imádság megalázza a szellemet, a vezeklés megalázza a testet. Minderre nem volt szüksége Jézusnak, de nekem igen nagy szükségem van ezekre. Azért ő magára vállalta, hogy példát adjon nekem, és én is hasonlóképp cselekedjem.

Jézus a pusztában. Jézus a sivatagban, a pusztában! A puszta a semmiség, a bűn, a kísértések országa. (Tób. 8, 3.) A vadállatok a szenvedélyeket jelképezik, a kígyók a csábításokat. Mindez a világ képe. Ide jön Jézus, hogy vezekeljen és imádkozzék. Vezekélése és imádsága paradicsommá akarja varázsolni a pusztaságot. Tövis és bojtorján helyett gyümölcsfák és virágok sarjadnak majd ki a földből. A vadállatok megszelidülnek és lábaihoz fekszenek. „Áspis kígyón és viperán fogsz járni, oroszlánt és sárkányt fogsz tiporni.” (90. zsolt.) „Együtt lakik majd a farkas a bárányal, és szalmát eszik majd az oroszlán.” (Iz. 11, 6—9.)

Jézus a sivatagban, a pusztában! Mily csend, mily magány veszi őt körül! A puszta Isten országa is. Hány remete, hány vezeklő követte Jézust a pusztába. „A puszta áldott ország”, mondta egy nagy megtérő. „A mi Urunk felkereste. A hívők ezrei lettek ott szentekké. Ma is fennáll még Thebais, de hiányoznak a hallgató lelkek, kik Isten szavát meghallanák.” (Psichari, Le voyage du centurion.) A lelkigyakorlat is nagy lelki magány, magány a lélek pusztájában. Mily fényesen ragyognak le éjjel a csillagok a pusztában időző lélekre. Oly közel van az ég, oly távol a föld! Itt fogamzanak meg a lélekben a nagy gondolatok, a nagy elhatározások. Itt szövöi terveit Krisztus harcosa a sátán ellen.

Imádság, böjt, alamizna — ezek a nagy fegyverek sátán hatalmával szemben: gyalogság, tűzérség és repülő had. Az imádság a világ kevélységét győzi le, a böjt a test **A lélek fegyverei.** kívánságát, az alamizna a szemek kívánságát, a bírvágyat törli meg. Megvizsgálom magamat, hogyan használom ezeket a fegyvereket, mily kitartással, mily sikerrel?

Az önlegyőzés és a vezeklés édestestvérek. A vezeklés eleget tesz az elkövetett hibáért és kegyelmekért esd, az önlegyőzés a testet és akaratot edzi, hogy újra hibába ne essék. A vezeklésnek elégtételi, engesztelő és könnyörgő jellege van; az önlegyőzés lelki tréning. De mindkettő ellenszegül a romlott hajlamoknak és megfékezi, megtagadja az érzékeket, fájdalmat okoz nekik, ha szükséges vagy hasz-

nos, elvonja tőlük, ami kellemes, ha a lélek java és Isten dicsősége kívánják.

Minél alacsonyabb az érzék, annál jobban kell azt megtagadni. Ami Istenhez emel, azt nem szükséges megtagadni, csak ami Istentől elvon. A szem, a fül kíváncsiságát meg kell tagadni; de ha Isten alkotásainak szemlélete, ha

**Belső és külső
önmegtagadás.**

az ének a templomban vagy a madárdal a természetben Istenhez emel, akkor az eszköz, hogy hozzá közelebb jussak. Az ízlés, a tapintás érzékei a legalacsonyabbak; ezek szorulnak leginkább megfékezésre, megtagadásra. De helyesen használva minden érzék Istenhez emel; mert az egész emberi természet Istenre van irányítva alkotójától.

Meg kell tanulnom az időjárás kellemetlenségeit elviselni. Jézus nagyon szenvedett a pusztában. Éjjel hideg, nappal égető hőség. Az eső és szél ellen csak fogyatékosan védtek ruhája, lakása. Ehhez még önként vállalt önsanyargatást gyakorolt, keményen böjtölt. Szent Lukács mondja, hogy „semmit sem evett ama napokban.” (Lk. 4, 2.) — A legszükségesebb önmegtagadás és a legjobb vezeklés azoknak a kellemetlenségeknek elvállalása, melyeket Isten maga enged ránk jönni, melyeket a mindennapi élet hoz magával. De jó ezekhez valami csekély önként vállalt ön-megtagadást is hozzáfűzni, hogy jóakaratumkat és készsünköt megmutassuk és megedzzük lelkünket. Erőinkhez mérten és a kegyelem ösztönzése szerint kell ezt tenni. Első a benső önmegtagadás, rendetlen hajlamainak megfékezése; de erre segít és nélkülözhetetlen a külső ön-megtagadás is, mely a testet aláveti a lélek hatalmának. Erre tanít minket Jézus a pusztában.

II. Pont. Sátán megkísérti Jézust.

A negyvennapos böjt eltelte után Jézus megéhezett. Ekkor hozzá lépett a kísértő és mondá neki: „Ha Isten fia vagy, mondd, hogy e kövek kenyerekké váljanak.” (Mt. 4, 3.) Az ördög nem ismerte fel még Jézusban biztosan, hogy ő az Isten fia. Azért megkísérelte, hogy ezt megtudja. Együttal arra ösztönzi, hogy rendellen módon keresse a testi táplálékot. Ez a kísértés tehát a testre épít. Jézusban min-

den kísértés csak külső volt, mert bensejében az áteredő büntől való mentesség és az Istennel való személyes egyesülés következtében semmi rendetlenség sem lehetett. Mégis „**Mondd, hogy e kövek . . .**” megengedte vigasztalásunkra, hogy külsőleg megkísértse az ördög. A kísértés tehát nem bűn, még akkor sem,

ha — mint nálunk van — bensőnkben is bizonyos hajlandóságot érzünk a bűnre, hacsak ennek erélyesen ellentállunk. Sőt a kísértés legyőzése nagyobbítja, tökéletesebbé teszi az erényt és érdemekkel gazdagít bennünket. Igaz ugyan, hogy az erény gyarapodásával a hevesebb kísértések is el szoktak maradni, de azért még szenteknél is gesgett, hogy hirtelen ismét nagy kísértéseknek voltak kitéve. Ezek akkor inkább a gonoszlélektől, mint maguktól a szenvedélyektől erednek.

„Írva vagyok”, mondja Jézus a kísértőnek, „nemcsak kenyérral él az ember, hanem minden igével, mely az Isten szájából származik.” (Mt. 4, 4.) Ezzel megmutatta, mily fegyverrel kell győzedelmeskedni a kísértő fölött. Határozott és rövid szóval a Szentírásból erélyesen és azonnal vissza kell vetni a kísértést. Sohase kezdjünk alkudozni vagy szóvitába bocsátkozni a kísértővel. Az alkudozás már a beleegyezés kezdete, a szóvita meg újabb kísértésre ad alkalmat.

Gyönyörű ellentét van Jézus viselkedése közt a pusztában, mikor őt a sátán saját éhségének csillapítására csodátételre akarja rábírní, és viselkedése között a másik „puszta helyen” (Mt. 14, 13), amikor a nép éhségét csodálatos kenyérral elégíti ki. De ezeknek is megmondja utólagosan, mikor másnap már nem a tanításért, hanem a kenyérért jönnek ismét hozzá: „Fáradozzatok, de ne olyan eledelért, mely veszendő, hanem azért, mely megmarad az örök életre, melyet majd az Emberfia ad nektek.” (Jn. 6, 27.)

Akkor magával vitte őt az ördög és a jeruzsálemi templom ormára állította és mondá neki: „Ha Isten fia vagy, vedd le magadat; mert meg van írva, hogy angyalainak parancsolt felőled, és kezeikben hordoznak téged, hogy kőbe ne üssed lábadat.” (Mt. 4, 6.) Az ördög nem tágit. Ha az egyik kísértés nem vezetett eredményre, talán a másik nagyobb sikerrel jár. El kell készülni lennünk ugyanannak a kísértésnek megismétlődésére vagy új kísértésre más alak-

ban. Az egyszer visszavert rossz gondolat újból feltámadhat vagy más képben jelenhet meg; de lehetséges az is, hogy az érzékiség kísértését a hiúság kísértése váltja fel. Jézusnál is „Vesd le magadat.” így volt. A test szükségleteinek rendszeren kielégítésére irányuló kísértés után a hiúság, a feltűnés utáni vágy kísértésével támadja meg sátán, hogy vakmerő bizalomra vegye rá.

Mily ravasz, mily fondorlatos módon jár el az ördög! A jónak látszatával kísért. Nem volna-e Isten dicsőségére és messiási mivoltod kinyilatkoztatására előnyös, ha most a templom ormáról az egész nép láttára levetnéd magad? Hiszen már mint 12 éves ifjú is megmutattad bölcseségedet a templomban. Ez a csoda most még hatásosabb volna. Egyébként ne félj, hogy rendkívüli utakon jársz, hiszen maga az Isten Lelke megírta rólad, hogy angyalainak parancsolt felőled, hogy kezeiken hordozzanak. — Ezeket súgja az ördög Jézus fülébe. A hivatkozás a Szentírásról új feyver kezében, mellyel Jézus hasonló feyverét akarja ellen-súlyozni. Ez is ravaszágát és fondorlatosságát mutatja.

Jézus nagyobb csodákat művelt, emberek kérésére is, mint amilyen lett volna, ha magát a templom ormáról levetette és sértetlen maradt volna. De nyilvánvaló a beállítás különböző volta. Ezen a „kígyófarkon”, amint Szent Ignác mondja, ismerni meg a gonoszlelek kísértését. Minden jó gondolatban, minden szent képben, melyet lelkünk elé állít, minden szent elhatározásban, melyre ösztönöz, minden szent érzelemben, melyet bennünk felkelt, hogy a jónak látszata alatt megtéveessen, van valami furcsaság, helytelenség, szokatlanság, titkos hiúság, elpalástolt érzékiség, szóval kígyófark, mely a jó angyal mezébe burkolózó gonosz szellemnél a szent ruha alól is kilátszik. Ezen ismerjük őt fel. „Ha a sugalmazott gondolatok sorrendjében valamelyik rossz . . . vagy a lelket gyengíti, vagy nyugtalaná teszi, vagy felzaklatja és megfosztja békéjétől, csendjétől és nyugalmától, amelyet azelőtt élvezett, akkor ez világos jele annak, hogy azok a gondolatok a gonosz szellemtől származnak.” (A szellemek megkülönb. vonatkozó szabályok, 5. szab.)

Jézus csak ezt a rövid választ adja a sátánnak, saját feyverével verve vissza a kísértőt: „Megint írva vagyon: „Ne kísértsd a te Uradat Istenedet.” (Mt. 4, 7.)

Ebből és a következő kísértésből látható, hogy Jézus még teste fölött is hatalmat engedett a sátánnak. Megengedte, hogy őt felkapja és magával vigye. Ne csodálkozzunk tehát, ha a szentek életében is olvasunk hasonló dolgokat, ha nagy külső zaklatásoknak látjuk őket alávetve az ördög részéről; de azon se csodálkozzunk, ha a mi testünkön is némi hatalmat gyakorol és kísértésekkel üldöz. Ez sem rossz jel még. Emellett is nagyon tisztalelkűek lehetünk Isten kegyelmére támaszkodva. Egyébként azonban nem szükséges minden kísértést közvetlenül a gonoszléleknek tulajdonítani. Elég arra romlott természetünk is.

Jézus nagyobb csodát állít a zsidók elé, hogy őket meggyőzze messiási hivatásáról: „Bontsátok el e templomot”, mondja, „és harmadnapra felállítom azt.” (Jn. 2, 19.) Több ez, mint a templom ormáról levetni magát és sértetlennek maradni. Ez a test feltámadását jelenti a sírból. Ennek a csodának sem hittek a zsidók; nem hittek volna akkor sem, ha Jézus messiási küldetésének bizonyítékául a templom ormáról leveti magát és sértetlen marad. Ezt is az ördögnek tulajdonították volna, mint egyéb csodáit, és ebben az esetben igazuk lett volna. Ebben a kísértésben szemlélhetjük, hogyan csapja be az ördög a hiszékeny embereket. Így csapta be öszüléinket is. Lelkünk elé varázsolja, mily nagy dolgot nyernek el, ha sugallatának engednek és szavát követik. Az ember hisz és csalódottan látja, hogy amit remélt, nem teljesedik be. Hány szomorú példa igazolja ezt a történelemben; hány szerzetes, hány pap tragédiája bizonyítja ugyanezt: akár a jónak látszata alatt, akár egyenesen a rossznak engedve, lesznek hűtlenek hivatásukhoz, mindig szerencsétlenül járnak, és sátán és a világ sohasem adja meg azt, amit oly kecségetően ígért.

Ismét magával vitte Jézust az ördög egy igen magas hegyre és megmutatta neki a világ minden országát és azok dicsőségét. „Mindezeket neked adom, ha leborulván imádsz engem.” (Mt. 4, 9.) Megecsik, hogy az ördög, ha támadását visszaverjük, még vakmerőbb lesz. Jézust is fokozatosan nagyobb bűnre és nagyobb vakmerőséggel kísérti. Most a birvággyal és a hatalom szédületével akarja őt egyenesen

„Mindezeket neked adom.”

(Mt. 4, 9.)

„Mindezeket neked
adom . . .“

az istenimádat megtagadására, sátán-
imádatra rábírní. Ebben mutatkozik
Lucifer igazi mivolta. Büszkeségében
önmagát akarja imádtatni. „Hasonló leszek a Fölségeshez“,
mondotta egyszer. (Iz. 14, 14.) Erről a sátáni ambícióról
most sem mond le.

Egészen a világ fejedelmének érzi magát. „Mind e
hatalmat és azok dicsőségét neked adom“, mondja; „mert
nekem adattak át azok, és akinek akarom, annak adom.“
(Lk. 4, 6.) Mily öntelt, mily hazug ez a szó! Igéri, ami nem
az övé. Úgy tesz, mintha a világ korlátlan ura lenne, és
Isten nem is léteznék. Igaz, hogy a bűn által a világ némileg
sátán járma alá került, de csak Isten megengedéséből
és nem korlátlanul. Az ő akarata és gondviselése nem engedett
a bukott angyalnak nagyobb hatalmat, mint az isteni
terveinek megfelelt. De Lucifer úgy tesz, mintha minden az ő
korlátlan tulajdona lenne.

Mily megható ismét, ha arra gondolunk, hogy pár
hónap után Jézus egy hegyen állva, mondja apostolainak és
tanítványainak: „Minden hatalom nekem adatott mennyben
és a földön.“ (Mt. 28, 18.) Nem sátán imádása, hanem
mennyei Atyja íránt való hű engedelmissége adta neki azt
a hatalmat. „Megalázta magát és engedelmes lett a halálig
és pedig a halálig a keresztfán. Ezért az Isten is igen fel-
magasztalta őt és oly nevet adott neki, mely minden név
fölött van: hogy Jézus nevére minden térd meghajoljon, az
égieké, a földieké és az alvilágiaké.“ (Fil. 2, 8—11.) A kocka
megfordult: sátánnak is imádnia kell Krisztust, akit saját
imádására kísértett.

Mily kicsinynek látszott Jézusnak a világ minden
hatalma és dicsősége, amikor az Olajfák hegyéről felszállt
az égbe! Dicsőt ígerte neki az ördög, de nem adhatta meg.
Ezeket fektette lábainak számolyához az Atya (109. zsolt.),
mikor mondta neki: „Kérd tőlem, és neked adom a nemze-
teket örökségedül, s a föld határait osztályrészedül.“ (2.
zsolt.) De sokkal nagyobb és dicsőségesebb ország vár rá
ott fent, ahová felszáll. „Minden csak hiúság“ (Préd. 1, 2),
mondja most, mikor az ég felé emelkedik és maga alatt
szemléli a kicsi földet, hogy mint király vonuljon be égi
birodalmába. Nekünk pedig mondja: „Mit használ az ember-

nek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja?" (Mt. 16, 26.) Az ő szeme az égi dicsőségre irányul. De ezt a dicsőséget meg kellett előbb előznie a szenvedésnek, a keresztnak: „Nem ezeket kellett-e szenvedni a Krisztusnak, és úgy menni be az ő dicsőségébe?” (Lk. 24, 26.) Ezért készül most bőjttel és virrasztással messiási hívására és küzdi le sátán kísértését a Lélek erejével: „Távozzál sátán! mert írva vagyon: A te uradat Istenedet imádjad, és csak neki szolgálj.” (Mt. 4, 10.)

Jézus is mindig erélyesebb lesz sátánnal szemben és a harmadik kísértés után parancsolólag utasítja őt el magától. Nekünk sem szabad a kísértések szaporodása vagy erősödése miatt kislelkűeknek lennünk; ellenkezőleg, Isten kegyelmében bízva, mindig nagyobb bátorsággal kell szembeállnunk azokkal, amíg csak sátán megszegyenülve nem távozik tőlünk.

Ez a három ősrégi kísértés az, mellyel az ördög Jézust is megtámadta: az érzékiség, a hiúság és a birtok- és hatalomvágy kísértése. Ezek a mi ellenségeink is. Ezek ellen kell magunkat felvérteznünk a lélek fegyvereivel. (Ef. 6, 12—18.) Jézus példát adott rá. Megmutatta, hogy nemcsak imádsággal és vezekléssel kell készülnünk Isten műveire, hivatásunkra; hanem hogy gyakran kísértések előzik meg Isten művét mibennünk, amelyekből az ő erejével győzedelmesen fogunk kikerülni, ha bizalmunkat nem magunkba, hanem az ő erejébe vetjük. Így van ez a lelki életben, így a külső munkákban is. „Fiam, ha Istennek szolgálni kívánsz”, mondja a bölcs, „készülj a megpróbáltatásra.” (Sir. f. 2, 1.) „Mivel kedves voltál az Istennek”, szól Tóbiáshoz Ráfael arkangyal, „megpróbáltatásnak kellett érnie téged.” (Tób. 12, 13.) A megpróbáltatás külső szenvedés, de belső kísértés is lehet.

III. Pont. Az angyalok szolgálnak Jézusnak.

Oly szép az angyalok szerepe Jézus életében! Még mielőtt megszületett volna, már szolgáltak neki. Előkészítették a megtestesülés nagy titkát. Gábor arkangyal az égi üzenettel Szűz Mária elé lép; angyal osztatja el Szent József kétélyét. Angyalok hirdetik Jézus születését az embereknek,

ők vezetik a jászolhoz első imádóit, követőit, hirdetőit, a pásztorokat. Az ő gondoskodásuk óvja meg a gyermek Jézust Heródes cselvetésétől. — Kinszenvedésében is angyal erősíti meg a halállal vívódó Jézust, bátorítja és vigasztalja. Angyalok adják a szent sírhoz a díszőrséget, elmozdítják a követ és mintegy rendbehozzák a föltámadt király pihenőhelyét. Ők buzdítják az apostolokat Jézus mennybemenetele után, térjenek vissza Jeruzsálembe és készüljenek a Szentlélek eljövetelére, hogy azután evangéliumának bátor és lankadatlan hirdetői legyenek nemcsak Judeában, hanem a föld határáig.

Most is a negyvennapos bűnt és vezeklés után, a kísértőnek legyőzése és távozása után, „angyalok jövének és szolgálának neki.” (Mt. 4, 11.) Imádták, hódolatukat és szeretetüket ajánlották fel, talán csodálatos módon táplálták is, mint egykor Illés és Dániel prófétát, vagy Izrael népét a pusztában, vagy később a holló Pál remetét magányában. — Így kell nekem is hűségemmel, szeretetemmel szolgálnom Királynak, szent Szívének kívánságait, vágyait teljesítenem, akaratát megcselekednem, neki elégtételt és örömet szereznem, titokzatos testét, a lelkeket, táplálnom, felüldítenem. Imáimmal, szavaimmal, tetteimmel szolgálni akarom embertársaim földi és örök üdvét. Ez az apostoli hivatás, melyre engem Mesterem itt a lelki gyakorlatok magányában előkészít.

Megfontolom ebben a titokban is, hogy a megaláztatást és főleg a megalázódást a megdicsőülés követi. A vezeklés megalázza nemcsak a testet, hanem a lelket is. A kísértés is megaláz. Ezt a megaláztatást is bátor szívvel és Isten akaratában való megnyugvással kell magunkra vállalnunk, csak okot ne szolgáltatassunk a kísértésre. Jobb olykor a kísértés, mint az erényeink szilárdságában való öntudatlan sütkérezés és hiú tetszelgés. Előbb-utóbb, ha még oly kellemtelenek és megalázók is a kísértések, Isten felemeli lelkünket, de úgy, hogy ez alázatosságunknak már nem lesz ártalmára. Angyalok jönnek és szolgálnak nekünk; hiszen végtelen leereszkedő gondviselésében a mi szolgálatainkra is rendelte őket mennyei Atyánk.

Imádság. Kérem a boldogságos Szűz Máriát, hogy akár lelki harcokon, küzdelmeken, próbákon és kísértéseken

át is vezessen Jézus zászlaja alá, az alá a zászló alá, amely alatt Fiának leghívebb harcosai és apostolai küzdenek, a szegénység, az alázat, az önzetlenség, a szeretet zászlaja alá. Esdje ki számomra azt a nagy kegyelmet, hogy olyan harcosa, barátja, jegyese legyek Jézusnak, akire feltétlenül és minden körülmények közt számíthat. Készítse el és áldja meg apostoli hivatásomat. Üdvözlégy.

Ugyanezt kérem Jézustól és nagy áhitattal imádkozom: Krisztus lelke, szentelj meg engem. — Ugyanezt a mennyei Atyától és egy Miatyánkkal fejezem be elmélkedésemet.

Jézus Szíve, jöjjön el a te országod!

III. AZ APOSTOLOK MEGHIVÁSA.

Első előgyakorlat. Jn. 1, 35—51; Lk. 5, 1—11; Mt. 4, 18—22; Mt. 9, 9; Lk. 5, 27—28.

Második előgyakorlat. Szemlélem Jézust a genezáreti tó partján, amint András és Pétert és Jánost hívja e szavakkal: „Jöjjetek utánam és emberhalászokká teszlek benneteket.” (Mt. 4, 19.)

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézus jóságát és kegyelmének mindenhatóságát az apostolok hívásában megismerjem, őt tökéletesen szeressem és kegyelmének erejében bízva nagylelkűen kövessem.

I. Pont. András és János.

András és János Keresztelő szent János tanítványai voltak. A tökéletesebb élet utáni vágy vezette őket hozzá. Szent János elragadó példája őket is magával ragadta és követésére indította. Szigora mellett is nagyon szerették őt és ragaszkodtak hozzá, mert szentet láttak benne, aki önzetlenül dolgozik a Messiás utainak elkészítésén. Ő csak Jézushoz akar vezetni mindenkit, tanítványait is. Azért most is rámutat Jézusra: „Íme az Isten báránya! íme, ki elveszi a világ bűnét!” (Jn. 1, 29.)

Íme az Isten Báránya. Itt szemlélhetjük a jó nevelés áldását.

Ez sokszor elhinti az ifjú lélekbe a magasabb hivatás csiráját. Ellenkezőleg a rossz nevelés, vagy a rossz példa, vagy a nevelő visszataszító egyénisége, modora sok esetben kiölik a hivatást a gyermek szívéből.

Szent komolyság és önzetlen, megnyerő szeretet ékesítsék a nevelő, a tanító, a lelkipásztor személyét.

András és János hallják Keresztelő Szent János szavát. Isten Bárányának nevezte Jézust. Ez nagy dolog, gondolták, és bizonyos ellenállhatatlan vonzódás hajtotta őket Jézus felé, hogy őt megismerjék. De némileg visszatartja őket egyéniségük, alacsony, megvetett állásuk és foglalkozásuk. Halászok voltak. Mégis győz a vonzalom, amely mögött és amelyben a kegyelem működik, a mennyei Atya vonzása: „Senki sem jöhet énhozzám, hacsak az Atya, ki engem küldött, nem vonzza őt.” (Jn. 6, 44.) Követik a vonzást. Szerényen és félénken Jézus után indulnak. Jézus észreveszi, mint az ember, aki érzi és tudja, hogy valaki követi, de mint Istenember is, aki belelát a szívekbe és „tudja, mi van az emberben”. (Jn. 2, 25.) Jézus megfordul és kérdezi: „Mit kerestek?” (Jn, 1, 28.)

Ez volt Jézus első szava tanítványaihoz. A kegyelemnek szava volt ez. Neki kell kezdeni. Ha ezt a szót nem mondja, soha Andrásból és Jánosból nem lett volna apostol. „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket.” (Jn. 15, 16.) A kérdésre válasz kell, és így megvan a kapcsolat, az a kapcsolat, mely már soha többé szét nem szakad, a kapcsolat Jézus és András és János lelke között, a kapcsolat, mely ettől a naptól kezdve mindig szorosan „Mester, hol lakol?” sabb és bensőbb lesz, melyből egy egész életmód és életberendezés függ a két halászra nézve, az Egyházban pedig egy evangélium, egy titkos kinyilatkoztatás és számtalan lélek örök üdvössége, sőt részben magának az egész emberiségnek üdvössége, az Egyháznak alapítása. Mily nagy volt ez a nap, ez az óra, ez az első szó és a válasz rá!

Mily sok függ nálam is attól, hogy meghalljam és megértsem a kegyelem hívó szózatát! Mit nem veszíthetek, ha fülem süket és szívem kemény! Egy élet, egy örökkévalóság függhet egy pillanattól, egy megértett vagy meg nem értett szótól!

„Mester, hol lakol?” (Jn. 1, 38.) Ez a két szerény tanítvány válasza. És Jézus leereszkedő jósággal felel: „Jertek és lássátok.” (Jn. 1, 39.) Ez az első meghívás — látszólag meghívás vendégszeretetből, valóságban meghívás az apos-

tolí életre, kiválasztás százak és ezrek közül Jézus leg-szorosabb baráti körébe, lelki családjába, tökéletes követésére. — És a két tanítvány egész nap Jézusnál maradt. Szent János még öregkorában is visszaemlékezett erre a találkozásra és erre a napra, melyet Jézussal együtt töltöttek.

II. Pont. Péter, Fülöp és Bertalan.

A nagy kegyelmek, ha jó talajra esnek, mindig termé-kenyek, nemcsak annak lelkében, aki azokat kapta, hanem mások lelkében is. Minden kegyelem, ha igaz, nem önző magabazárásra, hanem testvéri megosztásra, apostoli nagy-lelkűségre ösztönöz. A feltámadás után a szent asszonyok azonnal hírül adják az apostoloknak a nagy örömet, mely-ben részük volt. Az emmauszi tanítványok még az este visszatérnek Jeruzsálembe, hogy testvéreikkel közöljék a nagy vigasztalást és husvétí örömet, mellyel őket Jézus megörvendeztette. András és János sem zárják magukba a kegyelmet, melyet a Jézussal való találkozás által kaptak, hanem testvéri és apostoli szeretettel azonnal megosztják vérbeli testvéreikkel: András Simont, a későbbi Péter apos-tolt, János Jakabot hívja Jézushoz.

Mily gyönyörűen jelenik meg előttünk ebben a meg-hívásban az emberi közvetítés szerepe Isten terveiben! Andrást és Jánost Keresztelő Szent János irányítja Jézus felé, de a meghívás maga Jézustól indul ki: „Íme az Isten Báránya.” — „Jertek és lássátok.” A két tanítvány maga „Te Péternek fogsz is közvetítő lesz, de a meghívás nevezetni.” ismét Jézustól függ. András fivérével Simonnal találkozik és mondja neki: „Megtaláltuk a Messiást. És Jézushoz vivé őt.” (Jn. 1, 41—42.) Most történik valami, amit Szent János evangélista külön hangsúllyal emel ki, és ami Simon későbbi nagy hivatását már most sejteti, sőt körvonalazza. Jézus különös módon rátekint, isteni tekintettel, mely a kiválasztás tekintete. Mintha csak Sámuel példájára végigvonultatná maga előtt összes jövendő apostolait, és Simonnal megáll a szeme, és azt mondja: Ez az. „Jézus rátekintvén, mondá: Te Simon vagy, Jónás fia, te Péternek fogsz nevezetni.” (Jn. 1, 42.)

Ez a szó már előjátéka annak a nagy szónak, melyet Jézus pár hónap múlva Cezaréánál mond Péternek: „Boldog vagy Simon, Jónás fia! Te Péter vagy, és erre a kösziklára fogom építeni egyházamat” (Mt. 16, 7—18), és annak a másiknak a genezáreti tó mellett a feltámadás után: „Legeltesd az én bárányaimat, legeltesd az én juhaimat.” (Jn. 21, 15—17.) Simon megsejtette, hogy valami különös hivatásról van szó, és lelkében megőrizte Jézus szavát.

Másnap az úton Galilea felé Jézus Fülöppel találkozik. Neki csak odasúgja: „Kövess engem.” (Jn. 1, 43.) Fülöp azonnal követi őt és apostol lesz. Kezdetől fogva annak mutatkozik, akinek később látjuk, amikor a pogányok „Kövess engem!” is hozzá mennek és kéri őt: „Látni akarnók Jézust.” (Jn. 11, 21.) Ő közvetítő kezdetől fogva. Nem testvérével, hanem barátjával, ismerősével, Natánaellel, a későbbi Bertalan apostollal közli meghívását: „Akiről Mózes írt a törvényben és a próféták, megtaláltuk Jézust, József fiát Názáretből?” (Jn. 1, 45.) De mintha Natánael meghívását az előítélet veszélyeztetné: „Jöhet-e valami jó Názáretből.” (Jn. 1, 46.) Ettől az előítélettől csak a személyes tapasztalat szabadíthatja meg Natánaelt. Azért mondja neki Fülöp: „Jer és lásd.” És Natánael elég igazságszerető és igazságkereső, hogy nem ragaszkodik előítéletéhez. Azért is kapja meg a meghívás kegyelmét, melyet sokan elvesztenek, mivel nem keresik az igazságot és előítéletükben görcsösen megmaradnak vagy közömbösen mellőzik a hívó szót. Ezt az igazságszeretetét dicséri benne Jézus is: „Ime az igaz izraelita, akiben nincs álnokság.” (Jn. 1, 47.) Az ilyeneket szereti és hívja meg magához Jézus.

Jézus szava megnyeri Natánaelt is és megnyitja szívét. „Honnan ismerz engem?” (Jn. 1, 48), kérdi Natánael, és Jézus feleli: „Mielőtt Fülöp téged hívott volna, mikor a fügefafa alatt voltál, láttalak téged.” Mily nagylelkű Jézus szeretete! Az igazságot kereső Natánael lelkéről egyszerre fellebbenti a fátyolt, kinyilatkoztatja neki az emberi szíveket átható isteni megismerését, úgy hogy Natánael e szavakba tör ki: „Te vagy az Isten Fia, te vagy Izrael királya.” (Jn. 1, 49.) Azonnal letesz előítéletéről és hódol az igazság

előtt. De Jézus még megtetézi kegyelmeit: „Mivel ezt mondtam neked: Láttalak téged a fügefa alatt, hiszel; nagyobb dolgot fogsz látni ezeknél.” (Jn. 1, 50.) Nem feddi meg őt előző kétkedése miatt; mert mielőtt Jézust még ismerte volna, ez valamikép érthető volt nála. Tamás már rég ismerte Jézust, mikor kétkedett a többi apostol szavainak igazságában; azért őt meg is feddi Jézus: „Mivelhogy láttál engem, Tamás! hittél, boldogok, akik nem láttak és hittek.” (Jn. 20, 29.) Natánaelnek inkább új titkok szemlélését helyezi kilátásba: „Látni fogjátok az eget megnyílni, és az Isten angyalait föl- és leszállani az Emberfia fölött.” (Jn. 1, 51.) Ezt a szót Jézus összes tanítványaihoz intézte, akiket meghívott, hogy hivatásuk fenséges voltát lelkük előtt megrajzolja.

III. Pont. A genezáreti tó partján.

Az új tanítványok valószínűleg Jézussal mentek Galileába. Meghívásuk még nem volt végleges. Ott szokásos foglalkozásukhoz tértek vissza, a halászatra adták magukat. Egyik reggel Jézus áthalad a tó partján, és nagy sereg követi, hogy szavát hallgassa. A tó szélén két hajót lát, de a halászok kiszállottak, hogy hálóikat mossák és rendezgessék. (Lk. 5, 2.) Jézus beszáll az egyikbe, mely Simoné volt, és kéri őt, vigye kissé beljebb a parttól, hogy a néptömeghez szólhasson. Onnét tanítja a sokaságot. Miután tanítását befejezte, meghagyta Simonnak, evezzen a mélyre és vesse ki hálóit. Simon válaszol: „Mester! egész éjszaka fáradozván, semmit sem fogtunk; de a te szavadra kivetem a hálót.” (Lk. 5, 5.) Egy halásztárs szavára sohasem vetette volna ki hálóját a tapasztalt, hivatásos halász; hiszen tudta, hogy hiába is tenné. De Jézus előtte több, mint közönséges ember már most is, előtte ő a Messiás, aki mondtotta: Péter lesz a neved, és hogy látni fogjátok az eget megnyílni, és az angyalokat föl- és leszállni az Emberfia fölött. Megemlékezik, hogy róla mondta Keresztelő Szent János, hogy ez Szentlélekkel és tüzettel keresztel, és hogy nem méltó saruját feloldani. Azért tehát az ő nevében kivetni hálóját.

És íme a halak oly sokasága kerül a hálóba, hogy egyes részei szakadozni kezdenek. Simon megdöbben a csoda láttára és térdre hull Jézus előtt s e szavakra fakad: „Menj ki tőlem, mert bűnös ember vagyok, Uram!” (Lk. 5, 8.) A csoda nem csak Simont, hanem testvérét Andrászt is és társait, Jakabot és Jánost, akik atyjukkal együtt a másik hajóban voltak (Mt. 4, 21) szent félelemmel töltötte el. De Jézus eloszlatja félelmüket. „Ne félj! ezentúl már embereket fogsz” (Lk. 5, 10), mondja Simonnak, majd odafordul testvérehez és folytatja: „Jöjjetek utánam és **„Elhagyván minde- emberhalászokká teszlek benneteket.”**
nüket követék őt.” (Mt. 4, 19.) És a másik két testvér-
hez is odafordul és ugyanezt mondja nekik. Ők pedig valamennyien elhagyják hálóikat, atyjukat és mindenüket és követik Jézust.

Nem sokat hagytak el, az igaz, de kérdezd a hegyek lakójától, mi neki kis háza a hegy oldalán, az erdő szélén, kis kecskéivel és a hegyek friss levegőjével. Kérdezd az Alföld szülőltjét, mi neki kis tanyája boglyaival és szabadságával, és megtudod, mit hagytak el az apostolok, mikor mindenüket, a szép genezárreti tavat, hajócskájukat és hálóikat elhagyták Jézusért. És elhagyták családjukat, rokonaikat, édesatyjukat is. Ez Jézus hívása.

„Emberhalászokká teszlek benneteket” — mondta. A hegyre tóduló néptömeg, a halak sokasága, a szakadozó hálók megmagyarázzák az apostoloknak a kép jelentését: így fogjátok majd az embereket hálóitokba, amint most a halak sokaságával megteltek hajóitok. Mily magasztos hivatás nyílik meg az egyszerű halászok előtt! Elhagytak mindent. Elbűvölte őket a Mester személye, elbűvölte őket a vállalkozás nagysága: „Elhagyván mindenüket, követék őt.” (Lk. 5, 11.) Tanítványnak lenni a szó legigazibb értelmében nem csak azt jelenti, hogy mesterünkkel együtt tanulunk, hanem hogy vele együtt élünk is. A középkori céhekben is a tanonc egy háztartásban élt mesterével.

IV. Pont. Máté a vámpadnál.

Jézus tovább ment és egy Máté nevű embert látott a vámnál ülni. „És mondá neki: Kövess engem!” (Mt. 9, 9.) Máté erre az egy szóra otthagyja a vámpadot és követi

Jézust. A Mester tekintete megérintette a lelkét. Oly csodálatos ez a meghívás, oly csodaszzerű ez a megtérés! Péter is mindent elhagyott és követte Jézust, de csak a másod- vagy harmadszori hívásra. Saul is, a későbbi nagy Szent Pál azonnal követte Jézust, de előbb szükséges volt, hogy Isten hatalmassága a földre sujtsa. A bűnös nő is

„Kövess engem!” megtért, de előbb megtörte a megkövezéstől való félelem remegése.

Mátét az anyagi javak, a bűnös pénz közepette egyetlen szó, egyetlen tekintet átváltoztatja. Mily hatalmas ez a szó, mily hatalmas ez a tekintet! Mily hatalmas az a szeretet, mely ebből a szóból, ebből a tekintetből a lélekbe árad!

Mily nagy dolgokat művelt ugyanez a szeretet, Krisztus szeretete, Krisztusnak egy belső szózata, egy tekintete a lélekre a századokon át a mai napig! A gyenge és gyáva apostolok oroszánokként indulnak ki Krisztus országának hódító útjára. Valódi népvándorlás indul meg az élvezet-hajhászó római világból a puszták felé, és a sivatagok benépesednek remetekkel. Egy igazi szent ragály, egy lelki járvány, egy szent epidémia, amint azt Prohászka nevezi, fekszik rá a lelkekre, és 7000 vértanu önmagát adja át, szolgáltatja ki felebarátjáért a „fogolykiváltó Mária” rendjében. Hány lelket ragadott ki a bűn posványából, hányat vonzott felfelé a szent élet magaslataira

Szent epidémia. Krisztusnak ez a belső szava, ez a tekintete a lélekre! Szent Ágoston, assisi Szent Ferenc, Szent Ignác, Lacordaire, Jörgensen, Papini, Sigrid Undset, Lavallière Éva ennek a tekintetnek elragadó, szinte elbűvölő hatása alá estek. Szent Szaniszlót, Heraklius császárt, buillon-i Gottfriedet, Szent Alajost, borgiai Szent Ferencet Krisztusnak ez a tekintete ragadta el és bírta rá, hogy grófságokról, fejedelmi koronákról lemondjanak, vagy legalább ideiglenesen letegyék császári díszüket, koronájukat, és úgy hódoljanak a keresztrefeszített Királynak. Ez a tekintet ragadta magával „Stellát”, hogy a szalonokból, ezer kis önző kényelemből, kedveskedésből, meleg szobából, koncertekből kiinduljon a nagyvárosi nyomortanyákra és ott

Jézus apostola legyen a legszegényebbek, a legnyomorultabbak, a legelhagyatottabbak közt.¹

Bár engem is megragadna ez a szent epidémia, bár az én lelkemet is megfogná ez a szent ragály, bár érintené Krisztusnak ez a földöntúli kegyelmi illete, bárcsak megígézne tekintete, necsak érintene és megígézne, hanem át is alakítana és apostolává tenne ez a szó, ez a tekintet, ez a szeretet! Érintene és átalakítana egy egész életre, hogy soha tőle el ne szakadjak, és bármily életmódban, állásban, hivatásban, ahová ő hív, csak az ő érdekeinek, az ő dicsőségének, az ő országának, az ő szeretetének éljek és a küzdelemben ezért a nagy célért meg is haljak! Hiszen nem multak még el azok az idők, amikor „közöttünk járt”, most sem. Az előző századokban sem járt közöttünk látható alakban, és amikor látható alakban járt még közöttünk, akkor sem épp a külső megjelenés, hanem elsősorban belső érintése, belső szózata, belső tekintete

Istenjárás a lélekben. vonzotta magához és alakította át a lelkeket. De valóban itt jár most is. Vagy jobban mondva, én járok, én, előtte. Itt az Oltáriszentségben, itt a szentmise alatt, itt áldozáskor, itt szentséglátogatásaim alkalmából, itt, ha bensőmben elmerülök, itt a lelkigyakorlatok alatt ő jár előttem és én ő előtte, nemcsak előttem jár, hanem *bennem* jár, lelkemet átjárja, valóságos „istenjárás” ez a lélekben, isteni szózat, mely a lelket megindítja, isteni tekintet, mely a lelket átalakítja. Csak meg kell hallani ezt a szót, tudatára kell ébredni ennek az istenjárásnak a lélekben, ki kell szolgálatni magát ennek a tekintetnek.

Mit akar ez az istenjárás a lelkemben? Mire hív ez a szózat bensőmben? Mire szólít fel ez a tekintet, mely rám esik? Elsősorban arra, hogy az életet hivatásnak tekintsem, hivatásnak, melyet Isten adott, melyet be kell töltenem, melynek betöltéséért felelős vagyok. Azért mindenekeelőtt életpályámat kell helyesen megválasztanom, Isten szavát, indítását, sürgetését nem szabad elmellőznöm, elhanyagolnom. Az a szó, melyet talán most hallok bensőmben, soha többé nem fog megisméltődni, az a tekintet, mely elől most kitérek,

¹ Elekes B., Krisztust — kenyeret

talán soha többé nem fog rám vetődni.¹ Nemcsak helyesen kell megválasztanom életpályámat és nem szabad Isten hívását elmellőznöm, hanem készülnöm is kell élethivatásom jó betöltésére. Lelkileg és értelmileg kell készülnöm. Ez is feladata a lelkigyakorlatnak.

Mit kíván tőlem még Isten járása és szava lelkemben? Apostoli életre és buzgóságra hív. Tudnom kell, hogy nemcsak magamnak élek, hanem hivatást kell betöltenem embertársaim közt is, hivatást kell betöltenem Krisztus országában, hivatást kell betöltenem Krisztus misztikus testében. A testnek egy része sem él egyedülálló, a többitől elkülönített életet, minden tag működésére szükség van az egész test javára, fenntartására és fejlődésére.

Lehetséges, hogy különös módon Istennek szentelt életre hív Isten szava. Akkor ebben is követnem kell a hívást és nem szabad „hallgatnom testre és vérre“ (Gal. 1, 16), az apostolokkal ott kell hagynom hálóimat, vámpadomat, szüleimet, otthonomat hogy azt kövessem, akinek joga van mindenemre és saját énemre.²

¹ Gyönyörű szavakkal fejezi ki ezt a francia költő:

„Isten, ki kezébe tartja lelkedet és napjaidnak számát,
Ígér-e vágyaidnak holnapot?
Mindig igazságos és mindig jó,
De kegyelme nem száll lelkedbe mindig egyformán,
Habozásunk elszalasztja az értékes pillanatot
S elveszti átütő erejét a szívbe hatoló malaszt,
Szívünk megkeményedik, az isteni ihletést visszautasítva tévelyeg,
Ölelésében fukarabb lesz a ringató isteni kar,
A jóra tüzelő szent hév
Ritkábban hull, s mi elernyedünk.“

(Corneille, Polyeucte I. 1.)

² Pogány országokban a hithirdetőknek maguknak kell katekétákat toborozniok a bennszülöttek között. Egy afrikai hithirdető a következő megható esetről számol be. „Nemrég szememet egy fiúra vetettem“, írja, „aki nekem tehetségesnek és komolynak látszott. Még csak néhányszor fordultam meg falujában. Anélkül, hogy szándékomról értesítettem volna, magamhoz kérettem édesatyját a missziós állomásra, hogy vele az ügyet megbeszéljem. Ime csodálatraméltó válasza, mely a legkeresztényebb lelkületű édesatyának is dicséretére vált volna: „Te kéred gyermekemet, akkor Isten hívja őt, és én nem tagadhatom meg tőled. A te szavad Isten szava, és ki merészelne ellenállni Istennek? A királynak nem adtam volna oda, ha őt apródjává akarta volna tenni, neked azonban odaadom. Vidd magaddal! Kívánsz-e még más valamit sátramból? az is

Máté lakomát rendez barátai és Jézus részére, mikor a világtól megválnak, hogy Jézust kövesse. Lakomát csak az öröm óráiban rendezünk; Máté lelkében öröm honol, mikor örökre elhagyja vámpadját. Ezt az örömet, ezt a meglegegettséget, ezt a boldogságot érzi mindenki, aki nagylelkűen követi Krisztus hívását. „Boldog az ember, ki hallgat reám, mert aki engem megtalál, életet talál, és üdvöt merít az Úrtól.” (Péld. 8, 34—35.)

V. Pont. A tizenkét apostol.

„Lőn pedig ama napokban, hogy kiméne a hegyre imádkozni és az egész éjszakát Isten imadásában tölté vala. Másnap előhíva tanítványait és kiválasztá közülük tizenkettőt, kiket elneveze apostoloknak.” (Lk. 6, 12—13.) Nagy dologra készül Jézus, azért az egész éjszaka imádkozik. Országának alapjait akarja megvetni, azért választja ki a tizenkét apostolt. Mily kegyelemteljes kiválasztás ez! Csak akkor vagyunk képesek ezt a kiválasztást a maga nagyságában megérteni és értékelni, ha meggondoljuk, mily alacsony sorsból, mily egyszerű körülmények közül, mily gyengeségből, gyarlóságból és tudatlanságból választotta ki őket Krisztus szeretete és mily méltóságra emelte s mily nagy kegyelemajándékokkal ékesítette fel őket irgalmasságra.

Az apostolok alacsony származása.

Halászok voltak, minden különös műveltség nélkül. Amint születésekor pásztorokat hívott meg elsőnek jázsolához, úgy most halászsokat hív meg legközelebbi követésére, őket teszi meg Egyházának oszlopaivá. A halászok általában megvetett sorsban éltek. Jézus szeme ezekre esik, mert ő is a szegénységet, a világ szemében megvetett sorsot választotta magának. „Nemde ez az ács fia?” (Mt. 13,

a tiéd.’ Így szólt a pogány aggastyán, akit előbb sohasem láttam, s aki maga is a missziót csak hallásból ismerte.” (Kleine Afrika-Bibliothek, 15. Sept. 1906.) — Lásd Waldburg-Wolfegg Frigyes gróf hivatását is, melyet az ensiedeln-i Mária-kegykép előtt kapott. Hallotta a szónok szavát: „Ma, ha szavát meghalljátok, meg ne keményítsétek szíveteket”, megértette az áldozat nagyságát és nagylelkűen meghozta: „Calicem salutaris accipiam, et nomen Domini invocabo.” (Sendbote, Nov. 1915.) — Pfanner Ferenc, mariannahill-i trappista apát hivatásáról lásd: Die Kath. Missionen 1909/10. Nr. 11.

55), mondták róla. Mátét meg a vámosok közül hívja, akiket még jobban megvetettek, nyilvános bűnösöknek tartottak. Hiszen Jézus maga mondta: Aki „az egyházra nem hallgat, legyen neked mint a pogány és a vámos.” (Mt. 18, 17.) De ugyancsak ő mondta Máté meghívásáról: „Nem jöttem az igazakat hívni, hanem a bűnösöket.” (Mt. 9, 13.)

S mily nagy méltóságra emelte őket! Az apostoli méltóság az első az Egyházban. Krisztus az apostolokat az ó- és újszövetség összes szentjei fölé emelte tiszteletben és méltóságban, az egy Keresztelő Szent Jánost kivéve.¹ Csodatevő hatalommal, a jövendölés adományával, lelkükbe öntött

Hivataluk méltósága. szent tudománnyal, a nyelvek ajándékával, joghatósággal a lelkek fölött, a lelkeket kormányzó és bűnbocsátó hatalommal, csalhatatlansággal ajándékozta meg és ékesítette fel őket részben azonnal, részben a Szentlélek eljövetele után.

És mily kegyes meghívásuknak a módja! Egészen természetükhöz alkalmazkodik. Hogyan vonzza maga után Andrást és Jánost! Pétert azonnal magához láncolja, mikor szeme elé állítja azt a különös hivatást, melyre őt kiválasztotta, melyet azonban most még nem tud. Fülöpöt egyszerű szóval, Mátét egy tekintettel hívja meg, Natánael szívébe néz és dicséri egyenes lelkületét. A gögös Sault a földre

Meghívásuk módjának kegyes volta. sújtja, de egyetlen szavával, mely egész szeretetét és panaszos bánatát magába zárja, mindenkorra átváltoztatja és

örökre magához láncolja. Mátyást sorshúzás által választja meg apostolának. Ily kegyes ő a mi meghívásunkban is, amikor szolgálatára, tökéletesebb követésére, különös munkára, vagy feladatra, vagy életpályára hív. Tekintsünk lelkünkbe és tekintsünk vissza egész életünkre! Mily kegyes volt Isten vezetése velünk szemben is!

És mire hívja meg apostolait? — Hogy vele együtt egy életközösségben éljenek, mintegy lelki családját képezzék, neki a názáreti otthont pótolják, némileg Szűz Mária és Szent József helyett legyenek, vele folyton együtt járjanak, örömben és bánatban osztozzanak vele, mindig lássák

¹ Szent József, mint Jézus törvényes atyja, fölötte áll minden apostoli méltóságnak, azért itt nem kerül számításba.

Mire hívja őket? és szemlélhessék őt, vele étkezzenek és éhezzenek, minden fáradságot és megvetetést vele megosszanak, érinthessék őt, tanításának közvetlen hallgatói és letéteményesei, csodáinak szemtanui, országának hirdetői legyenek.

Hasonló a mi kiválasztásunk is, ha az ő tökéletes követésére hív meg minket, a papi pályára, vagy a szerzetesi életre. Sokszor mily alacsony sorsból, a tudatlanság, az eltévelyedések mily mélységéből és posványából! És mily magasra emel! Nekünk is kezünkbe adja magát, élettársakul választ, titkait közli velünk, tanításának letéteményeseivé tesz minket, egy tető alatt élünk vele, ruháit viseljük, örömeiben és szenvedéseiben, diadalában és gyalázatában egyaránt részünk van. Az ő barátai a mi barátaink is, az ő ellenségei a mi ellenségeink is.¹

Mire hívja meg még apostolait? Gyönyörű, de igen fáradságos munkára, a lelkek megmentésére, az ő országának terjesztésére. Lelkek halászaivá teszi őket. Nem mindig kíséri munkájukat, vállalkozásukat siker. Néha ők is eredménytelenül halásznak az éjszakában; majd meg a csodálatos lelki halfogás örömteljes szemtanui és eszközei. Külső szenvedések is követik, kísérik őket. Szent Pál felsorolja: „Háromszor szenvedtem megvesszőzést, egyszer megkövezést, háromszor hajótörést, éjjel és nappal a mély tengeren voltam. Gyakran voltam uton folyóvizek veszélyében, rablók veszélyében, veszélyben a saját nemzetembeliectől, veszélyben a pogányoktól, veszélyben városban, veszélyben pusztaságban, veszélyben tengeren, veszélyben hamis testvérek között, fáradságban és nyomorúságban, sok viszontagságban, éhség-

¹ Remek szavakkal festi le előttünk a hivatás nagyságát Sheehan Delmege Lukács című gyönyörű regényében: „Ott fogják látni legkedvesebbjüket Isten oltára előtt. S most ő maga fogja ott bemutatni a szent áldozatot, ahol tizenhárom esztendővel ezelőtt térdelt és szent félelemmel tartotta a kezében ugyanazokat a ruhákat, amelyeket ma viselni fog. S itt ezen a fapadon vette magához legelsőben az Úr szent Testét. S vakációi alatt hányszor nem térdelt itt a szegények s alacsonyak között, mint diák, mint minorista, szubdiákonus és diákonus, vasárnapról-vasárnapra. Ennek most mind vége van. Sohasem fog többé itt térdelni a hívekkel. Emelkedjél magasabbra, barátom! Hallotta e szavakat s ezentúl fent fog állni, mint közvetítő és tanító, aki előbb esdeklő és tanítvány volt.” (Sheehan, Delmege Lukács. Ford. Cholnoky Viktor, Budapest 1905. 31. o.)

ben és szomjúságban, sok böjtölésben, hidegben és mezítelenségben, eltekintve attól, ami ezenfelül van, naponkinti zaklatásom, az összes egyházak gondja." (2 Kor. 11, 25—28.) Krisztus is megmondja: „Gyűlöletesek lesztek mindenki előtt az én nevemért.” (Mt. 10, 22.) Ebben a tudatban kell élnie minden tökéletes Krisztus-követőnek és főleg minden apostolnak, aki Krisztus érdekeiért határozottan síkra száll, legyen az pap, vagy világi apostol. „Akik jámborul akarnak élni Krisztus Jézusban, mindnyájan üldözést fognak szenvedni.” (2 Tim. 3, 12.) Annál inkább azok, akik az ő harcosai, az ő apostolai akarnak lenni. Azért jól mondja Lacordaire a papi hivatásról: „Ami a papot rosszá, vagy közép-szerűvé teszi, az, hogy más szándékkal lépett a papi pályára, mint azzal, hogy magát a megváltás titkának áldozatul hozza. Minden egyéb orvosolható, csak ez az ősi bűn nem.”

Mi volt az apostolok jutalma ezért az áldozatos életért?

Vértanuság. A világ szemében nem jutalom, az ő szemükben a legnagyobb jutalom. A világ kérdezi: Nem tudott Krisztus más jutalmat adni apostolainak önzetlen, áldozatos munkájukért, mint a szenvedést és a vértanuhalált? Az apostolok ezt tartották a legnagyobb jutalomnak, meghalni azért, aki ő értük meghalt: „Ő édes kereszt”, kiáltott fel Szent András, mikor a távolból megpillantotta a keresztfát, melyen meg kellett halnia, „ő édes kereszt, mely után régen vágytam, melyet minden gonddal szerettem, szünet nélkül kerestem és végre szomjazó lélekkel megtaláltam! Végy el az embe-
rektől, és juttass el Mesteremhez, hogy általad kapjon vissza ő, aki teáltalad megváltott engem!” A világ érdemjeleket ad az őt követőknek, Krisztus keresztet ad az ő apostolainak. De örök életet és örök dicsőséget is.

Mi volt az apostolok jutalma? Az elképzelhető legnagyobb mennyei dicsőség: „Az apostolok dicsőségét ég és föld hirdetik”, zengi az Anyaszentegyház. Róluk mondja Krisztus elsősorban: „Ti, kik engem követtetek, az újjászületéskor, midőn az Emberfia az ő fölségének trónján fog ülni, ti is tizenkét széken fogtok ülni, ítélvén Izrael tizenkét nemzetsége felett.” (Mt. 19, 28.) Ez a tizenkét nemzetség jelképe az egész emberiségnek, elsősorban az Anyaszentegyháznak. A fölség

*„Jöjjetek utánam és emberfalászokká teszlek
benneteket.”*

(Mt. 4, 19.)

trónja az utolsó ítéletre céloz, amikor az apostolok Krisztussal együtt itélni fognak a világ fölött. De dicsőségük már a földön kezdődik. Ők az Egyház oszlopai, első helyen állnak az Egyház szentjei közt. Az ő tanításukon nyugszik a mi hitünk. Elgondolta-e a galileai halász, hogy egyszer a világ leghatalmasabb bazilikája fog sírja fölött emelkedni, és az emberek százezrei fognak elzarándokolni sírjához? „Te Péter vagy, és erre a kősziklára fogom építeni egyházamat, és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta. És neked adom a mennyek országa kulcsait. És amit megkötöndesz a földön, meg leszén kötve a mennyekben is, és amit feloldandasz a földön, fel leszén oldva a mennyekben is.” (Mt. 16, 18—19.) Ez utóbbi szavakat Krisztus az összes apostoloknak mondotta: „Amiket megkötöztök a földön, meg lesznek kötve mennyben is, és amiket feloldoztok a földön, fel lesznek oldozva mennyben is.” (Mt. 18, 18.) Az égben ők teszik ki Krisztus legszebb koronáját, és amint a földön közelében jártak és éltek, úgy az égben is közelében vannak és legmeghittebb baráti körét alkotják. Ez az apostolok jutalma.

Egyesek közülük külön kitüntetésben is részesültek: Szent Péternek adta Krisztus Egyházát kormányzásra, Szent Pálnak adta a lelkek, a népek sokaságát, Szent Jánosnak

Édesanyját és saját barátai Szívét; Szent Andrászt mint az apostolok elsőszülöttjét tiszteli az Egyház, akit Krisztus először hívott meg; Szent Jakab Péterrel és Jánossal együtt Krisztus legbensőbb titkainak, színváltozásának, haláltusájának szemtanúja volt. És a többi apostolnak is voltak kiváltságai.

Imádság. Átvonulsz az én lelkem előtt is isteni szépségedben és emberi mivoltod bájos hüvelyében, égi Királyom! Visszafordulsz és megpillantasz szerelmes szemekkel. A mennyország boldogsága sugárzik felém azokból. Édes isteni ajkad e szavakat súgja lelkemnek: Kövess engem! Pillantásod megsebzí lelkemet, arcod vonásai nem mosódnak el többé lelkem tükrében, utánad indulok, égi Vezérem, Mesterem, mindenem, hogy én is mindened, apostolod, szerető, bizalmas barátod, testvéred legyek. Vonj engem, sietek keneteid illata után! Ki adja azt nekem, hogy te az én testvérem légy! Megragadlak és elviszlek anyám házába,

hogy engem taníts. (Én. éneke.) „Uram, nyisd meg szívem hallását és mondd lelkemnek: Én vagyok üdvösséged! Add, hogy e szó után fussak és megragadjalak!” (Szent Ágoston, Vallom.)

Istenem, te örök Szépség, Eszme és Világosság! Fény és szeretet, önmagadban álló határtalan Lét, te érettem megfeszített végtelen Jóság, elég-e ha csak én imádlak és szeretlek? Ne tarts vissza magadnál, engedj hódítani, munkálkodni, ha kell munkámba belehalni, hogy neked lelkeket adjak, akik téged örökké áldani és szeretni fognak, hogy alávessem a világot és minden lényt, mely abban él és mozog, a te uralmadnak, a te szeretetednek! Engedd, hogy kimenjek és megszólaltassam nagyságodnak, szépségednek, szeretetednek harsonáját, hogy a lelkek önzésük, érzékiségük mámorából felébredjenek és szerelmednek hajnali énekét zengjék! Add, hogy kiragadjam a gonosz kezéből és alávessem neked a természet és a szellem erejét, a villamos erőt és az élet energiáját, a vizek zuhogó tömegét és a szelek sívító hadát, a gőzgépeket és a repülőket, a kontinentális expresszeket és az óceánjárókat, a tudást és művészetet rotációs gépeikkel és szervezett technikájukkal, a filmet és rádiót, a fotocellát és a láthatatlan sugarak erejét, a tőkét és a dolgozók elszánt hadát, hogy általuk meghódítsam neked a világot, mely általuk meghódított nem neked! Add, hogy hozzád vezessem a tévelygőket és elszakadtakat, a halál árnyékában ülőket és a bűn posványában tespedőket; add, hogy veled egyesítsem az utánad vágyakozókat és a lélek lendületével feléd szárnyalókat, hogy így mindnyájan a tiéd legyünk egy pásztor alatt egy akolban! Mondd, Uram, Jöjj utánam, és emberek halászává teszlek téged! — Amen.

IV. AZ APOSTOLOK KÜLDETÉSE.

Első előgyakorlat. Mt. 10, 5—42.

Második előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint apostolainak mondja: „Ime úgy küldelek titeket, mint juhokat a farkasok közé. Legyetek tehát okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok.”

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Mesterem tanítását megértsem és Szíve szerinti apostola legyek.

I. Pont. Krisztus maga köré gyűjti apostolait, és hatalmat ad nekik, hogy a betegeket meggyógyítsák és az ördögöket kiűzzék.

Ez a küldetés még nem a végleges; azt csak a fel-támadás után adja nekik Jézus, amikor majd mondja: „El-menvén az egész világra, hirdessétek az evangéliumot min-den teremtménynek.” (Mt. 16, 15.) Ez a küldetés csak próba-küldetés, begyakorlás, tapasztalatszerzés, mintegy újonc-idő az apostolok számára, valami experimentum-féle. Azért nem is küldi őket Jézus az egész világba, hanem csak a zsidók-hoz. Ezeknek akarja Jézus először hirdetni Isten országát, mert ők az Isten választott népe. Csak ha majd visszautasít-ják a kegyelmet maguktól, érvényesül Jézus szava: „El-vétetik tőletek az Isten országa, és oly népnek adatik, mely meghezza annak gyümölcsét.” (Mt. 21, 43.)

Az apostolok első pillanatra bizonyára meg voltak lepve, hogy ők is, mint Jézus, városról-városra, faluról-falura fognak menni, hogy „Isten országát” hirdessék. Most érzik magukat először igazán apostoloknak, és örvendenek ki-választásuknak. Kettős feladatot tűz ki nekik mesterük, és kettős hatalommal ruházza fel őket: meg kell gyógyítaniok a test és a lélek betegségeit, hatalmat ad nekik a testi bajok és a gonoszlélek felett. A csodatételek hatalmát közli velük, hogy az emberek felismerjék bennük Isten küldötteit.

A testi bajok gyógyítása által kell **A testen át a lélekhez.** hozzáférközniök a lelkekhez, hogy azo-kat is meggyógyítsák. Hiszen a beteg-ségek is a bűnnek következményei, az áteredő bűn és a személyes bűnök szomorú öröksége. Azért viseltetik Krisztus apostola szánalommal a testi bajok és nyomorúságok iránt mert tudja, hogy mindez a bűn következménye, amely miatt leginkább szánja a lelkeket. Minden szent tarisznyá-val járt, tartja a közmondás. Nem volt szent, aki ne akarta volna embertársainak földi, testi bajait is enyhíteni, gyógyí-tani. Jézus is így tett.

A főgondot azonban a lelkek gyógyítására kell fordí-taniok. A gonoszlélek külső hatalma a test fölött, mely leginkább az ördögi megszállásban mutatkozott, csak jelképe volt belső hatalmának a lelkek fölött a bűn által. Aki a bűn

által aláveti magát az ördög hatalmának, az rabszolgája lesz az ördögnek. Ezeket a bilincseket töri szét Krisztus apostola, mikor a keresztség szentsége által lerontja sátán birodalmát a lélekben: „Távozzál tisztátalan lélek“, mondja a pap a keresztség szentségében, „adj helyet a Szentléleknek.“ Ezeket a bilincseket töri szét Krisztus apostola, amikor kezét felemeli a feloldozásra a gyónás szentségében a bűnök bocsánatára. A test és a lélek bajait gyógyítja, mikor a betegek kenetével erősíti meg a súlyos beteget, hogy letörölje lelkéről a bűn utolsó maradványait és erőt adjon a betegségtől meggyötört testnek, sőt gyógyulást is, ha ez Isten gondviselésének megfelel.

Mily csodálatos az apostolok és utódaik hatalma! A csodatevés hatalma ugyan nem szállt az apostolokról utódaikra. Ezt Isten csak kivételes esetben adja az embereknek; de **Csodálatos hatalom.** a lelki hatalom rájuk szállt, és megmarad a világ végezetéig. Mit használ minden földi hatalom, ha nem képes letörni sátán uralmát a lélekben! Mit használ minden orvosi tudás, ha nem képes a lélek bajait gyógyítani! Mit használ minden mulandó gazdagság, ha nem tudja betölteni a lélek szegénységét! Erre csak az a hatalom, csak az a gyógyító erő, csak az a kincs képes, melyet Jézus apostolainak és utódaiknak adott az Anyaszentegyházban. Boldogok, akik ennek a hatalomnak, ennek az erőnek és kincsnek letéteményesei; de boldogok azok is, akik a lelki közlés által ennek a hatalomnak áldásos gyümölcsiben részesülnek.

II. Pont. Krisztus apostoli okosságra és szelídségre oktatja tanítványait.

„Úgy küldelek titeket, mint juhokat a farkasok közé. Legyetek tehát okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok.“ Valóban, találó hasonlat! Az apostolok igazi juhok a világ farkasaihoz képest. Mily védtelenek, mily gyengék, mily tehetetlenek természetes képességeiknél fogva és feladatuk nagyságát tekintve, ha a világ bölcseivel és hatalmasaival összehasonlítjuk őket! Ki merte volna felvenni

a harcot egy egész pogány világgal, **Juhok a farkasok között.** az emberi önzés minden erőszakával és raffináltságával szemben? Ki mert volna vállalkozni arra, hogy a bírvágy, az érzékiség, a gőg százszoros rabláncait széttöri? Ki merete volna kezét rátenni a pogány templomok fundamentumára, hogy azokat lerombolja, Wotan tölgyének gyökerére, hogy azt ledöntse? Erre csak Krisztus apostolai mernek vállalkozni, akkor is, ma is. De nem valóban juhok-e a farkasok közt? Emberi tudás, ékesszólás nem képes lelkeket megtéríteni, ehhez isteni erő és kegyelem szükséges: „Nálam nélkül semmit sem tehettek.” (Jn. 15, 5.) Mily egyszerűek, mily tudatlanok, mily félénkek az apostolok! Galileai halászok szembeszállnak a görög filozófiával, művészettel, a római imperiummal. Mily erőszakos, mily csalárd a világ ma is, hogy tud élni az eszmeközlés, a propaganda minden eszközével! Hogy tud appellálni az emberi természet minden önszeretetből fakadó érzésére, kevélységére, érzékiségére, hatalomvágyára, bírvágyára! Valóban, mint juhok mennek Krisztus apostolai a világ farkasai közé.

Azért kell különösen két erénnyel felszerelve lenniök, az okossággal és a szelidséggel. Az okosság egyik főkélléke Krisztus apostolának. Ettől az erénytől félnek legjobban Krisztus ellenségei. Az együgyű jámborságot megvetik, játszanak vele, kigúnyolják, vagy egyszerűen semmibe veszik; de nem bírják elviselni, hogy az istenfélelem a tudással és főleg az okossággal legyen felvértezve. Mert akkor igazi erő és hatalom az, amilyen csak az igazság lehet, ha az őt megillető tekintéllyel lép fel. A tudással és okossággal felvértezett igazság elől meg kell hátrálnia minden hamisságnak és tévelynek.

De épp oly fontos a szelidség is. A haragos ember nem hódít lelkeket. A szelidség még a farkasokból is báránnyá képes alakítani. A szelidség világhatalom. „Boldogok a szelídek, mert ők lesznek birtokosai a földnek.” (Mt. 5, 4.) „Egy csepp mézzel több lelket lehet megfogni”, mondja szalézi Szent Ferenc, „mint egy akó ecettel.” E szavának beigazolója ő maga volt. Szelidségével a lelkek ezrét vonzotta magához és térítette meg. Egy pogány xavéri Szent

Ferencnek arcába köpött. A szent a legnagyobb nyugalommal törölte le arcát. Ez a példa úgy hatott a pogányra, hogy megtért. A szentnek haragja nem térítette volna őt meg, szelidsége megtérítette. Mily sokat árt a keménység, a türelmetlenség, a harag Krisztus érdekeinek, ha azt az emberek az ő apostolaiban, az ő érdekeinek megszemélyesítőiben, hithirdetőiben tapasztalják. Azé a világ, akié a szívek! A szívek hódítója, királya pedig a szelid és alázatos szeretet.

III. Pont. Megtanítja apostolait az igénytelenségre és megadja nekik küldetésük célját.

„Ne legyen aranyotok, se ezüstötök, se pénzetek öveitekben.” Amint azt az elmélkedés a Két zászlóról lelkünk elé állítja, Jézus a szegénység szeretetére, az igénytelenségre, az alázatra szólítja fel követőit. Ezeknek a vonásoknak kell elsősorban országának hirdetőiben, apostolaiban tündökölniök. A szegénység szeretetében, az igénytelenségben még a közönségesen is túl kell menniök. Még látszatát is kerülniök kell annak, hogy földi előnyökért dolgoznak, vagy hogy ragaszkodnak azokhoz.

Igényteleneknek kell lenniök ruházatukban is, sőt készeknek kell lenniök elviselni az időjárás kellemetlenségeit, csak hogy igénytelenségük kitűnjék. „Ne legyen táskátok az útra, se két köntöstök, se sarutok, se bototok.” Ez meg fogja őket tanítani arra, hogy Isten gondviselésében és a hívek jószívűségében bízzanak. „Mikor erszény, táská és saru nélkül küldtelek titeket, szenvedtetek-e valamiben hiányt?” (Lk. 22, 35.) „Méltó a munkás az ő élelmére.” (Mt. 10, 10.)

A fősvényesség jobban visszatetszik Krisztus apostolai-ban, mint bármi egyéb. Ha a hívek sokasága vissza tud húzódni egyszerű helyekre, tud kényelmetlenséget eltűrni, miért ne Krisztus apostola? Igénytelenségével, áldozatosságával példát kell adnia. Nem mindig vár rá kényelmes szoba utazásai közben, a missziókban, apostoli munkájában. Nem hordhatja magával egész felszerelését és házi berendezését. A fogadás nem egyforma mindenhol és mindenki részéről. „Ha van eledelünk s ruházatunk, elégedjünk meg velük” (1 Tim. 6, 8), mondja Szent Pál. És önmagáról szólva

vallja: „Tudok szűkölködni és bővelkedni egyképen, tudok jöllakni is, éhezni is, bővelkedni és nélkülözni is.” (Fil. 4, 12.)

„Elmenvén, hirdessétek, hogy elközelgett a mennyek országa.” Ez az apostoli küldetés célja, ez az Egyház célja és feladata: Isten országának hirdetése. Nem a földi bölcsesség közlése, nem a világi kultúra és tudomány, nem a gazdasági kérdések, nem a művészet, még kevésbé a politika, hanem Krisztus országának hirdetése az apostolok és az Egyház feladata. Ez a célja és feladata minden katolikus akciónak és megmozdulásnak: a lelkeket Krisztushoz vezetni.

Krisztus országa. De ebben a munkában hatalmas segítséget nyújthatnak a természetfölötti eszközök mellett a természetes erők is, melyeknek igénybevételét Krisztus sem tiltotta, melyeket ő maga is felhasznált és alkalmazott. Bárcsak ne volnának „a világ fiai okosabbak a maguk nemében a világosság fiainál.” (Lk. 16, 8.)

Gyönyörűen mondja Newmann bíboros az Anyaszentegyházról: „Nem tehet róla, hogy sikerei vannak, nem tehet róla, hogy erős, nem tehet róla, hogy szép. Ez az ő öröksége; ahogy megmozdul, csodálkozásba és ámulatba esik a sokaság. *‘Et vera incessu patuit dea.’* Nem lehet más-kép; de nem ez a törekvése, célja; csak azzal a küldetéssel halad előre, hogy gyógyítsa a lélek sebeit.”¹ Kíséretében szükségképpen ott van az emberiség boldogsága és ékessége még földi szempontból is. Kíséretében halad a tudás, a művészet, a kultúra, a jólét, az erkölcsösség, a megelégedés, a boldogság. Megfordítva, nélküle csődöt mond minden tisztán emberi kultúra. A 20. században is emberhúst esznek, civilizált országokban embereket égetnek el, embereket fagyasztanak meg, emberek tagjait vágják le, akár a 17. század-

¹ „Protestants, I say, think that the Church aims at appearance and effect; she must be splendid, and majestic, and influential: fine services, music, lights, vestments; and then, again, in her dealings with others, courtesy, smoothness, cunning, dexterity, intrigue, management — these, it seems, are the weapons of the Catholic Church. Well, she cannot help succeeding, she cannot help being strong, she cannot help being beautiful; it is her gift; as she moves, the many wonder and adore; — *‘Et vera incessu patuit Dea.’* It cannot be otherwise, certainly; but it is not her aim; she goes forth on the one errand, as I have said, of healing the diseases of the soul.” (Newman, *Anglican difficulties*. — Lilly, *Characteristics*, London 1875. p. 350.)

beli vad irokézeknél, vagy a déli tenger szigeteinek kannibáljainál. A házasság intézménye szentebb olykor a vad, civilizálatlan népeknél, amelyeknél még valahogy megmaradt a természet törvényeinek emléke, mint a civilizáció és az álkultúra által emancipált ú. n. kultúrnépnél. Bizonyos természetes becsületesség, igazságszeretet, egyenesség sokszor inkább ékesíti a vadon és a sivatag gyermekét, mint a modern civilizált országok és nagyvárosok lakóit és azok vezetőit. Igazi kultúrát, műveltséget csak Krisztus országának evangéliuma adhat. Ez Krisztus apostolainak küldetése.

Imádság. Kérem a bold. Szűzet, hogy szent Fia engem is felvegyen választott seregébe, apostolainak, országa hirdetőinek sorába, hogy az ő szegénységének és alázatosságának evangéliumát hirdetve én is a világ világossága és a föld sava (Mt. 5, 13—14.) legyek, szeretetének harsonája és boldogságának követe. Üdvözlégy.

Úgyanezt kérem Királyomtól, Mesteremtől, Krisztustól. Krisztus lelke, szentelj meg engem. — Úgyanezt a mennyei Atyától. Miatyánk.

VILÁG VILÁGOSSÁGA. — ÉLŐ VIZEK FORRÁSA. — ÉLET KENYERE.

NYOLCADIK NAP.

I. NYOLC BOLDOGSÁG.

Első előgyakorlat. Mt. 5, 1—12.

Második előgyakorlat. A hegy oldalán, körülvéve tanítványaitól és a népseregtől, ott ül Jézus és tanít. Álljunk mi is hallgatói közé. Ily szavakat ember szájából még nem hallottunk. Egészen olyan ő, amilyennek őt az elmélkedésben a Két zászlóról láttuk.

Harmadik előgyakorlat. Kérjük a kegyelmet, hogy az emberré lett örök Bölcseséget, a világ Világosságát, mindig jobban megismerjük, a szájából elhangzó élet igéit mindig jobban megértsük, hogy őt napról napra lángolóbban szeressük és napról napra hűségesebben kövessük.

I. Pont. Ki tanít?

Szemléljük Jézust mint tanítót! Az önmegtagadás és a kereszt szigorú tanítása ellenére is követik a seregek, mert valami ellenállhatatlan erő vonzza őket hozzá. Kell, hogy jó legyen, amit mond; kell, hogy legyen valami benne, ami a seregeket vonzza. Az elmélkedésben királyságáról láttam, hogy mi ez az erő. Ő is hatása alá kerültem. Ő a nagy mágnes, mely a lelkeket vonzza. Ő a lelkek jegyese; személye és szeretete az, ami a lelkeket hozzá kapcsolja. „Vonj engem magad után, siessünk keneteid illata után.” (Én. 1, 3.)

Ott ül az örökkévalóság hegyén. „Királyi széked, Isten, örökké áll.” (44. zsolt.) Csak az örökkévalóság látószögéből lehet megérteni az ő tanítását.

Megnyitja száját, ezeket az isteni ajkakat — a népek tanítója, az isteni Bölcsesség, az örök Atya Igéje. Így még

senki sem beszélt. Ki beszél? Ő megmondja: „**Én vagyok a világ világossága** és élete. **a világ világossága; aki engem követ, nem jár sötétben, hanem övé lesz az élet világossága.**” (Jn. 8, 12.) „**Én vagyok a jó pásztor és életemet adom a juhokért.**” (Jn. 10, 14—15.)

„**Én vagyok a feltámadás és az élet, aki énbennem hiszen, nem hal meg soha mindörökké.**” (Jn. 11, 25—26.) „**Az ígék, melyeket én szóltam nektek, azok szellem és élet.**” (Jn. 6, 64.) „**Én vagyok az élő kenyér, aki mennyeből szállottam alá.**” (Jn. 6, 41.) „**Nemcsak kenyérral él az ember, hanem minden igével, mely az Isten szájából származik.**” (Mt. 4, 4.) **Én vagyok az Isten Igéje. „Én azért jöttem e világra, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról. Mindaz, aki az igazságból való, hallgat az én szómrá.”** (Jn. 18, 37.)

Úgy szól, „**mint akinek hatalma van**” (Mt. 7, 29); mert ő az isteni Bölcseség maga, ő magának Istennek tekintélyével tanít. Úgy szól, **mint akinek hatalma van; mert nemcsak szóval, hanem példájával is tanít.** Úgy szól, **mint Tanít, mint akinek akinek hatalma van; mert tanításával összeköti kegyelmét és segítségét, hogy meg is tehessek, amit nekünk parancsol.** Van szíve, mely velünk érez és megérti nehézségeinket; nem olyan ő, mint az írástudók és farizeusok, akik „nehéz és elviselhetetlen terheket kötözgetnek és raknak az emberek vállaira, de maguk egy ujjukkal sem akarnak azokon lendíteni.” (Mt. 23, 4.)

Hallgassuk őt! Minden szava csak jóság, minden szava csak örök javunkat célozza.

Kimagaslik mögötte királyi zászlaja, és e zászlóra rá van írva országlásának jelszava: „**Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatosszívű.**” (Mt. 11, 29.) Alázatosság és szeretet!

II. Pont. Mit tanít?

Ez az ő szent Szívének manifesztuma. Az ő elvei, országának alaptörvényei. Az evangélium szavaival ugyanazt halljuk most, amiről előbb már a Két zászlóról szóló elmélkedésben elméltünk.

A boldogságról beszél. Folyton ismétli: boldog, boldog, aki az én országom alaptörvényeit megtartja, az önmegtartózkodás és a szeretet törvényét. Mi indítja meg jobban az emberi szívet, mint a boldogságnak szava? Mindenki a boldogságot keresi, azok is, akik a világ örömei után futnak — s mégis, mily ellentétes a világ s Jézus tanítása a boldogságról!

A lelki szegények. „Boldogok a lelki szegények”, mondja Jézus, „boldogok, kik nem tévedtek meg az arany miatt, és nem bizakodtak sem pénzben, sem kincsbén.” (Sir. f. 31, 8.) Boldogok, akik vagy önként lemondtak vagyonukról, hogy egészen Istennek éljenek, vagy legalább szívüket nem kötik oda a földi javakhoz, hanem jótékonyságra és istenes dolgokra használják és barátokat szereznek maguknak a hamis mammonból, hogy mikor elmultak, befogadják őket az örök hajlékba. (Lk. 16, 9.) — Boldogok a gazdagok, mondja a világ, akiknek megvan mindenük, amit szemük-szájuk kíván, és élvezik a föld minden lehető gyönyörét, akik érvényesülni tudnak és vagyont gyűjteni, akár mások letiprásával is, és csak maguknak élnek.

„Boldogok a szelídek”, mondja Krisztus, boldogok, akik, ha megütik jobb orcájukat, odafordítják a másikat is, és ha el akarják venni köntösüket, átengedik palástjukat is, és ha valaki ezer lépésnyire kényszeríti őket, kétannyira mennek el vele. (Mt. 5, 39—41.) Ez a hatalom legyőzte a világot. Nagy Sándor és a Cézárook trónja ledőlt, de Krisztus országa örökké áll. — Boldogok a hatalmasok, mondja a világ, akik minden akarataikat érvényesíteni tudják és letörnek minden ellenállást. „A világ bölcsesége az őt követőknek megparancsolja, hogy keressék a tisztelet kimagasló csúcsait és, ha elérték, örvendjenek a földi dicsőség hiúságának, a másoktól elszenvedett sérelmeket többszörösen visszafizessék, ha futja az erőből, senkinek, aki ellenáll, ne engedjenek, ha hiányzik az erő, békét színlelő jósággal ériék el azt, amit gonoszossággal elérni nem tudnak.” (Szent Gergely.)

A szelídek. Boldogok a hatalmasok, mondja a világ, akik minden akarataikat érvényesíteni tudják és letörnek minden ellenállást. „A világ bölcsesége az őt követőknek megparancsolja, hogy keressék a tisztelet kimagasló csúcsait és, ha elérték, örvendjenek a földi dicsőség hiúságának, a másoktól elszenvedett sérelmeket többszörösen visszafizessék, ha futja az erőből, senkinek, aki ellenáll, ne engedjenek, ha hiányzik az erő, békét színlelő jósággal ériék el azt, amit gonoszossággal elérni nem tudnak.” (Szent Gergely.)

Boldogok, akik sírnak”, mondja Krisztus; boldogok, akit saját bűneik és mások bűnei felett zokognak; boldogok, akik a világ örömeit megvetik, és szent szomorúság-

ban töltik napjaikat, de emellett élvezik azt a békét, melyet a világ minden élvezetével együtt sem adhat (Jn. 14, 27.) „Ott a bölcsök szíve, hol gyász vagyon, a balgák szíve pedig ott, hol öröm lakozik.” (Péld. 7, 5.)
Akik sírnak.

— A világ mondja: Boldogok, akik egy földi élvezetet sem hagynak kihasználatlanul, akik „élvezik a teremtést, míg fiatalok, akik borral töltekeznek és nem mennek el az évszak virága mellett, akik rózsákkal koszorúzzák meg magukat, mielőtt elhervadnak, és mindenütt otthagyják vígságuk jeleit.” (Bölcs, 2, 6—9.) „Pezsgő, rózsák, kacagó nimfák tánca”, ez Heine és a világ boldogsága és bölcsesége.¹

„Boldogok, akik élvezik és szomjúhozzák az igazságot”, mondja Krisztus, akiknek soha sem elég Istenből, az égiekből, az erényből, a jótettekből; akik a maguk szemében sohasem eléggé szeretetteljesek, alázatosak, tiszták, önfeledtek, buzgók és könnyörületesek; akik mindig úgy érzik, hogy még kevésbé haladtak előre Isten ismeretében és szeretetében. Boldogok, akik nemcsak a maguk, hanem az egész

Akik szomjazzák az igazságot.

világ, felebarátjuk, a lelkek számára szomjazzák az igazságot; akik gyötrődnek a tudat alatt, hogy oly sok lélek nem ismeri, nem szereti Istenét. „Boldog az ember, ki bölcseséggel tölti idejét, és ki annak igaza fölött elmélkedik.” (Sir. f. 14, 22.) „Boldogok, akik a külső vágyaktól visszatartják magukat, akiknek reménysége a belsők felé irányítja lelkük szárnyalását, akik testüket sanyargatják és egész vágyukkal az égi haza után epednek, az örök jutalmat keresik és fáradságukért nem fogadnak el emberi elismerést.” (Sz. Gergely, 12. hom.) — A világ mondja: „Nyomjuk el a szegény igazat, ne kíméljük az özvegyet és ne tekintsük a koros aggastyán ősz haját. Leselkedjünk az igazra, mert alkalmatlan nekünk, és ellenkezik tetteinkkel.” (Bölcs. 2, 10—12.) Boldogok, akik elnémitották lelkiismeretük

¹ V. ö. Horatius, Od. II. 3.

Adass tehát bort s illatolajt ide
S rózsákat, amíg állapotunk virul,
Míg tart erőnk, s el nem szakították
Élet időnk fonalát a Párkák.

(Ford. Barna G.)

furdaló szavát és Nietzschével már a jó és nem jó fölött állanak, akiknek egyetlen törvényük az én-nek kielégülése, akiknek nincs már skrupulusuk, és erkölcsi szempontok nem képeznek gátat számukra, ahol érvényesülni kell; akiknek jó az igazság ott, ahol hasznot húzhatnak belőle, de jó a hazugság is, ha előbbre jutásuknak szolgál.

„Boldogok az irgalmasok”, mondja ismét Krisztus, mert az „irgalmaslelkű áldásban részesül. Siker és tisztelet jut annak, ki adakozik és megnyeri azok lelkét, kik adományát veszik.” (Péld. 22, 9.) Boldogok, akik nem tudnak elhaladni a szomor-

kodó mellett, hogy könnyeit le ne törülnek, a szűkölködő mellett, hogy éhségét ne csillapítanak, a mezitelen mellett, hogy ne ruháznák. Boldogok, akik irgalmasan eltűrnek, elviselik fejebarátjuknak velük szemben elkövetett sértéseit, hibáit, és mindig készek a megbocsátásra és kibékülésre. — A világ „bedugja fülét a szegény kiáltására” (Péld. 21, 13), nem is akarja látni a nyomort, a betegséget, az inséget, mert megzavarja gondolatait. Fényüzésbe, bárókba, korcsmákba zárkózik, hogy ne hallja a szűkölködők rimánkodását, a nyomorultak sikoltását; zenével, tánccal harsogja túl a szegények és szenvedők jaját, és ha véletlenül küszöbére téved egy közülük, durva érzéketlenséggel és könnyörtelenül taszítja el onnét. De „maga is kiált majd, és nem lesz, ki meghallgassa.” (Péld. 21, 13.)

„Boldogok a tisztaszívűek”, mondja a tisztaszívű Jézus, azok, akiket a bűn lehelete sohasem érintett, vagy akik „megmosták ruhájukat és fehérré tették a Bárány vérében” (Jel. 7, 14) és most tiszták lettek, tisztábbak, mint talán a bűn előtt voltak. Boldogok, akiknek minden ajándéka és törekvése csak az Isten és ami lelki és örökkévaló, akiket nem szennyez be a mulandó földi dolgok vágya és kívánsága, és főleg azok, akik mentek a test minden undokságától, akik szeplőtelen lábbal mennek át az állatias ember minden útálatosságán, és Isten csókját viselik homlokukon. — A világ szemében ellenkezőleg boldogok azok, akik az érzéki gyönyörök fanyar édes-ségét kóstolják és isszák naponként, percenként, akiknek „bujálkodásától nem marad rétv érintetlenül” (Bölcs. 2, 8), akiknek boldogsága olyan, mint a méz, melyben a darázs

fulánkja van, vagy mint az édesség, mely émelyít és vágyat
kelt a keserű után:

Legédesebb percünkbe is vegyül
Egy cseppje a mondhatatlan fájdalomnak,
Talán sejtjük, hogy az ily perc — virág,
S így hervatag.

(Madách Ember Trag. VI. sz.)

El a zenével, tánccal; émelyít
Ez örökös édesség tengere,
Keserűt kívánna már szívem:
Boromba ürmöt, és fulánkot a
Piros ajakra, vést fejem fölé.

(U. o. IV. sz.)

„Boldogok a békeségesek”, mondja Krisztus. Szent
Ágoston felsorolja a béke különféle fajait. (De Civ. Dei 19,
13.) Mindez boldogságot jelent és nyugalmat ad a léleknek.
Ez a béke gyakran olyan, mint a tengermélyi csend. A
tenger tükrét fodrozzák a hullámok, felkorbácsolja a vihar,
talán emeletig tornyosulnak a magasba, de a tenger mélyén
örökös béke és nyugalom honol, oda nem ér le a vihar
sivítő szele. Ilyen a lélek, akiben Isten lakik. Boldogok, akik
ezt a békét, mely bensejüket betölti, másokra is kisugározzák
és békét lehelnek mindenfelé, ahol csak járnak. — A
világ harcot, háborút, tagadást akar. Lucifer szelleme ez, az
ellenmondás, a békétlenség szelleme.

A békeségesek. Nem is adhat mást, mint ami lényege.
Mindig nyugtalan, mindig elégedetlen, boldogsága mindig új
boldogság keresése és meg nem találása, harc az ellen, ami
igazi boldogságot ad. Megkezdődik az örökös hajsza, a
küzdelem, a végnélküli keresés és nyugtalanság. Rendszer
rendszer kerget, mint felhő felhőt zivataros égen. Kettéhasad
a boldogtalan emberi szív. Keres és nem tudja, hogy mit.

Zokog a szívem egyre,
Míg erő cseppje hull,
Mily vágy fakaszt könnyekre,
Mily bánat szállt szívemre?
Hisz az a kínnak kínja,
Hogy nem tudom, mi bánt?
— Szeretni már, gyűlölni
Feledtem egyaránt.

(Paul Verlaine.)

„Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért“, ez Krisztus utolsó szava, melyet a boldogságról mond. És hozzáteszi: „Boldogok vagytok, midőn szidalmaznak és üldöznek titeket, és hazudván minden rosszat mondanak rátok én éretem.“ Ez volt a szentek számára a boldogság zenitje. Csak aki hiszi, hogy Krisztus az Isten Fia, tudja megérteni az ő szavát. A nyolc boldogság, és különösen az utolsó, épp oly hallatlan valami volt akkor Jézus hallgatói előtt, mint most előttünk. Az ember, aki szegény, aki üldözést szenved, természetből fogva inkább azért megy Istenhez, hogy szegénységén segítsen, üldözőitől megszabadítsa; és Jézus a szegénység szeretetéről, az üldözés kívánatos voltáról, oly üldözésről beszél, melyet ő érette el kell viselni, örömmel kell elviselni, üldözésről, mely a boldogságok boldogságát jelenti. Ez valóban hallatlan beszéd. A mai világ előtt is hallatlan, hallatlan és értelmetlen mindenki előtt, aki nem tudja vagy nem akarja tudni, hogy Krisztus az élő Istennek Fia, aki értünk szegénnyé lett, hogy szegénysége által minket gazdagokká tegyen (2 Kor. 8, 9), és a kereszten meghalt, hogy nekünk örök életet adjon.

Akik üldözést szenvednek.

Mennyire értjük mi meg az ő tanítását? Mennyire él még mibennünk is a világ szelleme? Mennyire él bennünk az ősi ember, aki még nem öltözött át az új emberbe, abba, aki „Isten képére teremtetett igaznak és szentnek?“ (Ei, 4, 24.)

Mikor aquinói Szent Tamás megírta nagy teológiai művét, a feszület előtt térdelve, ezt a szót hallotta Jézus szájából: Tamás, jól írtál rólam, mily jutalmat vársz tőlem? A mennyei Atya is mintegy lehajol egyszülött Fia fölé, amikor hegyi beszédét tartja, és mondja: Ez az én szeretett Fiam, őt hallgassátok!

III. Pont. Mit ígér?

Törvényeinek megtartásáért a boldogságot ígéri. Nagyobb, erősebb szankciót nem is adhatott volna. Tanításának követése által boldog leszek. Ő mondotta, és az ő szavai igazság és élet. Aki az ő szavait hallgatja, az a legjobb részt választja. (Lk. 10, 42.) „Ha ezeket tudjátok, boldogok vagytok, ha megteszitek azokat.“ (Jn. 13, 17.) „Boldog az ember, akit te oktatsz, Uram, és törvényedre megtanítasz.“ (93. zsolt.)

Boldog azért is, mert a te tanításod a lelki élet tökéletességét, a lélek igazi nagyságát rejt magában, és aki erre a magaslatra felemelkedik a te kegyelmeddel, azt méltán boldognak nevezük. Aristoteles, a pogány bölcs, mondja, hogy „a legjobbakat nem dicséret illeti, hanem ennél sokkal nagyobb és jobb valami. Mert az Istent boldognak nevezük, és az embereket is, akik Istenhez leghasonlóbbak, boldogoknak nevezük.” (Eth. Nicom. 1, 12.) Boldogoknak nevezük a mennyország dicső lakóit; de aki Isten kegyelmével már ezen a földön felemelkedik a tökéletesség hegyének ama magaslatára, melyet a hegy jelképez, ahol Jézus tanít, az már részese a mennyországnak, és azért méltán boldog: „Boldogok a lelki szegények, boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa.” Ezért nevezted, Uram, boldognak apostolodat is, aki szegénységedben és üldöztetéseid közepette megismerte benned, hogy Isten Fia vagy: „Boldog vagy Simon, mert nem a test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én Atyám, ki mennyekben vagyon.” (Mt. 16, 17.) Míg ellenkezőleg sátánnak, kísértőnek nevezted ugyanazt az apostolodat, mikor vissza akart tartani a szenvedéstől és a kereszttel gyalázatától: „Távozzál előlem, kísértő! megbotránkoztatsz engem, mert nem az Isten dolgával gondolsz, hanem az emberekével” (Mt. 16, 23.)

Senkisem érti meg tanításodat, aki benned Isten Fiát fel nem ismeri; ezt pedig csak az ismeri fel, akit erre a mennyei Atya megtanít: „Senki sem jöhet énhozzám, ha csak az Atya, ki engem küldött, nem vonzza őt.” (Jn. 6, 44.) Ezért ennek a beszédnek a hallatára is, melyet a hegyen tartottál, sokan mondják úgy, mint amikor szent testedet Az örök élet igéi. és véredet eledelül és italul ígérted: „Kemény beszéd ez, ki hallgathatja azt?” (Jn. 6, 61.) És te hozzánk fordulsz, mint akkor tizenkét apostolodhoz fordultál, és szomorúan kérdezed: Talán ti is el akartok menni? Mi pedig hű apostoloddal valljuk és mondjuk: „Uram! kihez mennénk? Az örök élet igéi nálad vannak.” (Jn. 6, 69.) Te kegyelmet adsz, hogy tanításodat követhessük és nem raksz vállainkra elviselhetetlen terheket, anélkül, hogy ne segítenél azokat viselni (Mt. 23, 4), hanem „jó és kegyes a szellemed, Uram, mindenkben”

„Megnyitván száját, tanítá őket.”

(Mt. 5, 2.)

(Bölcs. 12, 1), és te mondod: „Az én igám édes, és az én terhem könnyű.” (Mt. 11, 30.) Csak két kézzel kell megfognom igádat és erősen megragadnom, magamhoz szorítanom keresztedet, akkor könnyű; de hacsak kis ujjammal nyúlok hozzá félve és húzódva, akkor igen nehéznek, elviselhetetlennek látszik. A csalán is csíp, ha nem fogom meg ügyesen és erősen. Mily boldogok voltak a szentek, akik téged az önmegtagadás és kereszt útján követtek! „Telve vagyok vigasztalással, felette bőséges az én örömöm minden szorongatásunk mellett” (2 Kor. 7, 4.), mondja nagy apostolod, akiről magad mondtad: „Megmutatom neki, mennyit kell szenvednie az én nevemért.” (Csel. 9, 16.)

„Én vagyok igen nagy jutalmad” (Gen. 15, 1), ezt ígéred nekünk is, ha elhagyjuk a földi gondolkodás országát és szent ígéreteid, a boldogság ígéreteinek földjére követünk. Egykor majd, ha az én időm is eljön, mondani fogod rólam: Ez az én szeretett fiam, barátom, apostolom, jegyesem, kiben nekem kedvem telt; mert ő az én tökéletes képmásom, akiben a földi életemet folytattam szegénységben, megalázódásban és üldözésben. Jőjj, barátom, jegyesem, „hagyd el az oroszlánok tanyáját, a párducok hegyeit” (Én. 4, 8), jőjj, megkoronáztatol!

Imádság. Kérem a bold. Szűz Máriát, eszközölje ki számomra a kegyelmet, hogy Jézus tökéletes követői közé felvétessem és az ő oldalán harcoljak a szegénység és az alázatosság zászlaja alatt. Üdvözlégy. — Ugyanezt kérem Jézustól, hogy szent Szívének erényeit tökéletesen kövessem és hozzá egészen hasonló legyek. Krisztus lelke. — Ugyanezt a mennyei Atyától, hogy engem szent Fia társaságába, apostolai, barátai, jegyesei közé felvenni kegyeskedjék. Miatyánk.

„Emberek Üdvözítője, Jézus Krisztus, akinek műve a mi megváltásunk, akinek követése a mi egész tökéletességünk, nyisd meg nekem, kérlek, szentséges Szívedet, az élet kapuját és az élő víz forrását, hogy általa a te ismeretredre eljussak és az igazi erény vizét igyam, mely kioltja bennem a szomjuságot minden földi dolog után.” Amen.

II. A KÁNAI MENYEGZŐ.

Első előgyakorlat. Jn. 2, 1—11.

Második előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint Szűz Mária kérésére a vizet borrá változtatja.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy ebben a titokban is megismerjem isteni Mesteremet, főleg leereszkedő jóságát és emberszeretetét, hogy egész bizalmamat neki ajándékozzam és őt lelkem középpontjává tegyem.

I Pont. Jézus résztvesz a menyegzőn.

Első pillanatra csodálkozunk, hogy Jézust ott látjuk a menyegzőn. Csodálkozunk, hogy őt meg merték hívni erre a látszólagosan világi ünnepségre. És Jézus nemcsak hogy megengedte, hogy meghívják, hanem el is fogadta a meghívást. És örömmel és szeretettel fogadta el. Szűz Mária is hasonlóképp tett. Azért joggal vehetjük fel a kérdést: miért fogadta el a meghívást? Bizonyára fontos okok készítették őt arra, hogy egy látszólag világi ünnepségen résztvegyen.

Az első ok minden bizonnyal ennek az eseménynek és a vele kapcsolatos csodának titokzatos jelentése, melyet elmélkedésünk végén akarunk megfontolni, és azért most mellőzünk. Egy második ok, hogy jelenlétével már most megszentelje a családot, a házassági frigyét. Ő, aki ezt a frigyét később a szentség méltóságára emelte és a keresztény családoknak királya, legmeghittebb barátja, oltalmazója akart lenni, és meghagyta, hogy szent Szívének képét a családokban elhelyezzék és tiszteljék, már most meg akarta áldani jelenlétével a családot.

De ezek mellett a mélyebb okok mellett bizonyosan emberszeretete és jósága is készítette arra, hogy ezt a családot jelenlétével megörvendeztesse: örömet akart nekik szerezni azzal, hogy köztük megjelent.

Jézus emberszeretete. Mily jóságos, mily leereszkedő, mily gyengéd az Úr Jézus! Megmutatja, hogy a legmagasztosabb erény és szentség, a legszigorúbb önmegtagadás is meg-egyeztethető az emberszeretettel és nyájassággal. Sőt példát ad, hogy az erénynek a kedvesség öltözetében kell megjelenie, akkor vonz leginkább. Nagy tévedés azt vélni, hogy az erénynek szükségkép keménynek, durvának, szögle-

tesnek, emberkerülőnek, eltaszítónak kell lennie. Kétszer nagyobb hatást ér el az erény, ha a kedvesség öltözetében jelenik meg. Mindenkinek mindene kell, hogy legyünk, hogy mindenkit megnyerjünk Krisztusnak. „Az örök életnek, a láthatatlan realitásoknak, a föld mulandóságának, az itteni örömök hiúságának nem zsákruhába öltöztetett és hamuval beszórt, hanem mosolygós, dalos, éneklő hírnökei kell, hogy legyünk“, mondta valaki.

Igy tettek a szentek is. Szent Ignác feltámasztott egy tyúkot, mely a kútba esett, hogy a gyermekeket szomorúságukban megvigasztalja. Don Bosco gesztenyéket szaporított ugyancsak a gyermekek megörvendeztetésére. Xavéri Szent Ferenc kiült a matrózokkal kártyázni, hogy őket a káromkodástól és rossz beszédektől visszatartsa és lelküket megnyerje Krisztusnak. Ezeket a példákat nem követhetjük a maguk teljességében, de egyet megtanulunk, amit Szent Ignác annyira hangoztatott: másnak ajtaján kell bemennem, hogy a saját ajtómon jöjjen ki. Hozzá kell simulnom felebarátom lelkéhez, alkalmazkodnom kell hozzá, hogy bizalmát és ezzel lelkét megnyerjem. Ez a helyes alkalmazkodás igazi apostoli erény, melyet mindnyájunknak követnünk kell.

Szemlélem Jézust és Szűz Máriát asztalnál. Ez a Jézus a lakomán. szemlélet már egymagában is oly tanulságos! Nézem őket, hogyan ülnek, hogyan beszélnek, hogyan étkeznek, hogyan tekintenek, és mindezekből levonom a tanulságot a magam számára. Hogy viselkedem asztalnál, társaságban, világi ünnepeken és szórakozások alkalmával? — Semmi feszeset, természetelleneset nem látok Jézusban és Szűz Máriában, és mégis mily szentek, mily tiszteletreméltóak! Nem akadályozzák jelenlétükkel a vendégek ártatlan örömét. Igaz, hogy nem sok boruk volt, de mégis figyelemreméltó, hogy elfogyott a lakoma alatt. Tehát ittak, habár nem is mértéken felül.

Milyenek az én örömeim, szórakozásaim, társaságaim?

II. Pont. Szűz Mária kérése és Jézus csodatétele.

Az első dolog, ami feltűnik, hogy Szűz Mária észrevette a bor hiányát. Azt vélhetnők, hogy az ő figyelme ilyen dolgokra nem is terjedt ki. Hiszen egészen Istenbe

merültnek gondoljuk a szent Szűzet. Az is volt. De viselkedésével megcáfolta azokat, akik úgy vélekednek, hogy az Istennel való egyesülés megakadályoz bennünket abban, hogy szemünk legyen a világi dolgokra is, felebarátunk szükségleteire, állásbeli kötelmeink pontos és hű teljesítésére, Isten érdekeire a külső dolgokban és az élet forgatagában. Szűz Mária nem volt háziasszony, de valószínűleg segédkezett a munkákban. Ez is figyelemreméltó és épületes dolog. Vendég volt, és mégis segédkezett. Mint vendég sem akart tétlen lenni. Azért gondos szemmel nézett végig minden szükséges dolgon és hamar észrevette a bor hiányát. Azonnal felfogta a szegény család zavarát is, és résztvevő szíve mindjárt kész volt a segítségre, még ha csodát kellene is kérnie. Kéretlenül is feltárja a helyzetet isteni Fiának.

Mily bizalommal tölti el ez a jelenet a mi szívünket is a Szűzanya iránt! Mily jóságos, mily tapintatos, mily gyengéd az ő anyai szíve! Megérdemli egész bizalmunkat. Anyai szíve van minden bajunk, minden kérésünk, minden panaszunk iránt. Minden kicsi és nagy ügyünket részvétellel felkarolja, földi ügyeinket is. És ha már földi dologban ily készségesen segített ezen a szegény családon, mily készséggel fog segíteni lelki bajainkban! Forduljunk tehát bizalommal hozzá, és panaszoljuk el neki minden bajunkat, minden szenvedésünket, minden kísértésünket, minden gyarlóságunkat. De ilyen legyen a mi részvétünk is felebarátunkkal szemben, legyen figyelmes szemünk testvéreink, alattvalóink szükségleteire, legyünk készségesek a segítségben, még ha alacsony szolgálatot kellene is teljesítenünk. Hiszen ott látjuk az Isten anyját, amint a házi munkákban segít. Így tettek a szentek is, a szegényeket kiszolgálták, a betegeket ápolták, sebeiket megmosták, ruháikat javították. Így tett Szent Erzsébet, így római Szent Franciska és sokan mások. Szent István király is sajátkezűleg osztotta a szegények közt alamizsnáit és megmosta lábukat.

Csodáljuk Szűz Mária hitét, kérését, bizalmát és közbenjárásának hatalmát! Tudja, kihez kell fordulnia. Jézus még nem művelt csodát, de Szűz Mária hisz. Mily csodálatos a kérése: „Nincs boruk.” Külsőleg nem is kérés, és mégis a leghatalmasabb kérés.

Olyan, mint Lázár nővérenek a kérése: „Uram, akit szeretsz, beteg.” (Jn. 11, 3.) Csak fel kell tárnia a helyzetet, és elég, hiszen Jézusnak oly jóságos szíve van. Ilyenek legyenek a mi kéréseink is, ha Istenhez imádkozunk vagy előljárónktól kérünk valamit, teli megadással és bizalommal. Az ilyen kérések nem ellenkeznek a tökéletességgel. De az előljáróknak is legyen szívük alattvalóik kérései iránt, olyan szívük, aminő Jézus Szíve volt, gyengéd és mégis erős.

Mily kitartó Szűz Mária könyörgése! Jézus látszólag visszautasítja: „Mi közöm neked és neked, ó asszony? még nem jött el az én óráim.” Ennek ellenére is Szűz Mária biztosra veszi kérésének meghallgatását: „Amit nektek mond, cselekedjétek.” Mintegy kényszeríti

Bizalma. Jézust, hogy őt meghallgassa. Ilyen legyen a mi imádságunk is. Ne veszítsük el bátorságunkat és bizalmunkat kérésünk első sikertelenségére! Ne mondjuk: Úgy sem használ imádságom! Gondoljunk a barátira, aki éjnek idején jön és barátjának ajtaján zörget, és kenyeret kér tőle vendége számára: „Ha nem is kelne föl és adna neki azért, mert barátja”, mondja Jézus, „mégis alkalmatlankodása miatt fölkel, és ad neki, amennyire szüksége van”. (Lk. 11, 8.) Isten szereti az ilyen szent erőszakoskodást, mert a bizalomnak jele. Az ilyfajta erőszakoskodás nem ellenkezik a megadással Isten akaratába.

Csodáljuk Szűz Mária könyörgő mindenhatóságát! Kérése megváltoztatja Jézus első csodatételének időpontját.

Hatalma. Isten, eltekintve Szűz Mária kérésétől, más időpontot határozott volna meg Jézus első csodatételére, de mivel öröktől fogva előre látta Szűz Mária kérését, azért öröktől fogva elhatározta, hogy ezt a kérést meghallgatja, és eszerint állapította meg Jézus első csodájának időpontját. Mily hatalmas a Szent Szűz! Ó, tegyük le kezébe egész lelkünket, legyünk az ő tulajdona és birtoka, kérjük őt, alakítson, formáljon belőlünk második Krisztusokat, hiszen ő az a forma, melyben Krisztus hű képmásai kialakulnak, ő a kegyelmek közvetítője, akinek szava mindenható szent Fiánál és a mennyei Atyánál!

Jézus első nagy csodáját műveli, a vizet borrá változ-

tatja. Ez valódi átlényegülés. Olyan erő működik Jézusban, mely csak a teremtő erővel hasonlítható össze. Az átlényegülés teremtő erőt tételez fel. Ez az erő változtatja át a kenyeret is Jézus

A csoda.

testévé és a bort Jézus vérévé. Ő kérjük, változtassa át a mi vizenyős erényünket is Szűz Mária közbenjárására nemes, erős és édes borrá, mely megörvendezteti isteni Szívét!

Jézus nagy csodát művelt, sok és jó bort adott a násznépnek. Ezekben a dolgokban is nagylelkű és bőkezű az Isten. Mind a hat köveder két vagy három korsó tartalmú volt. Nem mérte szűk kézzel a bort, melyet adott; nem adott rossz

Jézus bőkezűsége.

minőségű bort, hogy önmegtágadásra szorítsa a násznépet. Bőkezűen ad, az önmegtágadást az emberre bízva. A násznagy maga dicséri a völegény előtt a bor jóságát. Isten mindenben nagy. Az égboltra is nemcsak tíz csillagot tűzött, hanem tízezerrel szórta rá a kis és nagy csillagokat. A mezőket nemcsak hét-nyolc fajta virággal ékesítette, hanem ezret és ezret hintett azokra isteni keze. Istennek ez a bőkezűsége ösztönözzön minket hálára. De kövessük is ezt a bőkezűséget felebarátunkkal szemben. Távolítsunk el lelkünkől minden szűkkeblőséget és fukar érzületet, ne kényszerítsük felebarátunkat soha az önmegtágadásra, hanem a magunk részéről tegyünk meg mindent, ami az életet számára kedvessé teszi.

Nem kell, hogy a teremtett dolgok élvezeténél érezhető kellemet erőszakkal elnyomjunk, de ne is tapadjunk ahhoz, hanem hálásan köszönjük meg a jó Istennek azt a jót, amit teremtményeibe rejtett. Hogy köszönöm meg Istennek a földi jótéteményeket?

A legjobb bort a végére tartottad fenn, mondja a násznagy a völegénynek. Ennek a szónak is rejtett értelme van. Isten is adományainak legjavát gyakran a végére tartja fenn.

**„Mindeddig tartogat-
tad a jó bort.”**

Várakoztat bennünket. Késik kérésünk meghallgatásával. Néha az elmélkedés eleje száraz, a végén jön a világosság és a vigasztalás. Ha nem tartunk ki, elveszítjük a kegyelmet. Néha a lelkigyakorlatok utolsó napjára tartja fenn Isten azt, amit nekünk adni szándékozik. Ha nem tartunk ki, nem kapjuk meg. Néha életünk végére tartja fenn leg-

nagyobb kegyelmeit; és ha azt hisszük, hogy úgy sem nyerjük el azokat, és hűségünkben lankadunk, sohasem leszünk azok részeseivé. Szent Teréz is csak 40-ik életévében nyerte el az imádság kegyelmét.

A tanítványok pedig, akik Jézus hatalmának szemtanúi voltak, hittek őbenne.

III. Pont. A csoda titokzatos jelentősége.

A katakombákban, ahol az első keresztények a szentmiseáldozatot bemutatták, különösen három csodát látunk gyakran a művészet által megörökítve: a kánai menyegzőt, az ötezer ember táplálását a pusztában, Lázár feltámasztását. Mind a három csoda az Oltáriszentség előképe. Lázár feltámasztása emlékezetünkbe hívja Jézus szavát: „Aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, annak örök élete van; és én feltámasztom őt az utolsó napon.” (Jn. 6, 55.) Jézus meg

akarta mutatni, hogy az, aki a négynapos halottat szavával életre tudja kelteni, az a testet is fel tudja az utolsó napon a sírból támasztani. Ennek a feltámasztásnak záloga pedig testének és vérének szentségi vétele.

Az ötezer ember táplálása a pusztában előképe a lélek táplálásának Jézus testével és vérével. Vele együtt ülünk asztalánál, ő közöttünk van, mint az atya gyermekei közt, és saját testével-vérével táplál minket. A kenyérszaporítás csodájával pedig meg akarta mutatni, hogy az, aki öt kenyérral ötezer embert ki tud elégíteni, jelenlétét is sokszorosíthatja, és jelen lehet ezer meg ezer helyen, mindenütt, ahol csak a kenyeret és bort szentséges testévé és vérévé átváltoztatják.

Vége a kánai menyegző két szempontból is előképe az Oltáriszentségnek. A víz átváltozása borra megérteti velünk Jézus hatalmát, amikor a kenyeret testévé, a bort vérévé változtatja. De egyúttal a szentáldozás titokzatos jelentőségét is feltárja előttünk. A szentáldozás lakoma, és pedig nászrakoma.

Itt Krisztus a vőlegény, a lélek pedig menyasszony. A legbensőbb, a legszorosabb lelki egység létesül Krisztus és a

lélek közt a szentáldozásban. Azért mondja az Egyház az áldoztatás szertartásánál: „Ő szent lakoma, melyben Krisztust vesszük magunkhoz, szenvedésének emlékét megújítjuk, a lélek kegyelemmel megtelik, és jövődő dicsőségünk zálogát kezünkben tartjuk.“

A szentáldozás lelki lakomája viszont egy még magasabb lakomának és násznak az előképe, annak a násznak és lakomának, amikor a lélek az örök boldogságban Isten-

A Bárány vacsorája. nel egészen eggyé lesz. Ezt fejezi ki az Egyház az Oltáriszentségről szóló misének áldozás utáni könyörgésében: „Add, Uram, kérünk, hogy istenségednek örök élvezetével beteljünk, amelyet drágalátos testednek és vérednek ideiglenes vétele jelképez.“ Erre a nászlakomára, a Bárány titokzatos vacsorájára, készüljünk fel a szentáldozás lakomájában való gyakori részvétellel által!

Imádság a boldogságos Szűzhöz, a kegyelmek közöttjéhez, és Jézushoz az Oltáriszentségben.

III. A SZAMARIAI NŐ.

Első előgyakorlat. Jn. 4, 1—42.

Második előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint fáradtan leül Jákob kútjánál és várja a samariai asszonyt.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy megismerjem isteni Üdvözítőm irgalmas Szívét, mely az élő vizek forrása és az irgalomnak soha ki nem apadó kútja, hogy szeretete erősítő és üdítő italom legyen, akaratának teljesítése pedig hú követésében lelkem tápláló eledele.

I. Pont. Jézus az élő víz forrása.

Mily megható jelenet Jézust látni, amint fáradtan leül Jákob kútjánál. A jó pásztor kifáradt juhainak keresésében. Fáradt és éhes és szomjas. Szentséges arca verejtékkel

A nagy lélekkereső. borítva. Ruháit és lábait por lepi. Most is egy elveszett juhocskára vár, aki nem is sejtí, hogy a szent lélekkereső hálóiba fog esni. Jézus is vár.

Igy kerestél engem is, isteni Üdvözítőm! Nekem szól verejtéked, nekem szól éhséged és szomjúságod, nekem

szól fáradságod. Mily soká vártál rám, mily soká várattalak én téged! Későn szerettelek, örök Szeretet, későn ismertelek meg, későn szerettelek! Későn oltottam szomjadat lelkem után!

Már jön a lélek, akire a lelkek halásza vár. „Odajöve egy asszony Szamariából vizet meríteni.” (Jn. 4, 7.) Jézus megszólítja: „Adj innom.” Nem annyira testi szomját akarja csillapítani, mint inkább alkalmat keres, hogy az asszony lelkéhez férközzék. Kis szeretetszolgálatot kér tőle. Néha oly csekélység az, amivel Jézus kegyét és szeretetét meg tudjuk nyerni. Ne mulasszuk el a kis alkalmakat. A felebaráti szeretetre nézve is áll ez. „Aki csak egy pohár hideg vizet ad is inni egynek e legkisebbek közül, bizony mondom nektek, nem vesztí el jutalmát.” (Mt. 10, 42.)

De az asszony húzódik: „Hogyan kérhetsz te zsidó létedre én tőlem inni, aki samariai asszony vagyok?” (Jn. 4, 9.) A zsidók ugyanis nem érintkeztek a samariaiakkal. Mily kárhuzatos sokszor a nemzetieskedés, a sovinizmus! Nagy kegyelmektől foszthat meg minket a nemzetiségi előítélet. Nagy előnyöktől fosztja meg az Egyházat a nemzetek pártoskodása. Mily kárhuzatos dolog, ha a lelkek pásztora nemzeti politikát csinál! Mily veszélyes dolog, ha a nyáj nemzeti szempontok szerint ítéli meg pásztorát! Mily sajnálatraméltó dolog, ha a túlzott nemzeti érzés szétválasztja a keresztény népeket, és képtelenné teszi őket, hogy egységesen síkra szálljanak Isten és az Egyház érdekeiért! A túlzott nacionalizmus a a mi korunk eretneksége.

De Jézus nem engedi, hogy ez az érzés közbe ékelje magát a lélek és ő közé. Azért mondja: „Ha tudnád az Isten ajándékát, és hogy ki az, ki neked mondja: Adj innom, talán te kérted volna őt, és ő élő vizet adott volna neked.” (Jn. 4, 10.) Az asszony nem érti meg szavainak lelki vonatkozását, és csak a földi vízre gondol. „Nincs is mivel merítened”, mondja, „a kút pedig mély; honnét vennél hát élő vizet?” (11.) Tompa az emberi értelem, főleg, ha jármába hajtotta a bűn, és ha előítéletek, szenvedélyek, ellenszenv és gyűlölet tartják fogva. De Jézus irgalma türelmes; lépésről lépésre vezeti a lelket az igazság megértéséhez. Ilyennek

kell lenni az apostoli szív türelmének. Ilyennek kell lenni minden szülőnek, minden nevelőnek, minden előljárónak.

„Mindaz, aki e vízből iszik”, feleli Jézus, „ismét megszomjazik; aki pedig abból a vízből iszik, melyet én adok neki, soha többé nem szomjazik mindörökké, hanem a víz,

Az élő víz forrása. melyet én adok neki, az örök életre szökellő vízforrás lesz benne.” (13—14.)

Jézus az élő vizek kútja, Szívéből fakadnak a kegyelem és az élet vizei. A víz, melyet ő ad, az ő tanítása. A víz, melyet ő ad, a megszentelő és segítő kegyelmek árai. A víz, melyet ő ad, vigasztalásai és életet adó szeretete. Ebből a forrásból hittel kell meríteni. „Ha valaki szomjazik, jöjjön énhozzám, és igyék.” (Jn. 7, 37.) A kegyelem vizei kielégítik a lélek szomjúságát és jócselekedetek által az örök élet forrásává lesznek benne. „Aki hisz énbenem, élővíz folyói fakadnak majd őbelőle.” (Jn. 7, 38.) Merítsünk hát örömmel Üdvözítőnk forrásaiból! (Iz. 12, 3.)

II. Pont. A samariai asszony megtérése.

Az asszony még mindig nem fogja fel Jézus szavának lelki értelmét. Azt hiszi, hogy valami csodálatos földi vízről van szó, mely elveszi mindenkorra a szomjúság érzetét. „Uram, add nekem azt a vizet, hogy ne szomjazzam s ne járjak ide meríteni.” (Jn. 4, 15.) Az érzékiség, a bűn elhomályosítja értelmét. „Érzéki ember nem fogja fel, ami az Isten Lelkéé.” (1. Kor. 2, 14.) Azért előbb az akadályt kell

A nagy akadály. eltávolítani, meg kell adni a léleknek a látóképességet.

„Menj, hídd el az uradat, és jöjj ide”, mondja neki Jézus. „Nincs uram”, feleli az asszony, és igazat mondott. „Jól mondad, hogy nincs urad. Mert őt urad volt, és akid most van, nem urad; ezt igazán mondtad.” (Jn. 4, 16—18.) Mintha csak egy modern családi élet titkát tárná fel előttünk Jézus prófétai látása. Őt urad volt, és akid most van, akivel „törvényesen” összeálltál, nem urad. Hány mai nőnek szól Jézus szava! E miatt a családi bomlás miatt nincs vallásos érzés, természetfeletti életfelfogás, az isteni titkok megértése abban a társadalomban, mely e szerint a polgári erkölcsi kódex szerint él. A házasság célja a modern ember felfogása

szerint az élvezet. Amíg tart, addig tart a hűség. Utána új „ura” lesz, akár az ötödik. És egy sem ura.

Az asszonyt meglepik Jézus szavai. Profétát lát benne: „Uram! látom, hogy proféta vagy.” (Jn. 4, 19.) De kellemetlen neki magánéletének további feszegetése, azért más tárgyra tereli a beszédet. Mintha csak ismét a mai kor emberét látnók, aki ügyesen, udvariasan, politikusan kitér a „problémák” elől. Soha komoly dologról vele beszélni

Az igazság keresése. nem lehet. A szamariai asszony nem tereli el a beszédet, de azonnal felvet egy problémát, mely legélénkebben foglalkoztatta a szamaritánusokat: Hol kell imádni Istent, itt vagy Jeruzsálemben?

Jézus enged a kérdésnek, mert tudja, hogy így is közelebb jut az asszony lelkéhez. Ez a kérdés ugyanis a Messiás eljövételére tereli majd a beszédet. „Eljön az óra”, mondja Jézus, „amikor sem ezen a helyen, sem Jeruzsálemben nem fogjátok imádni az Atyát. Eljön az óra, és már itt vagy, mikor igazi imádói lélekben és igazságban fogják imádni az Atyát.” (Jn. 4, 21—23.) Ez az idő a Messiás ideje lesz, feleli az asszony. Jézus pedig kijelenti: „Én vagyok az, ki veled beszélek.” (26.)

Ez a kijelentés egészen megrendíti és átváltoztatja az asszony lelkét. Örömeiben elviszi a hírt polgártársainak. Ott-

A kegyelem hatalma. hagyja vedrét, és a városba siet, hogy megmondja az embereknek: „Jertek, lássátok az embert, ki elmondott nekem mindent, amit cselekedtem; vajjon nem ő-e a Krisztus?” (29.) A bűnösből egyszerre apostol lesz. Ezt teszi Jézus kegyelme. Bizom, hogy velem is megleszi.

III. Pont. Jézus titokzatos eledele; a nagy aratás.

Míg Jézus az asszonnal beszélt, közben megérkeztek a tanítványok és csodálkoztak, „hogyan beszélgettél.” (Jn. 4, 27.) Nem azért csodálkoztak, mert talán helytelennek tartották, hogy asszonnal beszél; sokkal nagyobb tisztelettel voltak mesterük iránt, semhogy így vélekedtek volna. Azért csodálkoztak, mert a zsidó nép tanítói a nőt nem tartották alkalmasnak vallásos igazságok megértésére,

és azért szóba sem állottak vele. Jézus pedig a szamariai asszonnyal beszélget vallásos dolgokról. Tiszteletből Jézus iránt meg sem merik kérdezni: „Mit beszélsz vele?”

Jézus fedezte fel először a női lélek értékét. Nem is fedezte fel, hanem „tudta, mi van az emberben” (Jn. 2, 25.), tudta, mi rejlik a női lélek mélyén. Ezt édesanyjában látta először. Ő a női lélek típusa. Jézusnak ez a felfedezése adta a világnak

A hosszú századokon át a Szent Ágneseket, Monikákat, Erzsébeteket, Szent Terézeket. Az ószövetség is ismer szent nőket, de nem ily számban. A nő háttérbe szorul, csak Jézus tette őt helyes értelemben egyenrangúvá a férfival, azáltal, hogy megmutatta a női lélek értékét. Az Egyház szava: „sponsa Christi” legjobban mutatja, hogy mit tartott Krisztus, és mit tart az Egyház a női lélek értékéről.

Tanuljuk meg Jézustól, akik erre hivatva vagyunk, az igazi nőpasztorációt. Valamennyien pedig tanuljuk megbecsülni a női lélek értékeit. Tűzások, ferde felfogások mutatkoznak olykor a férfi- vagy nőpasztoráció egyoldalús túlzott hangsúlyozásában. A férfi hivatott a világot kormányozni és irányítani. Ő természeténél és állásánál fogva az első a családban, a közéletben, az államban, a tudományban, a művészetben. De ki ne tudná, mily belső befolyással van a férfi lelkének kialakulására a nő, az édesanyja? Ki ne tudná, mit jelenthet a férfi számára a hű hitves? Mily hatással van a nő a gyermeki lélekre? Mennyire ő az olaj az emberi társadalomban! Sok eredményt csak általa lehet elérni. Azért nem áll távol az igazságtól az, aki mondja, hogy ily értelemben voltaképen a nő kormányozza a világot.

Ebből a meglátásból következnek a helyes elvek a férfi- és a nőpasztorációra nézve. A lelkipásztor figyelmének általában inkább a férfira, mint nőre kell irányulnia.

Férfi- és nőpasztoráció.

Jézus is így tett. Nem lekicsinylésből, mintha a nő lelke kevésbé volna értékes, hanem azért, mert a férfi hivatott közvetlenül irányítani a világ folyását, és mert a világ általában arra tekint, hogy mit tesz, hogyan gondolkodik, mit értékel és tart nagyra a férfi. Jézus is férfiak közül választotta apostolait és férfiakra bízta Egyházának kormány-

zását és a papi rendet. A nő befolyása abban áll, hogy a férfit közvetlen cselekvésre bírja. Tehát a férfi általában a dolgok végrehajtója, a nő gyakran inspirálója.

De ép ezért nagy hiba volna elhanyagolni a nőt, mert azzal kitennök őt a veszélynek, hogy ne „magasabb dolgok szimboluma”, mint Carlyle mondja, hanem Tertullian szava szerint „a pokol kapuja” legyen. Ezzel a férfit is elvesztenők. Mint célt tekintve, általában a férfivilág meghódítása kell, hogy szemünk előtt álljon, meg kell nyernünk Krisztusnak azokat, akik közvetlenül intézik a világ sorsát; de mint eszköznek gyakran a nőnek kell előtérbe lépnie, hogy az ő befolyása által megnyerjük a férfivilágot.

A lélek értékét tekintve mind a kettő egyenlő. A nő lelke fogékonyabb, a férfi lelke viszont állhatatosabb. A férfi jobban rászorul, hogy vele foglalkozzunk, mert természeténél fogva kevésbé hajlik a vallás felé, a nőben viszont olykor bőségesebb a termés, melyet az elvetett mag hoz. A nővel való foglalkozás sok időt vesz igénybe s inkább van kitéve lelki veszélynek, megszólásnak; azért okos mértéket kell tartani. A férfiak lelki gondozása ment ezektől a hátrányoktól, és általában nehezebb; azért az aszkézis szabályai szerint előnyben kell részesíteni, ahol magasabb érdekek nem követelik az ellenkezőt.

Jézus Édesanyjának lelkével 30 évig foglalkozik, és talán nem tévedünk, ha azt mondjuk, hogy más okok mellett az ő lelkének kiműveléséért is maradt oly sokáig a názáreti otthonban. Jézus egyéneként is foglalkozott a női lélekkel. Bizonyítja a szamariai asszony esete és Betánia. „Mária az Úr lábaihoz ülvén hallgatá az ő igéjét.” (Lk. 11, 39.)

Mialatt a szamariai asszony bement a városba, hogy hívja az embereket, megható jelenet játszódik le Jézus és tanítványai közt. A tanítványok élelemért mentek és visszajöttek s most kéri fáradt mesterüket, üdítse testét étellel: „Rabbi! egyél.” (Jn. 4, 31.) De Jézus azt válaszolja: „Van nekem ennivalóm, melyről ti nem tudtok.” (32) Egészen „Az én eledelem . . .” hasonlóképen szól tanítványaihoz, mint előbb a szamariai asszonyhoz. Ott az élő vízről, itt a titokzatos eledelről beszél. A tanítványok sem értik meg mindjárt a szavát, és azt hiszik, hogy valaki enni hozott neki. De Jézus felvilágosítja őket: „Az én ele-

delem az, hogy annak akaratát cselekedjem, ki engem küldött, hogy elvégezzem az ő művét." (34) Mily megható kép! Jézus fáradtan ül a kútnál, a tanítványok jönnek és étellel kínálják, de az ő lelkének vágya nem a földi ételnél van, hanem a lelki aratásnál. A beszéd a szamariai asszonnyal felkeltette benne a szomjúságot a lelkek után, és ez a szomjúság most hevesebb volt, mint máskor. Látja már, hogyan jönnek ki hozzá az emberek a városból, hogy szavát hallgassák, és meghívják őt városukba. Az ő szomjuk égetőbbé, kízóbbá teszi Jézus szomját is lelkük üdvössége után.

Szeme még mélyebbre tekint és látja a lelkek nagy aratását. „Emeljétek fel szemeiteket”, mondja tanítványainak, „és lássátok a szántóföldeket; mert már fehérek az aratásra.” (35) Tanítványaiában is felkelti az apostoli buzgalmat: „Aratni küldöttelek titeket”, mondja. Nem ti vetettetek, mások vetettek, de „ti azok munkájába álltatok be.” (38.) Jézus a vető, az apostolok az aratók. Jézus teszi vérével termékenyvé a lelkek szántóföldjét, az apostolok szedik össze a termést és gyűjtik azt Isten csűrébe. Más szempontból az apostolok ültetnek, de Krisztus kegyelme ad növekedést. (1 Kor. 3, 7.) Boldog, akit Krisztus király meghív az ő aratásába munkatársnak, aratónak! Ne a tizenegyedik órában, sem a kilencedikben, hanem most a harmadik órában hallgassuk meg hívását: „Ma, ha szavát meghalljátok, meg ne keményítsétek szíveteket.” (94. zsolt.)

Imádság. Ó isteni Mester, a szamariai lakosokkal mondom én is: Hallottam és tudom, hogy te vagy valóban a világ Üdvözítője! (Jn. 4, 42.) Te vagy a világ világossága, az élő vizek forrása és az élet kenyere. „Emberek Üdvözítője, Jézus Krisztus, akinek műve a mi megváltásunk, akinek követése a mi egész tökéletességünk, nyisd meg nekem, kérlek, szentséges Szívedet, az élet kapuját és az élő vizek forrását, hogy általa a te ismeretedre eljussak, és az igazi erény vizét igyam, mely kioltja bennem a szomjúságot minden földi dolog után.” Amen.

IV. A KENYÉRSZAPORÍTÁS.

Első előgyakorlat. Jn. 6, 1—15. (Mt. 14, 13—21; Mk. 6, 30—45; Lk. 9, 10—17.)

Második előgyakorlat. Megtekintem a helyiséget, amelyen ez a csoda történt. Gyönyörű vidék, tavaszi díszben, a genezáreti tó keleti partján. Kis magaslat. A városok, melyek a tó déli és nyugati partján elterülnek, és azt körülveszik. Észak felé a hegység, hótakart csúcsok. Csendes magány. Krisztus zöldelő gyepen ül, körülötte a nép: az alázatosság fejedelme, a szívek királya. „Boldog a nép, melynek Istene az Úr.” (143. Zsolt.)

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézusnak emberszerető szívét megismerjem és őt szívem középpontjává tegyem.

I. Pont. Isten az emberek közt.

Még szembetűnőbben jelenik meg Jézus emberszeretete az Oltáriszentség másik előképében, a kenyérszaporításban. „Megjelent üdvözítő Istenünk jósága s emberszeretete.” (Tit. 2, 11; 3, 4.) Nagy embertömeg gyűlik össze Jézus körül, epedve hallgatják szavát. Húsvéti zarándokok, akik Jeruzsálem felé tartanak. Olyanok, mint a juhok, melyeknek nincs pásztoruk. Jézus a jó pásztor. Testükről, lelkükről gondoskodik. — Az irgalmasság testi cselekedetei megnyitják a szíveket, hogy azokon keresztül az irgalmasság lelki cselekedeteit gyakorolhassuk.

Mily gyönyörű jelenet: Jézus a nép között, Isten az emberek között! Pásztor és király. Megjelent közöttünk emberi alakban, hogy megmutassa, milyen akar hozzánk lenni a mennyországban. Isten családját, a mennyországot mutatja be nekünk ez a titok.

De egyúttal megmutatja, milyen viszonyt akar Jézus ezen a földön is előljárók és alattvalók, a nép és pásztoraik között. Mily leereszkedő és emberszerető az Üdvözítő, mily irgalomteljes és könyörületes! Ilyeneknek kell lenniök azoknak, akik mások fölött állanak. „A nemzetek királyai uralkodnak azokon, és akik hatalmat gyakorolnak, azokat kegyelmeseknek hívják. De ti ne úgy; hanem aki nagyobb köztetek, legyen mint a kisebb, és aki előljáró, mint a

szolgáló." (Lk. 22, 25—26.) Krisztus e szavának követése nemcsak hogy nincs rovására az igazi tekintélynek, hanem azt nagyban elő is segíti és megerősíti. Igazi tekintély mindig kölcsönös bizalmat, nagyrabecsülést és szeretetet jelent. Mily hálás és odaadó a nép Krisztussal szemben! Ilyenek legyenek az alattvalók előjáróikkal szemben, elsősorban a szerzetesházakban. A szerzetes előjáró nem úr, hanem atya; nemcsak előjáró, hanem pásztor is. Csak ha igazán az, akkor övezi őt alattvalóinak bizalma. Viszont őrizkedniök kell az alattvalóknak, nehogy a kor szelleme, a tekintély megvetése, az álszocializmus szele a rendházakba is beférkőzzék. Uraság és cselédség közt, munkaadó és munkás közt is ilyen viszonyoknak kell lennie. Ez oldja meg krisztusi szellemben a társadalmi kérdést. De ne feledjük, hogy a közeledésnek mindig kölcsönösnek kell lennie. Ezt célozza a „Quadragesimo anno” is, amikor a rendi államot állítja oda mint a jövő társadalmi berendezkedés eszményét.

II. Pont. A csoda.

Gyönyörű háttéren jelenik meg Jézus; legnagyobb csodáinak egyike ez, mert jelképe a csodák csodájának és a titkok titkának, az Oltáriszentségnek, melyből a világ élete folyik. Élet folyik e szentségből, azért az élet háttérén mutatja be Jézus az élet szentségének előképét. Húsvéti időben rendelte el az Oltáriszentséget, húsvéti időben veszik azt magukhoz a keresztények leginkább; azért húsvéti időben kellett megjelenni az előképnek is. A kánai menyegző is húsvéti időben volt. Ugyanúgy tesz Jézus itt is, mint az utolsó vacsorán: kezébe veszi a kenyeret, megáldja, megtöri és szétosztja; minden arra emlékeztessen, hogy ez az élet kenyerének az előképe. Megnyilvánul ebben a csodában Jézusnak *hatalma*. Isteni hatalommal teremt semmiből, amire sem ember, sem angyal nem képes. Vele született ez a hatalom, mert ő Isten Fia és Atyja minden hatalmának örököse. „Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön.” (Mt. 28, 18.) Emmerich Katalin látomása szerint 250-szer szaporodott a kenyér

„Szánom a sereget . . .”

(Mt. 15, 32.)

Jézus csodatevő keze alatt. Imádjuk ezt az ő hatalmát, örülünk neki Jézus miatt és mondjuk: „Hálát adunk neked a te nagy dicsőséged miatt.”

Megnyilvánul ebben a csodában Jézusnak *jósága*. Minden gondolatot és kérést megelőz; senki sem mert tőle csodát kérni, mint a kánai menyegzőn; egyedül jósága sugallta neki ezt a nagy tettét. Mily hálás ő még azért is, amit tulajdonképen saját érdekünkben kell megtennünk: „Szánom a sereget”, mondja a második kenyérszaporításnál, „mert már harmadnapja tartanak velem és nincs mit enniök.” (Mt. 15, 32.) Ily jóságos velünk szemben is. Minden önmegtartóztatást, akaratum minden győzelmét,

minden jó gondolatot megőriz Szívében és többé soha, az egész örökkévalóságon át el nem felejtí. Jól tudja, mennyibe kerül sokszor gyengeségünknek, hogy magunkat legyőzzük; kegyelmével megelőz minket, erőlködésünkben segítségünkre van, betetőzi és győzelemre juttatja iparkodásunkat, és mégis úgy veszi, mintha magunk tettünk volna mindent.

Leülteti a népet, hogy kényelmesen üdítse testét táplálékkal és itallal; akarata szerint van, hogy örüljenek. Így néha ránk is — különösen, ha nagy áldozatot hoztunk — mintegy rákényszeríti az örömet, a vigasztalást; úgy rendezí a körülményeket, hogy még ha akarnánk, sem térhetnénk ki előle. Testvéreinek tekint valamennyiünket; engem is testvéreinek tekint. Mily boldog is vagyok én!

Az Oltáriszentségben is megnyilvánul ugyanaz a hatalom, ugyanaz a jóság. Egy test és egy vér leszek ott vele: „élek én, de nem én, hanem Krisztus él énbennem.” (Gal.

Az Oltáriszentség. 2, 20.) Az Oltáriszentség valamennyi szentség középpontja; legyen az én egész lelki életem középpontja is! A lelki áldozás legyen lelkemnek az, ami testemnek a lélekezés, a valóságos áldozás pedig az, ami testemnek a táplálék. Az Oltáriszentség célja a lélek táplálása a szentáldozásban, a kegyelmi élet fokozása, a lélek megerősödése minden lelki gyengeséggel és betegséggel szemben: „Azért jöttem, hogy életük legyen, és minél több legyen.” (Jn. 10, 10.)

A végén összeszedeti a maradványokat, hogy megmutassa, miként a földi dolgok is Isten adományai, melyeket tiszteletben kell tartanunk és hálával fogadnunk. Testün-

ket is meg kell becsülnünk, sőt Isten miatt szeretnünk is kell. De ez a szeretet sokszor abban mutatkozik, hogy fájdalmat okozunk neki, kívánságait megtagadjuk. **Isten adományainak megbecsülése.** Int továbbá az Üdvözítő, hogy ha már Isten természetes adományait is annyira tiszteletben kell tartanunk és oly hálával kell fogadnunk, mennyivel inkább kell megbecsülnünk lelki adományait és kegyelmeit, mily gonddal kell azokat felhasználnunk, mily hálás szívvel kell azokat magunkba befogadnunk.

III. Pont. Jézust királlyá akarják tenni.

Jézus hallgatóit is fogva tartotta a Messiás földi királyságának gondolata. Lelkesedésük és örömük nem volt elég tiszta. Jobban hatott rájuk testük felüdítése, mint a lelki táplálék. Gondolkodásuk még földi. Aki ennünk-innunk ad, az a mi királyunk! — ez volt az észjárásuk.

Ez a földi gondolkodás nemsokára el is árulta magát. Mikor másnap újra keresik Jézust, ez szemükre veti: „**Keresetek Földi gondolkodás.**” **tek engem, nem azért, mert jeleket láttatok, hanem mivel ettetek a kenyérből és jóllaktatok.**” (Jn. 6, 26.) Majd mindjárt rá megütköznek Jézus beszédén, melyben az égi mannáról, az égből alászállott kenyérről, szentséges testéről és vérééről szól. Sokan el is pártolnak. Ez a földi gondolkodásnak, a természetfeletti felfogás hiányosságának szomorú következménye. Ez a baj nem egyszer azoknál is, akik Jézust követni akarják. Nem tudnak kibontakozni földi gondolkodásmódjukból s így, amikor hivatásukban nem találják meg számításukat, hűtlenek lesznek. Ez volt Júdásnak is katasztrófája.

Olykor Jézus szeretetében, az imádságban is nem magát Jézust, nem az Istent, hanem vigasztalásait és adományait keressük. Joggal nevezik ezt lelki érzékiségnek. — Olykor meg helytelen, ferde a felfogásunk Jézus földi országáról. Országának terjedését a külső érvényesülésben keressük. Fügöndünk inkább az legyen, hogy Jézus a mi szívünkben legyen király; országának külső dicsőségét is szorgalmazhatjuk ugyan, mert ez is megilleti a „dicsőség királyát”; de nem szabad megínognunk, ha Jézust a keresztre

feszítve és külső dicsőségtől megfosztva látjuk is. A végleges győzelem csak a feltámadás után jöhet. „Nem ezeket kellett-e szenvedni a Krisztusnak, és úgy menni be az ő dicsőségébe?” (Lk. 24, 26.) Inkább szívük királyává tették volna őt a seregek; akkor nem hangzott volna el oly hamar a szó: „Kemény beszéd ez . . .” (Jn. 6, 61), és nem pártoltak volna el tőle oly sokan.

A seregek királyá akarják tenni Jézust, ő azonban megelőzi őket szándékukban és visszavonul egy hegyre a magányba, hogy imádságra adja magát; apostolait pedig elküldi, evezzenek át a tó másik partjára. Így kell kikerülni a hiú dicséretek elől. Kitérni a dicséretek elől. teket és az emberek elismerését, ha meg akarjuk őrizni lelkünk alázatosságát.

Imádság. A kenyérszaporítás csodája igazán Atyánknak mutatja be nekünk az Istent, minket pedig mint az ő családját. Azért imádkozzunk: Miatyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod, miképen mennyben, azonképen itt a földön is. Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsájtunk az ellenünk vétkezőknek. És ne vigy minket a kísértésbe, hanem szabadíts meg a gonosztól. Amen.

SZERETETREMÉLTÓ JÉZUS, — CSODÁLATOS JÉZUS.

KILENCEDIK NAP.

I. A NAIMI IFJÚ.

Első előgyakorlat. Lk. 7, 11—17.

Második előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint megállítja a gyászmenetet és a halott ifjúnak mondja: Kelj föl!

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézus irgalomteljes Szívét megismerjem és tehetségem szerint kövessem.

I. Pont. A halott ifjú.

Mindig megrendítő látvány egy halott ifjú! Külseje még most is az ifjúság, az élet látszatát hordja magán és mégis elárulja, hogy az élet elszállt belőle. Mintegy követeli az életet, de az nem jön vissza. Az ellentét megrendít.

Még megrendítőbb dolog, ha a halott ifjú szüleinek egyetlen gyermeke. Hogy siránkozott Tóbiás édesanyja, amikor fia hosszú időre távozott tőle: „Öregségünk gyámolítóját vetted el és küldted el tőlünk” (Tób. 5, 23), így panaszkodott férjének. De a legmegrendítőbb, ha a halott ifjúnak édesanyja özvegy, akinek a fiú egyetlen támasza és vigasza volt. Ezt az esetet adja elénk az evangélium.

Vannak testi és lelki halottfeltámasztások; mert van testi és van lelki halál. A lelki halottfeltámasztás a bűnnek sírjából sokkal gyakoribb, mint a testi halottfeltámasztás.

Testi és lelki halottak. Csak három testi halottfeltámasztásról szól az evangélium, mondja Szent Ágoston, de számtalan lelki halottfeltámasztásról. Ez utóbbiak mégis sokkal öröndetesebbek, fontosabbak és nem kevésbé csodálatosak. Fiának testi halálát siratja az evangéliumi édesanya, aki ezúttal özvegy volt; ezer és ezer könny

pereg le az özvegyek, az árvák, a rokonok és jóbarátok arcán és ruháin szeretteik elhalta miatt; a temetőbe vezető út sűrűn ki van rakva a könnyek drágagyöngyeivel, melyeket a bánat és a fájdalom sajtolt ki az emberek szeméből. A lélek halálát nem siratják az emberek, játék és zeneszó mellett, ének és kacagás közt, bor és tánc mellett temetik el a lelket, nem hirdeti gyászharang a lélek kimulását falunak és városnak. Hiszen szünet nélkül kellene szólniok a harangoknak, mert minden órában, mondhatni minden percben lelkek szállnak alá a vétek rettenetes sírjába. Csak az angyalok siratják és szomorkodnak kimulásuk fölött.

A lélek halála a bűn, a súlyos vétek. A léleknek is van élete. Ez az élet kegyelemteljes, természetfölötti élet. Mi az élet? Növekedés, érzés és törekvés, mozgás, meg-

A lélek élete ismerés és akarat. A kódarabban nincs élet; a növényben tenyészet, az állatban érzéki, az emberben szellemi élet van. Mindez csak természetes élet. Ezen túl van a természetfölötti élet, a malasztnak élete. Ez is törekvés, megismerés és akarat. Tökéletes kibontakozása, beteljesülése Istennek látása és szeretete az égben és az ebből fakadó boldogító öröm; itt a földön még tökéletlen ez a természetfölötti, kegyelmi élet, és a hitben, reményben, szeretetben, a természetfölötti érények gyakorlásában bontakozik ki. Forrása Isten maga, amint a természetes életnek forrása a lélek. Amint a halál a test és halála. életforrásától, a lélektől, elszakítja,

úgy szakítja el a halálos bűn is a lelket életforrásától, Istentől. Ezért a súlyos vétek halála a léleknek. És valamint a halál a földi életnek mindenkorra véget vet, semmiféle emberi hatalom, csak Istennek mindenhatósága képes a halottat új életre kelteni, úgy pusztítja el, öli meg a halálos vétek a kegyelem életét, és amennyire tőle függ, örökre. Az ember nem képes saját erejéből felemelkedni a bűn sírjából, csak Isten kegyelme képes őt feltámasztani. Ezért a megtérés Isten kegyelmének csodája, lelki halottfeltámasztás.

Nem elég nagy a szeretetünk Krisztus iránt, ha nem tudunk még szomorkodni, sírni a lelkek halála fölött. Azért oly kevés a megtérés, mert kevés a szeretet a lelkek iránt,

**Könnyek a
bűnösökért.**

mert nem folynak a könnyek az igazak szeméből a bűnök és a bűnösök fölött, kevés az imádság és az áldozat a bűnösök megtéréséért. Nincsenek lelki „anyák“, akik siratják gyermekük elvesztését. Mit nem tett az a kis lány, aki addig könyörgött, esengett Istenhez, míg maga nem hozta édesatyját a gyóntatószékbe! Ez igazi apostol volt, és édesatyjának lelki- leg édesanyja lett. Az apostol Krisztussal együtt sír a lelki Jeruzsálemnek, Isten templomának pusztulása fölött a lelkekben. Együtt sír az özvegy édesanyával szeretett gyermekének lelki halála fölött, és nem nyugszik, amíg őt Krisztus erejével a bűn sírjából fel nem támasztotta. Az irgalmasság cselekedetei közt a legnagyobb a bűnösök meg- térítése.

II. Pont. Jézus könnyөрülete.

Jézusnak volt szíve a földi bajok és bánatok iránt. Nemcsak a lelki, hanem a testi halál is megindította. Meg- siratta barátját Lázárt, és most részvétre indítják az özvegy édesanya könnyei. Saját édesanyját látja benne, aki majd egyszer szintén sír egyetlen Fia elvesztése fölött.

Azért közeledik hozzá, megállítja a gyászmenetet, és így szól az özvegyhez: „Ne sírj!” — „Ne sírj.” Milyen bensőséges, gyengéd részvét nyilatkozik meg ezekben a szavakban! Az özvegy faldalma Jézus faldalma. Nem képes elhaladni mellette, hogy köny- nyeit fel ne szárítsa. Bár az én szívem is mindig megnyílna a részvétnek és könnyөрületnek, bár ne tudnék szenvedést látni, melyet meg ne enyhítenék, fájdalmat, melyet ne csilla- pítanék, könnyet, melyet fel ne szárítanék, szükségét, melyet ki ne elégítenék, mezítelenséget, melyet be ne fődnék! Ez a könnyөрület vonzza a lelkeket Jézus tanítványához, apostolá- hoz. Ez nyitja meg neki a szíveket, és a testi nyomoron át eljut a lélek nyomortanyáira, hogy ott is segítsen, ruház- zon, tápláljon, életre támasszon. Bár Jézus minden apostola megérténé Jézus Szívének ezt a könnyөрületét, és ne tudna részvétlenül elhaladni felebarátja testi-lelki faldalma mellett!

Jézus könnyөрülete nemcsak érzelem, hanem tett. Oda- lép és megériinti a koporsót, mire azok, akik vizik, meg-

állanak. Jézus pedig mondja: „Ifjú! mondom neked, kelj föl.” Csodát, a legnagyobbat, műveli, hogy részvétének kifejezést adjon. „És átadá őt anyjának.”

Még sokkal nagyobb Jézus részvéte és könyörülete a lelki halottak iránt. A samariai asszony, Magdolna, a házasságtörő nő, a harmincnycéves beteg, az inaszakadt, mind bizonyítják szánalmát, könyörületét a bűnösök iránt. „Nem szükséges az orvos az egészségeseknek, hanem a betegeknek. Irgalmasságot akarok, és nem áldozatot. Mert nem jöttem az igazakat hívni, hanem a bűnösöket.” (Mt. 9, 12-13.) Ezt az irgalmas szeretetet csöpögteti Jézus tanítványainak, apostolainak szívébe. „Nem tudjátok, milyen szelleműek vagytok. Az Emberfia nem jött lelkeket elveszteni, hanem megmenteni.” (Lk. 9, 56.)

Mily hatalmat gyakorolnak az özvegy édesanya könnyei Jézus irgalmas Szívére! Mily sok édesanya hasonlít ehhez

**Az édesanya
könyvei.**

az özvegyhez, akik gyermeküknek nem testi, hanem lelki halálát siratják! Csak ne apadjanak ki könnyeik! A könny hatalmas közbenjárás, de hatalmas apostolkodás is. Közbenjárás Istennél, apostolkodás a bűnösökkel szemben. A gyermek nem tud édesanyja könnyeinek ellenállni, Isten nem tud a könyörgő édesanya könnyeinek ellenszegülni. Imádság, áldozat és könnyek az édesanya fegyverei, melyekkel gyermekei és Isten Szíve fölött győzelmet arat. Szent Monika is könnyezve ment Ágoston halott lelke után, és életre támasztotta: „Ennyi könnynek gyermeke nem veszhet el.” Azért olvassa az Egyház Szent Monika ünnepén a naimi ifjú evangéliumát. Ez az édesanya apostolkodása.

III. Pont. A csoda hatása.

A csoda első hatását az özvegy édesanya érezte. Mily ujjongó öröm szállta meg lelkét, mily hála töltötte be szívét Jézus iránt! De még nagyobb volt az öröm Ágoston édesanyjának szívében, még nagyobb volt a hála benne Isten iránt fiának lelki feltámadása miatt. Másodízben érezte magát anyának; könnyek és lelki keservek közt szülte újra Isten országának és az égnek. Ilyen az öröme a lelkek

közös édesanyjának, az egyháznak is, ha gyermekeit a gyóntatószékben térdelni látja, hogy megvallják bűneiket és megtisztuljanak. Az égben is nagyobb öröm lesz „egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon.” (Lk. 15, 7.) Ilyen öröme volt az atyának, amikor a tékozló fiú visszatért az atyai házba: örvendeni és vigadni kell, mert aki meghalt vala, feltámadt, és aki elveszett vala, megtaláltatott. (Lk. 15,

Öröm. 32.) Ezek az apostoli szívek örömei; ezek az örömök az apostoli fáradsalmak legédesebb jutalma, ezek az örömök új áldozatra lelkesítik Krisztus szolgáit. Bár egészen megtöltene szívemet az az öröm, melyet a lelkek megmentésén érzek, és elfeledtetné velem a világi örömök minden édességét! De ha sikertelenség is kísérné apostoli munkáimat, egy örömöm mindig meglesz: hogy Jézus Szívét megörvendeztettem áldozatommal, munkámmal, és ami ennél a léleknél nem hozott termést, más léleknél talán százszoros termést fog hozni. „Örömeteket senki sem veszi el tőletek.” (Jn. 16, 22.) Az áldozat soha el nem vész. A mag, mely ma még terméketlen, holnap már bőséges aratást ígér.

A csoda második hatása a szemtanuknál, a kísérő tömegnél mutatkozott. „Elfogá mindnyájukat a félelem és dicsőíték az Istent, mondván: Nagy

Csodálat. proféta támadt közöttünk, és az Isten meglátogatta az ő népét.” Csodálat és szent félelem volt a csoda hatása a népnél. Megerősödött a hit is Jézus isteni küldetésében, némelyek már a Messiást sejtették benne. — Az apostol hitét és bizalmát is megerősíti, ha Jézus jóságos segítségét szemléli munkáiban. És ha Isten elfedi szeme előtt a látható sikert, akkor még erősebben bízunk annak

Bizalom. hatalmában és jóságában, aki még „a kövekből is tud Ábrahámnak fiaikat támasztani” (Mt. 3, 9), és „aki életre kelti a holtakat, és nevet ad a nem létezőnek, mint létezőnek.” (Róm. 4, 17.) Azért az apostolnak hinnie és bíznia kell a remény ellenére is, hogy sok nemzetnek, sok léleknek atyja legyen. (Róm. 4, 18.)

Imádság. Jézusom, vezérem és királyom, bízom Szíved jóságában és hatalmában, hogy munkámat, törekvésemet megáldod és kegyelmeidnek bőséges harmatát bocsátod a

terméketlen ugarrá, amelyen dolgoznom kell. Bízom és remélem, hogy ha munkáimnak eredményét nem is látom ebben az életben, mégis szemlélni fogom azt a túlvilágon. Jóságod és hatalmad csodát fog művelni, és új életre támasztod azokat, akik még „a sötétségben és a halál árnyékában ülnek, hogy lábainkat a békeség útjára igazítsad.” (Lk. 1, 79.) Amen.

II. JÉZUS LECSENDESITI A VIHART.

A lelki életben nagy fontosságú a rendületlen bizalom Istenben. Nem hiába sorozzák a reményt az isteni erények közé, ezek alkotják a lelki élet alapját. A bizalom nemcsak akkor szükséges, amikor a bűnök sokasága és súlya nehezedik rá lelkünkre, hanem talán még inkább, amikor a lélek előre akar haladni Isten útján, és érzi tehetetlenségét. Evez, evez, de oly ellenkező széláramlatok hadakoznak törekvése ellen! Más törvényt érzünk tagjainkban. Nem elég, hogy gyengeséget, tehetetlenséget, ellenkezést érzünk, viharok is lépnek fel, hirtelen, váratlanul, és felkorbácsolják egész bensőnket. Olykor külső nehézségek vetik magukat szembe lelkünk törekvésével. Hasonlót tapasztalunk apostoli működésünkben is, vagy az élet küzdelmeiben, a munkában, külső törekvéseinkben. Szóval nem ritkaság a lelki életben ép úgy, mint a külső tevékenységben és az apostoli működésben az ellenkező szél és a vihar. Ilyenkor van szükségünk leginkább bizalomra. Ezt a bizalmat, melyet már az előző elmélkedések megalapoztak, fokozzák és teljessé teszik a következők.

Első és második előgyakorlat. Jézus felemelkedik a hajóban és parancsol a szeleknek és a tengernek. Mk. 4, 35—40. (Mt. 8, 23—27; Lk. 8, 22—25.)

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy megismerjem Jézus hatalmát és rendületlen bizalommal legyek jósága és gondviselése iránt az élet minden viszontagságai közt.

I. Pont. Vihar éri az apostolokat a tengeren.

A genezáreti tavon nem ritkák a hirtelen keletkező viharok. Nem az a különös ebben az eseményben, hogy

hirtelen lepi meg a vihar az apostolokat a tengeren, hanem az, hogy Jézus a halászok és hajósok szokása ellenére oly időben parancsolja az átkelést, amikor félni kellett a vihar-tól. „Midőn beesteledett, mondá nekik: Menjünk a tulsó partra.” Ilyenkor a halászok a genezáreti tavon nem szoktak útra kelni. Veszélyes idő, abban az évszakban különösen. És Jézus mégis parancsot ad nekik. Tudja, hogy miért. Így tesz velünk is sokszor az életben. Kitesz a próbának, tudja, hogy viharba kerülünk, de megvan a maga célja, és azért engedi meg. Javunkra szolgál, ha bizalmunk benne meg nem rendül, ha gondviselésébe kapaszkodunk. Ehhez is megadja kegyelmét, ha imádkozunk.

Olykor úgy engedi ellenünk tornyosulni a nehézségeket, mintha azt akarná, hogy tönkremenjünk. Mintha minden összeesküdött volna jószándékunk, a jó ügy, törekvésünk, sőt lelkünk ellen! Az apostolokat is mintegy tudatosan küldi a halálveszedelembe. De ekkor is tudja mit tesz.

Megesik, hogy előjáróinktól parancsot kapunk, mely látszólag ellenkezik az okosság szabályaival. Jézus parancsa is így tűnhetett volna fel a tapasztalt halászoknak, akik ismerték a tó minden titkát. Mégis engedelmeskedtek. Követnünk kell őket. Isten áldása és gondviselése az engedelmességgel jár.

A vihar nagy gyorsasággal és rendkívüli heveséggel tör rájuk. Jellemző Szent Lukács szava: „Szélvész rohant le a tóra.” (Lk. 8, 23.) Ily hirtelen támadnak olykor a lelki viharok is.

Reggel még szélcsend, délben vagy este már hatalmas vihar. Néha fel sem tűnő kicsinység okozhatja azt: egy meg nem értett szó, egy lelki aggály, olykor meg teljesen meg nem magyarázható valami. A külső viharok is néha egészen hirtelen lepik meg az embert. A nehézségek egyszerre tornyosulnak fel sötét felhőgomolyagként, és kitér a vihar, mely elsöpréssel fenyegeti mindazt, amit vetettünk, építettünk, talán hosszú éveken át. Mily hirtelen törnek ki a viharok a nemzetek életében, mily hamar sodor el a vihar egy-egy népet a föld hátáról. Most, hogy ezeket from, két napja, hogy a lázadás vihara elsöpörte Ausztria kancellárját miniszteri székéből.

Nem szabad, hogy váratlanul érjen minket a vihar. Hirtelen jöhet, de ne váratlanul. A genezáreti tó halászhajói mindig figyelik az időt és a jeleket. Nekünk is készen kell lennünk, felvértezve a hit és bizalom fejjével.

II. Pont. Jézus alszik.

Alszik, mintha nem törődne velünk, és mégis közel van. Az a gyönyörű a dologban, hogy Jézus azt a hajót választotta pihenőül, amelyet a vihar elpusztulással fenyeget. Tehát ő ott van, hogy segítsen. De alszik, hogy próbára tegye a bizalmat.

A tanítványok nem állják ki egészen a próbát. Bizalmuk ugyan van, mert hozzá menekülnek, felköltik. De **Tökéletlen bizalom.** bizalmuk nem tökéletes, nem olyan, amilyent Jézus várt tőlük. Jézus azt akarta, hogy megőrizze nyugalmukat abban a tudatban, hogy a kellő pillanatban magától fel fog kelni és parancsol majd a szeleknek és hullámoknak. Ez lett volna a tökéletes bizalom.

Szabad, sőt kell is imádkoznunk a viharokban, a lélek és az élet viharaiban, de lelkünk nyugalmát, egyensúlyát soha sem szabad elvesztenünk.

Jézus alszik. Ne keltsük fel, hagyjuk aludni. Ha viharos is lelkünk tengere, és sajkánk, melyben Jézus pihen, hánykolódik is, nem baj, hacsak ő pihen ott, hacsak lelkünkben van, hacsak a miénk! Csak az volna baj, ha ő nem volna ott. De mindig ott van, amíg mi magunk el nem őrítjük őt.

Néha azonban ép az okozza a vihart, hogy úgy véljük, hogy nincs nálunk. Ez a legnagyobb lelki próba. Ez a szellem éje. De ilyenkor is bízunk kell, ha lelkiismeretünk nem vádol tudatos bűnnel. Akkor is nálunk van, ha nem is érezzük jelenlétét, ha nem szól, nem erősít érezhetőleg, ha számunkra alszik. Ott van, csak alszik. Az is vigasztalás, hogy nálunk, a mi lelkünkben keresi pihenőjét. Ne keltsük fel panaszaikkal, inkább csendben legyünk, hogy valamiképp fel ne ébresszük. Majd tudja ő az időt, amikor fel kell kelnie, hogy a viharok parancsoljon. „Fel ne költsetek, fel ne

riasszátok kedvesemet, míg csak maga nem akarja." (Én. 2, 7.)

III. Pont. Jézus parancsol a viharnek.

„Akkor fölkelvén, parancsola a szeleknek és a tengernek, és nagy csendesség lőn." (Mt. 8, 26.) Ime Jézus hatalma. „Kicsoda ez, hogy a szelek és a tenger engedelmessé válnak neked?" (Mt. 8, 27.) „Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön." (Mt. 28, 18). Nem volt tehát ok félni és remegni, mert amilyen nagy az ő hatalma, ép oly nagy a jósa és gondviselő szeretete is. Mily boldogság, mily biztonság ilyen úrnak, ilyen királynak szolgálni!

Ó csodálatos Jézus, a tanítványokkal együtt én is megcsodálom hatalmadat, dicsőítek és mondom: Ki vagy te, hogy a szelek és a tenger engedelmessé válnak neked! Ó add, hogy bizalmam benned soha meg ne inogjon, hogy az élet és a lélek küzdelmei soha bátortalanná ne tegyenek, hogy félelem vagy kislelkűség erőt ne vegyen rajtam! Tiszteletlenség volna veled szemben aggódni, mikor a te kezében vagyunk. Nem is annyira te nyugszol lelkünk sajkájában, mint inkább mi vagyunk a te Szíved bérékájában, abban a bérékában, mely biztosabban visz minket át az élet és a szenvedések vízözönén, mint Noé bérékája. Joggal fedded meg tehát tanítványaidat, szerető és kissé fájdalmas szemrehányással: „Mit féltetek, kicsinyhitűek?! Még mindig nincsen hitetek?" (Mt. 8, 26; Mk. 4, 40.)

„És nagy csendesség lőn." Így van az a lélekben is. Néha egy pillanat alatt elcsitul minden. Jézusnak egy belső tekintete, egy szava a lélekhez, egy felvilágosító fénysugár, egy megnyugtató símogatás — és a lélek vihara elcsendesedik, és nagy béke ömlik el bensejében. „Digitus Dei est hic", ezt Isten cselekedte.

Imádság. Áldalak, Jézusom, és örülök nagy hatalmadnak, melynek ég és föld, a testek és a lelkek világa alá van vetve. Megvallom neked, hogy a te oltalmad alatt teljes biztonságban érzem magam, és nincs okom aggódni, akár milyen vihar tombolja is körül lelkem hajóját. Ha a hullá-

mok már-már elnyeléssel fenyegetik is, tudom, hogy te bennem vagy, és hogy gondod van rám. Te mondod nekem: „Fiam, ne törjön meg a fáradság és munka, melyet értem magadra vállaltál, sem a szenvedések végkép el ne csüggeszsenek, hanem erősítsen és vigasztaljon az én ígéretem minden viszontagság között. Nem sokáig küzdesz itt, és nem sokáig nehezedik rád a szenvedések súlya. Várj kissé és végét látod majd a bajoknak. Jön majd egy óra, amikor megszűnik minden fáradság és küzdelem.” (Kr. köv. 3, 47.)

Jézusom, add, hogy szívem szirként álljon az élet hullámai közt, szirként, mely a te hatalmad és jóságod alapjára támaszkodva rendületlen marad mindörökké. Amen.

III. JÉZUS JÁR A TENGEREN.

Első és második előgyakorlat. Jézus égi fénytől körülragyogva jön a hullámokon, Szent Péter elébe siet, de a habok közt süllyedni kezd, míg Jézus meg nem fogja kezét és ki nem menti a vízből. Jézus beszáll a csónakba, és az egy pillanat alatt a parthoz ér. Mt. 14, 22—23; Jn. 6, 16—21; Mk. 6, 47—51.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy megismerjem Jézus hatalmát és jóságát, és az élet minden körülményei közt rendületlenül bizzam szentséges Szívében.

I. Pont. Jézus jön a tengeren.

Ez a csoda közvetlenül a kenyérszaporítás után történt. A nép királlyá akarta tenni Jézust, de ő eltávozott egy magányos hegyre és ott imádkozott, tanítványait pedig kényszerítette, hogy azonnal átevezzenek a másik partra. Kényszerítette őket, mert veszély volt, hogy földies gondolkodásukban helyt adnak a nép lelkesedésének. Kényszerítette talán azért is, mert nem szívesen szálltak hajóra, mivel az idő kedvezőtlen volt, és előre látták a vihart. De Jézus úgy tesz, mint az előbbi titokban, és megmutatja, hogy a lelki veszélyt még földi életünk veszélyeztetésével is kerülnünk kell.

Jézus imádkozik. Egyedül a magányban, a hegyen. Ott közelebb van mennyei Atyjához, és nem zavarja senki. Ott imádja saját lelke templomában az Istent. Fáradságos munka után az éjszakát imádságban tölti. Mily megragadó oktatást

ad példájával az imádság fenséges és szükséges voltáról!
Jézus imádkozik.

Imádkozik nemcsak hálából és szeretetből, hanem azért is, mert a következő nap nagy események napja lesz. Akkor szól majd az élet kenyeréről, saját testéről és vérééről, melyet táplálékul és itatás céljára adni nekünk. Előre látja az ellenkezést; előre látja, hogy sokan megínognak követésében, és hogy ez a tan a botránkozás köve lesz. „Tétetett ez sokak romlására és feltámadására.” (Lk. 2, 34.) A holnapi nap a döntés napja lesz és ketté választja a lelkeket.

Imádkozik — az Isten Fia! Mily áhitattal, mily bensőséggel! Arca ragyog. Mily hatalmas az imádsága! Athat a századokon és országokon, és hatását érezteti a világ végéig. Rám is gondolt, az én nehézségeimre és küzdelmeimre, a mostaniakra is. — Miért imádkozik? Egyházáért, apostolaiért és „azokért, kik az ő szavaik által hinni fognak” őbenne, „hogymindnyájan egyek legyenek.” (Jn. 17, 20—21.)

Imádkozik apostolaiért, tanítványaiért, kik lent a tengeren a hullámokkal küzdenek és még nem értik meg az ő országát. „Nem okultak a kenyerekből, hanem szívük el vala vakulva.” (Mk. 6, 52.) Imádkozik, hogy megvilágosodjanak.

Azért jön most a hullámokon, hogy küzdelmükben segítségükre legyen és új csodával felvilágosítsa szívüket, elkészítse a holnapi napra. Júdás is köztük volt.

„A hajócskát pedig a tenger közepén hányák-veték a hullámok, mert ellenkező szél vala.” (Mt. 14, 24.) Ilyenkor tízszer annyi időbe kerül megtenni ezt az utat, melyet rendes

A tanítványok viszonyok közt rövid idő alatt meg lehet tenni. Olykor meg egyáltalában

küzdenek. lehetetlen megküzdeni az ellenszegülő hullámokkal és a viharral. Így történt az evezéstől és a küzdelemtől. És Jézus jön a tengeren, alakja fényben úszik, a világ Ura és Teremtője jön, lábai alatt a tenger, melyet ő alkotott. „Ővé a tenger, ő alkotta meg, s az ő keze formálta a szárazföldet.” (94. zsolt.) „Zúgnak, Uram, a folyóvizek, hangosan zúgnak a folyóvizek, hányják habjaikat a folyóvizek. De a nagy vizek zúgásánál, a tenger csodálatos hullámainál csodálatosabb az Úr a magasságban.” (92. zsolt.)

Magára vette kis időre azt a dicsőséget, mely születésénél fogva neki kijárt, amelyről azonban lemondott, hogy mindenben hozzánk hasonló legyen. Most magára vette, mert szeretett tanítványainak lelki java és Atyjának dicsősége megkívánta.

Ugyanazok érdekében vette magára a dicsőség alakját, akiknek érdekében felvette a szolga alakját. (Fil. 2, 7.) „Szeress és tégy amit akarsz”, mondja Szent Ágoston. Nekünk is olykor, az alázatosság harmadik fokán is, magunkra kell vállalnunk a megtiszteltetést, ha Isten érdekei és mások java megkívánják; de szívünk mélyén akkor is a megvettetést kell szeretnünk. Még sokkal inkább kell azonban a keresztet felvenni másokért; örömet és szenvedést, mindent szeretetből — ez legyen életünk jelszava!

A világ Megmentője jön a tengeren. „Bízatom, én legyőztem a világot.” (Jn. 16, 33.) „E világon szorongástok vagyon” (u. o.); de én előbb mentem át mindezen. „Bátorság! én vagyok, ne féljete.” (Mt. 14, 27.) D’Hilliers marsall a csata után elment a katonakórházba és látott valakit, aki elvesztette a lábát. Régebben ő is hasonlóan ment keresztül. „Bátorság, fiam!”, mondja, „én is átestem ezeken.” Ilyen a mi hadvezérünk és királyunk. „Íme királyunk előttünk jár, és ő harcol értünk. Kövessük őt férfiasan, senki se féljen a borzalmaktól; legyünk készen bátran elesni a harcban és ne gyalázzuk meg dicső nevünket, hogy fussunk a kereszt előtt!” (Kr. köv. 3, 56.)

Sokan kísértetnek tartják Jézust, mint a tanítványok is eleinte. „Mikor látták őt a tanítványok a tengeren jární, megrémültek, mondván: Ez kísértet; és félelmükben kiáltának.” (Mt. 14, 26.) Ha Jézus jön és ömegtagadásról, keresztéről, alázatosságról, szegénységről szól, kísértetnek tartják. Ha indít, ösztönöz a tökéletesebbre, kísértetnek tartják. Ha valakit a papi pályára, a szerzetbe, a zárdába vonz, a szülők és rokonok kísértetnek tartják. Ha jön és szenvedéssel megpróbál, kísértetnek tartják. De „bátorság! én vagyok, ne féljete.” A szenvedések hullámai engem hoznak hozzátok, a szorongatások vizei fölött én járok, az áldozatok feltornyosodó vízhegyei közt én közeledem felétek! Hívjuk őt, mert közel van, és azonnal megismerteti magát.

II. Pont. Szent Péter a habokon Jézus elé megy.

Mikor Szent Péter hallja, hogy Jézus az, felkiált: „Uram! ha te vagy, parancsold, hogy hozzád menjek a vízben. Ő pedig mondá: Jer!” (Mt. 14, 28—29.) Szent Péter szeretete csodát kér Jézustól, és Jézus megteszi. Ha arról van szó, hogy hozzá menjünk, csodát is művel, ha kell. Menjünk hozzá a szenvedések hullámai fölött, tapossuk lábunkkal a világ és a test kísértéseit, ne ijesszenek a tenger vizei, siessünk Jézus Szívére!

„És kiszállván Péter a hajócskából, a vizen jár vala, **Péter a habokon.** hogy Jézushoz menjen.” (Mt. 14, 29.) És sikerül, bátran tapossa a vizeket, Jézus felé közeledik. De amint az erős szelet látja, megijed és kételkedni kezd: Hátha elmerülök? És abban a pillanatban már kezd is elmerülni. De a veszélyben Jézushoz kiált: „Uram! ments meg engem.” (Mt. 14, 30.) És Jézus kinyújtja kezét és kimentí őt a hullámokból.

„Kicsinyhítű! miért kételkedté?” (Mt. 14, 31.) Ezt a szót mondja nekünk is mindenkor, amikor az élet nehézségeiben csüggedünk és kezdünk elmerülni a kísértések hullámai közt. Csak a kishitűség, csak a bizalomhiány okozza mindig gyengeségünket. Addig el nem merülünk, míg Jézusban rendületlenül bizunk. Tapossuk bátran érzékiségünk, büszkeségünk, szenvedélyeink hullámain! Aki megadta az akaratot, az megadja a sikert és a győzelmet is. Imádkozál és bizzál, ez a bátorság és az erősség elixirje.

Szent Péter kimentése a hullámokból figyelmeztetés volt számára, hogy ha majd a Jézus-tagadás örvényében már-már elmerül, tudja, kihez kell kiáltania. És Szent Péter nem felejtette el. Bűnében nem esett kétségbe, hanem könnyek közt Jézushoz kiáltott. És az a kéz, mely őt a genezáreti tavon a hullámokból kimentette, kimentette őt a tagadás örvénylő vizeiből is.

Előképe ez a jelenet a jövő századok egész történetének is. Az örök Péter, az Egyház feje, már-már elmerül az ellenséges hullámok vizei közepette, de Jézus keze sohasem engedi őt végleg elmerülni. „A pokol kapui nem vesznek erőt rajta.” (Mt. 16, 18.) Jézus az örökkévalóság hegyén imádkozik, az Egyház hajója küzd a földi

élet tengerén a hullámokkal, s mikor legnagyobb a veszély, akkor jön Jézus az ő kegyelmével, hogy segítsen. Így volt ez mindig a századok folyamán. Jöttek Az Egyház a világ a Cézárook üldözései, és amikor a leg- tengerén. erősebben tombolt a vihar, a Diocletia-
 nok után jöttek a Konstantinok. Jöttek az ariánusok és nesztoriánusok eretnokségei és már-már pusztulással fenye-
 gették az Egyház hajóját, az egész világ mintegy ariánusnak
 érezte magát, és a viharok lecsendesedtek, és az Egy-
 ház tovább élt. Jöttek a reformáció és a felvilágosodás
 hullámai és elültek, és az Egyház tovább él, örökké él, ma
 is él a bolsevizmus és az istentelenek tábora, a Calles-ek és
 Lenin-ek ellenére is él, mert a pokol kapui nem vesznek
 erőt rajta.

Azért ne aggódjunk soha az Egyház sorsa miatt; de ez nem ment fel attól, hogy sokat ne imádkozzunk és bátran ne harcoljunk érdekeiért. Mert az Egyház ugyan örökké él, de sok tekintetben tőlünk függ, hogy hogyan él. Nem azt akarja Krisztus, hogy tunya tétlenségben, ölbetett kézzel szemléljük az ellenség munkáját, és Istentől egyedül várjuk a segítséget és szabadulást. Magunknak is eveznünk, fáradnunk, dolgoznunk kell, és akkor bátran remélhetjük, hogy a legnagyobb veszélyben Krisztus mellettünk lesz. És ha látszat szerint egy-egy országban az Egyház sajkája már-már el is merül a habok közt, biztosak lehetünk, hogy nemsokára ismét felmerül a hullámok közepette, hogy annál biztosabban folytassa útját az örökkévalóság révpartja felé.

„Ekkor beszálla hozzájuk a hajóba, és elállta a szél, és a hajó azonnal a parthoz ére, ahová tartottak.” (Mk. 6, 51; Jn, 6, 21.) Ezt teszi Jézus jelenléte. Így tesz a lélekkel, így tesz Egyházával. „Akik pedig a hajócskában valának, odamentek és imádták őt, mondván: Valóban Isten Fia vagy!” (Mt. 14, 33.) — Én is imádlak téged, Uram, és Egyházaddal kérem:

Imádság. „Add nekünk, Uram, hogy a te rendelé-
 sed szerint békeségben folyjon le számunkra a világ tör-
 ténése, és Egyházad nyugodt áhíthatnak örvendjen.” Amen.

IV. JÉZUS KIŰZI A TEMPLOMBÓL A KERESKEDŐKET.

Első előgyakorlat. Jn. 2, 13—22.

Második előgyakorlat. Szemlélem Jézust, amint kötélből font ostorral kihajtja a templomból a kereskedőket és így szól a galamb-árusokhoz: „Ne tegyétek Atyám házát vásárcsarnokká!”

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy ebben a titokban is jobban megismerjem Mesteremet, Szívének minden szent indulatát, hogy őt jobban szeressem és tökéletesebben kövessem.

I. Pont. Jézus kötélből font ostorral kikergeti a kereskedőket.

A szeretet tud kemény is lenni, és az irgalom le tud sujtani a bűnre, hogy megjavítsa a bűnöst, megmentsé az ártatlant és tehetetlenné tegye a kísértőt. Jézus szent buzgalma elsősorban mennyei Atyja házának dicsőségéért ég. „Úram, szeretem házad ékességét, és dicsőséged lakóhelyét.” (25. zsolt.) „Emészt a buzgóság házadért.” (68. zsolt.) Azért ő, aki a pislogó mécszet ki nem oltja és nem töri el a megroppant nádat (Mt. 12, 20.), aki tanítványainak megtiltotta, hogy feyvert fogjanak (Mt, 26, 52.) és tüzet hívjanak le az égből (Lk. 9, 55.), aki szelídségét és alázatát példaként állította tanítványai elé (Mt. 11, 29.), akiről a próféta írja, hogy „szava nem hallatszik az utcán” (Iz. 42, 2.),

A kemény szeretet. ő ostort ragad és ütlegekkel hajtja ki Atyja házának megszenteltelenítőit. És ezt kétszer teszi, nyilvános életének kezdetén és végén. (Mt. 21, 12—13.) Példát ad követőinek és apostolainak, hogy ahol a szeretet nem használ, ahol ezt csak gúny tárgyává teszik, ahol a lelkek megkérgesedtek, ahol az ártatlanság szenved a ravasz vagy erőszakos gonoszságtól, ott Jézus apostolának ostort kell ragadnia, a szó és a tett ostorát, és rá kell csapni a lélekkufárokra, akik hízelgő, csábító beszédekkel, gonosz életükkel és cselekedeteikkel meg akarják szentségteleníteni a lelkek szent templomát. Nem szabad félelmet ismernie azokkal szemben, akik pártoskodással,

széthúzással, engedetlenséggel, tévtanokkal ki akarják fosztani, le akarják rombolni Isten szent Egyházát.

De elsősorban maga ellen kell megragadnia az önmegetadást, hogy saját testének-lelkének Istentől megszentelt templomát megtisztítsa és tisztán tartsa mindentől, ami azt megszentésteleníti, vagy annak szépségét, ékességét bemocskolja. Hajtsuk ki a szenvedélyeket, melyek lelkünk templomát latrok barlangjává teszik! (Mt. 21, 13.) Ne

Az önmegetadás ostora. túrjuk meg benne a kevélység farizeusát, aki a templom közepére áll és büszke önteltséggel kérkedik erényeivel és felebarátját lenézi. (Lk. 18, 11—12.) Ne túrjuk meg benne a kereskedőket és kufárokat, a pénzvágy és a fukarság, az önzés és érdekhajhászás szellemét, melyek a lélekből az imádság háza helyett vásárcsarnokot csinálnak. Ne túrjuk meg benne az érzékiség bálványait, oltárait, hanem Matatiás buzgalmával és erélyével öljük meg a testiség ördögét, és romboljuk le oltárát. (1 Makk. 2, 25.) Így leszünk Jézus apostolai és annak a nemzetségnek fiai, amely „szabadulást hoz Izraelre”. (1 Makk. 5, 62.)

II. Pont. Jézus felforgatja a pénzváltók asztalaikat.

„A nyerészkedők pénzt szétszórá és asztalaikat fölforgatá.” (Jn. 2, 15.) Nemcsak a templom megszentéstelenítése bántotta Jézust, hanem a piszkos nyerészkedés is, mely ott tanyáját felütötte. Ma mondhatni az egész gazdasági rendszer ezen a nyerészkedésen épül fel. Ez egész ellentéte annak, amit Jézus búcsúbeszédében hirdetett, mikor arról az egységről, arról az unum-ról beszélt, melynek az ő titokzatos testének tagjai közt meg kell lennie és a le-

A felebarátai szeretet temploma. keket egybe kell kapcsolnia. Már földi életében is az Isten házának megszentéstelenítői és a kisdedeket megbotránkozatók után különösen azok ellen kelt ki, akik az istentisztelet és jámborság örve alatt megeszik az özvegyek házáit, elviselhetetlen terheket raknak az emberek vállaira, de maguk egy ujjukkal sem akarnak azokon segíteni. (Mt. 23, 4. 14.) Ép oly eréllyel szól azok ellen, akik a felebarátai szeretet szent parancsát megszegik, akik meglátják a szál-

kát testvérük szemében, a magukéban pedig a gerendát sem veszik észre (Mt. 7, 3), akik „tizedet adnak ugyan a mentából és kaporból és köményből, de elhagyják, ami fontosabb a törvényben, az ítéletet, az irgalmasságot és a hűséget” (Mt. 23, 23), mint azok ellen, akik Atyja házat latrok barlangjává teszik.

Ezzel az eréllyel szól földi helytartója is a mi napjainkban azok ellen, akik „felelősek azért, hogy az Egyházra igazságtalanul rossz fény vetődött és az a gyanúsítás hangzott el, mintha az Egyház a gazdagokat pártolná és a föld nincsteleneinek nyomorát részvét nélkül nézné.” Mert

**Szegények kapzsi
kizsákmányolása.**

„akadtak és ma is vannak, akik magukat ugyan katolikusoknak vallják, de megfélemlítettek az igazságosság és a szeretet magasztos parancsáról, amelynél fogva mindenkinek a magáét megadni tartozunk és nyomorgó testvéreinkben magát Krisztus Urunkat kell segítenünk. (Jak. 2.) S ami még szomorúbb, vannak akik a munkás kapzsi kizsákmányolásától sem rettennek vissza. Sőt még olyanok is találkoznak, akik nem átalják éppen a vallást ürügyül és védőpalástul fölhasználni, hogy igazságtalan igényeiket elföldjék és a munkások jogos követeléseit ellen védekezzenek.” (XI. Pius, Quadragesimo anno.)

Ezzel az eréllyel kell szólania Krisztus apostolának is a szegények és a nyomorgók védelmében. Az embereknek látniuk kell, hogy az Egyház nemcsak lélekben és elméletben foglal állást az igazság mellett, hanem szót is mer emelni mellette, és az igazság védelmében a tettek mezejére is

Apostoli erély.

ki mer lépni. Hogy mennyire helyteleníti Krisztus földi helytartója azok viselkedését, akik az igazságot el akarják palástolni, az a következő szavakból tűnik ki: „Még szigorúbb bírálatot érdemel az a tunya gondtalanság, amely bekötött szemmel tovább tűri azokat az állapotokat, amelyek a lelkeket elkeserítik és a társadalom fölborítóinak szállást csinálnak.”

Nemcsak a kereskedők és árusok, hanem maguk az apostolok is csodálkoztak Jézus fellépésén, hogy oly visszaéléssel szembe mert szállni, melyet a főpapok és farizeusok eltűrtek. Senki a világon jobban nem védte és tisztelte a tekintélyt, mint Jézus. És mégis mily határozott szavakkal

merte kimondani az igazságot és ostorozni a visszaéléseket, nemcsak a jelen esetben, hanem máskor is, még Pilátussal, **Bátorság és tekintély.** Heródezzel, a zsidó főpapokkal és farizeusokkal szemben is. És mi gyakran félünk és aggodalmaskodunk a tekintélytisztelet örve alatt, valóságban pedig gyávaságból és szolgálai lelkületből vonakodunk szembeszállni, nem a tekintéllyel, hanem egy helytelen rendszerrel; félünk, hogy az igazság követelésében esetleg túl „radikálisok” leszünk. Vajjon Krisztus nem volt-e a legszentebb értelemben „radikális”, mikor a farizeusok fejére idézte a hétszeres „jaj nektek”-et? (Mt. 23, 13—33.) Tulságosan alkalmazkodunk olykor pártokhoz, kormányokhoz, világi nagyságokhoz, nincs elég bennünk az Ambrusok és aranyszájú Szent Jánosok és VII. Gergelyek szelleméből. Pedig Krisztus fellépése erre tanít meg minket, apostoli szabadságra és egyenességre, mely nem ellenkezik a szelídséggel és okossággal, melyet tanítványaitól ugyancsak megkövetelt. (Mt. 10, 16.)

Ez a látszólagos keménység is szeretet, szeretet azok iránt, akiknek érdekeit védjük. És ki mondja, hogy előbbre való a szeretet az elnyomók, mint az elnyomottak iránt? Eszközökben békésnek kell lenni mindaddig, amíg ezek az eszközök hatásosak; de ahol a béke és szeretet szavának nincs foganatja, ott a jó ügy érdekében olykor fegyverhez kell nyúlni. A földi haza érdekében minden jó hazafi ezt sürgeti; a lélek és az ember örök és legfontosabb földi érdekei ugyanazt követelik.

III. Pont. Szelíden szól a szegényeknek.

Jézus belső felindulásában is egészen ura volt érzelmeinek. Ép ez adott bátorságot fellépésének. Ilyen ember elől meg kell hátrálni. Ez az önuralom mutatkozik abban is, hogy különbséget tesz a nyereszkes gazdagok és a némileg kényszerből galambokat árusító szegények közt. Ezeknek szelíden mondja: „Vigyétek el innét ezeket, ne tegyétek Atyám házát vásárcsarnokká.” (Jn. 2, 16.) A galambok a szegények áldozata voltak. Ezekkel enyhébben bánik az Úr. Bár őket is megfeddi, mégis hangjában, szavaiban bizonyos szelídség és jóindulat csendül meg. Mindenütt

megmutatja előszeretetét a szegények iránt. Nem hajlong a gazdagok előtt, nem palástolja el hibáikat, nem jár kegyük után, nem vár tőlük részesedést, nem vesztegetteti meg magát. A szegények-

kel pedig nem bánik durván, megvetően, még amikor hibáikat meg is dorgálja. Magát is közülük valónak tekinti. Ily szabadsággal a hatalmasokkal szemben és ily jósággal a szegények iránt kell eljárnia Krisztus apostolának. Akkor megnyeri a nagyok tiszteletét és a szegények szeretetét. Így tehet legtöbbet Isten országának terjesztésére.

„Micsoda jelet mutatsz nekünk, hogy ezeket cselekszed?” (Jn. 2, 18), kérdik tőle a farizeusok. Jézus méltósággal feleli: „Bontsátok el e templomot, és harmadnapra föllállítom azt.” (Jn. 2, 19.) A zsidók nem értik meg a választ. Csak az előttük álló jeruzsálemi templomra gondolnak, Jézus pedig testének templomára érti szavait.

„Bontsátok el e templomot . . .”

Azért gúnyosan válaszolják neki: „Negyvenhat esztendeig épült ez a templom, és te három nap alatt fogad azt föllállítani?” (Jn. 2, 20.) Az apostolok sem értették meg szavait, de nem kételkedtek igazságukban. Feltámadása után megértették. A zsidók sem értik, de nem tudják elgondolni, hogy ők valamit meg ne értenének, azért gúnyolódnak és hitetlenek maradnak. Jézus pedig méltósággal távozik körikből. Mily szeretetreméltó, mily csodálatos jóságában és igazságosságában egyaránt!

Imádság. Taníts, Uram, szelídségre, amikor a harag elragad, józan mérsékletre, mikor az igazságosság követel, bátor erélyre, mikor szent ügyed sürget! Add, hogy mindig a te Szíved legyen tetteim sugalmazója, lelkülem megszentelője. Adj a szelídségben erőt, az erőben józan mérsékletet, az igazságosságban jóságot, a hevületben okosságot, az elővigyázatban bátor lendületet, mindenben szerezetet. Amen.

A NAGY KIRÁLY.

TIZEDIK NAP.

I. A SZINVÁLTOZÁS.

Első és második előgyakorlat. Szemlélem Jézust mennyei dicsőségében, amint Mózesrel és Illéssel társalog, a három apostolt pedig, amint elragadtatásukban Jézust nézik. Mt. 17, 1—13; Mk. 9, 1—12; Lk. 9, 28—36.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézust isteni felségében megismerjem, és ez az ismeret megerősítsen, hogy keresztjében meg ne botránkozzam, hanem őt szenvedésében és gyalázatában is szeretettel kövessem.

I. Pont. Jézus mennyei dicsősége.

Miután Szent Péter az apostolok előtt megvallotta Krisztus istenségét, Jézus őt és még két társát, Jakabot és Jánost, felvitte egy magas hegyre, hogy nekik isteni dicsőségét megmutassa s hitüket megerősítse és felkészítse őket a szenvedés nagy próbájára. Azt a három apostolt vette maga mellé, akiket majd a Getszemáni kertben is maga mellé vesz, hogy gyengeségét, véres verejtékét és haláltusáját szemléljék. Így készíti elő az isteni kegyelem választottait. A vigasztalás és az imádság kegyelmei ebben az életben arra szolgálnak, hogy minket a próbára és szenvedésre felkészítsenek és erősekké tegyenek. Akkor kell erőt és bátorságot merítenünk, hogy a sötétségben és megpróbáltatásban el ne csüggedjünk. Minél nagyobbak a lelki vigasztalások, annál nagyobb próbákra lehetünk elkészülve.

Jézus arca fényleni kezd, mint a nap, ruhái pedig
Dicsőségében a fehérek lesznek, mint a hó. Egy kis
szenvedésről beszél. sugár esett emberiségére abból a fény-
 ből, mely az istenségből állandóan
lelkébe áradt és természet szerint testét is el kellett volna

árasztani, de halandó életében ezt távoltartotta magától, hogy hozzánk hasonló legyen. Ó dicsőség királya, ó szent ábrázat! terád tekinteni az angyalok gyönyörűsége és boldogsága. Áraszd el fényességeddel lelkemet, hogy csak téged lássalak és magamat egészen elfelejtsem!

Az apostolokat annyira elragadja ez a látvány, hogy magukon kívül túlvilági boldogságban kiáltanak fel: „Uram! jó nekünk itt lennünk.” (Mt. 17, 4.) Boldogságuk oly nagy, hogy örökké itt szeretnének maradni. De ez nem ennek a földi életnek sorsa, Jézus is csak rövid időre vette magára dicsőségének köntösét. Inkább szenvedéséről beszél Mózes-szel és Illéssel, akik megjelennek neki. Apostolainak is színváltozása előtt és után szenvedéséről szól. Ez a beszéd ismét bizonyítja, hogy a nagy Király csak azért mutatja nekünk a földön dicsőségét, hogy gyalázatában meg ne botránkozzunk.

Az Egyház életében is a fényes és a sötét korszakok váltakoznak, és azért engedi Isten szemlélni Egyházának dicsőségét, hogy a sötétség óráiban meg ne botránkozzunk.

A magas hegy jelenti a tökéletesség hegyét is, melyre Isten felviszi a lelket az életben és most a lelkigyakorlatokban. Jelenti az imádság kegyelmeinek a magaslatát. **A tökéletesség hegye.** Ott megmutatja isteni ábrázatát, szépségét, és lelkünket örömmel tölti be. De ez az öröm nem ment a kereszttől, a szenvedéstől. Ezekről beszél nekünk azokon a magaslatokon. Az erény és az imádság magaslata ép az, ahol a szenvedés már édes lesz — „beata passio”. Jelenti azt is, hogy az erény és imádság e fokain szívesen elmélkedjünk szenvedéséről és haláláról, mert az egyesülés ép ezen a magaslaton a legbensőségesebb vele.

A magas hegy a hivatás magaslatának is szimbolikus képe, annak a magaslatnak, ahol a lélek örök szent fogadalmakkal jegyzi el magát isteni Jegyesének. Ez a Tábor a szerzetesi életben. De az eljegyzés örömei közt a Völegény szenvedéséről szól hozzánk, és arra figyelmezteti aráját, hogy ez az eljegyzés csak nagyobb részt biztosít számára keresztjében. **A hivatás magaslatán.** Ebben kell, hogy álljon az ara boldogsága. Az ő

jegyese fehér és piros; fehér isteni szépségében, piros kínszenvedésében.

„A kedvesem fehér is, piros is,
Ezek közül is kiválik,
Feje szintiszta arany;
Haja, mint a pálma koronája,
Fekete, mint a holló.
Szemei, mint a galambok
A patak mellett;
Tejben fürödnek
Bőséges vízfolyás mellett ülnek.
Orcái, mint a balsamagyak,
Melyek illatos füveket teremnek;
Ajukai liliumok,
Finom mirhától csepegnek.
Keze aranyhenger,
Tarsis-kövel kirakva;
Teste elefántcsont,
Zafírral borítva;
Lábai márványoszlopok,
Aranytalpon állnak;
Termete, mint a Libanon,
Pompás, mint a cédrusok.
Szája merő édesség,
Ő maga csupa kívánatosság;
Ilyen a kedvesem, ilyen a barátom.” (Én. 5, 10—16.)

II. Pont. Az égi szózat.

Ezalatt fényes felhő ereszkedett le az égből Jézus fölé, mely felvette magába Mózeszt és Illést, és Jézus egyedül maradt, mintegy fénysátorban, körülragyogva égi dicsőségtől. Ekkor szózat hallatszott a magasból, hasonló ahhoz, mely megkereszteltetésekor hangzott az égből: „Ez az én igen kedves Fiam, kiben nekem kedvem telt; őt hallgassátok.” (Mt. 17, 5.) Illés és Mózes, a törvény és a próféták, csak hozzá vezetnek.

Akit Isten nagy dologra választ ki, az ő tökéletes követésére, az apostolságra, az életszentségre, országának terjesztésére, azt egészen betölti Jézussal, annak megmutatja Jézust. Így tett Szent Pállal megtérése után; megmutatta „Őt hallgassátok!” neki Jézust, akiért oly sokat kell majd szenvednie. Így tesz most választott apostolaival is. Így tesz mindenkivel, akit egészen lefoglal szolgálatára. „Őt hallgassátok!” Ő „az út,

az igazság és az élet. Senki sem jut az Atyához másképp, mint őáltala." (Jn. 14, 6.) Őt hallgatni és követni a tökéletesség maga. Nincs más út Istenhez, mint egyedül Jézus. Azért oly téves minden vallási indifferenzizmus, mely azt tartja, hogy bármely vallás egyformán jó, csak Istenhez vezessen. Krisztuson és az általa alapított Egyházon kívül nincs üdvösség; és aki jóhiszeműleg téved, lélekben és akaratban az is Krisztust hiszi és Krisztust követi. De tudatosan és akarattal senki sem nélkülözheti Krisztust: „Ez az én igen kedves Fiam, őt hallgassátok.” (Lk. 9, 35.)

A tökéletesség Isten szeretetében és az ő akaratával való teljes megegyezésben áll. De Isten akaratát Krisztus közvetíti nekünk. „Az én tanításom nem enyém, hanem azé, ki engem küldött.” (Jn. 7, 16.) „Semmit sem cselekszem magamtól, hanem amire engem az Atya tanított azt beszélem. Én mindenkor azt cselekszem, ami előtte kedves.” (Jn. 8, 28—29.) Azért Jézus a világ egyedüli üdvössége, és az ő országához tartozni annyi, mint Isten országához tartozni.

Hiába keresnek tehát a népek és nemzetek más nevet, melyben üdvösséget nyerhetnének. (Csel. 4, 12.) Hiába gondolkodnak az államférfiak és tudósok más eszközökről, hogy a nemzetek földi boldogságát, a népek közötti „Keressétek Isten országát!”

békét és egységet, a társadalmi egyensúlyt, a családok szentségét biztosítsák. Jézuson kívül nincs út a földi jóléthez és boldogsághoz sem, mert a tartós és igazi földi jólét csak Isten keresésének szent és boldog öröksége. „Keressétek az Isten országát és az ő igazságát, és ezek mind hozzáadottnak nektek.” (Mt. 6, 33.) Ma, amikor legjobban ki akarják küszöbölni a vallást a közéletből, a gazdasági életből, a családból, a társadalmi életből, ma vergődik és vonaglik az emberiség leginkább a társadalmi bajok gyötrő kinyjai és végnélküli szenvedései közt. Mert az út a földi boldogsághoz is csak Krisztuson és az ő országán át vezet.

Ebben rejlik a Jézus Szíve-tiszteletnek is világraszóló jelentősége. Ez Krisztus ígérétéből, de a Jézus Szíve-tisztelet természetéből is folyik. Krisztus az ő Szívének tiszteletét mint világot mentő eszközt állította be. De hogy a Jézus Szíve-

Jézus Szíve a világ reménye.

tisztelet világot mentő eszköz, az magából természetéből is folyik. Lényege ugyanis a szeretet; a főparancsnak, az Isten és a felebaráti szeretet parancsának tökéletes teljesítése. Lényege a jézusi elveknek, melyek lelkének legbenszejében fakadnak, átültetése az életbe. Lényege, hogy „ugyanazt az érzést ápoljuk magunkban, amely Krisztus Jézusban megvolt” (Fil. 2, 5), hogy ezek a szent érzések és elvek irányítsák és lendítsék az egyéni, a családi és a társadalmi élet minden megmozdulását és életmegnyilvánulását. Ez a Jézus Szíve-tisztelet lelket és társadalmat reformáló ereje. „Őt hallgassátok!” Ez a szó felhívás a Jézus Szíve-tiszteletnek intenzívebb gyakorlására és terjesztésére is, hogy e tisztelet által megújuljon a föld színe. Őt hallgassátok, mert Szívének bőségéből szól az ő szája. (Lk. 6, 45.)

Az apostolokat pedig félelem szállta meg e szavak hallatára, mert érezték, hogy közel van a Mindenható, és hogy szent az a hely, amelyen állanak. (2 Móz. 3, 5.)

III. Pont. Együtt Jézussal.

Mikor a tanítványok félelmükben arcra borultak, hozzájuk lépett Jézus és illette őket. A tanítványok feltekintenek és nem látnak mást, csak Jézust egyedül, megszokott alakjában. — Eltűnik a fény, eltűnik a dicsőség, eltűnik a boldog emelkedettség a lélekből, eltűnnek a kísérők, csak Jézus marad hétköznapi alakjában. Ez a lelki élet útja is. A nagy vigasztalások, a hatalmas lélekmegrendülések, a látomások és szent megilletődések nem tartósak; eltűnnek, és megmarad a hétköznapi Jézus. Eltűnnek a sikerek, eltűnik a nagy hallgatóság és tanítványsereg, eltűnnek a világ tapsai és talán még az egykori barátok, vagy a rendtársak megbecsülése is, öregek leszünk, megszokottak leszünk, de megmarad a hétköznapi Jézus. És ez a fő. Hacsak ő marad, akár dicsőséges, akár szenvedő, **A hétköznapi Jézus.** akár hétköznapi alakban; a fő, hogy ő marad, és vele egyedül vagyunk. „Őt tartsd meg jóbarátodnak, aki, ha mindenki el is hagy, nem hagy el.” (Kr. köv. 2, 7.) A hétköznapi Jézus az, akivel egész életünket kell töltenünk; a dicsőséges és boldogságos

csak néha jelenik meg; a szenvedéset sem bírónk el, ha nagyon gyakran jelennék meg. Azért iparkodjunk őt az ő és a mi hétköznapi életünkben követni, hogy erősek legyünk követésére a szenvedés óráiban és méltók boldogságának élvezésére a dicsőség honában. Vigasztalása és dicsőségének szemlélete készítsen elő hű követésére a szürke hétköznapi életben és még inkább a szenvedés sötét óráiban. Ez a színváltozás nagy leckéje.

Jézus meghagyá tanítványainak, hogy ne szóljanak ezekről feltámadása előtt senkinek. Miért? Mert az emberek és a többi tanítvány gondolkodása még világiasabb volt, mint az övék. Már ők is gondolták, miért nem hirdeti ki Jézus most dicsőségében az ő országát? Azért is kérdezik, mikor a feltámadásról van szó, mely nekik a Messiás országának felállítását jelentette, nem kell-e Illésnek előbb megjelenni? és miért nem jön ő is le a hegyről velük? Jézus figyelmezteti őket, hogy előbb szenvednie kell. Illés jönni

A passió előjátéka. fog ugyan az ő dicsőséges országának eljövetele előtt. De előbb neki is, tanítványainak is, Egyházának is harcolniok és győzniök kell. „Ezeket kell szenvedni a Krisztusnak és úgy menni be az ő dicsőségébe.” (Lk. 24, 26.) Illés meg is jelent Keresztelő Szent János alakjában, akiről az angyal mondta, hogy Illés erejével fog fellépni. (Lk. 1, 17.) De amint őt sem hallgatták, sőt halálba küldték, úgy fognak tenni az Emberfiával is. (Mt. 17, 12.) Ezzel Jézus ismét szenvedésére utal, s a nagy Király dicsősége itt is a passió akkordjaiban végződik; mert ez a dicsőség még nem végleges, hanem csak előkészítője a nagy gyalázatnak.

Imádság. „Isten, ki Egyszülötted dicsőséges színváltozásában a hit titkát az atyák tanuságtételével megerősítetted, és a ragyogó felhőből kicsendülő szózáttal gyermekeidnek tökéletes örökbefogadását csodálatosan előre jelezted, engedd kegyelmesen, hogy mi ennek a dicsőséges Királynak örökös társai és az ő dicsőségének részesei lehessünk.” Amen. (Misekönyv aug. 6-án.)

II. LÁZÁR FELTÁMASZTÁSA.

Első előgyakorlat. Jn. 11, 1—44.

Második előgyakorlat. Látom, amint a halott Lázár lábán és kezén megkötözve, és kendővel bekötve, Jézus szavára a sírból felemelkedik.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy megismerjem Uram és Királyom jóságát és hatalmát, őt mindig jobban szeressem és megengeszteljem az emberek keményszívűségéért, hitetlenségéért és közömbösségéért és egészen szolgálatára, követésére adjam magamat.

I. Pont. Lázár nővérei megüzenik Jézusnak, hogy fivérük beteg.

Mikor Lázár nővérei észrevették, hogy fivérük betegsége súlyosbodik, és veszély fenyegeti életét, Jézushoz fordulnak, aki Lázárt barátságával tüntette ki és többször megfordult házukban. „Szereti vala pedig Jézus Mártát és nővérét, Máriát és Lázárt.” Bizalmuk azonnal Jézus felé irányul.

Megüzenik neki, hogy Lázár beteg. Mily megható egyszerűséggel, gyengédséggel és bizalommal teszik ezt! „Uram! íme akit szeretsz, beteg.” Nem is kérés ez a szó és mégis a leghatalmasabb könyörgés, olyan, mint Szűz Mária kérése volt a kánai menyegzőn: „Nincs boruk.” De hozzáteszik a leghatalmasabb, a legerősebb indítóokot is, mely Jézus szívére legjobban hat, Jézus baráti szeretetét Lázár iránt: „Akit szeretsz, beteg.” Elég tudnod, hogy beteg, és segíteni fogsz; hiszen szereted őt. — Ez a mi imádságunknak és könyörgésünknek is a főereje: a bizalom Jézus irgalmas szeretetében. Nem érdemeinkre, nem erényeinkre, nem vezeklésünk nagyságára kell hivatkoznunk, ha Jézusnál imáinkkal el akarunk érni valamit, hanem az ő szeretetére és Szívének irgalmára. Így tesz az Egyház is a halottakért való könyörgésben. „Örök világosság fényeskedjék nekik, szenteiddel együtt mindörökké, mert kegyes vagy.” Nem az elhunyt érdemeire, nem hitére, nem szeretetére, nem erényeire hivatkozik, hanem az Úr kegyességére. Ettől

vár mindent. Jézusom, juttasd szóhoz Szívedet!, ez legyen a mi könyörgésünk ereje mindenkor.

És mégis, mintha Jézus nem hallgatná meg kérésüket. Még két napig ugyanazon a helyen marad, ahol a nővérek üzenetét vette. De hozzáfűzi: „Ez a betegség nem válik halálára, hanem az Isten dicsőségére.” Várhatja a nővéreket, hogy hitüket és bizalmukat próbára tegye, fokozza és így érdemüket gyarapítsa. Jézus még legkedvesebb barátait is próbára teszi, hogy nagyobb erényekre és bőségesebb érdemekre tegyenek szert. Sőt megengedte, hogy Lázár meghaljon, hogy segítsége annál szembetűnőbb legyen, és mindenki még jobban megismerje nemcsak hatalmát, hanem szeretetét is.

Isten utai sokszor csodálatosak, első tekintetre érhetlenek és ellenmondók. „Mert nem az én gondolataim a ti gondolataitok, és a ti utaitok nem az én utaim.” (Iz. 55, 8.) Azt mondja: „Ez a betegség nem válik halálára.” És Lázár mégis meghal. De ez a halál feltámadással jár, tehát igaza van Jézusnak, hogy nem válik végleg halálára. De azok, akik hallották, csodálkozhattak, hogy Jézus vár.

Lázár mégis meghalt. Csodálkozhattak, hogy engedte meghalni legjobb barátját: „Nem tehetette volna meg ő, ki megnyitotta a vak szeméit, hogy ez meg ne haljon?” Ebből a szóból ugyan már az ellenszenv és a hitetlenség is szól, de mások is kérdezhették: Milyen értelme volt szavának, hogy ez a betegség nem válik halálára, és miért engedte őt meghalni? Ilyen kérdések előtt állunk gyakran mi is az életben. Az események és történések ellenmondanak Isten ígérétének, melyet ő szentjei által vagy a szentírásban kifejezett, vagy mi lelkünk mélyén hallani vélünk: Nem válik halálára — és mégis meghalt; megsegítlek, és látszólag mégis elhagytál; aki bennem bízik nem szegyenül meg, és látszólag mégis ellenségeim gúnyolódásának tárgya lettem. Ilyen volt az emmausi tanítványok hangulata: „Pedig mi reménylők, hogy ő az, ki meg fogja váltani Izraelt.” (Lk. 24, 21.) — Jézus tudja, hogy mit tesz; ez a halál Isten dicsőségére válik, „hogy megdicsőíttessék általa az Isten Fia.”

De a szeretet sem hiányzott Jézusban. „Lázár, a mi barátunk elaludt; de megyek, hogy az álomból fölkeltem

öt." És ezt életének veszélyeztetésével teszi. „Most akartak téged a zsidók megkövezni”, mondták tanítványai, „és ismét oda mégy?” Megteszi, amit később apostolainak mondott: „Nagyobb szeretete senkinek nincs annál, mint ha valaki életét adja barátaiért.” (Jn. 15, 13.)

„Menjünk hát mi is, hogy meghaljunk vele”, ez a gyönyörű válasza Tamás apostolnak. Ez a válasza mindenkinek, aki Krisztust, a királyt, követni akarja, bárhová mégy. „Mester követlek téged, bárhová mégy.” (Mt. 8, 19.) „Bárhon leszesz, Uram király, akár a halálban, akár az életben, ott leszen szolgálád is.” (2 Kir. 15, 31.)

II. Pont. Jézus megerősíti Márta és Mária hitét.

Mikor Jézus Betániához közeledett, Márta, a háziasszony, elébe mégy, míg Mária, a fiatalabbik, otthon marad és gyászol. Márta gyengéd panaszra fakad Jézus előtt: „Uram! ha itt lettél volna, nem halt volna meg az én testvérem.” De hittel hozzáteszi: „Most is tudom, hogy bármit is kérsz az Istentől, megadja neked az Isten.” Ha itt lettél volna, nem engedted volna, hogy testvérem meghaljon, hanem meggyógyítottad volna őt. Ez a bizalom és a bízó szeretet szava. A hit szava is, mert tudja és hiszi, hogy Jézus megakadályozhatta volna a halált. De mégis a gyengeség szava is, mert szükségesnek tartja Jézus jelenlétét és távollétének tulajdonítja testvérenek halálát. De azért most is tudom, folytatja, hogy még nincs későn, mert bármit kérsz is az Istentől, megadja neked. Márta emlékezetébe jut a naimi ifjú és Jairus leánya; azért ismét a hit szava szólal meg benne. De ez a hit sem tökéletes, mert ismét Jézus jelenlététől teszi függővé hatalmának gyakorlását és nem látja benne az isteni erőt, mely saját hatalmánál fogva támasztja fel a halottakat, hanem imádságához fűzi a csodatévő erőt.

Sőt mintha ingadozó lenne Márta hite. Mert Jézus vigasztaló szavára: „Fel fog támadni testvéred”, kissé keserű hangon válaszolja: „Tudom, hogy feltámad a feltámadáskor, az utolsó napon.” Ekkor szólal meg Jézusban az istenség

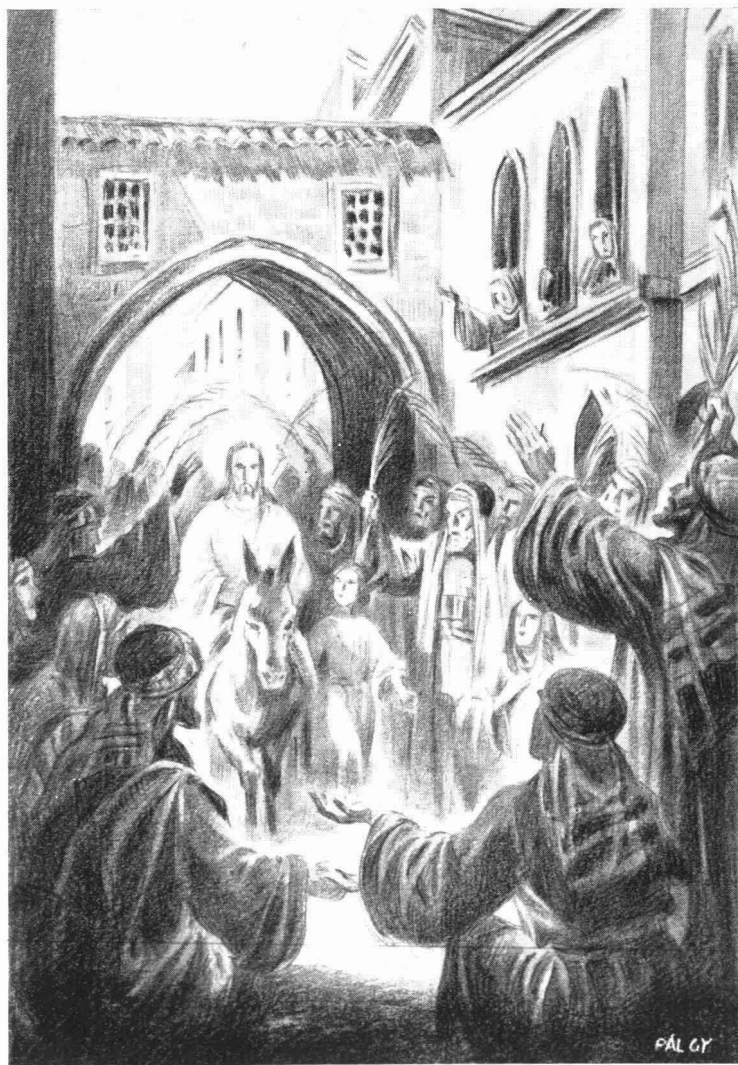
öntudata, és szelíden rendre utasítja Márta testvéri szeretetből fakadó elégedetlenségét: „Én vagyok a feltámadás és az élet.” Mily fenséges, mily királyi, mily isteni szavak ezek! Ki nekünk Jézus! Minden remény és minden vigasz forrása és biztosítóka. Jóságá és szeretete a halálnál is erősebb, hatalma a sír és az enyészet előtt sem áll meg. „Aki én bennem hiszen, még ha meg is halt, élni fog.” Meghalhat testi halállal, de ha én bennem hisz, lelke örökké élni fog, és testét feltámasztom az utolsó napon. Sőt, ha hite nagy, és az isteni Gondviselés útjai megengedik, akkor még a testi halál fölött is diadalmaskodik az én hatalmam által, és „meg fogja látni az Isten dicsőségét”.

Ennek a feltámadásnak záloga a hit mellett Jézus testének és vérének vétele, mely halandó testünkbe mintegy beleülteti a feltámadás csíráját. „Aki hisz én bennem, örökké él.” „Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, annak örök élete vagyon; és én feltámasztom őt az utolsó napon.” (Jn. 6, 55.) Azért ábrázolták az első keresztyének Lázár feltámasztását a katakombák falain, mert ebben a csodában látták az általános feltámadás jelképét, melynek záloga a hit Jézusban és az ő szent testének és vérének szentségi vétele. „Aki hisz én bennem, örök élete vagyon.” (Jn. 6, 47.) „És mindaz, aki él és én bennem hiszen, nem hal meg soha mindörökké.” (Jn. 11, 26.)

Most Jézus ismét Mártához fordul és kérdi tőle: „Hiszed-e ezt?” Márta hite megerősödött, és ő nyíltan megvallja Jézus istenségét: „Igen, Uram! én hittem, hogy te vagy a Krisztus, az Isten Fia, ki e világra jön.”

Erre eltávozik és hívja húgát, Máriát. Ez is ugyanarra a szeretettől sugallt panaszra fakad: „Uram! ha itt lettél volna, nem halt volna meg az én testvérem.” — Most következik egyik legmeghatóbb jelenet Jézus életében: Jézus sír. A részvét és a szeretet isteni könnyei ezek a könnyek. Feltárják előttünk szívének minden gyengéd baráti szeretetét és jóságát.

„Szemeid, mint a galambok a patak mellett; tejben fürödnek, bőséges vízfolyás mellett ülnek. — Szemeid, mint Hesebon tavai a népes város kapujánál.” (Én. 5, 12; 7, 4.) Jézus sír. Ó isteni könnyek, ki izleli meg a ti édességeteket, melyet

„Íme a te királyod jön hozzád.”

(Mt. 21, 5.)

a szeretet ad nektek, melynek forrásából fakadtok! Ó könnyek, melyek Lázár személyében a mi egész bukott és fájdalomtól gyötört nemzedékünk fölött hullottak! Ó könnyek, melyeket a baráti szeretet és a részvét fakaszt ezekből az isteni szemekből! Ó lágyítsátok meg szívemet, hogy én is sírni tudjak felebarátommal együtt és fölötte, még akkor is, ha ő maga nem sír szerencsétlensége és lelki nyomora fölött! Lágyítsátok meg szívemet, hogy együtt örvendjek az örvendezőkkel, együtt sírjak a siránkozókkal (Róm. 12, 15), hogy mindenkinek mindene legyenek és mindenkit Krisztus-hoz vezessenek! (1 Kor. 9, 22.)

De a hitetlenség is megszólal: „Nem tehette volna meg ő, ki megnyitotta a vak szemét, hogy ez meg ne halljon?” Az ellenszenv, az irigység, a hitetlenség mindig talál gáncsolni valót, még a legnemesebb cselekedetben is. Ez fáj Jézus gyengéden érző szívének: Jézus bensőleg megindul a hitetlenség és rosszindulat láttára. Ez a sors vár rád is, Krisztus követője! Ezért felül kell emelkedned az emberek ítélete fölé és csak lelkiismereted tisztaságára kell tekintened. (Kr. köv. 2, 36.) „Ne helyezd békeségedet az emberek szájába; mert akár jóra, akár rosszra magyarázzák cselekedeteidet, azért nem vagy más ember. Hol van az igazi béke és az igazi dicsőség? Ugy-e énbennem? És aki nem törekszik az embereknek tetszésére és nem fél nemtetszésüktől, az nagy békének örvend.” (Kr. köv. 3, 28.)

III. Pont. Jézus feltámasztja Lázárt.

Jézus bensőleg megindulva megy a sírhoz. Mily meghatározó bepillantást enged ez a szó Jézus bensejébe, Szívébe! Teli száналommal a siránkozó nővérek fölött, teli baráti részvéttel az elhunyt Lázár iránt; lelkében hordva minden földi haláleset okozta bánatot és fájdalmat; szána-kozva az emberi nem fölött, melyet a bűn megrontott s a halál torkába taszított; fájdalmas érzésekkel a körülálló zsidók vaktsága és hitetlensége miatt; mélyen átérezve az ellene táplált ádáz gyűlöletüket, melyet ő mindvégig csak jótéteményekkel viszonzott; benső megrendüléssel szemlélve

végso pusztulásukat; saját szenvedésére és halálára gondolva, melynek közvetlen előkészítője volt a csoda, amelyet most művelni akart; de örvendezve is a dicsőség fölött, melyben mennyei Atyjának mindjárt része lesz; örvendő barátjának, Lázárnak, közeli feltámasztása, a hűséges követők hitének megerősítése, sok kételkedő megtérése és főleg a saját halálából a mennyei Atyára háramló dicsőség és az egész világra kiáramló üdvösség fölött — így lép Jézus a „negyednapos” halott sírja elé.

Az ég és a föld királya, akinek minden hatalom adott élet és halál fölött, maga a feltámadás és az élet, lép az enyészet, a rothadás sírjához. Jelképe ez a megváltásnak, az emberi nemnek új lelki életre való feltámasztásának, amikor a világ Üdvözítője odalép az emberiség nagy sírja elé.

„Vegyétek el a követ”, mondja. Mindenkinek szeme „Lázár, jöjj ki!” rajta csüng. Mit akar ez? Hiszen már negyednapos a halott. Márta is kifejezést ad ijedelmének, s ebben újból megnyilatkozik hitének gyengesége, ingadozása. Jézus gyengéden megfeddi: „Nem mondtam-e, hogy ha hiszel, meg fogod látni az Isten dicsőségét?” — Elveszik a követ. Jézus imádkozik. Nem magáért, hanem a körülállókért. „Atyám! halát adok neked, hogy meghallgattál engem. Én ugyan tudtam, hogy mindenkor meghallgatsz, csak a körülálló népért mondtam, hogy higgyék, hogy te küldöttél engem!” És nagy szóval kiált: „Lázár! jöjj ki.” Erre a szóra, az, „aki halott vala, azonnal kijöve, lábán és kezén pólyával megkötözve, arca pedig kendővel bekötve.” Az élet királya egy szavával legyőzte a halált.

Sokan hisznek Jézusban a csoda láttára; némelyek a farizeusokhoz mennek, hogy elmondják a történeteket. Szegény vakok! „Ha valaki a halottak közül feltámad is, mégsem fognak hinni.” (Lk. 16, 31.) Ó Jézusom, őrizd meg a lelki vakságtól, sugallataid elhanyagolásától, a Szentlélek elleni büntől, a szív keménységétől és megátalkodásától, az előítéletek és a gyűlölet jégkérgetől, mely megfagyasztja a lelkeket! Engedd, hogy hitem és bizalmam engesztelésül szolgáljon sok hitetlen bűnösért és megörvendeztessen téged Szíved bánatában, mikor legnagyobb csodád is csak nagyobb vakságukra szolgál!

„Attól a naptól tehát elhatározták, hogy megölik őt.” Jézus pedig visszavonul a puszta melletti vidékre, Efrem városába, hogy már csak kinszenvedésére vonuljon be még egyszer mint király dicsőségesen városába. Menjünk mi is vele és készüljünk a nagy harcra szent magányban, a lelki gyakorlatok magányában, az élet harcára, melyet királyunkkal együtt valamennyiünknek meg kell vívnunk, a tökéleteségért való harcra, az élet keresztútjára, lelki és testi vértanúságra, a győzelemre a test és világ fölött, melyet csak Jézus keresztjével és keresztjének királyi útján lehet megszerezni.

Imádság. Jézusom, királyom, barátom, jegyesem, dicsőítem és magasztalom jóságodat és hatalmadat, melyet e nagy csodában szemlélek és imádok. Egészen rád bízom magam, egészen rád hagyatkozom; hiszek benned és tudom, hogy mindent úgy intézesz, amint az gondviselésednek és lelkem előmenetelének legjobban megfelel. Add, hogy hatalmadat és jóságodat napról-napra jobban megismerjem. Add, hogy téged napról-napra lángolóbban szeresselek. Add, hogy a te követésedben napról-napra jobban előrehaladjak és tökéletesedjem. Készíts el az élet és a lélek nagy küzdelmeire, készíts el a keresztútra, készíts el a lelki halálra, készíts el a lélek feltámadására, készíts el az örök életre! Amen.

III. VIRÁGVASÁRNAP.

Első és második előgyakorlat. Szemlélem, amint Jézus mint a lelkek és a szívek királya ünnepélyesen bevonul Jeruzsálembe. „Ime a te királyod jön hozzád szelíden.” (Mt. 21, 1—17.)

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy Jézus lelkileg is mint király vonuljon be szívembe és azt örökre meghódítsa, hogy tökéletesen kövessem őt és kész legyek vele és érte a küzdelemben és a halálba menni.

I. Pont. Jézus bevonul Jeruzsálembe.

Előre küldi tanítványait, hogy hozzák el neki az állatot, melynek hátán mint a béke fejedelme be akar vonulni városába. Csak azt mondja nekik: „Menjetek a helységbe és mindjárt találtok egy megkötött szamarat; oldjátok el, és hozzátok ide nekem. És ha valaki nektek szól, mondjátok,

hogy az Úrnak szüksége legyen rájuk; és azonnal elbocsátja."

Jézus a lelkek és a szívek királya. Kezében tart minden szívet és minden akaratot. Kegyelme ellenállhatatlan. Kérem őt, hogy kegyelmével az én ellenszegülő akaratomat is egészen törje meg és hódítsa meg. Azért küldje hozzám apostolait és tanítványait, hogy közöljék velem akaratát, küldje sugallatait és ösztönzéseit, küldje áldását és csapásait, küldjön jó- vagy balsorsot, csak engedje meg, hogy mindenben akaratát teljesítsem és őt kövessem.

A szívek királya. Küldi tanítványait. Engem is küld, mert engem is kiválasztott, hogy „nevét pogányok és királyok előtt hordozzam" (Csel. 9, 15), és bizonyoságot tegyek róla az emberek előtt. Mily magasztos hivatás, Jézus útját egyengetni a lelkekhez, előkészíteni bevonulását a szívekbe! Az ő apostola, az ő hírnöke, az ő katonája akarok lenni. Ez volt lelki gyakorlatom célkitűzése első elmékedésemtől kezdve, melyet az ő hívásáról és országáról tartottam. Most már meg kellett érnie bennem ennek az elhatározásnak. Milyen az elhatározásom? „Isten, kinek nyitva áll minden szív, és kinek szavára hajlik minden akarat, öntsd belém Szentlelkedet, és tisztítsd meg szívem gondolatait, hogy tökéletesen szerethesselek", és méltóképp követhesselek téged. (Egyh. ima.)

A tanítványok úgy tesznek, mint azt Jézus megparancsolta nekik. Elhozzák a szamarat és ráteszik ruháikat, és Jézus ráül és bevonul a városba. Ez a király bevonulása. Így vonul be minden néphez, így vonul be minden szívbe, így vonul be minden családba, így vonul be minden városba és községbe, így vonul be a tudomány és a művészet csarnokaiba, így vonul be a gazdasági és társadalmi életbe. Mert ő a lelkek, a szívek, a családok, az országok és népek, a tudomány és a művészet, a gazdasági és a társadalmi élet királya. Az ő szent törvényeinek kell alávetve lenni mindennek. — Hogy fogadják őt?

Tekintetem átfutja az összes népeket és századokat, beletekintek minden szívbe és minden akaratba, mely valaha megszületett, vagy még születni fog. Milyen fogadtatást talál mindezekben Krisztus? Hogy fogadta őt a büszke

Róma — hány vértanuban vérzett ő, hány szüzben élte tisztaságát, hány remetében imádkozott, hány apostolban buzgólkodott? A vértanuk tanuskodnak fogadtatásáról az egyik és a másik részről, a hivatalos pogány Róma „Feszítsd meg!” kiáltásáról és a megtért keresztények meg nem szűnő Hozsannájáról. — Hogy fogadták őt a dél felé özönlő népek, az új világtörténet hordozói, a frankok, a gótok, a szlávok, a magyarok? Hogy fogadták őt az új világ népei, akikhez a felfedezőikkel együtt a nagy hithirdetők viszik el országának szent törvényeit és igazságait? Hogy fogadja ma minden állam Krisztust? Hogy fogadja Oroszország, Mexicó, Spanyolország, Németország, Olaszország, Franciaország, Ausztria, a kis országok? Hogy fogadja őt hazám?

Hogy fogadják őt az egyetemek, a parlamentek, a Krisztus a művészet csarnokai, a börze, a rádió, társadalomban. a sajtó? Hogy fogadja őt az *én* család, az *én* hivatalom, az *én* házam, az *én* községem, az *én* lelkem? — Jöjj, Uram Jézus! Áldott, aki az Úr nevében jön. Hozsanna a magasságban!

II. Pont. A nép elébe vonul és dicsóítja Jézust.

Jézus bevonulása Jeruzsálembe igazán dicsőséges volt. „A nagy sereg leteríti ruháit az úton; mások meg galyakat vagdalának a fákról, és az útra szórták. A népek pedig, melyek megelőzik és követék őt, kiáltoznak, mondván: Hozsanna Dávid fiának! áldott, ki az Úr nevében jő, Izrael királya! Hozsanna a magasságban!” (Mt. 21, 8—9; Jn. 12, 12—13.) De ez a dicsőség sem volt földi dicsőség. Még a hatalmukra féltékeny rómaiak is megértették, hogy itt nem földi király dicsóításáról van szó, bár voltak sokan, akik Izzalomba jön a Krisztus lelki királyságát még nem értették meg. város.

Sőt ez a nagy dicsőség már a nagy gyalázat, a nagy „kivonulás” előjele volt és már magában hordotta a keresztút gyalázatának okait és csíráit. Megszólal az ellenkezés, a nép meg ingatag és változó. „Hallod, mit beszélnek ezek?” (Mt. 21, 16.) „Micsoda hatalommal műveled ezeket? és ki adta neked e hatalmat?” (Mt. 21, 23.) A féltékenység, az irigység, a gyűlölet, a hitetlenség szava ez.

Jézus bevonulása a lelkek nagy szétválasztója, itt a döntés órája. „Íme tétetett ez sokak romlására és feltámadására Izraelben, és jelül, melynek ellene mondanak.” (Lk. 2, 34.) Ép Jézus dicsőséges bevonulása volt az oka ellenségei nagyobb erőfeszítésének: „Látjátok, hogy semmire sem mentek? Íme az egész világ utána indult.” (Jn. 12, 19.)

Az egész város izgalomba jön bevonulásakor. (Mt. 21, 10.) Ő, akinek születésekor „Heródes király megzavarodék és vele egész Jeruzsálem” (Mt. 2, 3), most is a lelkek szétválasztója, a világnézetek nagy választóköve. Akkor Heródes gyűjtötte egybe a papi fejedelmeket és az írástudókat, hogy megtudja, hol kell Krisztusnak születnie, s végül élete ellen tör. Most a főpapok és farizeusok gyűjtik egybe a főtanácsot és elhatározzák, hogy megölik Jézust. „Jobb, hogy egy ember haljon meg a népért, mintsem az egész nemzet elveszen.” (Jn. 11, 50.) Ezt Kaifás ugyan közvetlenül Lázár feltámadása után mondotta, de Jézus ünnepélyes bevonulása a végsőkig fokozza gyűlöletüket.

Krisztus minden században és ma is a kő, melyet az építők elvetettek, s melyet az Úr mégis házának szegletkövévé tett. Krisztus előtt senki sem halad el közömbösen.

A szeretet és a gyűlölet titka.

Krisztus mindig a rajongó szeretet és az ádáz gyűlölet tárgya. Krisztusra nem lehet úgy tekinteni, mint Plátóra, Arisztoteleszre, Goethére, vagy Kantra. Ezeket meghallgatjuk és, ha tetszik, melléjük állunk, ha pedig nem tetszik, elhaladunk mellettük, anélkül, hogy bármiféle lelkiismeretbeli kötelezettséget éreznénk tanaik elfogadására. De Krisztusnál még a hitetlen is önkéntelenül megérzi, hogy itt életbevágó tanításról van szó, mely annak elfogadására kötelezi az embert és az értelem és akarat alávetésének parancsával lép fel vele szemben, melyet közömbösséggel büntetlenül mellőzni nem lehet. Ez a szeretet és gyűlölet titka Jézus személye iránt. „Jelül tétetett, melynek ellene mondanak, hogy nyilvánosságra jöjjenek sok szívből a gondolatok.” (Lk. 2, 34—35.)

III. Pont. A lelkek szétválása.

Állást kell foglalnom Krisztus mellett, vagy Krisztus ellen. Minden, ami az emberi életben nem látszat, hanem

igazság szerint számít és súllyal bír, aszerint kapja, vagy veszi értékét, amint Krisztushoz vezet és hozzá közel áll, vagy távol van és eltávolít tőle. Krisztusnak és az ő keresztségének elismerésétől, vagy elvetésétől, elfogadásától vagy mellőzésétől függ az ember és a világ boldogsága, vagy boldogtalansága itt és odaát. Mik vagyunk Krisztus nélkül életben és halálban, a családi és az állami életben, betegségben és

Mi Krisztus a világnak? nyomorban, szenvedésben és megpróbáltatásban! És viszont mivé lett és mivé lehetett volna a világ Krisztus

keresztje és Krisztus malasztja által!

Tanuskodnak a szentek, tanuskodik a család, melyet Krisztus keresztje és malasztja emelt ki a pogányság fertőjéből, tanuskodik az egész nyugat szellemi és erkölcsi kultúrája, melynek alapjait Krisztus tanának és keresztségének hirdetői vetették meg, tanuskodik a keresztény karitásznak ezer kis ágban és gyökérben a világban szétnyúló szervezete. Még azok sem tudják magukat kivonni Krisztus hatása alól és önkéntelenül is rá építenek, akik távol állanak tőle, sőt gyűlölik őt. Humanizmus, filantrópia, haladás és felvilágosodás, egyéniség és szabadság, egyenlőség és testvériség, szocializmus és emberszeretet — mindezek a szép és hangzatos, de sokszor félreértett és félremagyarázott szavak alatt és azok mélyén egy-egy nagy krisztusi gondolat, egy-egy nagy krisztusi igazság rejtőzik.

És hogy mi a világ Krisztus nélkül, azt megmutatja, ha fontolóra vesszük, hogy mit vesztenénk, ha egyszerre az egész kereszténység és annak minden nyoma kipusztulna az életből. Megmutatja a Krisztus előtti kor, megmutatja a pogányság ma, akár civilizált, akár primitív formában jelenik meg, megmutatja az új pogányság, mely annál rosszabb a réginél, minél inkább nemcsak Krisztus ismeretének hiányát, hanem annak megtagadását jelenti.

Ezek azonban sok tekintetben még csak természetes értékek vagy veszteségek. De mik vagyunk Krisztus által és mik vagyunk Krisztus nélkül a természetfölötti rendben? Krisztus kegyelme által kis „istenek”, Krisztus kegyelme nél-

**Mi Krisztus a
lelkeknek?**

kül rothadó hullák, söpredék, mely csak arra való, hogy a kárhozat tűzére vessék. Minden, ami nagy az emberek előtt, minden világtörténeti személy — Napoleon, Lindberg, Morgan, Hitler — a kegyelem nélkül Isten előtt semmi. Mily más szempontok ezek, mint amilyenek szerint a mai kor embere számít és gondolkodik! És mégis igazak, mégis egyedül igazak. Mennyire távol áll ettől a felfogástól a XX. század embere! És mégis ez lenne üdvössége, még földi vonatkozásban is. — Hogy gondolkodom én? Mennyire jutottam Krisztus tanításának, kegyelmének, keresztfjének megismerésében és értékelésében most lelkigyakorlataim végén? Mennyire haladtam a nagy Király nyomdokain? Hogy fogadom őt be lelkem városába, szívem legbensőbb hajlékába? Hogy alakítom, idomítom egész külső és belső életemet az ő elvei és az ő példája szerint?

Jézus bevonulásával Jeruzsálembe a nép két részre szakad, Krisztus barátaira és Krisztus ellenségeire. Ez a világ és a századok képe. Ez a két zászló, ez a két tábor. Nekem is vele együtt kell harcolnom, mert „aki nincs vele, ellene van, és aki nem gyűjt vele, szétszór.” (Lk. 11, 23.) Barátai-

A döntés órája.

ért pár nap mulva meghal, majd fel-támadva, beviszi őket a harc utáni dicsőségbe, hogy, „ahol ő van, ők is ott legyenek.” (Jn. 14, 3.) Ellenségeiért is meghal ugyan, de ezek megátalkodásukban végleg elpártolnak tőle és a kárhozathá rohannak. „Jeruzsálem, Jeruzsálem! mely megöli a prófétákat, és megkövezed azokat, kik hozzád küldettek; hányszor akartam egybegyűjteni fiaidat, mint ahogy a tyúk egybegyűjti csirkéit szárnyai alá, és te nem akartad! Ime pusztán hagyaték nektek a ti házatok.” (Mt. 23, 37—38.) „Vajha te is megismerted volna legalább ezen a te napodon, amik békeségedre szolgálnak, most pedig el vannak rejtve szemeid előtt!” (Lk. 19, 42.) Ez is a világ és a századok képe. A lelkek és a nemzetek, a juhok és a bakok szétválása ez.

Jézus bevonul Jeruzsálembe, hogy utolsó erőfeszítéssel meghódítsa a lelkeket és megkezdje a nagy harcot a világ megváltásáért. Hozzá kell szegődnöm legszorosabb követésében, hogy én is megkezdjem vele együtt és ő erette a döntő harcot önmagam és a világ ellen, hogy meginduljak a kereszt

királyi útján, az ő országának hódító hadi útján, mely a győzelemhez, a dicsőséghez és a feltámadáshoz vezet.

Imádság. Jézusom, dicsőséges Királyom, a te zászlód alá lépek. A te küzdelmed az én küzdelmem is, a te érdekeid az én érdekeim is, a te szenvedésed az én szenvedésem is, a te diadalod az én diadalom is. Fogadj hű tanítványaid és harcosaid sorába, engedd, hogy részem legyen a te küzdelmedben és keresztedben, hogy veled együtt meghódítsam a világot Atyád szeretetének és dicsőségének, és veled együtt bevonuljak egykoron az ő örök birodalmába, ahol ő veled és a Szentlélekkel együtt uralkodik örökkön örökké. Amen.

IV. A MEGVÁLTÁS ELŐESTÉJÉN.

Első előgyakorlat. Jézus ünnepélyes bevonulása Jeruzsálembe közvetlen oka volt elfogatásának és kínszenvedésének. Az utolsó napokat szenvedése előtt arra használja, hogy végső kísérletet tegyen a hitetlen zsidóság megtérítésére. Azért a legmegrendítőbb példabeszédekben szól hozzájuk. Ez egyúttal az az idő, amikor a pogányság zsengei már közelednek hozzá. Hellének kéri bevonulása napján, hogy láthassák Jézust. Jézus lelkében is megnyílnak a jövő perspektívái, látja a népeket, amint feléje jönnek, de előbb még át kell esnie a nagy harcon, a „beata passio“-n, a keserves és mégis oly boldogságos szenvedésen. Ezek a gondolatok és érzelmek töltik el őt a megváltás nagy napjának előestéjén, a napokban, melyek az utolsó vacsorát megelőzik. Ez az elmélkedés készít fel minket is a kínszenvedés megragadó elmélkedéseire. (Mt. 21, 33 kk.; 22, 1 kk.; 25, 31 kk.; Jn. 12, 20—36.)

Második előgyakorlat. Hallom Jézust, amint mondja: „Hacsak a földbe esett gabonaszem el nem hal, egymaga marad; ha pedig elhal, sok termést hoz.“ (Jn. 12, 24—25.)

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy megértsem Jézus tanításának legbensőbb lényegét: a kereszt szeretetét és az áldozat jelentőségét az ő országának megalapításában és terjesztésében, és egész lélekkel leghűségesebb tanítványai és barátai sorába szegődjem.

I. Pont. Az utolsó meghívás.

Krisztus király az utolsó napok példabeszédeiben földi királyhoz, családatyához, gazdához, vőlegényhez hasonlítja

magát. A családapának két fia van; az egyik engedelmeskedik, a másik nem. A szőlőgazda elmegy a távolba és küldi szolgálait, hogy beszedjék a termést, de a művesek megkövezik őket, és még végül fiát is, akit hozzájuk küldött, megölik. A király menyegzőre hívja országának nagyjait, de ezek megvetik hívását. A vőlegény jön a lakodalomra, de az oktalan szűzek késlekednek. Az úr elutazik és kiadja pénzét szolgálainak, hogy kamatoztassák, de némelyek kényelmesen hevertetik a kapott talentumot. Végre az utolsó ítélet megrendítő leírása, ahol Krisztus mint király és bíró jelenik meg, zárja le a szeretetnek és a lelkek iránti buzgalomnak e végső harcát és erőfeszítését, hogy népét megtérítse.

A királyi menyegző. „Hasonló a mennyek országa egy királyi emberhez, ki menyegzőt szerze fiának.”

(Mt. 22, 2.) Isten a király, Krisztus a vőlegény. Menyegzője az eljegyzés az emberi nemmel és az Egyházzal. Szolgái által meghívja a hivatalosakat, de ezek még ki sem mentik magukat, hanem egyszerűen nem törődnek a meghívással, és az egyik majorjába, a másik meg üzlete után megy. A többiek megfogják szolgálait, bántalmazzák és megölik. (Mt. 22, 2—6.)

Hasonlóképp cselekednek a művesek, akikhez a szőlőgazda elküldi szolgálait, hogy a termést beszedjék. Az egyiket megverik, a másikat megölik, a harmadikat megkövezik. A szőlőgazda más szolgálakat küld, többet, mint első alkalommal. Ezekkel is ugyanúgy cselekszenek. Végre saját fiát küldi, mert azt hiszi, hogy őt csak meg fogják becsülni. De ezt is megragadják, kivetik a szőlőből, és megölik. (Mt. 21, 33—40.) — A szőlőgazda ismét az Isten, szolgálai próféták és apostolok, fia az Úr Jézus. A szőlő művesei az emberek, a zsidó nép, az összes lelkek.

Mit fog cselekedni a szőlő ura a művesekkel? „A gonoszokat gonoszul fogja elveszíteni, és szőlőjét más műveseknek adja bérbe, kik beadják neki a termést a maga idején.” (Mt. 21, 41.) A király pedig elküldi hadait és elveszíti a gyilkosokat, kik szolgálait megölték, és városukat felégeti. Azután pedig elküldi szolgálait, hogy az utakról és sövényekről egybegyűjtsék az embereket, akiket csak találnak, és beteljék a lakodalmas ház vendégekké. (Mt. 22, 7—10.)

Mindez a zsidó nép elvetését és a pogányok meghívá-

sát jelenti. De jelenti általában Krisztus bevonulását a lelkekbe is, jelenti hívásának követését, jelenti országának befogadását. Krisztus jön hozzánk saját személyében, jön felebarátunk személyében, jön sugallatai által, jön örömben és szenvedésben, jön kegyelmeivel és megpróbáltatásaival, jön szentségeiben, jön magában a szentségek szentségében, a legméltóságosabb Oltáriszentségben. — Hogyan fogadom Krisztust? Hogyan fogadom őt felebarátomban, az ő szegényeiben, a szenvedőkben? Mentegetem-e magam, mikor nekik szolgálnom kellene? Elutasítom-e, igazságtalanul elnyomom-e őket? Milyen szolgálóm, béreseim lakása, ellátása, bére? Mennyire hasonlók a régi farizeusokhoz a mai kapitalizmus vezetőemberei, akik „megeszik az özvegyek házeit” (Mt. 23, 14) és „elviselhetetlen terheket kötözgetnek és raknak az emberek vállaira” (Mt. 23, 4), és kamat- és árú- és bérrabszolgaságban tartják őket!

Visszatartanak-e földi dolgok, érdekek, ragaszkodások, emberi tekintetek, hogy tökéletesen kövessem Jézus hívását, az ő sugallatait? Kivonom-e magamat a keresztes és Jézus hív. az áldozat követelése alól, az apostoli élet, a lelkek gondozása és segítése tövises és önfeláldozó munkája alól? Elébe helyezem-e saját érdekeimet Krisztus országa érdekeinek? Visszatart-e család, vagyon, önakarát, tisztelet, hogy egészen az ő országának terjesztésére szenteljem magamat? Ne szóljon nekem is Jézus megrendítő szava: „Mondom nektek, hogy elvétetik tőletek az Isten országa, és oly népnek adatik, mely meghozza annak gyümölcsét.” (Mt. 21, 43.)

A modern pogányoknak pedig, akik megölik Isten küldöttjeit és elvetik az ő országát, szól Jézus másik szava: „És aki erre a kőre esik, összezúzódik, akire pedig ráesik, szétmorzsolja azt.” (Mt. 21, 44.) Krisztus a szegletkő, az a kő, mely a hegyről leszakad és szétzúzza Nabukodonozor szobrát. (Dán. 2, 34.)

Ezekhez szól majd a király az ítélet napján, akik országát, helyetteseit, testvéreit be nem fogadták: „Távozzatok tőlem, átkozottak, az örök tűzre. Mert éheztem és nem adtatok ennem; szomjúhoztam és nem adtatok nekem

A nagy király ítélete. italt." (Mt. 25, 41—42.) Vágyódtam odaadástok gyümölcsei után, szomjúhoztam a ti igazságotokat, mezítelen voltam testvéreitek személyében, fogoly voltam földi helyetteseimben, országom szabadsága meg volt kötözve, idegen voltam a pogányok és hitetlenek előtt, és ti nem fogadtatok be, meg kötöttétek apostolaimat, megöltétek küldöttemet, fogva és leláncolva tartottatok engem helyetteseimben, éhezni és szomjazni hagytatok testvéreimben.

Azoknak pedig, akik befogadták őt, kegyesen és jó-ságosan fogja mondani: „Jöjjetek, Atyám áldottai, vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot. Mert éheztem és ennem adtatok; szomjúhoztam és innom adtatok; idegen voltam és befogadtatok.” (Mt. 25, 35.) Amint részetek volt keresztmemben és küzdelmekben, úgy részetek lesz győzelmekben és dicsőségemben is. Csak őrizzem meg a menyegzői ruhát, nehogy a belépő király kérdezze: „Barátom! hogy jöttél ide be menyegzői ruha nélkül?” (Mt. 22, 12.) Ez a menyegzői ruha a Jézushoz való hasonlóság; „mert akiket Isten eleve ismert, azokat eleve arra is rendelte, hogy hasonlók legyenek Fia formájához.” (Róm. 8, 29.) Jézusom, Királyom, a te ruhádat akarom viselni, a te eledeleddel akarok táplálkozni, a te italloddal akarok megelégedni, veled együtt akarok dolgozni nappal és virrasztani éjjel, veled akarok küzdeni és szenvedni, téged akarlak követni, hogy „ahol te vagy, ott legyen a te szolgád is.” (Jn. 12, 26.)

II. Pont. Jézus lelke a kinszenvedés előestéjén.

Jézus bevonulásakor Jeruzsálembe hellének jönnek, istenfélő pogányok, akik szintén Jeruzsálembe mentek imádkozni, és kéri Fülöpöt, vezesse őket Jézushoz. „Uram! látni akarnók Jézust.” (Jn. 12, 21.) Mily megható ezeknek a pogányoknak a vágya. Hasonló Zakéus vágyához, aki a fügefára mászott, hogy Jézust lássa, A pogányok jönnek. mikor áthalad. De nem mernek egyenesen Jézushoz fordulni, pártfogót keresnek a Betszaidából származó Fülöp apostolban, akít valószínűleg ismertek. De Fülöp sem mer egyedül Jézushoz menni, magával viszi

Andrást, az „elsősülött” apostolt, akit Jézus elsőnek hívott meg, és különösen szeretett. Ők ketten lépnek Jézus elé és eléje adják a hellének kérését.

Ez a közvetítés jelentősége a természetfölötti rendben is. Mily bizalommal kell lennünk Isten választott szentjeihez, az égi pártfogókhoz! Isten adta őket nekünk, hogy a bűntudatunk és gyarlóságaink ismerete lesújt, az ő közbenjárásukban bizakodjunk. — De mily kegyelemteljes kiválasztás, ha mi is közvetítők lehetünk Jézus és a lelkek közt! Mily magasztos hivatás a papi, az apostoli hivatás! Azonban minden ember lehet, ha nem is hivatásos, mégis tényleges közvetítő Isten és a lelkek közt. Minden szülőnek, minden nevelőnek és tanítónak, minden előjárónak közvetítőnek, apostolnak kell lennie. Az lehet a testvér is, a gyermek és jóbarát is. Sőt az igazi lelki barátság ép abban áll, hogy a lelkek egymásnak Istent, Jézust, adják és közvetítik.

„Jézus felelé: Eljött az óra, hogy megdicsőíttessék az Emberfia.” (Jn. 12, 23.) Jézus lelke előtt elvonul ebben a pillanatban a jövő képe. Látja a népek sokaságát Isten hegye felé közeledni (Íz. 2, 2—3), látja a pogányokat jönni távoli országokból, Szába és Tarzis tartományaiból (Íz. 60, 1—6; 71. zsol.) arannyal és tömjénnel, látja a „pártusokat, médekét, elamitákat, Mezopotámiának, Judeának, Kappadociának, Pontusnak, Asiának, Frigiának, Pamfiliának, Egyiptomnak és a Cirene körüli Libia részének lakóit, a Rómából való jövevényeket, zsidókat is, prozelitákat is, krétaiakat és arabokat” (Csel. 2, 9—11), amint az első pünkösdi napon hallgatják apostolainak szavát és megtérnek az ő országába. És Jézus lelke szent vágyban és lelkesedésben felemelkedik.

De alighogy istenemberi lelke szent ihlettel felemelkedik, máris egy másik kép áll lelke előtt: a „beata passio”, a boldogságos szenvedés, mely már oly közel van, és melynek meg kell előznie a nemzetek megtérését. „Nem ezeket kell-e szenvedni a Krisztusnak és úgy menni be az ő dicsőségébe?” (Lk. 24, 26.) Azért mondja Jézus a szent meghatottságnak örvendező és mégis a fájdalom szelíd érzésétől áthatott oly isteni és mégis oly emberi megnyilatkozásával: „Bizony, bizony mondom nektek: hacsak

a földbe esett gabonaszem el nem hal, egymaga marad; ha pedig elhal, sok termést hoz." (Jn. 12, 24—25.) „Még be kell teljesedni az Irásnak: És a gonoszok közé számított." (Lk. 22, 37.) Jézus látja az Olajfák hegyét, Annás és Kaifás ítélőszékét, a tömlöcöt, melyben elfödtek arcát és kicsúfolták, Pilátus praetoriumát, az ostorozást, a koronázást, az „Ecce homo" jelenetét, a kereszttutát és Golgotát — mindennek még előbb be kellett következnie, és már oly hamar! Ez megrendíti szentséges Szívét. De ezek mögött látja a lelkek sokaságát, akik közelednek, hogy igitanak az élő vizek forrásából és megteljenek a kegyelem árjaiból, mely szentséges oldalából, Szívéből patakszik. „Azért, mert lelke szenvedett, lát majd és jóllakik. Ha életét bűnért való áldozatul adta, hosszú életű ivadékot lát majd, s az Úr akarata az ő keze által teljesül." (Iz. 53, 10—11.)

De tekintete ráesik apostolaira és tanítványaira is, minden követőjére és minden hívére. Nemcsak neki kell meghalnia, hanem azoknak is meg kell halniok. Csak akkor hozhatnak termést. Ez az alaptörvény országában. Azért folytatja: „Aki szereti életét, elveszti azt; és aki életét gyűlöli e világon, örök életre őrzi meg azt." (Jn. 12, 25.) Az apostolok is gabonaszem voltak, melynek a földben el kellett halnia, és mily bő termést hoztak! A vértanuk vére volt a kereszténység magja. A katakombákból nyílik meg a perspektíva Szent Péter bazilikájára. Szimbolum ez, hogy abból a meghalásból, abból a vérből, abból a szenvedésből, abból a szeretetből, abból a szellemből, abból az áldozatból, melynek szimboluma a katakombák kertje, „Aki szereti életét . . ." abból nőtt nagyra és magasra az Egyház. Megelevenedtek a vértanuk porai és felépítették Szent Péter kupoláját, életre kelt az elhalt mag, és sárga lett a láthatár a megérett vetés kalászeitől.

Nekünk is magnak kell lennünk és meghalnunk; meg kell halnunk az önszeretnek, meg kell halnunk a világnak, hogy Krisztus gabonája legyünk és termést hozzunk. Termést saját lelkünkben, termést mások lelkében. Ez a kereszt és az áldozat misztériuma. A természetben is a halálból nő ki az élet. Így kell felfognunk a testi halált is. A sírok, a temető, Isten szántója, melyből egykor örök életre

kelnek ki azok, akik Krisztust hűséggel követték. Azért mondja tovább Jézus: „Aki nekem szolgál, engem kövessen; és ahol én vagyok, ott lesz az én szolgálom is.” (Jn. 12, 26.) Ez a Krisztus országáról szóló elmélkedés alap gondolata: Oly része lesz a győzelemben, amilyen része volt a fáradalmakban; követve engem a szenvedésben, kövessen a dicsőségben is. (Lelkigy. könyv.) „Ha valaki nekem szolgál, meg fogja azt tisztelni az Atya.” (Jn. 12, 26.)

Jézus lelke megrendül. Ő is ember és érzi az áldozat és a szenvedés súlyát. „Most az én lelkem megrendült; és mit mondjak? Atyám, ments meg engem ettől az órától.” (Jn. 12, 27.) Úgy beszél már most, mint majd nemsokára az Olajfák hegyén fog imádkozni: „Mujék el tőlem e pohár.” (Mt. 26, 39.) De most is azonnal hozzáteszi: „De hiszen azért jöttem ez órára. Atyám! dicsőítsd meg nevedet.” (Jn. 12, 27—28.) Amint az Olajfák hegyén is hozzáfűzte: „Mind-„Lelkem megrendült.” azonáltal ne úgy legyen, amint én akarom, hanem amint te.” (Mt. 26, 39.) Dicsőítsd meg nevedet az én szenvedésem és halálom által, hiszen azért jöttem e világra, azért jöttem ez órára. Ez az én vágyam és örömöm, még ha természetem visszaborzad is a szenvedés és a halál gondolatára.

Erre szózat jött az égből, mely Jézus lelkét megerősítette: „Meg is dicsőítettem, és újra meg fogom dicsőíteni.” (Jn. 12, 28.) Így erősítette Isten Jézust az Olajfák hegyén is az angyal által, aki feltárta előtte mennyei Atyjának dicsőségét és a lelkek örök üdvösségét, akiket szenvedése és halála által meg fog váltani.

Jézus megerősödik a szózat által, mely nem is annyira érette, mint miérettünk jött az égből: „Nem érettem jött e szózat, hanem tiérettetek.” (Jn. 12, 30.) És most ismét a jövőbe lát isteni tekintete; azért mondja: „Én pedig, ha felemeltetem a földről, mindeneket magamhoz vonzok.” (Jn. 12, 33.) Ez a nagy Király trónraemelése a kereszten, ahonnét végigtekint a föld összes országain. Ez a kereszt diadala a lelkek fölött. A végleges győzelem az övé lesz örökre. Így indul meg a nagy Király a kereszt diadalútján, hogy legyőzze és összetörje sátánt és a világot. „Királlyá lett az Úr! Ujjongjon a föld, örvendezzék a temérdek sziget!

Felhő és homály van körülötte, igazságon és joron emelkedik királyi széke. Tűz halad előtte s köröskörül felperzseli ellenségeit. Villámai beragyogják a föld kerekességét, láttára megrendül a föld. Viaszként olvadoznak a hegyek az Úr előtt, az egész föld Ura előtt; igazságát hirdetik az egek, dicsőségét látják mind a nemzetek." (96. zsolt.) „Kérd tőlem, és neked adom a nemzeteket örökségedül, s a föld határait osztályrészedül." (2. zsolt.) „Mondjátok a nemzeteknek, hogy az Úr országol a fáról." (Liturg.)

Imádság. Uram és Királyom, Jézus Krisztus, élő Isten Fia! Te megkezded nagy hódító utadat a világ megváltására, megkezded utadat a Golgotára, hogy megütközzél a világ fejedelmével és hatalmát széttörjed. Íme, nagy Király, a te szolgád követ téged a csatába. Ez volt lelkigyakorlatom e részének feladata, hogy meginduljak a te tökéletes követésed útján és segítek neked meghódítani a lelkeket. Megyek veled az élet küzdelmébe, megyek veled a szenvedésbe, megyek veled, ha kell, Golgotára. Megkezdem elmélkedésemet kínszenvedésedről, hogy szenvedésed és halálod által megerősödvé, örökre bátor harcosod és halálig hű követőd, barátod és jegyesed legyek. Amen.

AZ ELMÉLKEDÉSEK BEOSZTÁSA

ÖT ÉS NYOLC NAPOS LEKGYAKORLATOKRA.

Nyolc napos lelkigyakorlat esetén Krisztus királyságáról, a Két zászlóról és a Három emberosztályról csak egy-egy elmélkedést végzünk, és pedig a következő csoportosításban:

I. Krisztus Király hívása, Krisztus és Lucifer zászlaja, Három emberosztály.

II. A királyi Jegyes, A hamis csábító és a lelkek igazi Jegyese, Három szűz.

III. Minden szív Királya, A szeretet Királya, A Király szava.

Azonkívül Jézus életének titkaiból, vagy a választási megfontolásokból egyet elhagyunk. Így összesen nyolc elmélkedés marad el a tíz napos lelkigyakorlatból, és ez ép két nappal kevesebbet tesz ki.

Öt napos lelkigyakorlatra az elmélkedéseket úgy választjuk meg, hogy Krisztus királyságának, a Két zászlónak, a Három emberosztálynak, az alázatosság három fokának egy-egy elmélkedést szentelünk, a rejtett életre és Jézus nyilvános működésére nyolc-nyolc elmélkedést szánunk, a választási megfontolásokat pedig lelki olvasmány gyanánt végezzük, vagy magukba az elmélkedésekbe Krisztus életéről beleszöjünk.

TARTALOM.

Előszó	5
KRISZTUS ORSZÁGA	7

Első nap:

I. Krisztus Király hívása	9
II. A királyi Jegyes	19
III. Minden szív királya	27
IV. Krisztus Király országa	32

A REJTETT ÉLET	43
--------------------------	----

Második nap:

I. A Megtestesülés	43
II. Szűz Mária látogatása Szent Erzsébetnél	57
III. Betlehem	63
IV. Jézus bemutatása a templomban	73

Harmadik nap:

I. A napkeleti bölcsek	79
II. A Szentcsalád Egyiptomba menekül	84
III. Názáret	89
IV. A tizenkét éves Jézus a templomban	100

KÉT ZÁSZLÓ. VÁLASZTÁS. TÖKÉLETES KÖVETÉS	113
--	-----

Negyedik nap:

I. Krisztus és Lucifer zászlaja	115
II. A hamis csábító és a lelkek igazi Jegyese	125
III. A szeretet királya	134
IV. A két zászló az emberiség életében	138

Ötödik nap:

I. Három emberosztály	149
II. Három szűz	159

III. A király szava	163
IV. Az alázatosság három foka	166

Hatodik nap:

I. Bevezető megfontolás a választáshoz	182
II. A helyes választás első módja	188
III. A helyes választás második módja	190
IV. Az életreform	191

APOSTOLI HIVATÁS	192
----------------------------	-----

Hetedik nap:

I. Jézus megkereszteltetése	192
II. Jézus a pusztában	203
III. Az apostolok meghívása	212
IV. Az apostolok küldetése	226

VILÁG VILÁGOSSÁGA. — ÉLŐ VIZEK FORRÁSA. — ÉLET KENYERE	233
---	-----

Nyolcadik nap:

I. A nyolc boldogság	233
II. A kánai menyegző	242
III. A samariai nő	248
IV. A kenyérszaporítás	255

SZERETETREMÉLTÓ JÉZUS, — CSODÁLATOS JÉZUS	260
---	-----

Kilencedik nap:

I. A naimi ifjú	260
II. Jézus lecsendesíti a vihart	265
III. Jézus jár a tengeren	269
IV. Jézus kiűzi a templomból a kereskedőket	274

A NAGY KIRÁLY	279
-------------------------	-----

Tizedik nap:

I. A színváltozás	279
II. Lázár feltámasztása	285
III. Virágvasárnap	291
IV. A megváltás előestéjén	297

AZ ELMÉLKEDÉSEK BEOSZTÁSA öt és nyolc napos lelkigyakorlatokra	305
---	-----

